Fakir Baykurt

YAYLA

ADAM

ADAM YAYINLARI
©
Adam Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş.

Birinci Basım : 1977

Adam Yayınları'nda Birinci Basım : Ocak 1999
Adam Yayınları'nda İkinci Basım : Şubat 2000
Adam Yayınları'nda Üçüncü Basım : Eylül 2002

Kapak Düzeni : Erkal Yavi
Kapak Resim : Nedim Günsur

02.34.Y.0016.676
ISBN-975-418-520-4

YAZIŞMA ADRESİ : ADAM YAYINLARI, KÜÇÜKPARMAKKAPI SOK. NO. 17. 80060 BEYOĞLU - İSTANBUL
TEL: (0 - 212) 293 41 05 - 292 09 47 (3 HAT) e-mail : adam@ada.net.tr FAKS: (0 - 212) 293 41 08

Fakir Baykurt

●

Yayla

Roman

1
MORSAY KAZISI

Duru gökte ak bulutlar, denizden dağlara koşuyor. Kamçı kırbaç bir rüzgâr, bulutları önüne katmış alıp götürüyor. Çadırın üstünde çamın dalları hışırdıyor. Orman durmadan vuuvv vuuvv ediyor.

Aşağıda inleyen, Ballıdere köyünün deresi.

"Uykular da bizi boşladı, nere gidelim?" dedi Çakır Hasan, döndü yatakta. Sağının üstünde yatıyor. "Biraz da soluma yatayım bari!" dedi, yumdu gözlerini.

Daha horozlar ötmedi. Köyde kolay anlaşılırdı, yaylada seçilmiyor vakit.

"Biraz dalabilir miyim acaba?" diye daldan dala sektiriyor düşüncesini. Ama zor bir kez uyanınca.

İki yolu var, ya dönüp duracak ortalık seçilene kadar, ya fırlayıp kalkacak.

Yüzyukarı çevrildi : "Soluma da yattım, ama uyuyamadım! Ulan deli olmak işten değil! Çıvıp gidecek aklım! Heeey, kendine sahip ol Çakır Hasan! Morsay yaylasının Çakır'ı! Bak Çakır Dayı, Çakır Dayı! deyip duruyorlar şurda; bir Çakır Dayı'dan olmasınlar! Aman gözünü seveyim, kendine sahip ol!"

Ellerini başının altına kenetledi biraz. Sonra belini büküp yarım kalktı. Alapilli'yi aldı, bastı düğmesine; keçenin üstüne sarı bir aydınlık yayıldı. Baktı çadırın içine. Kamer Ana, torunu Şevket'in yanında yatıyor. Daha uçta Gülcan kız uyuyor. Ağzı aralık. Örgülü saçları boynuna serpilmiş. Elinin biri göğsünün üstünde, biri yorganın altında. "Yaz olduğu halde şafaklar ayaz, baksana! Örtünmesi iyi çocuğun! Kamer Ana da örtünmüş, aferin! Sanki kapacak var, aferin!" Pilli feneri yeniden torununun göğsüne kaydırdı. "Aferin Gülcan'a! Yavaş yavaş

kız olup gelir! Dayansın yaylanın, hem de köyün oğlanları!" Söndürdü Alapilli'yi. Koydu yanına.

Belki Kamer Ana farkına vardı yaptığının. Cin gibidir. Uyanır da uyur gibi yapar. Kaç zamanın kurdu.. Alapilli'yi alıp bastı düğmesine. Yeniden tuttu o yana, baktı; eşi ağzı hafif aralık, uyuyor. Yüzüne iyice tuttu feneri. Hilesiz yalansız bir yüz. Rahat hem de. Uyuyor. Hoşuna gitti. "Eskiden olsa yumulurdum! Şimdi onun da, benim de seyreldi isteklerimiz! Ne olsa çağlandık! Yaş dedi kırk dokuz, elli.. Ama seyreldiğine bakma, isteklerimiz sürer daha! Köy insanıyız! Hem köy, hem yayla insanı! Yaşın elli dediğine filan bakma Çakırcan!"

Genişti çadırın içi. Alapilli'yi biraz öteye tuttu. Orda sele sepet, iki de mukavva kutu var. Kutuların berisinde, dipdiri bedeniyle gelini Zeke uyuyor. Koynunda küçük çocuğu Ağlar Kâmil.. Gözü yasak bir yöreye kaymış gibi söndürdü Alapilli'yi, koydu yanıbaşına. Biraz daha baktı karanlığa. Batıdan yana lira kadar bir delik var, kimi zaman birkaç yıldız görünür. Araştırdı, yok bugün. Rüzgârı duyuyor. Belki yıldız oraya gelmemiş daha. "Amaan!" dedi. "Tasalanacak başka bir şey kalmadı mı dünyada? Bırak şimdi yıldızı mıldızı!" Bir kez daha bıraktı, kaldığı yere geldi. Ama tutmuyor uyku. "Tutacağı da yok kara dinlinin, iyisi mi kalk Çakır! Kalk fırla! Kalk da bir an önce dünyayı teslim al! Dünyayı dedik, sözün gelişi. Yaylayı al! Sabahı al. İmamlar el koymadan, kalk sen el koy sabaha!"

Çıt çıkarmadan öteberisini topladı. Şapkası, kuşağı, çorabı, pantolonu, ceketi kolunda, çıktı dışarı. Kavalını almayı unutmadı. Aşağıda Ballıdere ağzına kadar ak dumanla dolu. Nerde ne kadar bulut, pamuk, köpük varsa gelip yığılmış. Bulutun, dumanın ortasında Firengiz Sivrisi, mızrak gibi çıkıyor. Gün değmiyor daha ucuna, ama ışımış hafiften. Çorabını, pantolonunu giydi. "Haydi Çakır!" dedi kendine. Bağırdı : "Haydi Çakırcan!"

Köyden doğru bir hareket geliyor. Kıran deresindeki suların sesi. Hem de aradaki ormanın. "Hava güzel olacak Çakır Hasan! Ondan böyle duman dolu köy.." Yeniden Ballıdere'ye baktı. Ötede, Firengiz'in ardında yüksekti dağlar. Perde perde gerilmişler göğe. En uzaktakiler silik, beridekiler canlı. En canlısı Firengiz. "Ama uzaklardan asıl bizim Kara Sivri nasıl görünür kimbilir?"

Ardıcın dibinden plastik su kabını aldı. Baktı, doluydu. Kazayak derecesine yürüdü. Her aracın, eşyanın bir kişiliği vardı çadırda, evde. Yeşilce'yi yaylaya gelen pazarcıdan aldılar geçen yıl. Bir de eşi var, Allıca diyorlar.. Gitti suyun başına. Kül avuçladı, yıkadı elini oğa oğa, sonra çarptı yüzüne. "Yaylamız gibisi yok! Suyu, odunu bol! Bu yanlarda birinci. Neyleyim Namrın'ı, Barcın'ı, Zorkun'u, hatta Feslikan yaylasını, Gömbe'yi? Bizimki bana gözel.." Övündü biraz, yürüdü. Epey aşağıdaydı davar ağılı. "Elbet aşağıda olacak! Çadırın yanında sinek kahrı çekecek değilim!"

Ağılın kapısına uzanmıştı köpek. Adı Badış'tı. Başını yavaşça kaldırıp baktı. Çakır Hasan'ı görüp koydu gene ön ayaklarının üstüne. Bozmadı yatışını. "Nasılsın Badış Ağa? Günaydın!" Yaklaştı ağılın kapısına. Kürt ağacından bükülmüş halkayı çıkardı, açtı kapıyı. "İyisin demek haa?" Karşılık beklemeden konuşuyor. "Eh; sen iyi olunca biz de iyiyiz! İyi sayılırız.. Bizim Morsay'daki konuklar nasıl? Onlar da iyi demek; âlâ! Ben şimdi davarı çıkarıyorum. Gün ışıyor görüyorsun. Dolaştırayım biraz. Sen yat istersen. Kalkacak mısın? Eh Paşa gönlün bilir!" Usulca doğrulup kalktı Badış. "Demek yatmayacaksın? Ben kalkıp davarı çıkarınca senin yatman ayıp olur haa? Gene azcık izanın var, aferin sana Badış Ağa!"

Davarı savurdu Uzunkaş'a doğru. Kendi de yürüdü ardından. Badış yanı sıra geliyor. Durup geriniyor arada bir.. Çakır Hasan, birden dönüp baktı Morsay'a. Kendi çadırıyla epey var Morsay denilen kayaların arası. Ağılına da uzakçaydı. "Pisliğimizle rahatsız etmeyelim konukları!" Beş çadır yan yan dizili orda. Kazıyorlar Morsay'ı. "Yedi sekiz yıl sürer bu iş!" diyor Doçent Ali Şirin. "Ali Şirin; ama hiç de şirin değil! Öyle puskun! Mazlum bir adam! O kadar okumuş, o kadar gezmiş, o kadar da yer kazmış; gene puskun! Vede ciddi adam! Ben severim ciddi adamı. Ama yer kazmalarını sevmiyorum. Yüzlerine seviyorum desem de sevmiyorum. Onca genç öğrenci, ikisi kız olmak üzere, kırkar lira günlük, sekiz mi dokuz mu işçi, bizim köyden altmışar lira günlük, kazıyorlar ne bulacaklarsa!"

Bir kabaardıcın dalına tutundu. "Beş çadırın birinde kızlar! Birini bugün kurdular. Profesör Asım Al gelecekmiş, Hocabey! Birinde Ali Şirin yatıyor Asistan Cemal'le. İkisinde öğrenciler kalıyor. Ne olsa bi-

lim, bilgi, fen geldi, bir parça şeneldi yaylamız! Yerini bilmeyenler yerini, yolunu bilmeyenler yolunu öğrendi; daha da öğrenecekler.."

Dayandı bir ardıca, belinden kavalını çıkardı, usuldan usuldan üflemeye başladı.

2
YAYLANIN SABAHI

Davar iyice dağıldı Uzunkaş'ın bayırına. Çamların, çalıların, kabaardıçların, kızılardıçların arasından kuru otları kırpa kırpa gidiyordu. "Oh ciço ciço hoo!" diye bağırmak geldi Çakır Hasan'ın içinden. Firengiz'in ardından belli belirsiz görünen kasabaya baktı. Üzerine toz serpilmiş gibiydi. Ne kadar uzakta, ne kadar çukurdaydı kasaba! Dördüncü yıl bitti, beşinci yıla bastı görmeyeli. Dönüp varmadı. "Küstüm kasabaya!" diye bağırdı içinden. "Kadıya, kaymakama, politikacıya kalmadı güvenim! Niçin varayım? Çıkarsam bir şu yaylaya çıkacağım, bir de köyüm Ballıdere'de köşenin başına. Öylece silinip gideceğim buralardan.."

Babası Şükrüce, bölgenin sayılan adamıydı. Atlı atlı konukları gelirdi. Yaşam boyu Halk Partisi'ne destek oldu. Ama parti ona destek olmadı. Şükrüce'ye destek gerek değildi.. "Babamın son yılları.. Ben kendim Demokratlar'ı destekledim. Desem o da destekleyecekti; demedim. Bir karşılık beklemedim kendim için. Beklesem gelir miydi? Halk için beklediklerim geldi mi? Onca köy gezdim, konuştum. Demokratlar beni kandırdı, ben eşimi dostumu kandırdım. Paramın gittiğine bakmadım, bir at aldım, eskittim atı. Her sözüm yalan çıktı. Kasabaya fabrika kuracaklar, halk çalışacaktı; kavatlar, köylere cami yaptırıp minare diktirdiler! Jandarma dayağı kalkacaktı, valla eteri gitti, beteri geldi! Oğlum Şükrü de içlerinde, kalkıp Almanya'ya, Hollanda'ya gitti oğullarımız. Okuyorum mektuplarını.. Babam Şükrüce Halkçı, ben Demokrat, Şükrü sosyalist olmuş. Komünist diyorlar usulca. Babamın olduğundan olmasın, benim olduğumdan olmasın da ne olursa olsun! Yalan çıktı bildiklerimiz! Kavatların hepsi aynı ocağın şeytanı çıktı!"

Yürüdü davarın ardından. Doğantaş'a yakın vardı. Kıvrıldı Başpınar'ın gözüne doğru. Davar kaldı aşağıda. Çadır kaldı.. Başpınar'ın gözünün oralar düzlük. Ufacık bir düzlük, sapsarı çiçek şimdi. Çayırı diz boyu. Esen yellerde sallanıyor. Dört yıl önce Çakır, deniz kıyısından bir torba renkli çakıl getirip serpti suyun gözüne. Aklı, pembeli, morlu ışıldayıp duruyor şimdi. Kirman kanatlı balıklar bir görünüp bir yitiyor. Ufacık bir göletti Başpınar'ın gözü. Ayakucundan çekilip gidiyor. Kimbilir kaç yıl önce yerin altına almış, tâ aşağıdan çıkarmıştı eskiler. Bir ağaç oluktan şırıl şırıl akıyor güzeller güzeli.

Birden coştu Çakır; fıkır fıkır kaynamaya başladı. Şapkasını çıkarıp attı. Attı kendini göğe! Ayaklarını kırdı büktü. İki elinin üstüne dikildi, ayaklarımı havada birleştireyim derken düştü. Toparlanıp yüzyukarı geldi. Dönüp yüzaşağı kapandı. Fırlayıp kalktı yeniden. Bir deli oyunu oynadı, oynadı. İçini çeke çeke, derin derin soluk aldı verdi. Yeniden doldurdu ciğerlerini, tuttu salıverdi. "Oooh!" dedi candan. Sonra gitti, çömeldi suyun kıyısına. Doldurdu avuçlarını, çarptı yüzüne. Boynunu, kulaklarını, saçını başını yıkadı. Bir de içti, içti güzeller güzeli suyu. "Gitmeyeceğim kasabasına, şehrine; var mı diyeceği? O buraya gelsin!"

Gençlere de yüz vermedi kazı başladığında. Doçent Ali Şirin olacağa da. Merhaba. Merhaba. Nasılsın? İyiyim. Bize şu lazım. Al onu. Bu lazım. Al bunu. Eee daha nasılsın? Bildiğin gibiyim. Hiç konuşmuyorsun ama Çakır Dayı? Konuşmuyorum. Senin için iyidir demişlerdi. Yalan söylemişler; zaten çook yalancıdır kavatlar! Meslekleri, mezhepleri yalandır. Kim onlar? Onlar işte, aşağıda, yukarıda kim varsa!"

Bir daha içti, bir daha çarptı yüzüne, kalktı. Ceketini aldı, şapkasını taktı başına. Bitti sabah töreni. Çomağını aldı. Kavalı belinde. Yavaş yavaş yürüdü Doğantaş'ın bayırından. Davar, otu çöpü, dalı yaprağı yiyip gidiyor.

Çok yukarda Kara Sivri'nin başında Orman'ın gözcüsü Necip oturuyor. Karısı, anası, beş çocuğu. Bir baraka, bir kule, iki yapı yaptı akılsız hükümet. "Necip'in kendisi gözcü, karısı sucu. Başpınar'dan güğüm doldurup götürüyor güya. İkisine 2000'den fazla aylık! Akılsız; bir etek parayı saçıyor ona buna! İşi gücü savurganlık! Ulusal Savaş'tan kaçan dürzülere bile aylık veriyor. Kore'de savaşanlara veriyor. Necip'in karısına veriyor.."

Bir ara bıraktı bunların hepsini. "Bana ne? İsterse sudaki balıklara da versin enayi! Bir haftadır Orman Şefi yukarda. Cipine binip gelmiş. Köylüler akım akım aktı, taşım taşım taşındı. Her gün kuzu kesiyor, saç kavurması yapıyorlar. İşi düşecek hepsinin. Kimi tekne tokuç, kimi odun, kimi ev yapacak; kereste gerekir! Tahta, dilme! Orman Şefi yan geldi yatıyor. Altında devletin cipi. Devletin benzini, devletin lastiği. İyi ki bir de şoför getirmemiş, kendi sürüyor. Yeni açılan orman yolunun vardığı yere kadar gidip, yemediğini yeyip, içmediğini içip, tertemiz havasını alıp yatıyor kulenin damında; ala kilimi de örtünüyor. Heey gidi dünya, dünya gibi senin! Senin kitabını!" Düşündü : "Kaç paralık adam bu Şef Hüseyin? Kaç fidan dikti, kaç çam büyüttü ömründe? Kim şef yapmış onu? Ulan ne yanlış devlet, böyle bir adamın buyruğuyla mı kesiliyor onca gözel çamlar? Yakacak odunu bu mu veriyor? Bu mu veriyor ev direğini, beşik ağacını?"

Davarın önünü Başpınar'a doğrulttu. Gün doğdu doğacak Balkayası'ndan. Gülcan kız göründü kızılardıçların arasından. Elinde su kapları. Başına al yazma bağlamış, beline kuşak kuşanmış. "Kız olmuş yarabbim! Biri çarpıp geçecek diye ödüm sıdıyor! Çarpıp geçmeden gelse babası başına!"

"Bu sabah yaylamız nasıl dede?"

Düşündü Çakır : "(Şu yaşta benim gibi bir adamın Gülcan gibi torunu var; maşallah! Erken evlenen döl alır demişler! Oğlum Şükrü erken evlendi! Gelinim Zeke de haggaten kalçalı. Boylarıyla çocukları var. Yaylamız cansıza can, kansıza kan veriyor!)"

"Yaylamız çook iyi Gülcan! Bir de dolaştım, her yanı tamam! Eksiği noksanı yok. Saydım, çam çam teslim aldım. Sana da güneşi getirecektim; geliverdin!"

Dişleri ak aka dizildi kızın :

"Küçükken öyle kandırırdın. Köydeki okulu bitirdim, zor inandım dünyanın dönüşü yüzünden güneşin doğup battığına. Her gün sen getiriyorsun sanırdım. Akşamları kaçıp gidiyor çocuklarının yanına derdim. Böyle büyüttün bizi. Neyse, şimdi de Ağlar Kâmil'e götür artık!"

"Götürmem!"

"Neden?"

"Ağlayan dürzüleri sevmem! Sevmediğim dürzülere güneş götürmem! Borcum yok! Gelsin Hollanda'dan babası götürsün!"

"Baba" sözü gelince Gülcan'ın burnu sızladı. Pot kırdığını anladı Çakır. "(O da nerde kaldı ne bileyim? Bir daha gelsin yollamayacağım! Bu son! Yeter gurbetlerde ziyan olduğu!)"

Gülcan, dedesine baktı, acıyı koyulttu gözlerinde : "(Her yıl böyle diyorsun, gene de yolluyorsun!)"

"(Ah kızım, Gülcan'ım!)" İç çekti. "(Ben yollamıyorum, gidiyor! Parası tatlı, çekiyor Avrupa!)"

Fabrika yapmak kolay mı? Savdılar çocukları şuraya buraya! Ballıdere'de kooperatif yoktu. Başka köyün kooperatifine yazdırıp yolladılar Şükrü'yü; bu yıl dört yıl! Bir yıl Deventer'de çalıştı, üç yıldır Rotterdam şehrinde! Biraz para yapar dönerim diye gitti. Sonra kamyon getirecek oldu, gümrüğü arttı. Bir Opel getirecek oldu son model, onun da gezip tozacağı yol burda yok. Bir daha gitti bakalım! Gitti, kışa izine gelecek.. Gittiği kooperatifin de adı kooperatif! İki defter, bir yazman..

"Babanın bulunduğu şehri bir daha söyle bakayım!"

"Rotterdam!"

"Bu dürzüler ne kazısı yapıyor burda, dilim dönmüyor!"

"Arkeoloji! Kendileri de arkeolog!"

"Arkeolog! Her şeye dilin dönüyor; aah bir okusaydın! Ama hani okul? Kendilerine yetmiyor ki bize artsın!"

Gülcan yanaştı oluğa. Önce elini yüzünü yıkadı. Sonra kapları doldurdu, yarpuz yapraklarıyla tıkadı ağızlarını. Kıl kolonla bağladı birbirine, omzuna vurdu, kabakları ellerine aldı, yürüdü çadıra doğru. "Dede! Canın çay istiyorsa çay, çorba istiyorsa çorba kaynatalım!"

Çan sesleri pınarın başını aldı.

Çakır sordu :

"Dün sabah ne içtik?"

Gülcan yanıt verdi :

"Çorba.."

"Eh! Bu sabah yaylamızın bozçayından kaynatın! Sarı sarı içeriz, altın suyu gibi.. Ben davarı dolaştırıp gelivereyim hemen.."

3
KAZI EKİBİ

Çoluk çocuk kalkmış, gezinmeye gidenler gelmiş, elini yüzünü yıkamıştı hepsi. Temmuz güneşi yükselmişti. Zeke gelin, yatağı yastığı yığmıştı dibe. Kamer Ana sofrayı kuruyor. Çayın yanına süt kaynatmış. Yayıktan yeni yağ almışlar.

"Bugün bir köye inelim baba!" dedi Zeke. "Göklük kalmadı çadırda. Bahçede bostanda olandan getirelim.."

"İnin kızım.." diyecekti. "Çakır Dayıı!" diye bir ün duyuldu dışardan. "(Doçent Ali Şirin bu!)" dedi içinden. Kendini görmeden sesinden tanıyor. İçe işleyen bir sıcaklığı var. Çıktı çadırın ağzına. Ağlar Kâmil ardından geldi. Kıçında donu yok. Elinden tuttu çocuğun.

"Buyuuur Ali Şirin Hocam, içeri buyur!"

Kazı Ekibinin Gülü Altan var yanında.

"Buyrun ikiniz de!"

"Çakır Dayı, bizim Hocabey geliyor bugün! Cipi alıp gideceğim birazdan. Bazı eksiklerimiz var, bir bakıp görsen?"

"Canım geçin! Size birer yayla çayı içireyim! Altan yeğenim, sen de geç!" Bağırdı içeriye. "Zekeee! Gülcaaan! Döşşek koyun sofranın çevresine; konuklar geliyor!"

Zorla kaktı ikisini de. Birini bir döşeğe, birini öbür döşeğe oturttu. Kendi de Ali Şirin'in dibine çöktü. "Gülcaan! Haydi dedem; çay doldur konuklara! Sen de bal ver Zeke gelin!" dedi. Bal kavanozunu Gülcan getirdi. "Sizler de yanaşın bakalım şöyle sofraya!" Çekti ikisini de kollarından.

Ali Şirin, elini göğsüne koydu : "Bak, hiç üsteleme! Birer çay içelim, o kadar! Siz buyrun, yapın kahvaltınızı!"

"Bizimki kaçmıyor, hele buyrun!"

"Yok; yalnız birer çay; yolculuk var.."

"Demek Hocabey'i karşılamaya gidiyorsun?"

"Karşılamaya gidiyorum, ciple.. Evet!"

"Çay iç, azcık da kahvaltı yap gitmeden!"

Gülcan, çayları tepsiye dizip getirdi. Sundu birer birer. "Yok yok!" diye bağırdı Çakır Hasan. "Önüme koy çayları Gülcaan! Ballarını katayım. Ee; burada dağın başındayız, şeker tükendi, bal koyacağım zorunlu, kusura bakmayın!" Çay kaşıklarından birini aldı, doldura doldura birer kaşık bal kattı bardaklara. Gülcan belini eğmiş bekliyor. Ballar katılıp tamam olunca tepsiyi aldı, sundu konuklara.

Karıştırıp içmeye başladılar. İlk yudumunu aldı Ali Şirin : "Balın yanında şekerin sözü olmaz!" dedi, "Ooh!" çekti.

"Yani, bal şekerden iyidir mi diyorsun?"

"Bal her şeyden iyidir!"

"Bal bizde bol! Dağ taş bal. Yani çiçek diyorum. Ama kovan bulmak gerek tabii.. Yirmi kadar var bizim. Onunu getirdik buraya, onu aşağıda, köyde kaldı.."

Yeniden yudumladı Ali Şirin. "Şekerin adından başka değeri yok! Zaten 17'nci yüzyılda bulundu. Üç yüzyıllık geçmişi var. Bulunduktan sonra fabrikaları kuruldu, ticareti dünyayı sardı! Yararlı zararlı demeyip kullanıyor insanoğlu!"

"Yani, şeker zararlı mı diyorsun Ali Beyim?"

"17'nci yüzyıldan önceki iskeletlere bakıyorum, hiç leke yok. Sonrakilerin hepsi delik, kovuk!"

"Acap şekerden mi dersin?"

"Şekerden tabii! Sindirimi için vücut kalsiyum veriyor. Kalsiyum da kemiklerden düşülüyor. Öteki tatlıların sindiriminde kalsiyuma gerek yok. Gerçi daha iyisini biyokimyacılar bilir; ne olsa bizim alanımız değil.."

"Valla Ali Beyim çok yaşa, ömrün uzun olsun! Bunu ben de düşünüyordum aklımdan, ama bilemiyordum! Bir yaşıma daha girdim! Öyleyse ben size bir kavanoz bal bulayım, Hocabey'in çaylarına katarsınız kaşık kaşık.."

Güldü Ali Şirin : "Sağol Çakır Dayı! Bal istemez! Herkesin yediğinden yesin içsin! Yalnız çadıra bir iki kilim keçe uydursak iyi olur; şayet varsa tabii.."

"Varsa ne demek? Yaratırız! Köye adam salar getirtirim! Kilimi keçeyi harman ederim buraya! Koskoca profesör Hocabey geliyor! Gözümün yağını yesin! Bizim akılsız köylüler adam sanıp Orman Şefini besliyor! Bilseler Hocabey'e yaparlar hörmeti! Bilim, bilgi, fen gibi var mı? Dünya duruyorsa sizlerin yüzünüz suyuna duruyor. Bak şu bir dakikanın içinde neler öğrettin! Feda olsun kilim keçe. İnşaallah bir de şehir bulursunuz Morsay'ın altından, namınız yürür! Aah; köyün başındaki muhtar adam olsa, köylüyü imece sırasına sokup beş kuruş verdirmeden kazdırıverirdi gösterdiğiniz yerleri! Şimdi adam başına 60'ar lira! Baş mı olur ödemekle? Tabii sizler de alıyorsunuz epey. Erir gider bütçedeki on kuruş!"

"Biz de alıyoruz elbet yolluk günlük. Yeterli ödenek olmazsa kazı yapılamaz Çakır Dayı!"

"Canım; haydi 60'ar veriyorsunuz, vaktinde gelseler! Bak kuşluk oldu, hâlâ görünmedi bizim beyler!"

"İşbaşı 8.30'da ama.."

"Saate ne gerek? Erken başlayıp iş üretmeli!"

"Eee artık, her şey programla olunca böyle oluyor!"

"Aferin! Çok çok aferin hepinize! Allah ömür sağlık versin de güle güle yeyin aldıklarınızı.. Yolculuk ne zaman? Hemen istiyor musunuz kilim keçeyi? Bakın ne diyorum? Siz şimdi gidip karşılayın Hocabey'i. Çadırın döşenmesini bize bırakın. Neydi sizdeki gözel kızın adı? Allahın çirkini olmaz ya! Biri biraz daha gözeldi hani? Serpil mi? Onlara görev verin, ben de bizim Gülcan'ı vereyim, gözel bir çadır döşesinler sizin Hocabey'e! Tam yerli işi! İledin ağacının dallarını serdireyim önce. Üstüne bizim kilimlerden, keçelerden yazdırayım. Süslü bir çadır olsun, yakışsın makamına, şanına! Kaç kişi gideceksiniz Hocabey'i karşılamaya?"

"Şoförle ben canım; iki kişi!"

"Altan yeğenim gitmiyor mu?"

"Gitmiyor.."

Ağlar gibi yaptı Altan, gözlerini sildi :

"Hocam beni götürmüyor Çakır Dayı!"

Çakır güldü, okşadı Altan'ın sırtını :

"Gelecek sefer götürür, ağlama!"

Sonra Ali Şirin'e dönüp sordu :

"Dağdibi'ne kadar mı gideceksiniz?"

"Dağdibi'ne kadar! Kendi otomobiliyle gelecek oraya. Buraya kadar da gelebilir ama yol kötü.."

"Kızıyorum filan, ama gene yiğit bizim Orman : İyi kötü şu yolları yaptı! Hiç olmazsa cip inip çıkıyor! Orman da olmasa, zerre kadar umurunda değiliz Ankara'nın.."

4
HOCABEY

Arkeoloji profesörü Asım Al, valizlerini arabanın arka yüklüğüne koydu. Çantalarını filan sığdırdı rahatça. Fakat sığdıramadığı bir eşyası var : O da şezlongu! Bir bunun için üst yüklüğü kullanmak istemiyor. Düşündü kendi kendine : "Ne yapabilirim? Ne yapabilirim?" Hemen buldu, "Nasıl olsa tek başıma gidiyorum, atayım arka koltuklara, tamam!.." Durup düşündü bir daha : "Ya çizer mizerse koltukları?" Karşılık verdi kendine : "Kolayı var! Gazete sararım ayaklarına!" Hemen koşup yukarı çıktı. Üç aydır bekâr yaşadığı apartman dairesine girdi. Biraz gazete, biraz lastik bağcık aldı, yeniden kilitledi evin kapısını, inip geldi. Yaptı düşündüğünü. Sonra uzattı şezlongu arka koltuklara. Geçti direksiyona. "Sür artık Asımcığım! Bir an önce sür Allaşkına!" dedi. "Bir an önce çık şu cehennemden! Siftinip durma!"

Hafiften hafiften çalışıyor motor. Hemen gaza bastı. Saat dokuza geliyor. Hızla çıktı Bahçelievler 35'inci Sokak'tan. "Fakülteye uğrasam mı son kez?" Sormuş bulundu kendine. "Hayır, hayır!" dedi. "Şeytan görsün yüzünü fakültenin! Dedikodu yuvası! Hangisinin yüzüne bakacağım candan? Hangisine diyeceğim merhaba, içten? Fakülte bir, ev iki; yazın bile is, pas, pis olan şehir üç! Hiçbirini sevmiyorum! Ama fakülte iş yerim, bırakamam. Bu yüzden isine, pasına, pisine karşın şehri de bırakamam. Gelelim eve.." Yol alamıyor Taunus! Önü araba, ardı araba.. ("Evi bırakabilirim artık! Profesörlüğün üçüncü yılına geldim. Üç ayda boşanma kararını aldı avukat. Helal olsun. Ne kalıyor? Yeni bir yuvanın kurulması! Daha doğrusu yeni bir yaşamın.. Çünkü Hesna zaten dengim değildi. Temelli çekilmezin biri oldu. Ayı gibi bakıyor şu Murat'taki herif! Bir de çok eskidi canım, bayatladı iyice! Suç kendinde ama! Bir türlü yenilemedi kendini sersem! Onun bütün kap-

rislerini, bütün ilkelliklerini çekemem ben! Dünyaya bir daha gelecek değilim! Yeter serseriyi taşıdığım.."

Birden hızlandı düşüncesi. Hızlandı Taunus. Kaçar gibi bastı gaza. Daha hızlı arabalarla yakalayıp geri döndürecekler sanki. Gölbaşı'nı, Ahiboz'u geçti birden. Tuzgölü'ne yaklaşacaktı nerdeyse. Bozkırda bütün çizgileri yataydır doğanın. Arada keklik sürüleri fırlayıp kalkıyor. Tarladan tarlaya uçuyorlar. Arpalar biçilmiş, buğdaylara gelmiş sıra. Çıtırdayıp duruyor uzun dönümlü traktör ekenekleri.

"Hiç sevmem bozkırı!" dedi birden. "Bozkır felsefesini de sevmem! Ama Morsay'a diyecek yok! Bayıldım, bittim Morsay'a! Yeni bir balayı için çok uygun! Koşullar biraz ilkel ama.. Yok yok, yeni balayı için uygun yer, uygun yer.. Uygun yeri sonra araştıralım canım!"

Arabanın radyosunu açtı birden. Şarkı türkü.. Kapattı! Sağındaki transistörlüyü açtı. Çok işine yarayacak yaylada. "Kazıdan da parlak bir sonuç alırsak hele, yok muu?" Büyük bir tören salonu düşündü birden. "Ladies and gentlemen.." Üç dilde çevirisi yapılıyor konuşmaların. Ödüller ve ödül diplomaları veriliyor. Nobel gibi bir ödül örneğin. Bir ödül de arkeoloji için konulmuş. Onu da Asım Al alıyor Türkiye'den. Yaptığı parlak kazılar için. Ama birden ayıktı. Nobel, arkeoloji için ödül düşünmemiş! "Geç Nobel'i! Ulusal bir ödül! Hangisi peki? Örneğin TÜBİTAK veriyor mu arkeolojiye? Yok; onun da yok! Bildiğime göre arkeolojiye ödül veren bir kuruluş ve anlayış yok ülkede ne yazık! Ama ilerde olabilir. Olduğunu farzedelim şimdi. Ben ödülü alıyorum o büyük salonda. Radyo, TV raportörleri, gazeteciler çevremi sarıyor.."

İlk soru : "Kısa yaşam öykünüz efendim?"

"Evet, kısa yaşam öyküm : Batı Anadolu'da küçük bir kasabada doğdum. Her yanından eski yapılar çıkardı. Arkeoloji merakım burdan başlar. Çalışkanlığım sayesinde bütün sınavları başarıyla verip arkeolog oldum. Ulusal ve uluslararası pek çok bilimsel kongreye katıldım. Şu yıl doçent, bu yıl profesör oldum. Şu şu şu kazıları yaptım. Şu şu kitapları ve makaleleri yazdım, yayınladım. Evliyim, bir çocuğum var!" Güldü : "Evliyim! Evet; yeniden evlenirim o zamana!"

İkinci soru : "Dünyaya yeniden gelseniz hangi mesleği seçerdiniz Sayın Profesör?"

"Dünyaya yeniden gelsem gene arkeolojiyi seçerdim tabii!" Güldü kendi kendine : "Niçin seçeyim arkeolojiyi? Uzay fiziğini seçerdim! Uzay araştırmalarında çalışırdım! Çünkü uzay çalışmalarını çok seviyorum!"

Radyo kısa haberleri veriyor : "Merih'e giden insansız aracın gönderdiği resimlerin incelenmesi sonunda gezegende su olup olmadığının araştırılmasına başlanmış olup.."

"Hay dilinizi eşek arısı soksun, bu ne biçim cümle? Vaktinde doğru dürüst bir meslek seçebilseydim, belki aya ilk insan indiren ekipte olurdum! Giderdim Amerika'ya.. Arkeolojide ne var? Eeh; çok şeyler var gene! İşte profesör oldum! İşte gelirim, arabam, evim! İşte cebimde boşanma kararım, işte önümde yeni bir yaşam! Bundan iyisi de cansağlığı Asımcığım! Git şimdi Morsay'a? Hem kazıyı yönet, hem dinlen! Çam havası gibi var mı? Çam dibine kurdur çadırını. Belki kurmuşlardır, yazdım Ali Şirin'e. Yürüyüşler yap. Temizlensin kanın. Taze sütle, peynirle beslen. Sessizlik içinde uykularını uyu, sinirlerini dinlendir.."

Arkaya yaslandı. Adana-Konya yol ayrımına gelince, "Oooh!" dedi. Sağa saptı. Tuzgölü başladı solda. Kulu, Cihanbeyli ve uzaklarda köyler, ova köyleri; pancar tarlaları.. Asfalt iyi! Su gibi akıyor araba. "Arabam Ford Taunus. Almanya'dan aldım. Arabam aslan. Cihanbeyli'den biraz benzin alayım!" Sordu, "Süper var mı evladım?" Bildi sanki profesör olduğunu : "Var efendim!" Haha haha! İsterse bilmesin! Arabam söylemiyor mu ne olduğumu? Hem de süper sorduğuma göre?" Depoyu doldurttu. Parasını ödedi. Benzinliğin yazı masasına gitti. Fatura rica etti oturan beyden. Aldı faturayı, koydu cebine. Geçti direksiyona; yeniden bastı gaza. Ardından izleyen var gibi koşturmaya başladı gene. Yakalayıp geri götürecekler sanki. "Döndüremezler, dönmem! İyice dinlenmeden o cehenneme bir daha dönmem! Az uz sürede dönmem! Bir daha aynı yatağa, aynı eve, odaya girmem o bayatın bayatı Hesna'yla!"

Biraz acıkır gibi olmuştu. Ama sabredecek Konya'ya kadar., "Uydurma yemekler yemem yolüstü yerlerde! Konya'da temizleri vardır. Daha olmadı sürerim o güzel Meram'a!"

Yol tenhalaşıverdi. 110, 120'yi sallıyor ibre. Saat 12.30 oldu, girdi şehre. Çoktan düşünmüştü gideceği doyumevini : "Saray!" Alâaddin

Caddesi'nden içerde. Park yerini kolay buldu. Etli ekmek söyledi önce. Sonra İskender kebabı. "Ayran uyutur derler; hiç bile! Uykusunu almış adam, niçin uyusun? Salata. Komposto. Onun da üstüne bir sade kahve.. Ooh!.." Çıktı lokantadan. Yeniden koyuldu yola..

Kıvrıla kıvrıla giden asfaltta trafik tenha. Bazan geniş düzlükler. Bazan ardıçlı, çalılı tepeler; ahlatlı, taşlı tarlalar. Biçilmiş ekenekler, sabanla, traktörle devrilmiş nadaslar. Bazan keklikler, kınalı ve çil çil..

Güneş ikindi yerine sallandı, 17.10 Dağdibi'ne geldi.

Dağdibi; bir kasaba eniği, hatta köy. Bir Bucak Müdürü, bir karakol, bir Uzatmalı Başçavuş, bir Onbaşı, dokuz da jandarması var. Bir de çakıl atılmış yolu. Bucak olalı gördüğü bunlar..

"Bir de zatını gördük Hocabey'im!" dedi Kahveci Mustafa.

Baktı Asım Al, alay ediyor mu, etmiyor mu? Yakalayamadı öyle bir hal. Güldü : "Varol Bay Mustafa! Mutlandım!" dedi. "Geniş görüşüne, kültürüne hayran oldum!" Kahvecinin evinin avlusuna koyacak arabasını, uzattı tıraşı. Ali Şirin konuşup anlaşmış. Anlaşmış ve mektupla bildirmişti. Bir dam altı ayarlanan yer. Gölgede duracak. Çadırbezinden diktirdiği örtüyü çekecek üstüne.

"Onlar kolay Hocabeyim!" dedi şoför Nuri. "Onları ben yaparım! Sen hele biraz dinlen. Az uz değil geldiğin yol. Yorulmuşundur.." Konya Müzesi'nin şoförü asıl. Bir yazı birlikte geçirecek. Azıcık yağ yakması iyi olur.

"Hıhh!" diye güldü Asım Al. Ali Şirin'e baktı kaçamak, sonra karşılık verdi Nuri'ye : "Bu kadar daha yol gelsem yorulmam! Sen Hocanı ne sanıyorsun be? Daha turp gibiyim tuuurp!" Güldü mutlulukla : "(Karar cebimde, yeniden evleneceğim, herkes görecek?)"

"Kuşkusuz Hocam!" dedi Ali Şirin. "Nuri onu demek istemedi. Ama bir kahve alın, birazcık dinlenin.."

Gene güldü : "Dinlenmek için yorgun olmak gerek! Oysa ben yorgun değilim!"

"Öyleyse hemen yola çıkalım Hocam! Arabanızın örtüsünü çekip gidelim. Buyrun, siz de bulunun başında. Tamam mı Sayın Hocam!" Kızıverdi, ama bozmadı terbiyesini. Pişman oldu sayın'lı mayınlı konuştuğuna. "(Yok yere bir tatsızlık yaratmayalım şimdi?)" Dizginledi kendini. "(Yorulmamış da! Daha turp gibiymiş de! Kompleksli adam!

Zorla değil ya, ben de bu adamı sevmiyorum..)" Nerdeyse profesör kalkmadan kalkacaktı. "(Saygı gösteriyorsun anlamıyor, sevgi gösteriyorsun anlamıyor..)"

"Ama birer çay içsek iyi olur! Bay Mustafa'nın çayı güzeldir. Eski gelişlerimden biliyorum. Övgüsünü de işittim!"

"Özel, öpözel demlerim Sayın Hocabeyim!" dedi Mustafa. Şimdiye kadar az çıkmıştı bilim adamlarına hizmet fırsatı. Giriverdi ocağa. Kaynar suyla gıcır gıcır yıkadı çaydanlığı, demliği. Bardakları, tabakları oğdu tursille, sıcak suyla duruladı. Elini kolunu silip geldi, önlerine bir masa koydu. Bucak Müdürüyle Uzatmalı Başçavuş geldiler geriden. Ellerini uzatıp hoşgeliş ettiler.

"Biraz çabuk ol!" dedi Bucak Müdürü, göz etti Mustafa'ya.

"Yooo! En az on dakika izin vereceksiniz! Güzelce demlenecek çayım! Bazan böyle sizin gibi değerli konuklar gelir Konya'dan, Ankara'dan. Ama ivdirirler. Piç olur çay. İzin verin, yavaş yavaş demini alsın! Görün bakın Ankara'da içtiniz mi benzerini?"

Kahvenin içinde yirmi kadar adam var, çat çut kâğıt oynuyorlar. Dördü beşi sandalyelerini alıp geldi. Yüzlerinin kanı çekilip alınmış sanki, soluk soluktular. İçerde sinekler bir ona bir buna konuyor. Köyde çok sinek var.

Hocabey, önce saatine, sonra Doçent Ali Şirin'e baktı, Mustafa'ya geçti : "Pekâlâ bakalım! On dakika izin sana! On dakika da çay içtik diyelim, yirmi dakika! On dakika da şimdiye kadar geçtiyse, yarım saat! Bu arada arabanın örtüsünü örteriz. Yarım saat çok değil böyle bir köye. Yada kasabaya; neyse!"

Gidip örtü altında duran arabaya bir örtü daha örttüler. Gelip oturdular gene.

Uzatmalı Muzaffer, Çorum yanlarında da çok kazı yapıldığını söyledi : "Uzun yıllar görev yaptım oralarda. Bilirsiniz, Alacahöyük dünyaca ünlü.."

Güldü Profesör Asım Al :

"İnşaallah Morsay daha ünlü olacak! Beldenin geniş ölçüde tanınmasına yardım edecek!" dedi.

"Ah Hocam, ah Sayın Profesörüm! Herkes zatın gibi olsa, biz ne para, ne pul, hiçbir şey istemeyiz. Gene de istemem. Kahvem, evim,

bağım, bahçem her şeyim emrinizde! Tek istediğimiz azcık güleryüz, azcık ilgidir; o kadar! Geldi mi gitmeyi düşünüyorlar hemen! Sanki diken var şu oturduğunuz sandalyelerde! Bizde efendim, halkla kaynaşmıyor aydınlar. Gerçi halk da kaynaşılacak halk değil ya; neyse! Bu hallerden kurtulmanın yolu kafaca aydınlanmaya bağlı değil mi Sayın Hocabeyim?"

"Çok haklısın Bay Mustafa! Lakin bak bakalım, demlenmiş mi bizim çay?"

Kahveci kalkıp gidince daldı Asım Al : "Yeni bir yaşam kurup dibine kadar yaşamaya bakmalı bundan sonra! Ne olsa dünyaya bir daha gelecek değilim!"

"Orman yolu iyi mi?" Sordu Nuri'ye dönüp.

"Yol fıstık Hocam! Çok fıstık değilse de idare eder yani! Ne olsa Ankara'nın asfaltı gibi değil tabii.."

"Ne kadar çeker?"

"İki saatte alırız."

"Akşama yetişelim aman! Karanlığa kalmayalım!"

"Gün batarken ordayız Hocam!"

Çayları getirdi Mustafa. "Biraz daha duruverse iyi olurdu ama çok kıvrattınız! Neyse, gene de maşaallahı vardır çayımın! Çok iyi kahveciyimdir. İstanbul'da, Ankara'da olacağım, herkes benim kahveye dolacak! Burda Dağdibi'nde değerbilenim yok! Arada sizin gibi bilgin hocalarımız geliyor da, kahvemiz birkaç adam görüyor. Çok sağolun! Allah sizleri daha yüksek mesleklere erdirsin, aslan hocalarım! Yani aslan üniversite hocalarım demek istiyorum!"

Hörp hürp içtiler çayları.

"Birer daha doldurayım!" dedi Mustafa, fırladı.

"Geç olacak, yolumuz uzun!" dedi Hocabey.

"Olmaz! Bir daha doldurmadan bırakmam! Bu da benim yetkim! Hep Ankara karar verecek değil!" Koştu. Birer daha doldurup getirdi, sürdü önlerine. "Ne boya katmışım, ne bir şey! Şimdi bakın çayların rengine! Diyorum, inanmıyorsunuz! Daha durun, ta yukardan inip geleceksiniz bu çaydan içmeye! Benim çaylarımda bir giz var, kimse bilmez. Babamdan, dedemden gelen bir giz. Asıl tarih benim, hem de gözünüzün önündeyim; sizler yerin altını kazıyorsunuz!"

Güldü Hocabey : "Gerçekten iyi demlenmiş! Kutlarım Bay Mustafa! Çok iyi kahvecisin! Böyle çayı Ankara'da içmedim inan! Ankara'nın çayları zaten çaydan başka her şeye benziyor. Ankara çok bozuldu Bay Mustafa. Mahvoldu o güzelim şehir! Şimdi Ankara'da, içine sinerek bir bardak ayran, bir fincan kahve içemezsin.."

Yeniden hörp hürp içti.

Şoför Nuri kalktı. Hocabey'in valizlerini, çantalarını, şezlongunu yerleştirdi cipin arkasına. Ali Şirin, Müdürle Uzatmalıya, kahvedeki herkese Allahaısmarladık çekti, Mustafa'nın elini sıktı. Önde iki kişilik yer olduğu halde arkaya bindi.

Hocabey : "Yukarda beklerim, buyrun gelin!" dedi Müdürle Uzatmalıya. Mustafa'nın elini tuttu sıkmak için : "Çok teşekkür ederim Bay Mustafa! Tipik bir Türksün sen! Yani Türkün özüsün! Bize çok güzel çaylar yaptın, para da almadın! Kutlarım seni!"

"Çok sağolasın Sayın Hocabey'im! Güle güle! Ben de seni her zaman beklerim. Gel, bağımı gez örneğin! Yalnız, dilim dönmüyor, ne profesörü olduğunu bir daha söyle, iyice aklıma girsin!"

Baktı Mustafa'nın yüzüne, güldü Hocabey : "Hay Allah! Ne kadar candan insanlarsınız! Ar-ke-o-lo-ji profesörüyüm.."

"Arkoloci profesörü; sağol!"

"Pek olmadı ama neyse! Arkeoloji.."

"Arkoloci! Radyodan dinler düzeltirim; güle güle!"

Öndeki yerine oturdu Hocabey. Nuri bastı gaza. Kornayı öttürdü hoşçakalın anlamına. Hızla çıktılar. Yol birden yokuşa sarıyor, bükülüyor. Dağdibi bucak merkezini bütünüyle gördüler yeniden. Orta halli bir köy. Taunus otomobili Kahveci Mustafa'nın evinin avlusunda çadırbezi örtülüydü. "Tembihlemeyi unuttuk, çocuklar çizmesin sakın!"

"Tasalanma Sayın Hocam! Bay Mustafa sinek kondurmaz. Senin gibi bir hocanın arabası çizilir mi hiç?"

Ferahladı biraz. Sağ camı açtı. "Ooooh!" Doldurdu ciğerlerini. Biraz yanık benzin kokusu geliyor, aldırmadı. Sonra yaslandı ardına. Başını döndürdü biraz. "Eee; kazı işleri nasıl gidiyor bakalım Ali?" Şimdiye kadar sormamıştı akıl edip. Ali Şirin başladı anlatmaya. Yarı dinledi, yarı dinlemedi. Epey gittiler orman yolundan. Oldukça yükseldiler. Çok aşağıda kaldı ova.

"Arkadaşlar nasıl? Bir yaramazlık yok değil mi?" Bunların karşılığını da yarı dinledi, yarı dinlemedi. "Serpil nasıl?" demek istiyordu. "Kızlar, erkekler; yukarda bir yaramazlık yok değil mi?" diye soracak oldu. Güler'den sorup Serpil'e geçebilir belki. Nuri cipi durdurdu.

"Şurda Öksüz Mıstık Pınarı var Sayın Hocalarım! Türkiye'de birincidir suyu! İçmeden geçmek olmaz. Buyrun!" İndirdi hocaları.

Altı çam, üstü çam, ormanı yarıp geçen yolun yirmi metre altında eski patikanın kıyısındaydı Öksüz Mıstık Pınarı. Şır şır akıyor. Nuri öve öve ikişer üçer kez içirdi dağ çeşmesinden.

"Kaç yıldan beri akıyor acaba?"

"Çok eski! Belki üç beş bin yıldır!"

"Kaç yıl oldu sen müzeye gireli?"

"On iki yıl oldu efendim.."

"Kaç yıllık bu Land Rover?"

"Esas modeli 59. Bize gelişi on yıllık var. Birleşmiş Milletler'in UNESCO'su verdi bunu bize!"

"Bak şimdi Bay Nuri! Yıl dedin mi minnacık bir zamandır. Dün gibi bir şey sen müze şoförü olalı, bu cip alınalı! Fakat 100 yıl, 1000 yıl dedin mi çok zaman. Bin yıl önce Anadolu'da Türk yoktu. Müslüman hiç yoktu. Üç beş bin yıl diyorsun. Kolay mı üç beş bin yıl? Bak şimdi, biz arkeoloji çalışıyoruz. Birtakım kazılar yapıyoruz. Bin yıl, iki bin yıl gittik mi tak duruyoruz! Üç bin, dört bin yıl gerilere ise el yordamıyla yaklaşıyoruz. Üç beş bin yıl gibi sözler söylenemez arkeolojide! Sen de az çok bu alanın adamısın. Dikkatli konuş. Mamafih, bu bizim halkımızın ortak yanı. Tarih ve zaman kavramı yeterince gelişmemiştir.."

Öksüz Mıstık Pınarı'nın başında durup tepeden tırnağa süzdü Hocabey'i, "Çok haklısın Sayın hocam!" dedi şoför Nuri. "Lakin gelmiş geçmiş hükümetlerin ihmali! İzninle, suç bizim değil. Bizi çok cahil bırakmışlar Sayın Hocam!"

"Yok; birazı sizin! Gayret etseniz böyle olmaz. Bu kafaları biraz çalıştırmak lazım. Bak şimdi bu işin içindesin. Rasgele üç beş bin yıl demez insan. Derken düşünür. Düşününce de bulur, bulabilir yani!"

Nuri'nin gözleri Ali Şirin'e kaydı. Yere bakıyor o da. "Peki Sayın Hocam, sağol! Bundan sonra dikkat ederiz.." Yürüdü Land Rover'e doğru.

Profesör Asım Al, arabanın yanında durdu. Kollarını açtı kapadı. Çok derin nefes aldı. Şişirdi ciğerlerini, boşalttı. "Oooh!" dedi. "Gerçekten güzel bir yurdumuz var, altıyla üstüyle; oooh!" Ekledi içinden : "(Arkeoloji filan diye tozlu dolaplarla, kafataslarıyla, iskeletlerle kararttık içimizi, çok da tozlandırdık ciğerlerimizi! Morsay'da adamakıllı temizleyelim!)"

5
MORSAY'DA GECE

Gün gittim gidiyorum derken Sümbüllü Belen'e geldiler. Kara Sivri'nin göğsündeki orman yolundan aşağıya kıvrıldı kazı cipi. Morsay'a biraz daha var, ama yol yok; yol orda bitiyor.

Yola benzemez bir patikayı da, geçen yıl köyden gündelikli adam getirip Çakır Hasan açtırdı. Taşı kayayı yuvarlattı, çamı ardıcı kestirdi, birazcık düzeltti. Fakat yağmur kar suları eskisinden beter etti bir yılın içinde.

Sabahleyin de kazma kürek alıp biraz çalıştı. Kazı işçilerinden Hıdır'ın oğluyla Delibacak Hamdi'yi çağırdı. Öğrencilerden de geldi. "Sadece ben geçmeyeceğim evladım! Hocabey'inize ayıp! Sümbüllü Belen'e kadar gelen cip, buraya nasıl gelecek? İki daha elleyelim şunu! Zahmetsizce iniversin adam!"

Kazıda çalışmaktan iyi geldi yolda çalışmak köylü işçilere. Dur hızlı vurdun. Dur yavaş vurdun. Ordan vurma. Burdan da vurma.. Sinirleri civrişti iyice. Yolda gerine gerine, rahatça vurdular kazmayı. Küreği dürttüler istedikleri gibi. "Oh bee!" dedi Hıdır'ın oğlu. "Valla dünya varmış!" Öyle çalıştı, koltuklarından su aktı. Çakır Hasan kendi ondan beter oldu. "Yol da yola benzedi! Land Rover, Hocabey için hazırlanan çadırın önüne kadar uça seke geldi.

Kazı işi paydos olmuştu. İşçiler çekip gitmişti köye. Öğrenciler toplaştı. Asistan Cemal yemek hazırlatıyor; ellerini üstüne başına silerek koştu; askerdeki gibi topuklarını bitiştirip başıyla selamladı Hocabey'i. Kızlar dizildi. Serpil gülümsüyor. Hepsinin ellerini teker teker sıkmaya başladı Asım Al. Acıtarak sıkıyor. Kızların elini de sıktı. İki de çocuk duruyor, biri kız, biri oğlan. Sekizinde filan görünüyorlar. "Merhaba küçükler!" dedi, onların da elini sıktı. Asistan Cemal tanış-

tırdı : "Bunlar orman gözetçisi Bay Necip'in çocukları Hocam : Büyüğü Nazmi, küçüğü Meral! Kara Sivri'nin başında oturuyorlar. Şahane bir yaşamları var. Kazıyı merak edip her gün geliyorlar. Bir dakika ayrılmıyorlar çıkacak küpleri görmek için.."

Güldü, Nazmi'nin yanaklarını okşadı Asım Al : "Aferin! Büyüdükleri zaman fakültemizin öğrencisi olsunlar!"

Nuri valizleri, çantaları çıkarmaya başladı. En sonra da şezlongu indirdi. Çakır'ın torunları Şevket'le Ağlar Kâmil de orda bakıyorlar. Gülcan kendi çadırlarının önünde dikiliyor. Yanında anası, ninesi. Çakır Hasan görünürde yok.

Morsay'a iki yıl önce gelmişti Hocabey. Yanında Konya Müzesi'nden Selçuk Beyle Asistan Bedri Şimşek vardı. İlçe İlköğretim Müfettişi Hüseyin Hazan'ı kılavuz olarak almışlardı. Kazı yapılacak yeri görmüş, plan ve kroki çalışmalarını yapmış, bir an önce işe başlamak için dönmüştü. Fakat Maliye Bakanlığı istenilen paranın çeyreğini koymamıştı bütçeye. Biraz Müzeler Genel Müdürlüğü bütçesinden, biraz Üniversite bütçesinden 580 bin liralık bir ödeneği ancak bu yıl alabilmişti.

Bahar başında bir daha gelip gitti. Bu kez yanında Doçent Ali Şirin'le Asistan Cemal vardı. Kazı yerinin kazıklarını çaktılar, gerekli işaretlemeleri yaptılar. Gittiler gene. Hasan Çakırgil yeni göçmüştü. Oturup yemek yediler birlikte. O zaman neler söyledi, neler anlattı, hiçbiri aklında yok Hocabey'in; fakat bu bilim adamını sevmişti Çakır Hasan. Çok toplumsever, yurtsever bulmuştu onu. "Sayın Profesörüm, herkes senin gibi düşünse, Türkiye hemen adam olur! Ama nerde o insanlar, o büyükler bizde?" Asım Al, çok hoşnut kalmıştı yemekten, bu sözlerden, bu yayladan! Üstelik karısı Hesna ile yeni mahkemelik olmuştu. Ne olup olacağı belli değildi. Yıllar yılı sürebilirdi boşanma davası. Avukatın güvence vermesi yetmiyordu. Canı sıkkındı. Öyleyken sevinç içinde kaldı o gün. Şimdi bütünüyle yolunda işi. Ekip on gün önce geldi. Hocabey on gün sonrasına söz verdi. İşte sözünü yerine getirdi.

Ali Şirin de sıktı arkadaşlarının elini teker teker. Sonra, "Size bu çadırı hazırladık Sayın Hocam!" dedi. "Tam istediğiniz gibi, çamın dibine kurduk. Dostunuz Hasan Çakır da ilgisini esirgemedi. Kilim ke-

çe verdi. Yerli malzemeyle döşedik. Hoşlanacağınızı umuyoruz!"

Hocabey, "Sahi yahu!" diye çevresine bakındı. "Nerde benim aziz dostum? Özledim kendisini! Sağlığı iyidir inşaallah?"

Ali Şirin'e bakıyor Hocabey. Onun haberi yok. Asistan Cemal açıkladı : "Akşama kadar yol düzeltti bugün! Az önce bıraktı işi. Belki dereye inmiştir; nerdeyse bulunur gelir.."

Şoför Nuri, Asistan Cemal'e göz etti : "Öteberileri alalım içeri!" Yüklendi valizleri kendi. Yalnız girmek istemiyor Hocabey'in çadırına. Cemal de çantaları alıp yürüdü. Şezlong kaldı geride. Valizleri bırakıp koştu Nuri. Onu da getirdi, koydu çadırın önüne. Fakültenin çok eski kazı çadırlarıydı bunlar. Şevket Aziz Beyin dekanlığı zamanında alınmıştı. En yenisini ayırdılar Asım Al'a. Hiç yaması yırtığı yok. Açılır kapanır karyola, şilte, yatak, yastık, battaniye, çarşaf, nevresim; hepsi kayıtlı demirbaşı Fakültenin. Gene açılır kapanır bir masa, iki tabure. Cemal'le Nuri, Hocabey'in öteberilerini koyup çekildiler.

O sırada Çakır Hasan göründü. Başpınar'ın gözünden doğru geliyor. Kırmızı Ilgın testisine Başpınar suyu doldurmuş, koltuğunun altına bir sürü çiçekli ot, yarpuz, sütlük, burma, dağyoncası, çobançırası, iledin dalı, şu bu almış. Gevrek gevrek gülüyor, kıkırdıyor, "Kimin Hocabey'i gelmiş bakalım, kimin, kimin?" diye şakıyıp geliyor.

Doçent Ali Şirin :

"Geliyor Hocam aziz dostunuz!" dedi.

Birden durdu Hocabey. Durup baktı. Güneş gitmemişti daha. Profesörün gözleri de bozulmamıştı. Coşkuyla şakıyıp gelen adamı tanıdı : "Geel bakalım yahu! Nerelerdesin? Gel şöyle yakınıma!"

Çakır Hasan gürleyerek geldi. Testiyi yere, koltuğundaki çiçekli otları taşın başına koydu. Açtı kollarını. Hocabey baktı, sarmaşsın mı, sarmaşmasın mı? Anladı Çakır. Birden indirdi sol kolunu, sağ kolunu ileri uzattı, eğildi sonra : "Sayın Hocabeyim hoşgeldin!" dedi. Eskiden bir parti ileri geleninin elini sıktığı gibi sıktı Asım Al'ın elini. Sonra bir adım geri çekildi. "(Fazla yüz vermek iyi olmaz! Birden bu kadar sokulmayalım! Adam kendi nasıl aralı duruyor baksana!)" dedi içinden.

Fakat Asım Al yeter saymadı bu karşılaşmayı. Sokuldu Çakır'ın dibine, yeniden tuttu elini, yeniden sıktı, sonra da yarım-gövde kucakladı, tıp tıp etti sırtını : "Nasılsın bakalım, iyi misin Bay Çakır?"

"Sağlığına duacıyım Sayın Hocabeyim! Fakat zatından öncelikle rica edeyim, Bay Çakır deme bana! Doğrudan doğruya Çakır yada Çakır Hasan, tamam! Baylık, beylik heveslisi değilim! Bugün sen dersin, yarın şu der, alışırım; dağbaşında iyi olmaz!"

"Aferin benim aziz dostum, büyük dostum! Sana sadece Çakır desem de, bütün baylardan, beylerden değerli ve saygınsın, aferin! Yepti sırtını. "Nasılsın bakalım?"

"İyiyim dedim! Sağlığına duacıyım! Sen nasılsın?"

"Sağol; ben de iyiyim! Bu kez daha iyiyim. Bazı kamburları attım sırtımdan. Turp gibiyim. İlerde anlatırım. Buraya geldim, sizleri gördüm, daha iyi oldum. Burada hem görev yapacağız, hem dinleneceğiz, hem de seninle ve sizlerle dostluğumuzu ilerleteceğiz. Birlikte güzel günler geçireceğiz!"

"İnşaallah Hocabeyim, sayende.."

Eğildi, taşın başındaki dalları, çiçekli otları, yerdeki testiyi aldı. "Buyrun bakalım. Çadırınız hazır. İyi kötü bir şeyler yapındırdık. Bizim çocuklarla sizin çocuklar biraz iledin dalı attılar altına. Kilim keçe buluşturduk. Ama pek gönlümüze göre olmadı. İnşaallah kışın da köyümüze buyurursun, şanına uygun bir oda döşetirim zatına!" Yarım adım, bir adım önden yürüdü, açtı çadırın ağzını. Eşikte kara lastiklerini çıkardı. Girdi yarım adım : "Buyrun.." dedi yeniden. Hocabey eğildi usulca. Pabuçlarımı çıkarayım mı diye düşündü bir an. Girip oturmayacaktı. Bir bakacak, sonra helaya gitmek için çıkacaktı. Girdi pabuçlarıyla.

O sırada gün gitti dışarda. Biraz zor seçiliyor içerisi. Ama iyi gördü Hocabey. Hiç kullanılmamış kadar temiz, yollu yollu iki kilim sermişler tabana. Gülcan'a çeyiz olur diye dokuttu Kamer Ana. Başka süsü püsü yok; öyle dümdüz dokumuşlardı. Birbirinin eşi iki kilim. Kaşla göz arasında köyden getirtti Çakır. Yukarı başa da iki ak keçe koydular yan yana. Kıyılara halı yastıklar dizilmişti. Keçeler kırmızı, kahverengi nakışlı. Birer başlarına ayyıldızlar işliydi. Açılır kapanır masa, karyolanın başında duruyor. Üstüne bir bütangaz lâmbası koydular, dibine kibritini hazır ettiler. Kolordu merkezinden komutan gelmiş, denetim yapıyor, Çakır Hasan da bu denetimin sorumlusu sanki, öyle duruyor. Gözü tetikte, kulağı kirişte. Kirpiği oynasa anlam çıkaracak. Fakat bir şey demiyor, sadece bakıyor Hocabey.

"Elimizden işte bu kadar geldi Sayın Asım Hocam! Toprak belinizi ağrıtmasın diye kilimlerin altına iledin serdi çocuklar. Söyledim değil mi?"

Bastı ayağıyla. Yumuşaklığı anladı.

"Çok dal kestiler mi bunun için?"

"Kestiler ama ağaca zararı olmaz. İledin öteki çamlara benzemez. Tımar yerine geçer daha. Etek dallarından keserler. Kendimiz de çok kullanırız. Hoş olur.."

Hocabey'in ak gözleri ireldi. Öğrenciler çadırın ağzına kadar geldi. Kazı Ekibinin Gülü Altan, Asistan Cemal'e, "Acaba bu akşam yemeği birlikte yer miyiz?" diye soruyor.

"Söylerim kendisine!" diyor o da.

"Çok çok memnun oldum Bay Çakır! Bak gene Bay çıktı ağzımdan! Alışıncaya kadar biraz söylerim. Sonra söylemem. Hangi sözcüklerle teşekkür edeceğimi bilmiyorum sana. Evimde gerçi biraz pahalıdır eşyalar, fakat bu kadar güzel değildir!" İçine döndü birden : "(Zevksizlik içinde on üç koca yıl! O yüzden bıraktım. Yeniden başlayacağım. Yepyeni bir yaşam kuracağım inşaallah! Mutlaka mutlu olacağım bu kez. Huyunu suyunu anlayıp dinleyip ondan sonra vereceğim kararımı!)" Serpil'e iyice takılıyor aklı. "(Güzelliğine güzel. Sağlıklı. Son sınıfta bu yıl. Gelecek yıl karı-koca oluruz istersek. Kütür kütür bir kız! Ev, araba, mevki, para; her şey hazır! İstediği zaman iç geziler, dış geziler.. Yazlığı başka, kışlığı başka. Sıcak sudan soğuk suya değdirmem elini. Yeter ki istesin ve anlasın beni. Benim olsun, beni sevsin!)"

"Keçelerin üstüne basma yüzlü birer de döşek gerekiyor Sayın Hocabeyim! Birkaç gün içinde sağlarım inşaallah! Şimdilik bu kadarla idare etmeni rica ederim. Kusurumuz çok olacak, ama hoşgöreceksin artık!" Ekledi içinden : "(Bak işte, zatın buraya kadar çıkıp geldin, ne güzel! Şimdi muhtarımız, üyemiz de koşup gelse ne vardı! Kaymakam, müdür, müfettiş gelselerdi hatta! Ama kemikleri kalın. Bir bilim adamının rasgele yetiştiğini sanırlar. Anlamazlar değerini!)" Bilim adamlarına ne yapılsa değerdi. Daha bunlar ne? Büyük küçük bütün bilim adamlarını güllere, gülsularına belemeliydi.

"İstersen oturabilirsin! Çıkar ayakkabılarını, rahatla! Yemeğin buraya gelir. Elini ayağını burda yıkarsın! Leğen var. Getiririz bizim çadırdan!"

"Çıkıp tuvalete gideceğim bir!"

"Tuvaleti de yaptırdık!" dedi Ali Şirin. "Hazır.."

"İzninizle; bir gideyim! Sonra ister burda, ister dışarda oturur konuşuruz. Bütangaz lambamızı yakarız. Kaç tane var bunlardan Ali? Mevcutları hep getirdiniz mi?"

"Her çadırda bir tane var. Üç de yedek.."

"Tamam! İstediğimiz yerde oturabiliriz. Birer de elektrik fenerimiz var mı? Geceleri tuvalete giderken lazım olur.."

"Var Hocam! Onlardan da her çadıra bir tane aldık! Sizinki de içerde.."

İç cepleri var çadırın. Cebin birine koymuşlar. Ordan alıp gösterdi Doçent Ali Şirin. Yürüdü rasgele Hocabey. Durdu sonra : "Nerde şey?"

"Tuvalet bu yanda!" dedi Ali Şirin. "Göstereyim. Böyle buyuracaksınız!" Koluyla gösterdi. "Suyu, tuvalet kâğıdı hazır!" Üç adım kalasıya götürdü Hocabey'i, sonra bıraktı.

Bir metreden fazla kazmışlar çukuru. Kayrak taşlarla kapatmışlar üstünü. Sonra ağaçları dikmişler, dört yanını brandayla çevirmişler. Bezi açıp giriyor, sonra kapatıyor işi olan. "Fena değil, idare eder!" dedi Asım Al. "Fakat burasını başkası kullansın istemem! Söylerim Ali Şirin'e, tembih eder herkese. Kendilerine de yapsınlar bir tane. Hocalarla öğrenciler ve işçiler aynı tuvaleti kullanamaz.." İşini görürken düşündü : "Gene bizim öğrenciler terbiyeli! Bir söz söylesen dinler. Yüzleri yırtılmadı iyice. Solculuk, anarşistlik bulaşmadı hiçbirine!"

Plastik su kabını bitiresiye kullandı. "Bunu da her sefer doldurtmak gerekecek. Girip çıktım mı dolmalı. Bakarsın ansızın gelirim. İşimi görüp bitirdim örneğin, ama su yok, hiç iyi olmaz! En iyisi şoför Nuri üstlensin bunu. Başka işi ne?"

* * *

Birden çan sesleri güreldi. Şevket davarı getiriyor. Dayısının oğlu Kazım da Kızlar Beleni'ndeki ağıla götürüyor kendi davarlarını. Orda yerleri. Ağılın hemen yanında kayanın başında "kümele"leri. Çadır kurmadılar. Üşengeç bir adamdı Zeke'nin kardeşi Memiş. Karısı Gül-

lü de temizlikte, titizlikte hiç yok. Ağaçtan, daldan huğ gibi bir barınaktı kümele dedikleri. Ön yüzüne ocak yapılıyor. Ateş yanıyor geceleri. Kuruyan yapraklar yere düşüyor. Dalların arasından sürekli toz toprak iniyor.

Çan sesleri yaklaştı, uzaklaştı. Keçiler koştu birbiri ardından. Birbirine karıştı sesler. İşini gördüğü yerde hoşlandı; mest oldu Hocabey : "Bayılırım çan seslerine!" dedi. "Sabah erkenden otlağa gidişlerini seyre doyamam keçilerin! Morsay çok iyi yayla olarak. Arkeolojik açıdan da iyi çıkarsa yaşadık. O zaman her yaz gelirim. Ellerde ne şans var. Şevket Aziz Hoca, Ankara'nın kulağındaki Çubuk Suyu'nun dibinde yaptı bir kazı. Bir gezintiden dönüyormuş. Rastlantıyla bazı belirtiler bulmuş. Ertesi gün öğrencilerini götürmüş. Çıkan ne? Birkaç çanak, birkaç çömlek. Paleolitik dönemden bir taş balta. Öyle bir taş balta ki, bununla Ansiklopedi Britannica'ya geçti Hocamız. Kazının yapılışı 1937, Atatürk sağ. Kazı yerine Ahi Yokuşu diyorlar. Atatürk Ahi Yokuşu'nun aslı Eti Yokuşu'dur diyor. Öyle yazın raporunuza.. Peki hayhay! Öyle yazalım.. Oysa Etilerle Ahiler arasında binlerce yıl var. Etiler eski. Ahiler dünkü iş. Neyse karıştırmayalım orasını. Gene de Hocamız aslandır. İlk atan okçudur. Bilimde kıskançlık olmaz. Fakat birazcık şans olmalı insanda. Ama bakarsın, gülmez gülmez de, bir gün gülüverir bizimki de! Son gülenlerden oluruz, hayırlısı diyelim.."

Kullanıp bitirdi suyu. Kâğıtla kurulandı. Kalktı. Çıktığında çadırın ağzında bekliyordu Doçent Ali Şirin. "Elinizi şurda ortak muslukta yıkayacaksınız Sayın Hocam.."

"Ortak musluk, çok iyi! Fakat bu tuvalete başkası girmeyecek! Ona göre duyuru yapmışındır umarım. Hocalarla öğrenciler aynı helaya giremez! Hoşlanmam böyle şeylerden.."

"Orası sadece sizin Sayın Hocam! Kızlarımız için de ayrı bir tane yaptık. Cemal Beyle ben de işçilerin, öğrencilerin kullandığını kullanacağız. Böylece üç helamız oluyor. Kampımız fena değildir Sayın Hocam. Birkaç gün içinde alışıp çok seveceksiniz.." Ortak musluğun bulunduğu yere vardı Hocabey. Şoför Nuri, elinde havlu, bekliyor.

"Kimin o havlu?"

Ali Şirin'in yüzüne baktı Nuri.

"Bu havluyu benim yedeklerden çıkardım Sayın Hocam! Hiç kullanılmamıştır. Sizinkileri çıkarıncaya kadar kullanın.."

"Teşekkür ederim, ama.." dedi, gidip kendi havlularından birini getirecek oldu, düşündü, eli temiz değildi. "Şimdilik kullanayım; teşekkür ederim!" dedi.

Sabun var musluğun başında. Ovdu parmaklarını; tırnak altlarını temizledi ince ince. Yıkarken, Ballıdere'nin ardından bir anıt güzelliğiyle yükselen Firengiz Sivrisi'ne baktı. Onun ardında perdelenen dağlar, kırmızı ufukta gittikçe silinen başka bir güzellik oluşturuyor. "Hava yumaşacık.." dedi. Yeniden ovdu ellerini; yüzüne gözüne çarptı suyu; boynunu kulaklarını ovuşturdu. Sonra Nuri'nin tuttuğu havluyu aldı. Sildi elini yüzünü.

"İnsan, aslına dönüyor buralarda! İlkelliğin güzelliğine, tadına dönüyor.. Çok hoşuma gidiyor, güzel havası var. Şu altımızdaki doğanın yabanıl görünümü başka yerde yoktur. Morsay çok güzel bir yer.."

Öğrenciler, çadırların önündeki düzlükte bekliyor. Çakır Hasan da onların yanında.

"Sayın Hocam!" diye sokuldu Asistan Cemal. "Öğrencilerimiz rica ediyor; eğer sakınca yoksa bu akşam yemeği birlikte yiyelim. Tavukla pilav var. İzin verirseniz sofrayı şu düzlüğe kuracağız.."

"Valla nasıl arzu ederseniz! Kurun tabii! Bu akşam sizlerin konuğunuz olacağım. Sonra yemek işlerine bir düzen veririz, birlikte, ortaklaşa.."

"Yemek ve bulaşık işleri düzenlidir Sayın Hocam!" dedi Asistan Cemal. "Alım satım işlerini öğrencilerimizden Mehmet Ali ile ben yürütüyorum. Yağ, peynir bulunuyor köyde. Makarna, pirinç, fasulye, yumurta; idare ediyoruz.."

* * *

Bir iki yıldız belirdi üstlerinde ivedi ivedi. Firengiz'in çizgileri hafiften silinmeye başladı, Yumuşak temiz havayı soludu Hocabey. Yürüdü öğrencilere doğru. Kızlı erkekli koştular. Açılır kapanır masaları, sandalyeleri dizdiler. Tabakları, çatal kaşıkları getirdiler. Mehmet Ali, bütangaz lambalarından ikisini yakıp getirdi.

Çakır Hasan, hiçbir şey demeden kalkıp gitti o sıra. Çabuk çabuk bir siniyle geldi. Bir tencere yoğurt, bir tencere erik hoşafı, biraz bulgur pilavı var sinide. Ayak alışkanlığıyla yürüdü geçti hendeği çukuru. Biraz ağırdı sini. "Afiyet olsun hepinize!" diyerek geldi.

Öğrenciler, "Sağoool!" çekerek çınlattılar geceyi.

"Teşekkür ederiz!" dedi Hocabey ayrıca. "Buyur!"

"Bu akşam zatına karşı mahçubum Hocabeyim! Bu akşam asıl benim konuğum olacaktın! Fakat Cemal Beye sordum, öğrencilerimiz arzu ediyor dedi, ses çıkaramadım. Lütfen kusura bakma. Nasıl olsa günümüz çok. Allah ağız tadı versin. Benim böyle kıyıda kıyıda durduğuma bakma, ekmeğimin düşmanıyımdır. Yemem, yediririm! Yalnız sana değil, insan olan herkese, gözel Hocam!"

Asistan Cemal : "Yüzüne söylemek doğru olmaz şimdi, ama çok iyiliğini gördük Çakır Dayının!" dedi.

Serpil atıldı : "Çakır Dayımız bir tane! Kaç gün bize sabah sütleri getirdi, içtik! Kaç gün taze yoğurtlar getirdi, yedik! Bir gün para almadı. Çok uğraştık, asla aldıramadık!"

"Anadolu köylüsünün eşi bulunmaz.."

"Tokgözlüdür; yeter ki elinde olsun!"

"Şimdi sen de bizimle oturacaksın Çakır Dayı! Bak yer açıyoruz!" dedi Doçent Ali Şirin.

"Tabii tabii!" diye pekiştirdi Hocabey, Asistan Cemal de çekti kolundan.

"Bu akşam Kamer Ana izin vermedi. Dedim : Belki beni alıkoyarlar! Sakın kalma, iki kaşık pilav götürdüm, karşılık umuyor gibi olur! dedi. Kamer Ana'dan izin olmayınca oturamam!" Masalardan birine koydu siniyi, dönüp gitti usulca.

Çakır Hasan gittikten sonra şak etti parmaklarını Hocabey; Asistan Cemal anlayıp eğildi Hocabey'e doğru.

"İyi adam ama acaba temiz mi getirdikleri?"

Açıktan konuştu Asistan Cemal : "Hocam, görmenizi dilerim! Zaten göreceksiniz ya! Yıkadığı kapları bir daha yıkar Kamer Teyze! Kız arkadaşlarımız da görüyor, insan hiç ummaz, Zeke Gelin de çok temiz.."

Kızlar atıldı :

"Zaten bizim işçiler de söylüyor, köyde bir tanedirler, ekmekleri yenir, ayranları içilir.."

"Çadırlarının içi de mis gibi.."

"Bir ufak kıl çıkmaz sütlerinden.."

"Aferin!" Böyle noktaladı Çakırgil'e yöneltilen övgüleri Hocabey. "Baharda geldiğimizde de görmüştük biraz!"

Asistan Cemal'le yardımcısı Mehmet Ali, nohutlu tavuk yemeğini getirdiler ortaya. Bölüştürmeye başladılar. Serpil'le Güler yan yana, Hocabey'in çaprazına oturmuşlar. Kolunu sandalyenin arkalığına koymuş, dağıtımın bitmesini bekliyor, hem de seyrediyor Serpil'i. "(Gittikçe kütür kütür oluyor! Su oluyor bir içim! Bu kadar güzel olduğunun ayırdında mı acaba? Ben ayırdında mıydım baştan?)"

O sırada Gülcan, çadırdan çıktı, Kule'deki Necip'in oğluyla kızını uğurladı taşın dibinden : "Güle güle gidin! Ananıza ninenize selam söyleyin! Korkmazsınız değil mi?"

"Korkmayız korkmayız!" diye gittiler Nazmi'yle Meral.

Gördü Hocabey : "Nereye gidiyor bu iki çocuk?"

"Ohooo Hocam! Morsay'ımız bir âlem! Kocaman bir site burası! Yukardaki bekçinin çocukları! Bir dünya da yolları var, her gün inip çıkıyorlar!"

"Haa şunlar; az önce görmüştük!"

"Evet.."

"Uğurlayan kimdi?"

"Çakır Dayının torunu Gülcan!" Alçaltı sesini. "İnanın cin gibi bir kızdır Hocam! Çok da güzeldir. Babası Rotterdam'da işçi. İlkokulu bitirmiş, gidemiyor orta'ya. Kıyılıp da bırakılacak gibi değil; ama.."

"Çok da güzel Hocam!" diye söyleşti kızlar.

Öğrencilerine bakıp güldü Hocabey : "(Ne güzeller var Türkiye'de, analar neler doğuruyor; ama..)"

Sağında Doçent Ali Şirin oturuyor. Gözlüklerini indirip kaldırıyor, bir türlü rahat olamıyor. Asistan Cemal sordu : "Tavuklu nohudun yanında bir parça da Çakır Dayı pilavı alır mısınız Sayın Hocam?"

"Hatta yoğurt da!" dedi Hocabey.

Öğrenciler gülüştü.

"Bir karışım yapacağız. Ama uyumlu bir karışım. Beğenmeyenler ayrı da yiyebilir. Yoğurtlu pilav, pilavla tavuk, ve nohut, çok hoşuma gider.."

"Sağolun Hocam!" dedi Serpil, hafiften güldü. "Zorunlu olsaydı ben yanmıştım! Yiyemezdim böyle bir karışımı!"

Baktı yangözle, yanağının ortası çukurlanıyor. "Birazcık su verir misin?" dedi Mehmet Ali'ye.

Kazı Ekibinin Gülü Altan da önce davranıp, Çakır Hasan'ın getirdiği Ilgın testisinden doldurdu Hocabey'in bardağını. Testinin ağzı yarpuzla kapatılmıştı. Nane nane kokuyor su. "Buyrunuz Sayın Hocam! Yayla suyu, tastamam can suyudur!"

Pilavın yanında kalıp gibi duran yoğurttan bir kaşık aldı Hocabey. "Harika!" dedi yuttuktan sonra. Bir kaşık daha aldı, yuttu, "Gerçekten harika!" dedi.

"Yağlarını, peynirlerini görseniz bir de!"

Gene Serpil'di. Aynı yere yere vuruyor.

"Karşıdan göründükleri, uzaktan bilindikleri gibi değiller yani, öyle mi diyorsunuz?"

"Hiç değiller Hocam! Asla değiller!"

"Fakat hepsi temiz değil, pisleri de çok!"

"Şehirlinin de çok pisi, Sayın Hocam.."

"Doğru! Herif Üniversitede profesör, yıkanmayı sevmez, kokar mesela keçi keçi! Bizde var öyle biri, bilirsiniz.."

"Kim Hocam?" diye sordu Mustafa.

"Kimse kim, adı gerekli değil!"

"Bizim Fakülteden mi Hocaaam?"

"Bizden dedik ya! Fakat adını sormayın lütfen! Konu temizlik. Köylünün temizi var, şehirlinin pisi var, tamam. Bu iş biraz görgüye, biraz da olanaklara bağlı. İkisi de gerekli. Bay Çakır'ın görgüsü de, durumu da iyi ne olsa. Yani iyi sanıyorum. Neyse, çok memnun oldum. Tavuk da iyi pişmiş. Nefis. Nasıl beceriyorsunuz? Ayrı bir aşçı tutmaya gerek yok dediğiniz kadar varmış. Sana gelecek kız yaşadı Cemalciğim!"

"Sağolun Hocam, yemek yapmayı severim! Fakat istediğim malzeme bulunacak. Harcı iyi olacak. Yağı iyi olacak. Eti filan taze olacak.

Maalesef burda kasap yok. Keçi kesiyorlar bazan. Uzaklarda. Duyup varasıya bitmiş. Alıp özel olarak kesmeli. O da bize pahalı gelir. Dolap yok, saklamak zor. Ama bir tane alıp keser deneriz isterseniz Hocam. Epey kalabalığız. Bu kadar insana iyisinden bir keçi çok sayılmaz herhalde. Güzel bir kavurma yaparız örneğin. Örneğin Çakır Hasan Dayımızı da konuk olarak çağırırız.."

Birden saatine baktı Hocabey : "Uuuuu!" dedi. "Radyoyu getirin, radyoyu! Haberler geliyor! Bakalım Merih'e giden aracın gönderdiği fotoğrafların incelenmesi bitti mi? Anlaşıldı mı gezegende suyun olup olmadığı? Su varsa yaşam var demektir! Herhalde olması gerek. Aynı sisteme bağlı onca gezegenden sadece birinde var, ötekilerde olmaz olur mu?"

"Dıııt dıııt dıııt" ede ede geldi radyo. Özetleri verdi : "Fotoğrafların incelenilmesi sürüyor.."

"Demek daha sonuçlanmamış? Neyse.."

Aşağıdan, Kıran deresinden doğru suların harıltısı geliyor. Sabahki dumandan, sisten eser kalmamış. Ilık ılık esiyor rüzgâr. Başka köyler sıralanıyor karşı dağların içinde. Köylerin ölgün ışıkları bir görünüp bir yitiyor. Oralara orman yolu gitmiyor daha. Bir ıssızlığın içinde doğa. Badış Ağa filan ürmüyor. Sadece derenin harıltısı. Bir de yukarda kıpırdaşan yıldızlar. Radyonun sesi bir tuhaf ıssızlıkta. "Kapatalım şunu dinleyen yoksa!" dedi Hocabey.

Kapattılar.

Çakır Hasan, yemeğini yemiş, çıkıp geldi o sırada.

"Buyur buyur buyur!" çekip yer açtılar. "Yaylamızın gülüdür Çakır Dayımız.."

Gösterilen sandalyeye oturdu :

"Yeniden afiyet olsun!" dedi.

"Yeniden hoşgeldin Çakır Dayı.."

"Artık sana Bay Çakır demeyeceğim!"

"Deme Hocabeyim! Sağol! Hepiniz sağolun! Bakıyorum da kaynaşmanıza hayran oluyorum! Eskiden on paralık memurlar amirler gelirdi köye. Yaparız çatarız, şunu bunu beğenmezler! Sizler kendiniz pişirip taşırıyorsunuz. Öte yandan bizim kötü yoğurtları, pilavları da öve öve bitiremiyorsunuz. Dünya nasıl değişiyor, şaşıyorum! Ama inan-

dım, daha da değişecek inşaallah! Yalnız hiç anlamıyorum, nedir bu kazının amacı? Ne ararsınız kara toprağın altında? Çanak çömlek, kandil mi?"

"Çanak çömlek, kandil ama, eski, çok eski! Örneğin, bir Eti baltası buldular Alacahöyük'te, paha biçmek mümkün değil, o kadar değerli! Sonra eski heykeller, özellikle kadın tanrıların heykelleri! Kadına tapılırdı eskiden! O çağlardan, tarihöncesinden kalma heykeller, heykelcikler çok değerlidir.."

"Onca parayı, emeği gömüyorsunuz yani! Bizim köyü, bizim köyden aşağı köyleri defineciler sardı bir zamanlar. Gezginler alırmış bu eski yapıtları. Kaynayakaldı millet, yapıp yapıp toprağın altına gömmeye! Paslandırıp maslandırıp satmaya! Anlaşılıncaya kadar epey sattılar.."

"Ama onlar sahteleri!"

"Asılları neye yarar Hocabeyim?"

"İşin inceliği orda! Bunların her biri tarihin karanlık bir dönemini aydınlatır. Örneğin eski insanlar nasıl yaşardı? Uygarlık nerelerde, nasıl gelişti? Kimler geliştirdi?"

Yekindi Çakır Hasan :

"Sizce gelişti mi şimdi uygarlık? Gelişti de niçin öldürür insanlar, hem de gençler birbirlerini?"

"Orası başka!"

"Başka olur mu Sayın Hocabeyim? Ne yararı var o zaman tarihleri aydınlatmanın?"

"Bak Sayın Çakır! Demin burda karıştırdık yemekleri. Hepsini bir tabağa aldık. Güldük hepimiz. Neden? Çünkü alışmışız etli yemeği önden, pilavı arkadan yemeye. Eski insanlar belki pilavı önden, etli yemeği arkadan yiyordu. Nasıl anlaşılacak bunlar? İşte bu kazılardan çıkan belge ve bulgularla! Yani sadece bu değil tabii; buna benzer birçok yaşama biçimleri.."

"Haha haha!" diye güldü Çakır Hasan. "Askerlikte Sabri diye bir arkadaşım vardı. Kürttü! O da pilavı, nohudu, hoşafı karıştırırdı. Bunun ne gibi bir önemi var?"

"Canım bu bir örnek! Yaşam değişiyor.."

"Bunu bilmeyecek ne var?"

"Kararlama bilmek var, açık seçik bilmek var!"

"Eskiyi çok kurcalıyorsunuz, iyi, güzel! Ama bir yararı var mı, yok mu? Burasını anlayamıyorum. Bunca büyük adam, bilimle ilgili hocalar, bahusus Atatürk'ün, İsmet'in kendileri hep önem verdi bunlara; ama sonuç, senin buyurduğun gibi açık seçik görünmüyor bana. Kafanın içinde bir merak var, kazıp kurcalayıp o merakı gidereceksin, o kadar! Biraz da zevk alacaksın. Ama bilim dediğin zaman, bundan halka bir yarar gelecek! Ayna, dürbün, löküs yada daha büyük bir lamba gibi şamşavk edecek halkın önünü! Yaşamak kolaylaşacak bilimle, hem de tatlanacak! Daha kırmızı olacak çocukların yanağı! Kadınlar üçer yıllık gelinken solmayacak! Devlet para diye öbür devletlere el açmayacak! Bilim deyince insan hisseli, güzel işler bekliyor. Siz durmadan eski taşları, küflü kapları tarıyorsunuz. Ama ne bileyim, gene de bilmediğimiz bir yararı vardır belki!"

Bir Çakır'a, bir öğrencilerine bakıp güldü Hocabey :

"Son sözünü beğendim! Bilmiyorsun, ama inanıyorsun gene! Bilemezsin; bunda senin suçun yok. Bilmen için okutulmuş olman gerekirdi. Bu alanda dünya kadar yayın yapılıyor, raporlar basılıyor. Örneğin Yesemek'in raporu var elimde en son, 175 lira fiyatı. Yesemek, İslahiye'de bir yerdir. Millattan Önce ikinci binlere doğru uzanan bir taşocağı ve heykel atölyesi! Önasya uygarlıklarının tanınması ve bilinmesi için önemli ipuçlarından birini bize vermektedir. Bu bir örnek. Ayrıca dünya kadar ulusal ve uluslararası seminer, konferans, panel, sempozyum, söyleşi yapılıyor. Devlet bunun için yolluklar ödüyor, ağırlama uğurlama giderleri veriyor. Bunlar ulusal kültürün canlanmasına birer katkıdır Bay Çakır! Bunu değerlendirebilmek için çok şey bilmen gerek. Geçmişini aydınlatmayan bugününü göremez. Daha doğrusu, bugünü aydınlatmak için geçmişten ışık almak gerekir. Tarihsel gelişmeyi bilmenin önemini biz daha yeni kavrıyoruz. Kısaca, eskinin yararı yoktur demek, yanlıştır!"

Öksürdü, kazıdı boğazını Çakır Hasan :

"Temelli öyle demiyorum. Ama eskiye itibar olsa, bit pazarına nur yağardı! Eskiden bu yakalarda bazı varsıl ağalar vardı. Kendisi ne zaman doğdu, atası babası kim, sülalesi nereye varır dayanır; çocuklarının adlarını ve bunların herbirinin ayrı ayrı ne gün hangi saat doğdu-

ğunu köy hocalarına yazdırırdı. Bu defterin evlatlarına bir anmalık olarak kalmasını isterlerdi. Kendilerine de babalarından böyle defterler kalmıştı herhalde! Bu nedir şimdi? Varsıl adamın kendi soy geçmişiyle şişinmesi, çevrede üstünlük taslaması! Yoksul adam nerden bulacak da defter alacak, hoca ücreti verecek? Daha önemlisi, nerde dolabı, sandığı da bu defteri saklayacak? Ben sizin yaptıklarınızı böyle anlıyorum. Yoksul, ama kendini varsıl sayan bir devlet! Öteki varsıl devletlere özeniyor. Para verip yerleri kazdırıyor. Ama hani bu devletin fabrikaları? Hani açılmış işleyen maden ocakları, petrol kuyuları? Hani köylerine giden yolları? Hani köylerine giden telefonları? Hani köylerine varıp gelen sağlık arabaları? Hani köylerine varıp gelen tarım hocaları? Hani kasabalarda köylerde çocukların, gençlerin girip çıktığı kitaplıklar? Eskiden taşocağı heykel atölyesi varmış, tamam! Bugün ne var? Bugün bilim, bilgi, fen, ya havalarda uçuyor, yada yerin yedi sekiz kat aşağısını deşiyor!"

"Evet deşiyor! Bunu ben de kabul ediyorum! Eksiklerimiz de çok! Ama dikkat et, bu eksiklikler, arkeolojiye fazla harcama yapılmasından değil. Devlet, halkın güncel gereksinmelerini yerine getirmede plansız. Sömürü çok fazla. Dış ve iç sömürü, devleti de, milleti de yoksullaştırıyor. Arkeoloji harcamalarının hiçbir önemi yok. Şu kazı için 580 bin lira ayrıldı! Nedir ki bu? Hiç!.."

Güldü Çakır Hasan : "Şimdi burda bir yarış yapıyor değiliz. 580 bine bizim köyle kasabanın arasına iyi kötü bir yol açılır. Buraya kadar da çıkar ucu. Dinamit alınır, akaryakıt alınır. Dozer alınır. Köylü de ucundan tutuverdi mi, şarampolu açık, menfezi yapık, kumu dökük, mis gibi bir yol olur.."

"Ama Bay Çakır, bak gene Bay dedim, neyse; kazının yapılması, yolun yapılmasına engel değil ki! Bu devletin 100 milyarı aşkındır bütçesi. Bunun 20 milyarı orduya gider. Söyler misin bana, NATO'yu desteklemek bizim neyimize? Amerika'dan sonra en çok askeri biz besliyoruz NATO'da! Amerika kim, biz kim? 20 milyarın beş milyarı köy yollarına ayrılsa beş yılda yapılmadık yol kalmaz. Hem de asfalt olur hepsi! Bunu eleştir sen!"

"Evet! Ne desem siz bir karşılık buluyorsunuz. Haklısınız. Hiç olmazsa bir yararı şu : Sizin böyle kazıp eski yapıt çıkarmanız bu toprak-

ların ününü artırıyor. Yığılıyor gezginler eski para, eski çanak, eski çömlek, eski balta filan diye. Köyden kasabadan birtakım açıkgözler de bunların sürümünü yapıp milyonluk oluyorlar. Bizim kasabadan böyle bir kavat tanırım, dehşetli varsıl oldu! Han, apartman! Hatta bir yeni arabayla bir yeni avrat aldı! Aferin!"

Gülüştü kızlar, erkek öğrenciler.

"Sahtelerin kaçması önemli değil. Asılları bizde!"

"Asılları da kaçıyor canım! Ondan da İstanbul'un açıkgözleri kazanırmış, duyuyoruz.."

"Çok kazanıyorlar; evet!"

"Ama siz ne kazanıyorsunuz? Hava!"

"Pek hava değil Çakır Dayı!" dedi Ali Şirin.

"Bizim de maaşımız, yolluğumuz, günlüğümüz, yan ödememiz, yan gelirlerimiz var. O kadar da şikâyetçi değiliz halimizden.."

"Ne geçer elinize ayda, yılda?"

"Orasını karıştırma! Hesaplarsan, az değildir aldığımız! Maaş birinci derece, artı 400. Bunun yüzde altmışı kadar ödence. İki bin kürsü şefliğinden. Bin dergi yazı kurulundan. En aşağı bin de dergide, şurda burda çıkan yazılardan. Bilirkişilik ücreti de alırız. Epey tutar yani. Çoktur yan gelirlerimiz!"

"Eee! Yan gelir bizde de vardır az çok. Biz de keçiden alırız şu kadar, koyundan alırız bu kadar. Sütten, yoğurttan, yağdan, peynirden, tavşan, kurt derisinden, cevizden.. Bizim de epey tutar yan gelirlerimiz. Bir gelirimiz de Almanya'dan, Hollanda'dan! Benim Hollanda'dan mesela. Oğlum Rotterdam'da.."

"Çok iyi, çok aferin!"

"Hatta biraz da baldan! Yani hepsini satsak, bunlar da birer yan gelir sayılır az çok.."

"Elbet!"

"Gerçi pazarı yoktur bu dediklerimin! Hepsini paraya çevirememeyiz. Fakat gelir gelirdir.."

"Köylünün sorunlarını biliyorum.."

"Sorunlara bakma! Sorunsuz insan olmaz! Sizde yok mu sorun? Başbakan Süleyman Demirel'de yok mu? Başına kardeşlerinin açtığı söylencelere baksana! Bülent Ecevit Beyimizin çocuğu olmuyor. İran

Şahı'nın da sorunları var. Sorunlara bakma. Fakat hökümetimiz akılsız. Saçıyor paraları. Birinci olarak şu ormancı milletine verdiği. İkinci olarak, şeref aylığı diye 17'lilere kadar veriyor; herif ölmüş, karısına veriyor! Bizim burda bir Kısmet karı var. Ölen kocasının aylığını alabilmek için yeni kocasıyla nikâhını söktü. Şimdi karı yaylada, herif köyde, jandarma gelip basacak diye korka korka buluşuyorlar. O kadar çok ki aylığı! Satılan her tarlayı bu avrat aldı, satılan evi, bağı, bostanı! Bir avrat olduğu halde, sırf hökümetin akılsızlığı yüzünden onca mülkün sahibi oldu. Kaç yıllık Hocabeysin? Neyin sahibisin?"

Sıkılır gibi oldu Profesör Asım Al. "Canım, çok özel konulara giriyorsun! Benim babamdan beş kuruş kalmış değil. Ama bugün Ankara'da bir katım, altımda bir Taunus arabam. Didim'de bir yazlığım, Antalya'nın Yeni Liman çevresinde iki parça arsam, Bayındır gölü çevresinde kurulan kooperatifte bir payım; bir şeylerim var yani! Derleyip toplasan benimkiler de epey tutar!"

"Derleyip toplasan Kısmet karınınki kadar olamaz! Sen bir bilim adamı, o eliboş bir avrat! Kocası çakmak çaktı cephelerde, şehit oldu, kendisi onunla bununla kırıştırmadı ama yeni kocalara vardı. Şehitlerin avratlarına da veriliyor deyince, boşandı yeni kocasından, yapıştı paranın kulpuna, üç ayda bir alır da alır! Onda olan sende, sizde asla yoktur, inanmam! Söyledin işte kaç parça şeyin birikmiş; ama soralım Ali Şirin kardaşımıza, gözlerine gözlük de eklemiş, acap neyi var?"

Kızardı Ali Şirin. Ellerini ovuşturdu, karşılık veremedi.

"Yani mal bildirimi istiyor değiliz, konuşuyoruz.."

"Benim bir şeyim yok. Mülkiyet beni rahatsız eder.."

Gülüştüler hep birlikte..

"Mülkiyet dedin de; bizim kasabadaki Malmüdürü de başka kafada! O da mülkiyet olmazsa rahatsız olur!" Gene gülüştüler. "Dünyada insanlar çeşit çüşüt!"

"Bu tatlı gülüşmenin üstüne, size bazı sürprizlerim var, ben de onları çıkarayım!" dedi Hocabey, kalktı usulca. "Sürpriz değil aslında, bazı çoban armağanları! Nuri nerde? Nerdesin Bay Nuri?"

Nuri :

"Burdayım Sayın Hocabeyim! Tam gözünüzün önündeyim. Yerin altında değilim yani!" dedi.

Bir gülüşme oldu. Hocabey de güldü : "Yerin altında olsan, krokiye bakar görürüm, yerin üstündesin, onun için gözüm kesmedi!" Gene gülüşme oldu. "Kalk. Benim ortanca valizi getir buraya!"

Nuri yürüyordu, bağırdı Hocabey : "Feneri al eline feneri! Ortalık karanlık; göremezsin!"

Doçent Ali Şirin, yanındaki feneri uzattı Nuri'ye. Az sonra ortanca valizi yüklenmiş geldi. Asistan Cemal dizlerini uzattı, üstüne koydu Nuri. Hocabey çözdü kayışını, açtı kapağını. İşaret etti Nuri'ye : "Git otur yerine!" Hafiften eli titreyerek, biraz da kızararak çıkarmaya başladı armağanlarını : "Birçok yan gelirden filan konuştuk ama cehennem Ankara'da giderlerimiz ve yan giderlerimiz de çok olduğundan, sanıldığı kadar varsıl değiliz gerçekte! Kusurlarımız hoşgörüle!"

Bir kutu çıkardı önce. Gözüne yaklaştırdı. "Bay Ç! Neyse, buraya da Bay yazmışım, kusura bakma! Çakır demek istemişim. Bu senin. Küçük bir şey. Ağız tatlandırmak için.."

"Hatırladığın için küçük değildir asla! Çok büyüktür nazarımda! Şimdiye kadar hiçbir hökümet adamından kıymık armağan almış değilim. İlk zatından böyle bir mürüvvet görüyorum, bilesin!" Aldı kutuyu, öpüp başına koydu.

"Mahçup etme beni!" dedi Hocabey. Elini dostunun omzuna koydu, tıp tıp etti. Başka bir kutu çıkardı. Büyükçeydi. "Mehmet Ali! Bu da tüm öğrencilerimizin. Birazdan tutarsın, birer tane alırlar. Yani birer ikişer, neyse!" Başka bir kutu çıkardı : "Gerçi burada pek lazım değil, bir traş losyonu, *after shave!* Cemal Bey kardeşimin.." Uzattı. Asistan Cemal alırken eğilip elini öptü Hocabey'in. Gene gülüşme oldu. Hocabey, asistanın omzuna koydu elini, tıp tıp etti. Başka bir kutu çıkardı, okudu : "Bay Ş." Onu da Ali Şirin'e uzattı. "Kardeşim Ali Şirin'e de traş losyonu, ama *after shave* değil, başka marka! Sabunu da var yanında!" Başka bir kutu çıkardı. (K.Ö. Kız öğrencilerimize! Birer şişe Boğazyeli kolonyası. Onlara lâyık olmadığını biliyorum. Armağan almak zor. Bu da iki paket kokulu sabun. Ordu Pazarı'ndan aldım. Bir subay dostumla gitmiştik.." Naylon torbalar içinde renkli renkli görünüyordu. Açıp iki tanesini Çakır'a uzattı. Ötekileri asistan Cemal'e verdi. Çakır almayacak oldu. "Yani Hocabeyim, sen bizi mahçup ettin! Nasıl kalkarız bunların altından? Koyun orta yerde kullanılsın. Biz alışık mıyız bu sabunlara?"

Başka bir kutu çıkardı Hocabey. "Bunun içinde de baklava var. Şimdi açmanızı rica ediyorum. Yemeğin üstüne hoş olur. Öteki de şekerlemeydi, onu kendi aranızda sonra açarsınız. Kızların payını da unutmazsınız tabii!" Asistan Cemal'e verecekti, baktı onun eli dolu, Kazı Ekibinin Gülü Altan'a verdi. Altan açmaya başladı baklavayı. "Aslan Hocabeyim!" diyor.

"Daha biraz zeytinyağı, biraz zeytin filan aldım. Biraz reçel, karabiber; et pişirmek için şişler aldım. Onlar da şu paketlerin içinde. Şişler ayrıca sarılı. Arkadaşlarımızdan av yapmak isteyen olursa işe yarar bu şişler.."

Altan, baklava kutusunu açmış bekliyor. Hocabey'e tutacak önce. "Ben en sonra alacağım!" diye salladı elini. Gözlerini yumup açtı. Çakır Hasan'a geçti Altan.

"Ben de en sonra! Arkadaşlarından başla.."

"Olmaz olmaz!" diye bağrıştı öğrenciler.

"Olur! Önce sizler! Buyrun birer tane alın! İyi besleyin kendinizi yaylada! Aşağıya indiğinizde güçlü olun. İşgal, boykot, pek çok görevleriniz var maşaallah!"

Gülüştüler hafiften.

"Biz öyle öğrencilerden değiliz Çakır Dayı!" dedi Altan.

"Tarih Fakültesi başlangıçta biraz sürçtü, ama düzeltti sonra!" dedi Nurettin.

"Öğrencilerimiz halka bilim yoluyla hizmeti seçti dostum Çakır!" dedi Hocabey. "Öğrencilik döneminde iyi çalışarak yarına hazırlanıyorlar. Hiçbir anarşik eyleme adı karışmamıştır şunların, lütfen inan bana!"

"Karışmamıştır.." dedi Ali Şirin.

"Ne bileyim, radyo söylüyor, gazete yazıyor, duyuyoruz : Öğrenciler hökümete kafa tutuyor, yeniçeri askeri gibi fakülte okullarında ayaklanıyor filan! Rastladığımıza soruyoruz. Kendileri diyor, boykotumuz halk için! Eee; halk da biziz; haberimiz yok? Bizim için boykot yapın da dememişiz kimseye! Hökümetten adamlara soruyoruz, onlar da diyor : İçlerinde komünist çok! Öğrenciler diyor : Biz sosyalistiz! Bizi çekemeyenler komünist diyor! Burada size soruyoruz, siz de hiçbiriyle ilginiz olmadığını söylüyorsunuz.."

"Yalanımız yoktur Bay Çakır! Yurt sorunlarıyla gençliğin ilgilenmesi doğal. Görevidir hatta. Fakat ne yolda, nasıl? Yani bunun bir ölçüsü olmalı. Biz diyoruz gençliğin politikayla ilgilenmesi üniversite işgali yada ders boykotlarıyla olmaz. Ya nasıl olur? Yarınki hizmete iyi hazırlanarak. Bir de halkın sorunları söz konusu ise, halkın uyandırılması ile. Yani halka gider söylersin, o da sana söyler. Sorunlarına halk kendisi sahip çıkar. Neden çıkmıyor? Çünkü uyutulmuş! Hocalar hacılar, yalancı particiler çok kandırmış halkımızı. Okul da açmamışız yüzyıllardır. Ona hesap kitap, bilim, bilgi, özellikle politika bilimleri öğretmek gerekir. En başta haklarının neler olduğunu öğretmek! Gençliğin ve tüm aydınların görevi budur. Tüm aydınlar dedimse, halktan yana aydınları demek istiyorum. Anarşi ile ancak anarşi gelir. Bu yüzden öğrencilerimiz doğru düşünüyor. Davranışları da doğru.."

Ali Şirin, aldığı baklavayı elinde tutup duruyor. "İzninizle burada bir saplama yapmak istiyorum Sayın Hocam!" dedi. Öksürdü hafiften. "Doğrudur.." dedi. "Yani bize göre, Hocabeyimize göre bu doğrudur. Ama doğru'nun ne olduğu, ayrıca tartışma konusudur. Ben de Hocabey gibi düşünmekle birlikte, öğrencilerimiz de böyle düşündükleri halde, bu düşünceler, tarihin bu döneminde, Türkiye'nin bu durumunda objektif olarak doğru mudur, değil midir? Daha doğrusu, felsefe açısından objektif doğru var mıdır, yok mudur? Bunun ayrıca tartışılması olasıdır. Ama bunu kim yapacak? Düşünmedim. Çünkü anarşiyi ben de tutmuyorum. Ayrıca öğrencilerin bugünkü davranışlarının anarşi olup olmadığı da kesin değildir.."

"Yani Ali Şirin Beyim, sen işi genişlettin! Gençler okumalı, çok müdür, mühendis, şef filan olup gâvura muhtaçlıktan, yoksulluktan kurtulmanın yollarını göstermeli değil mi? Halk bilmiyor nereye gidecek, ne yapacak? Bilim de yeri kazıyor. Bari öğrenciler aydınlatmalı halkın önünü, diyorsun değil mi?"

Doçent Ali Şirin, tuttuğu baklavayı attı ağzına.

Hocabey sordu : "Nasıl buldunuz baklavayı?"

"Güzel Hocam, çok güzel!" dediler.

"Çok güzel ve nefis, sizin dediğiniz gibi!"

"En çok neyi seversin dünyada Çakır Dayı?"

"Tatlıyı? Tatlı adamlarla konuşmayı! Bir de tatlı tatlı uyumayı! Yani ben dünyada her şeyin tatlısını severim Hocabeyim! Yaylanın da tatlısını!"

"Morsay'ın tadına diyecek yok dostum.."

"Morsay'ımız hoştur da, yolu kötü.."

"Ne yapacaksın yaylada yolu be dostum? Temelli de yolsuz değilsiniz hem! İnilip çıkılıyor işte!"

"Cipin olursa evet!"

"Eşekle inilip çıkılmıyor mu?"

"Tabanvaylarla her yere gidilebilir.."

"Aya gidilemez! Gagarin, Titov, Armstrong araçla gittiler. Bak dostum Çakır, benim de en sevdiğim, uzayda gezi. Çok meraklıyım. Arkeoloji alanında çalıştığıma bakma. Bu dalda profesörlüğe kadar yükseldim, birçok uluslararası toplantıya katıldım, mükemmel bir kariyerim var. Ama asıl sevdiğim uzay çalışmalarıdır. Bir uzay fizikçisi yada mühendisi olmak isterdim. Aya inen ilk araçta olmak isterdim. Amerikan, Rus ayırmazdım. Uzayda ilk kenetlenen insanlardan olmak isterdim. Örneğin kendi çapımda Titov olmayı isterdim.."

"Merak başka! Merak insanın başına iş de açabilir. Çıktın çıktın o kadar yukarıya, eee bunun bir de inmesi var! İnemedin mi geberdin gittin o zaman!"

"Birçok şeyler sakıncasıyla güzeldir.."

Serpil omuzlarını indirip kaldırdı birden : "Hocam! Ben de bir saplama yapacağım izninizle. Ben de en çok Afrika'yı görmek isterdim. Afrika'daki halkların kültürsüz, kaba zenciler olduğunu sanmıyorum. Kimse üstünde durmuyor; herhalde çok ince, üstün bir kültür birikimleri var. Afrikalı çocukların, kadınların dünyasına girmek isterdim. Birleşmiş Milletler yada UNESCO, yarın arkeoloji çalışmaları için beni Afrika'ya göndersin, seve seve giderim!"

"Göndersin ben de giderim!" dedi Hocabey.

"UNESCO'nın dergisini okuyorum Hocam, çok fırsat var!"

Birden kalktı Çakır Hasan, ne düşündüyse : "İzin verirseniz ben gideyim! Bizim erken yatıp erken kalkmamız lazım. Bunca yılın alışkanlığı. Mala davara, suya sele bakarız. Bir de huyumdur, imamlardan önce dünyaya el korum her gün. Aşağıda köy hocası uyanmadan, burda ben uyanmış olmalıyım.."

"Aslan Çakır Dayım!"

"İyi değil miydi söyleşimiz?"

"Şunlar filan da var elimde.."

"Onları götürsün gençler çadıra!"

"Belki çoluk çocuk yatmıştır.."

"Yok canım, daha erken değil mi? Serpil!"

İşaret etti kız öğrencilerine, Çakır'ın elindekileri gösterdi. Kızlar aldılar. "Feneri de alın, bırakın gelin dostum Çakırgil'in çadıra.." Sonra bastırdı Çakır'ı omzundan : "Otur hele! Kahvemiz vardır. Birer de kahve içelim.."

Oturdu Çakır, "Oturdum ama aslında uyumak istiyorum! Allahın günleri çuvala girmiş değil. Yarın öbürgün uzun uzun konuşuruz. Akşam yemeğinden sonra çay kahve içmem. Uykuma zorluk verir. Gittikçe daha nazlı oluyor uykularım. Yaylamız iyidir hoştur, ama gönül şen olursa iyidir hoştur.."

"Şimdi bir şey içmeyelim mi?"

"İçmeyelim; gereği yok.."

Doçent Ali Şirin girdi söze : "Hocam, Çakır Dayının bozçayı var! Sarı, nefis bir şey! Şekerim yok diye balla içiyor. Bize de ikram etti birkaç kez; bayıldık!"

Güldü Çakır Hasan :

"Şeker olmadığından bir; ikincisi, balla içmemiz de ayda âlemde canım! Bal dediğin hazır ve nazır değil ki her yerde! Gerçi bende biraz var. Ben kovanlardan alırım balı. Bir de kayalardan, ağaç yarıklarından bal bulmanın ustasıyımdır. Çıkılmayacak yerlere çıkmada birinci gelirim. Bol değilse de eksik olmaz yani. Eşle dostla yiyecek kadar her zaman vardır.."

"Kaşık girmez, girse de çıkmaz balları var Hocam! Birkaç yıllık eski ballar!"

"Sizler için her varlığım feda olsun!"

"Sağol Bay Çakır!"

"Şurada kazı için birkaç söz sarfettim, lütfen kusura bakmayın! Anladığımdan değil. Her işin doğrusunu okumuş olanlar bilir. Bizim her yanımız bilgi olsa kaç para? Ha şu kaya, ha biz! Biz dağlara bakarız, dağlar bize bakar.."

Serpil'le Güler feneri alıp gitmişti, dönmediler. Onlar dönesiye oturdu Çakır Hasan. Ay çıktı Balkaya'nın başından. Morsay aydınlandı. Kıran deresinin harıltısı daha güreldi gecede. Yıldızlar sönükleşti. Ayaz arttı. "Aşağılar yanar şimdi Hocabeyim!" dedi Çakır Hasan. "Burda biz üşüyoruz hafif.."

"Benim süveteri alıver Bay Nuri!" dedi Hocabey. "Üşüdüm gerçekten!"

Nuri koştu Hocabey'in çadırına. Süveterini kapıp geldi, koydu omzuna. Dışarda açık havada bir daha soludu derinden, doldurdu ciğerlerini, sonra boşalttı Hocabey. "Hep deniz kıyılarına koşuyorlar dinlenmek için. Bilseler yaylaya çıkarlar.."

"Eskiden var mıydı bu plajcılık Hocabeyim?"

"Yoktu! Bir özenti sardı dünyayı! Turizm diyorlar, sadece deniz anlaşılıyor. Kum, güneş.. Güneşte çok iş var, evet! Çünkü öyle ülkeler var ki, hiç güneşi yok. Havası da kirli. Onun için gezginler seviyor bizim kıyıları, özellikle Akdeniz kıyılarını.." Başını kaldırıp Kara Sivri'ye baktı Hocabey. "Ne yapıyor acaba senin yangın gözcüsü yukarda? Uyudu mu o da erkenden?"

"Sorma! Şefi gelmiş! Kalacakmış biraz.."

"Ben olsam ben de kalırım!" dedi Asistan Cemal. "Hava bedava, su bedava!"

"Suları biraz zor! Bizim Başpınar'dan çıkarıyorlar.."

"Necip gözcülükten, karısı suculuktan alır aylığı!"

Uzadı konuşmaları. Sıkıldı Çakır Hasan. Bir daha izin isteyip kalktı. "Size iyi geceler, iyi uykular!" dedi, yürüdü. Daha uzaktan kızların sesini duydu. Kaynatıyorlardı. Çakır'ın torunu Gülcan, önüne Serpil'i oturtmuş, saçlarını örüyor. Kuru kuruya olmaz diye bir tas koymuş, kemik tarağı almış eline. Islayıp tarıyor, sonra örüyor. İki kat, yörük örgüsü yapıyor. Kamer Ana da gülüyor. Erik, salatalık, geçen yıllardan kalma kuru fıstık çıkarmış önlerine. "Yeyin haydin!" diye dürtüyor arada. Çakır Hasan gelince toplandılar. Serpil, "Başladık bitirelim Gülcan!" dedi. "Biz senin kadar güzel değiliz doğuştan! Saçlarımızı ördürüp güzelleşelim! Çakır Dayı kusurumuza bakmasın.."

Kamer Ana baktı kocasının yüzüne : "Çoğu örüldü bitti zaten. Oturakoy şuraya! Şimdi biter.."

"İyi!" dedi, karısının yanına çöktü Çakır Hasan. Hocabey'in armağanları, mukavva kutunun üstünde duruyor. Şevket, kıvrılıp yatmış. Ağlar Kâmil uyumuş çoktan. Kamer Ana kendisi de esneyip duruyor. Kızlar kalkıp gidesiye beklediler.

6
"KÖYCÜLÜK"

Geç yattı ama her zamanki gibi erken kalktı Çakır Hasan. Ağıla inip davarı boşandırdı. Uzunkaş'a savurdu gene. Oralardan döndürüp Başpınar'a getirdi. Gün doğdum doğuyorum derken, suyun gözünde elini yüzünü yıkadı, deli hareketler yaptı. Sıçradı havaya havaya. Belindeki kavalı çıkarıp çaldı şen şatır. Tam beklediği anda Gülcan kızı gördü kızılardıçların arasından. Helkelerle geliyor.

"Getirdin mi dede?"

"Evet, getirdim!"

Gülüştüler. "Kandırırdın çocukken!" Her gün aynı sözleri konuştuklarını biliyorlar karşılıklı. Bir daha gülüştüler.

Gene sordu Çakır Hasan : "Şu babanın çalıştığı şehrin adını bir daha söyle bakayım; dönmüyor dilim?"

"Rotterdam dedim ya!"

"Bir de bu herifin kazısını?"

"Arkeoloji.."

"Aferin! Çay koydu mu ninen?"

"Sütlü yarma çorbası yapıyor.."

"Gidelim öyleyse! Köye göndereceğim sizi. Gidin Şevket'le. Bol 'köycülük' getirmeniz gerekiyor. Domat, biber, balcan, şu bu! Erik koruk! Hem de salatalık! Üzüm filan.. Baksanıza, bir sürü konuk var üstümüzde! Adam ta Ankara'dan gelirken düşünmüş bizi. Ölümüze tükürtelim, yüzümüze tükürtmeyelim. Altında kalmadan biz de adamlığımızı yapalım.."

"Ninem de söylüyor, gidelim.."

"Halangile, emmingile varırsınız. Bahçede bostanda olanlardan toplarsınız. Taze patates filan da getirin. Daha iyice büyümemiştir ama

hoş olur tazesi. Emmine söyle, ayıptır yaptıkları; eniştene de söyle! Bana kesin söz verdiler. Ben de onlara dedim : Bana iyi bakacaksanız çıkayım yaylaya! Bakmayacaksanız rezil olmayım! Siz çıkın, ben bakayım!. Yaylaya çıkanın köycülüğü düzenli gelecek. Bir başıma olsam önemli değil. Konuğum var.."

Suları doldurdu Gülcan. Irbıkların ağzını yarpuzla kapattı, koydu köşeye. Helkeleri doldurdu. Elini yüzünü yıkadı. Islak ellerini gezdirdi saçlarında. Su alıp çalkaladı ağzını. "Konuklar diyorsun, senin konukların mı? Heriflerin işi var, paraları var, çıkıp gelmişler! Yatakları, çadırları var.."

Torununa bakıp ince ince güldü Çakır Hasan. "Orası öyle! Hiç de benim konuklarım değil, haklısın! Fakat bugüne bugün üstümüzde oturuyorlar, bir! İkincisi, bunlar burda diye ummadığın konuklar gelir. Üçüncüsü, adam az çok insanlık yolundan yürüyor. Onun ordan bir armağanla gelmesi, bizim de burda adamlık göstermemizi gerektiriyor. Dönüşlerinde ceviz meviz hazırlayıp katmalı. İki kavanoz olsa, ben yapacağımı biliyorum, ama kavanoz yok!"

Gülcan yüklendi su kaplarını. Helkeleri aldı, yürüdü. Bağırdı ardından dedesi : "Ben unutur munuturum, aklında olsun, bir iki tane de boş şişe getir gelirken! Koruk sıkar katarız. Salataya lazım olur. Limon yok dağ başında.."

Güldü Gülcan : "Peki dede, getireyim.."

Davarı Uzunkaş yönüne çevirdi Çakır Hasan, kendi de yürüdü.

İçeri girerken baktı, köyden gelen kazı işçilerinin göründüğü yok daha. Öğrencilerden, hocalardan kalkan yok. Devlet işlerinde işbaşı dokuzda olmuyor mu? Dokuza kadar gelmezdi bunlar da! "(Adam dediğin gün doğmadan kalkmalı! Teslim almalı dünyayı! Bunlarda böyle hesaplar yok. Akşam önlerinden gidiverdim, saydılar döktüler aldıkları parayı! Az değil, dünyayı yutuyorlar, versen daha da yutacaklar!)"

"Kamercan, kalktın mı?" diyerek girdi çadıra.

"Kalktım Çakırcan!" dedi karısı, toparlandı.

Şevket, Kazayak deresine ayakyoluna gitmiş. Zeke Gelin yok görünürde. O da gitmiş. Boşalan yatakları toplamaya başladı Kamer Ana. Çorbayı kaynatmış, indirmiş ateşin kıyısına. Bir Ağlar Kâmil yatıyor. Yatardı biraz. Onu da köşeye çekti, boşalttı ortalığı.

"Sele sepet, heybe torba, ne varsa var ellerine. Eşeği önlerine katıp gitsinler. Unutmasınlar iki boş şişe getirsinler. Çok koruk getirsinler, ben de özledim.."

Gülcan su kaplarını koymuş, Ağlar Kâmil'in yatağını yorganını güneşe götürdü. Zeke Gelin çıkıp geldi. Fısıldadı Kamer Ana : "Bak gelin, şu çocuğun karnını suyla doldurtma akşamları! Dikkat et, az içsin! Bir de işet yatırmadan! Sidikli midikli diye kimse eğlenmesin, kötü olur. Hemen unutturalım yatağa işemeyi. Oğlan çocuğuna yakışır mı, yatağına işeyip sabaha kadar sinmek?"

Sofrayı ortaya serdi Zeke Gelin. Üstüne eski kasnağı koydu. Siniye ekmekleri, kaşıkları dizdi. Kamer Ana çorba sahanını getirdi. Döktü tencerede olanı. "Haydin!" dedi. "Gülcaan! Haydin kızım! Şevkeet, haydin ninem! Nerde benim Kâmil paşam, kalksın o da! Hepiniz gelin haydin!" Elini koydu Gülcan'ın sırtına, Kâmil'in başına, sonra Şevket'in başına : "De haydin! Bir de sorun Cinoğlu'na, kasabadan gelip giden var mı? Mektup var mı?"

"Bu yıl da gelsin, bir daha yollamayacağım oğlanı! Kamyon mamyon istemiyorum! Sülalem kamyon sürmedi şu dağların içinde. Oğlum da sürmeyiversin! Gurbetten bıktım!"

"(Şu gelinin zarından bıktım ben de! Gelsin daha gitmesin!) Akşama kadar yola bakıtmayın Gülcan! Çabuk gelin! Çok yüklemeyin eşeciğe. Sepetleri alıverin yokuşta!"

"Benim dediklerimi de söyleyin emmingile, halangile! Beni yaylaya yollayıp kendileri köyde kulaklarının üstüne yatmasın! Yaylamayanlar ölüyor mu? Ben de kalırdım köyde, ölmezdim.."

"Kâmil bir söz etti, güldürdü hepsini : "Yaylamasan da yılda bir kez geçeceksin içinden! Suyundan bir kez içeceksin, dedeciğim!" Dedesinden önce Kamer Ana, "Aferin tosunuma!" dedi, sırtını dövdü çocuğun. İşediğini filan unuttu Kâmil.

Kaşıklar bir siniye, bir sahana değiyor. Bir yandan da ağızları şapır şupur! Bazlamayı bölüp bölüp atıyorlar. Zeke Gelin, "Şapırdatmayıın!" diyecekti çocuklara. Kaynatasının yanında diyemedi.

Çabuk bitti çorba. Kamer Ana bazlama attı ocağın közüne. Çökelek çıkardı deriden, koydu sofraya : "Haydin bunları da yeyiverin!" dedi, "Kalmasın.." Şevket bir dürüm yaptı kendine. "Gülcaaan! Sen de

dürün ninem, yola gideceksin!" O da düründü. "Yanınıza azık alın! Onca yol, iniş yokuş; Salkım Suyu'nun başında yersiniz!" Birden fırladı Kamer Ana. "Siz doyurun karınlarınızı!" Temiz bir tülbent aldı giysi selesinden. Üç topak peynir sardı gece mayaladıklarından. "Bunları birer topak verin bizimkilere! Yayladan gidiyorsunuz!"

"Haydin artık dâh deyin, öğlen oluyor!"

Gülcan, fırlayıp kalktı. Şevket onun ardından. Dolu torbayı götürüp eşeğe astı. Sepetleri semer ağacına bağladı urganla. Gülcan, "İstersen biniver iniş aşağı!" dedi kardeşine. Oralı olmadı Şevket. Önlerine kattılar eşeği. Vurdular değneği kıçına. Ardı sıra yürüdüler.

Salkım Suyu'nu geçtiler, ancak Teknecik'in başında kazı işçileri göründü. Muhtar Feyzi'yle Kurul Üyesi Hamdi birer eşek katmışlar önlerine, eşeklere heybe atmışlar, yokuş yukarı çıkıyorlar. Heybelerin birinde bir çakır oğlak başı. Öteki gözleri sebze, meyve, "köycülük" dolu.

"Nereye böyle Gülcaan?"

"Köycülük getireceğiz Feyzo Dayı!"

"Kuleye Şef geldi ya! Biz de köycülük götürüyoruz!"

Ballıdere, Firengiz'in dibinde yetmiş kadar ev. Meyvelik, ağaçlık bir köy. Bahçesi bostanı, bir parça suyu var. Görgülü, varsıl köy bilinir ilçede filan. Ekmeği aşı yenir, kadınlarının ördüğü, dokuduğu beğenilir.

Babakeyf'in evin yanından girdiler. Çakır Hasan'ın evi caminin dibinde. Büyük oğlu Osman kalıyor çoluk çocuğuyla şimdi. Anış Yenge sever Gülcan'ı. Sarılıp öptü. "Yayla yaramış gıı!" dedi. Açıldı bir daha öptü. "Emmin bostan sulamaya gitti. Ben de işle uğraşıyorum. Ordan harmana gideceğiz.." Bıraktı Gülcan'ı, "Sen nasılsın bakalım Şevkeet?" dedi, kucaklayıp onu da öptü. Kendi oğlu kızı var, onlar babalarıyla gitmiş. Danayı düveyi götürmüş büyük oğlan, Nasuh. Ballıdere'nin korusunda güdecek malları. "Yer yutmasın İbrahim'i susturamıyorum, yayla yayla diye ağlıyor. Götürün bari dönüşte!"

Güldü Gülcan :

"Bizim de geri gidesimiz yok! Bıktık yayladan!"

"Öyle mi Şevkeet?"

"Öyle yenge!" dedi o da.

"Hay Allah iyiliklerinizi versin!" diye söylendi Anış. "Karnınız açtır, durun birer yumurta sıdırayım. Şimdi kaldırdım daha sacı, soğumamıştır. Ateşin közü duruyordur.."

"Acıkmadık!" dediyse de dinletemedi Gülcan.

Anış, hayatın ocağına vurdu sacı. Ölçerdi ateşin altını. Dört yumurta getirdi içerdeki tuz torbasından. Ayırdığı mayanın birazını böldü. Yuvarladı elinde, çubuk gibi yapıp koydu sacın üstüne. Yumurtaları kırdı teker teker. Hamur ısgıranını aldı eline. Tutan yerlerini kaldırdı. Tuz attı. Yanık, bir hoş pişti yumurta. Hemen aktardı bazlamanın üstüne. "Geliverin!" dedi.

Gülcan, torbayı alıp geldi : "Bunun içinde peynir var taze! Ninem yolladı. Halamgile, eniştemgile de verilecek. Dedem kızıyor : Bakmayacaklardı neden çıkardılar beni? Elin içinde mahçup olacaktım, ne işim vardı yaylada? Kalır köyde mahçup olurdum diyor. Köycülüğü biraz bolca istiyor!"

"Elimiz değdi de vara mı bildik ay yengem?" diye dizlerini dövdü Anış. "Yaylaya da bir büyük herif gelmiş Ankara'dan? Çakır babam, ille de benim konuğumdur, Muhtara vermem diyormuş!"

"Büyük bir profesör geldi!" dedi Gülcan. "Kendisinin özel çadırı var. Döşedik içini. Karyolası, masası var. Açılır kapanır masasını bir görsen; çok güzel!"

Anış, peynirleri çıkardı. Koydu kalburun altına. Taş bastırdı. Heybeyi alıp baktı gözlerine. Gözlerin birinden bir çıkı. Çıkıda şeker. Bir kalıp da kokulu sabun. "Ne bunlar gıı?"

"Dedeme getirmiş işte o profesör!"

"Hay Allah! Ezilip kalmak istemez o da altında!"

Tuttu kolundan Şevket'i. Oturttu sofranın başına. Gülcan'ı da oturttu : "Haydin durmayın! Yeyin gidelim! Toplayalım olandan. Balcan biber bolardı. Yiyen içen yok hıyarı acuru. Kelekler nerdeyse kavun oldu.."

"Halangilin, eniştengilin bahçelerinden de yolun ne varsa, sakın boş gelmeyin diye tembihledi dedem.."

"Her şeyimiz var!" dedi Anış. "Kimseye muhtaç değiliz şükür! Bir muhtaçlığımız insan. İşler ağzını açtı cula kuşları gibi. İnsanımız az geliyor. Bugün yarın Nasuh'u yollayalım diyordum, çıkıp geldiniz. Yaylaya adam yollayıp köyde kalmak da zor!"

"Gene de alıp gidelim İbrahim'i, yada Gülizar'ı.."

Ağzını doldura doldura yutuyor Şevket. Gülcan da istekle yiyor yumurta sıdırığını. Anış, heybeyi torbayı yeniden astı eşeğin semerine. Boş sepetlerden biriyle kalburu alıp yürüdü daha çocuklar sofradan kalkmadan : "Ben çeşmenin başında durayım, siz yetişin aman yengem!" dedi. Gülcan kalanı ikiye böldü, kattı bazlamaların içine, birini kardeşine verdi, birini kendi aldı, kalktılar. Kitledi kapıyı, soktu kuşağına kız. Koştu yengesinin ardından. Cami çeşmesinin önünde yetiştiler.

Kasabalı Köy Hocası gölgeye oturmuş. Cinoğlu ile Topal Mehmet var başında. Cinoğlu, durmadan Merih'e gönderilen araçtan konuşuyor, kızdırıyor Hocayı :

"Aya da gidilmez diyordun; bak gitti, öte bile geçti eloğlu! Şimdi Merih'ten, dört yıllık yoldan geliyor sesi! Sen ise bizi burlarda tutmak istiyorsun zorla!"

Köy hocası kızıyor : "Seni tutan yok bre cahil! Canın çekiyorsa deeha yol! İstersen güneşe git bre! Ne karışırım ben Allahın akıllandıramadıklarına!"

Anış oralı olmadan, varlar mı, yoklar mı, bakmadan geçip gitti. Başkaca in cin yok köyün içinde. Bir ıssızlık, bir sessizlik ortalık. Okulun önünden geçtiler. Onun da avlusunu ot basmış. Kurumuş çocukların diktiği çiçekler. Öğretmen Mustafa, Çumra'daki köyüne gitmiş. Yaz gireli uğrayan yok semtine.

"Dedem soruyor, mektup şu bu var mı?"

"Yok! Varsa da haberim yok! Osman Emmine sorarız. Olsa uçururdu!" Biraz daha gittiler. Ellez'in kuyruktan aşağı yürüdüler. "Ankara'dan gelen herif çok mu büyük?"

"Osman Emmim kadar yok boyu!"

"Nasıl büyükmüş madem?"

"Çok para alırmış!"

Osman Çakır, bostanın içinde, elinde kürek, paçalarını dize kadar çemremiş, bir o yana, bir bu yana koşup duruyor. Bayırın yüzünde bahçe. Bir yanda patates, fasulye, lahana, hıyar, acur, bir yanda domates, patlıcan, biber. Bir yanda kelekler. Bir yanı ise kırlık. Su çıkmıyor. Karpuz ekilmiş oraya da. Kıyılarda elma, erik, armut, zerdaliler var.

Dökülmüş saçılmış erikler, kurtlu elmalar yerlere düşmüş. Osman Çakır epey uzaklardan dolaştırıp getirmiş suyu. İki saat kadardı nöbeti. Komşusu Hüsnü alacak sonra. Ter içinde boynu, beli. Alnında damlalar sel olmuş. Durmadan bir oraya, bir öteye dürtüyor belküreğini. Bakmasa yarıp geçiyor su. Öyle etli yada emgin toprak değil, taş dolu içi. Zor duruyor toprak suyun önünde. Çok usta olmak gerekiyor. Yarım avucunu elden çıkarmamak için dört açmak gerekiyor gözü. Dört değil, dört yüz dört açıyor Osman Çakır. Karısı Anış'ın geldiğini gördü, bakmadı. Yeğeni Gülcan'ın, Şevket'in geldiklerini gördü, güldü, ama bakmadı. Oğlu İbrahim de yukarda savağın başında. Başka birisi bölüp gitmesin diye bekliyor. Kol kadar bir su olup olacağı, inişte uçuyor, düzde bir türlü gitmiyor.

"Kolay gelsin sucubaşıı!"

"Acıktım ulan, ne getirdin?"

"Tüüüh!" diye dizlerini dövdü Anış. "Çomak çıksın aklıma! Bir lokma ekmek almayı düşünemedim. Hazır taze peynir de vardı!"

Dönüverdi izinin üstüne, koştu Gülcan. Anahtar kuşağının arasındaydı. Acıktım demesi dokundu emmisinin. Fırladı yokşu yukarı. Ellez'in kuyruğa çıktı bir solukta. Okulun, caminin önünden eve vardı. Üç bazlama ile yarım topak peynir aldı, koştu. Hocayla Topal Mehmet, Cinoğlu, hâlâ Merih'e gideni tartışıyorlar. Gülcan'ın koşa koşa getirip götürdüğünü merak etmediler. Yetişti bir solukta.

"Benim gadder emmişim!" diye bağırdı Osman Çakır. Dikti belküreğini arığın başına. Sildi alnının suyunu. Yıkar gibi yaptı ellerini. Koşup geldi Gülcan'ın yanına. Kaptı bazlamanın birini. İkiye böldü. Böldü peyniri. Bastı bazlamanın içine. Bir de hıyar buluşturdu oralardan. Başladı bir ondan, bir bundan ısırmaya. Et yiyen aslan gibiydi. Dişlerinin yarısı gitmişti.

"Daha bu yaşta, bu başta, dişedi adamım!" dedi Anış, güldürdü çocukları. "Kendiminkiler de gitti çoktaaan!" diye iç çekti.

Şevket, eşeği çaktı bostanın kıyısındaki çayıra.

Anış, sepeti, torbayı aldı. Çağırdı Gülcan'ı, Şevket'i : "Haydin bakalım! Burda olanlardan toplayalım, yetmezse halangilin, teyzengilin bostanlara gideriz.."

Kaşla göz arasında bitirdi bazlamanın tekini Osman Çakır : "Bostan sulamak bir, taş kırmak iki! Bunlardan hoşlanmam! Aksi gibi ikisi

de beni bulur. Bir de yayladaki adama köycülük yetiştirmek! Bundan da hiç hoşlanmam, ama bulur.." Kaptı belküreğini. Dürtmeye başladı deli deli akan suya. Bir ara sordu : "Çok mu büyük Ankara'dan gelen kavat?"

"Şevket; "Hem nasıl, nasıl!" dedi. "İki gözü, iki kulağı vaar! On ay dokuz günde çıkmış anasındaan!" Güldürdü emmisini.

Anış, domates doldurup getirdi kalbura. Döşedi sepetin birine. Gene gitti, doldurup getirdi, onu da öteki sepete döşedi. "Domatesi sepetle götürün, ezilmesin! Ötekiler nasıl giderse gitsin!" Elmaların, armutların dibine yürüdü. Hamca eriklerden seçti. Hıyar, acur, biber bastı heybenin gözlerine. Kelek topladı. Eşeğin torbasına varasıya doldurdu. "Götürebilirseniz bir heybe daha dolduralım?"

"Hani heybe?" diye sordu Gülcan.

"Şevket koşar getirir evden!"

"Bilmem ki!" dedi Gülcan, baktı kardeşinin yüzüne.

"Dolduracaksak söyleyin, gidip getireyim?"

"Getir getir!" diye bağırdı Osman Çakır. Şevket koptu.

"Kız Anış Yenge, iki dolu heybeyi, hem de bu kadar torbayı, sepeti götürebilir mi bu eşek?"

"Götürmeyecek de neye eşek oldu?"

Şevket gelesiye, ikinci heybeye katılacakları da topladı Anış. Kocasından daha acar. O da bir oraya saldırıyor, bir buraya.

Çok geçmedi, kara heybeyi salladı geldi Şevket.

7
TIRAŞ

Morsay'da sadece Çakırgil değil yaylacı. Yanıkçam'ın orda kaynı Cavitgil var. Keremgil var Alaekinli'de. Kızlar Beleni'nde kaynı Mustafa, kardeşi Hüsnügil'le Kısmet Karı var. Her koyakta, her belende ikişer üçer ocak yanıyor. Birer bayırı düzleyip kuruyorlar çadırı. Bahar başında geliyorlar gökçekarga ötünce. Güzün, yağmurlar yağıp, göç çiçekleri açınca dönüyorlar. Eski şenliği, çekiciliği kalmadı yaylaların; bilen geliyor. Malı olan daha yukarlara çıkıyor. İlle bir su başı, bir orman kıyısı olacak; odun, su için. Kızlar Beleni'nin odunu var, suyu yok. Onlar da Başpınar'dan alıyorlar. Helkelerle, kabaklarla, bakır ırbıklarla, çamdan oyma seneklerle taşıyorlar akşam sabah. Bir Çakırgil'de var kırmızı Ilgın testisi. Yollar yokuş, hem de uzak olduğu için getirmek zor kasabadan. Taşa kayaya, ağaca, dala çarpıp kırılıyor güzelim testiler. Bidona benzer plastik su kapları çıktı. Her evde, her çadırda birer ikişer yer alıyor. Kırılmadığı için çabuk yayılıyor bunlar. Ama suyu kötü yapıyor. Acımsı. Bir de söylence çıkardılar : "Çok kullanan kanser oluyor!" Ancak bulaşık suyuna yarıyor suları. İçme suyu gene öteki kaplarla geliyor. Ağzının tadını bilenler için Ilgın testisi lüksün de üstünde, çok yukarda duruyor. Çakır Hasan, kendi testisini Hocabey'e bırakacak kazı boyunca. Çok iyi bir saygı belirtisi olur.

Kazı yeri, Çakırgil'in çadırlarla Kızlar Beleni'nin arasında, Morsay'ın tam üstünde. Bir büyük kaya uzanıyor, büyük, düzlük bir kaya. Ak mermere benziyor. Üstünde morluklar var. "Morsay" adı burdan geliyor. "Kızlar Beleni" adının nerden geldiğini ise bilen yok.

"Onu Kısmet karıdan sormalı!" diyor Çakır.

Gülcan'la Şevket'i köye yolladıktan sonra gidip davarı topladı. Kattı ağıla. Kuşluk oluyor. Ilgın testisini alıp Başpınar'a gitti yeniden.

Suyun gözüne çıktı üşenmeden. Birkaç kez çalkaladı testiyi. Çalkama sularını götürüp çayıra serpti. Çekirgeler ıslandı. Sarı sümbüller, yavruağızları, dağyoncaları sulandı. Pırıl pırıl, gümüş gibi büngüldüyor su. Pamuklana pamuklana çanağını doldurup çekiyor alttan. Gidip ta Naneli Pınar'dan çıktığı söyleniyor. "O su bu sudur!" diyorlar. Bilen yok. "Bunu Hocabey'den sormalı? Suların tarihini de bilir belki!"

İyice çalkalayıp paklandığına inandıktan sonra doldurdu testiyi, yürüdü. Kayaların, çamların, iledin dallarının arasından çadırların yanına geldi. Karınca gibi toprağı sarmış köylü işçilerle öğrenciler. Önce bir sondaj çukuru eşiyorlar. Kazma vurmak, kürek dürtmek yok. Özel çapaları, özel kürekleriyle kibar kibar vurup, tane tane alıyorlar taşı çakılı. Toprağı süpürüyorlar. Güzel naylon süpürgeler çıkmış. Özel buluşu bunlar Hocabey'in; kazı için aldırıyor bolcana.

Yürüyüp indi Çakır. Hocabey tuvalete girip çıktı. Gitti ortak musluğun başına, ellerini sabunlamaya başladı. Yeni kalkmıştı daha. Ballıdere'nin üstü duman. Firengiz bütün büyüklüğüyle ortada. Ardındaki dağlar aynalanmış. "Arenli Kerim Ağa'nın dürbünü bende olsa, durur seyrederim şu dağların göğsündeki kayaları! Ama yoktur Morsay'ımız gibisi, sanmam!"

Birden götürmeyecek testiyi. "Daha uykusu açılmamış! Daha içmemiş sabah çayını! Belki bizim bozçaydan ballı ballı götürmem uygun olur. Belki Kâmil'i yollayıp, Dedem bize kahvaltıya buyurur mu diye soruyor! dedirtmem uygun olur. Kendim de gidebilirim ama çok üstüne düşmek iyi değil.."

"Heey Ağlarca, buraya gel!"

Çadırın önüne çağırdı Kâmil'i. Fısıl fısıl etti kulağına. Kâmil gitti. Musluğun başındaydı Hocabey. "Söyle dedene, daha tıraş olacağım! Ama ayna yok galiba.. Var mı, yok mu?" düşünmeye başladı. Çok akıllı çocuk, insanın aklından geçeni bilir, dudağının kıpırdamasından anlar, gerekeni yapmak için fırlar. Yatağına işediği gün fısıldaşıldı mı anlar. Kimi zaman kucağına gider anasının, ninesinin. Kamer Ana, hece söyletmez ondan yana. Hocabey'in ayna düşündüğünü anlar anlamaz kaldırdı tabanları. Dedesine geldi. Yuvarlak aynayı aldı. Götürürken kara donuna sildi, iki yüzünü de parlattı : "Getirdim aynayı!" dedi soluk soluğa.

Hoşnut hoşnut güldü Hocabey. Elinin birini çocuğun başına koydu : "Adın ne senin?"

"Kâmil Çakıy!"

"Nesi olursun Bay Çakır'ın?"

"Toyunu!"

"Kaç yaşındasın?"

"Beş!"

"Aferin.."

"Sağol.."

"Okula gidecek misin?"

"Gideceğim!"

"Askere gidecek misin?"

"Gideceğim!"

"Sonra?"

"Evleneceğim! Sonra Hollanda'ya gideceğim!"

"Ne yapacaksın Hollanda'da?"

"Çalışacağım!"

"Ne biliyorsun bunları sen?"

"Babam Rotteydam'da!"

Baktı Kâmil'in çakır gözlerine : "Aferin Kâmil Çakır, beğendim seni!" dedi. Aynayı geri verdi, "Tut; geliyorum!" dedi. İçeri çadıra girdi. Havlusunu, tıraş kutusunu aldı. Bir taşın başına koydu kutuyu. Güneşe baktı. Açıp kapadı kollarını. Doldurup boşalttı ciğerlerini. Zıpladı birkaç kez. Bacaklarını sırayla geri geri silkti. Yeniden doldurup boşalttı göğsünü. "Ben şimdi bu sabunu köpürteceğim. Tıraş olmak için köpürtmek gerekir.."

"Biliyorum!"

"Sen de aynayı tutacaksın."

"Tutamam!"

"Neden?"

"Dedem bekliyoy!"

Kule bekçisi Necip'in oğlu Nazmi dikiliyor taşın başında. Saçlarını makasla kestirmiş. Berber yok dağda. Köye inip çıkmayı göze alamaz. Kerkeneğin boynu gibi desenli başı.

"O gelsin tutsun!" dedi Kâmil. Döndü : "Gel!"

Koşup geldi Nazmi, aldı aynayı.

"Tutarsın değil mi?"

"Tutarım.."

Kâmil gitti.

Hocabey, "Ho ho hoo hooop!" diye valse benzer bir şey yaptı, sonra ıslık çaldı. Şaşarak bakıyor Nazmi. Sabunu fırçayı köpürtmeyi sürdürdü. "Ho ho hooop!" Bunu durmadan söylüyor, oynuyor. "Getir bakalım aynayı, tut önümde!" Nazmi'nin nasıl durması gerektiğini düşündü. Güneşe sırtını verecek biçimde saptadı yerini. Işık vuracak yüzüne. "Kaldır biraz! Dik tut! Azcık eğ!" Kısa bir iki buyruktan sonra yoluna girdi iş. Sabunlayıp bitirdi yüzünü. Cilet taktı makinesine. Önce favorilerinin uçlarını aldı. Eğilip kambur oluyor. Usul usul kaldırdı aynayı, Hocabey'i kurtardı Nazmi. "Aferiiin! Çok yaşa! Teşekkür ederiiiim!"

Uzaktan bakıyor Çakır Hasan. "Bunun bize kahvaltıya gelmesi yok bugün! Zaten çadır dağınık. Aşla keşle uğraşıyor dişeyliler. Ben çayı demleyip, sütü ısıtıp ona gideyim. Bir tepsiye koydum mu mis gibi olur. Biraz bazlama çökelek alırım. Ömründe yemiş mi bakalım?" Düşündü : "Biraz da bal!" Nazmi, eğitimli asker gibi kıpırdamadan tutuyordu aynayı. Sanki bir direkte asılı, Hocabey öyle rahat oluyor tıraşını.

"Senin oğlun var mı?" Sordu Nazmi.

"Bir kızım var, dokuz yaşında, adı Emel. Ama düşünüyorum, ilerde bir de oğlum olacak.."

"Ben yedi yaşındayım, çabuk büyüyeceğim!" Biraz düşündü Nazmi : "Nasıl biliyorsun ilerde oğlun olacak?"

"Kesin bilmiyorum, arzu ediyorum.."

"Ya gene kızın olursa?"

"Eh, kaderime küserim.."

"Bir tane mi kızın?"

"Bir tane.."

"Başka kızın yok mu?"

"Yok!"

"Tüfeğin var mı?"

"Tabancam var.."

"Kurdu vurabilir misin?"

"Vurabilirim.."

"Tabancayla zordur!"

"Yedi kurşun atar tabancam! Taradım mı tamam!"

"Hiç vurdun mu?"

"Vurmadım.." Düşündü, çıkamadı içinden, konuşmadı bir süre. "Sana tabanca getireyim mi bir daha gelirken?"

"Essah tabanca mı?"

Güldü Hocabey : "Essah tabanca olmaz çocuklara! Oyuncak tabanca getirebilirim!"

"Babam getirdi, yukarda duruyor!"

"İstemiyor musun oyuncak?"

"Ben çabuk büyüyeceğim, tüfeğim olacak!"

Tıraşını olup bitirdi Hocabey.

"Kim kesti saçlarını böyle?"

"Babam! Güzel olmuş mu?"

"Çok güzel olmuş.."

"Ondan mı sordun?"

"Ondan sordum.."

Muslukta yıkadı yüzünü, fırçasını, makinesini. Kuruladı güzelce. "Şimdi aynayı götür, yerine ver. Selam söyle Çakır'a, teşekkür ederim. Kahvaltı için de teşekkür ederim, zahmet etmesin.."

O sırada bir elinde tepsiyle çadırdan çıktı Çakır Hasan. Nazmi'nin aynayla geldiğini görünce durdu : "Götür geri, kendisine! Koysun çadırına! Gidesiye kullansın!"

Döndü Nazmi : "Gidesiye kullanacaksın!" dedi.

Çakır da göründü tepsiyle. "Selam Hocabey'im! Merhaba, günaydın! Günaydın; nasılsın Sayın Hocabey'im? Sana biraz kahvaltı getirdim.."

Elinde tıraş losyonu, döküp sürünmek üzereydi, durdu : "Oooo! Günaydın, günaydın!.. Buyur bakalım dostum Çakır!" Tepsiyi alıp çadırın önündeki masaya koymak istedi. Vermedi Çakır. "Sen işine bak, sür kolonyanı! Bunları da istersen çadıra götüreyim, orda yap kahvaltını.."

"Dışarda açıkhavada yapacağım!" Losyonunu süründü. Götürüp koydu içeriye. Sonra aklına ne geldiyse, geri gitti, getirip losyon döktü

Çakır'ın eline. "Kokla bak, Amerikan losyonudur. Daha doğrusu Amerika lisansıyla Almanya'da imal edilmiştir. Biraz pahalıcadır.."

"Hacıların zemzem suyuna benziyor heral!" dedi Çakır. Kokladı. "Alışkın olmadığım için kötü geldi burnuma.."

"Uluslararası toplantılara gittiğimde bol miktarda alırım, epey yeter. Fakat şimdi çok bulunuyor Türkiye'de, kaçak.."

Masayı çamın dibinden güneşe çektiler birlikte.

"Sence güneş çok mu yararlı insana?"

"Çok yararlı tabii!"

"Desene biz onun sayesinde yaşıyoruz?"

"Fakat çoğu da zararlıdır!"

"Nasıl?"

"Radyasyon var; ultraviyole!"

"Anlamadım hiç! Okumuş olmalı ki!"

"Evet! Günde bir saat kadar güneş banyosu çok iyi. Kemikleri besler. Fazlasına kulak asma.."

"Hayret! Yaşım 48-50; duymadım!"

"Sahiden hayret! Elli misin?"

"Asıl yaşım 35, ama 50 diyorum!"

"Hollanda'da bir oğlun mu var?"

"Var! Gene de 35'indeyim!"

Gülüştüler. Hocabey süt doldurdu. Bal koyup karıştırdı. "Sana da doldurayım mı, içer misin?" Yudumladı.

"Sağol! Ben dün içtim, bugün içmem!"

"Ben de yumurtayı günaşırı yerim. Sütü günaşırı içerim. Değişik gıda almak iyidir. Her zaman taze süt bulurum Ankara'da. Günlük yumurta yerim. Birazdan şezlonga uzanıp güneş banyosu yapacağım. Çıkaracağım üstümü filan.."

"Kazıya inmeyecek misin?"

"Kazı yürüyor. Buyruklarımı verdim.."

"Yirminci yüzyıl çok iyi Hocabeyim!"

"Doğru; iyi yanları var.."

"Sizin için çok iyi! Ama bakalım Yirmi birincide ne olacak haliniz? Yani böyle gideceğini sanmam!"

Baktı Çakır'ın gözlerine : "Yoksa sen de sosyalist misin?"

"Oğlum sosyalist, Hollanda'da! Orda limanda çalışıyor. Ben belki komünist olurum. Çünkü en imanı gevreyen herif benim bu dağlarda! Yirmi yıl koşturdum arkalarından. Babam Halkçıydı, ben Demokrat oldum. Bir at eskittim. Söyledikleri her yalanı taşıdım köylere. Hiçbirinin aslı çıkmadı. Milletin yüzüne bakamaz oldum. Çekildim buraya!"

"Bana getirdiğin çiçekler hoşuma gitti. Kilimlerle keçeler de çok güzel. Teşekkür ederim.."

"Sen asıl, bir ot var, yukarda çayırda görülür, benim ottur, adı nedir bilir misin?"

"Hayır bilmem; görmedim ki!"

"Görsen de bilemezsin! Küstümotu der Kamer Ana. Tastamam benim ottur. Apayrı durur öteki otlardan. Ben de apayrı dururum yalancı dürzülerden.."

Başı yanmaya başladı Hocabey'in. Çadıra girip geniş çevreli kazı şapkasını aldı, geçirdi başına. Siyah gözlüklerini taktı. Birer parça böldü bazlamayla peynirden, kattı peyniri bazlamanın içine, ısıra ısıra yemeye başladı. Bir yandan da sütünü içiyor. "Senin torunla konuştum! Ufacık bir cin! Okusa kimbilir ne olur? Okulların ne olacağı da belli değil ya! Fakat sizinki yaşam okulu. Biraz gider, İstanbul-Ankara, hele dediği gibi Hollanda filan dolaşırsa, yere göğe sığmaz! Bak sana ne söylüyorum, çok yaman bir gün doğuyor işçilere köylülere! Okursanız sizlerle başolmaz!" Süveterini gömleğini çıkardı, güldü : "İçinizde avanaklar da çok haa!"

"Ben bizim köylülerin uyanacağını sanmıyorum Hocabeyim! Dünyaya buzağı gelmiş, öküz gider bunlar! Oylarını götürüp yalancı dürzülere kakarlar! Ulan insan yalana bir kanar, iki kanar; sürekli kanmaz ki! Neyse Hocabeyim, çok siyaset konuştuk. Ben siyasetten nefret olalı dört bitti, beşe devrildi. Bilimden anlat sen. Ne yapacak Merih'e gidenler? Atom madeni mi getirecekler? Atom çekirdeği diye bir söz geçiyor radyoda, getirip üretecekler mi bol bol?"

Ağzı doluydu Hocabey'in. Konuşmadı. Sırtı yanmaya başladı. Kalkıp yerini değiştirecek oldu. Bir bardak daha süt doldurdu, aldı eline. Kabaardıcın gölgesine çekti şezlongu. "Sen de gel şöyle! Şunu da içtikten sonra, "Pulur" kazıları üstüne Hamit Zübeyir Beyin bir raporu

var, onu okuyacağım! Bakalım neler yazmış bizim emektar. Kendisi ta Ufa şehrinde doğmuştur. Türkiye'nin altını üstünü bilir. Ufa'nın nerde olduğunu biliyor musun?"

"Mardin'in oralarda mı?"

"O Urfa! Sana Ufa'yı soruyorum. Ufa, Sovyetler Birliği'nde, Uralların dibinde bir şehir. Arzularımdan biri de Sovyetler Birliği'ni görmektir! Bilim çok ileri orada.."

"Sayın Hocabeyim, iznin olursa sana bugün yada yarın bir kısır keseyim! Benim arzum, hem de ahdım var. Bizim Muhtar olacak serseri yukarıya oğlak götürdü. Uyuyordun, görmedin. Şef var demiştim ya. Bir sürü de 'köycülük' katmış heybeye. Ulan ne anlıyorsun Orman Şefini beslemekten? Dünyanın yeyintisini yiyor adam! Bak, bir kez olsun yolunu uğratıp zatını görmeye geldi mi, hoşgeliş etti mi? Çok kızarım böyle sığırlara! Büyük bir şölen çekeyim diyorum zatına. Bolcana bir saç kavurması yapayım. Çocukları köye yolladım sabahtan. Bir sürü köycülük gelecek; ye ye bitmez! Heybeleri, torbaları doldurup getirecekler. Buraya geldin, güzelce yaylatayım seni! Tavlandırıp göndereyim geri. Kanın değişsin, rengin düzelsin, desinler hangi yaylada yaylamış Asım Al?"

Güldü Hocabey. Daldı bir ara. "Yani o kadar büyük bir sağduyu taşıyorsun ki dostum Çakır, yürekten hayranım sana! Sadece şunu bunu ikram ettiğin için değil. Kime ikram edeceğini, etmeyeceğini çok ince düşünüp karar verdiğin için. Senin gibilere layık olmak çok zor, inan! Hiçbir şey kesmene, şölen hazırlamana gerek yok. Gösterdiğin sevgi yeter. Bunu bir örnek olarak yüreğimde taşıyacağım, anlatacağım Ankara'daki öküzlere! Kazı yapıyoruz ya şurda. Belki bir şey buluruz, belki bulamayız; ama seni bulduk, bize yeter, bana yeter.."

Durdu, bir süre düşündü Çakır Hasan :

"Yani çok eski bir adam mı görüyorsun beni?"

"Yok yok yok!"

Düşündü Hocabey, nasıl karşılık vereceğini araştırdı : "Hayır, eski filan demek istemiyorum, asla! Ama çok değerli bir insansın! Halkımızın yüksek yanlarını simgeliyorsun! Eski yanların da var, ama yüksek, halis yanların daha çok!"

"Bu kadar lügatı anlayamadım! Fakat çok antika bir adam olduğumun kendim de ayırdındayım. Bunu senden başka ayırdeden olmadı. Bir okusaydım, yerime düşseydim, şu okuyanlar gibi filan olmazdım. Ballıdere'de, Morsay'da yetişmiş insanların ne cevherler olduğunu, o senin bilimde ileri dediğin Sovyetler'e filan gösterirdim!"

Kalkıp elini uzattı, Çakır'la tokalaştı Hocabey, sonra gelip yeniden uzandı şezlonga.

"Sen burda otur! Ben de hazırlığımı göreyim. Üç yaşına basmış, ama hiç oğlağı olmamış, "kızdan kısır"larım var. Keçi diye yemezlik etme sakın. Bu yaylanın keçisidir. Mis gibidir eti. Kekik filan serperiz üstüne. Saç kavurmasından başka, korlu közde külbastı da hoş olur. Dersin ki : Bay Çakır coşup bir daha kesse! İyice tavlandırıp göndereyim seni diyorum hep. Çocuklar nerdeyse gelir. Yol biraz yokuş da..

8
SAÇ KAVURMASI

Gülcan'la Şevket, Teknecik'ten yukarı vurdu. Yol iyice yokuşlaştı. Heybeler kayıp inecek oluyor. Bir sepette koruklar var, dökülecekti. Eşeği usulca durdurup sepeti çözdü Gülcan. Çözdü, koluna aldı. Bir de torba var sırtında. Bir torba da Şevket'in omzunda asılı. Terlemişler iki kardeş. Baktılar eşek de terlemiş, kabalarından sızıp iniyor suları.

"İki eşeğin götüreceği yükü, bir eşeğe sardık, çok ayıp ettik!" dedi Gülcan. Şevket gerideydi, anlamadı ablasının dediğini. Bir yandan da, "Daah!" diye dürtüyor, vuruyor değneği. "Geciktik! Dedem kızar!" Yol yükseldikçe teri artıyor. Salkım Suyu'ndan içmedi. Kardeşine de içirmedi. "Terli içilmez, hasta olursun!" dedi. Manastır Yıkığı'nı, Kadın Bayırı'nı geçtiler. Az bir yol kaldı. Oturup dinlenseler iyi. "Sırtımız ıslak, üşürüz!" Dinlenmeyi kaldırdı Gülcan.

Ablasının disiplini sıkı geliyor Şevket'e. Bir yandan da babasını düşünüyor. Ne zaman dönecek? Bir daha gitmese olmaz mı? Burda kazanç yok mu? Dünyada bu kadar varsıl ulus varken, Türkiye niçin yoksul? "(İnsanların varsıl olmasında iş yok, ulus kendisi varsıl olmalı!)" diye bir düşünceyi toparlamaya çalıştı kafasında. Ama nasıl deyimleyeceğini bilemedi. Belki Hocabey, babasının çalıştığı şehri görmüştür. Acaba nasıl konuşabilir onunla? Dedesi çok sarıyor başını. Bir gün sokulsa, içindekileri sorsa çok mu ayıp olur?

Gülcan bekledi kardeşini. "Ver torbayı!" dedi yetişince. Alıp eşeğe astı yeniden. Kendi sırtındakini de astı. "Yokuş bitti! Götürebilir. Ama geciktik; darılır dedem.."

Göğsü inip kalkıyor Şevket'in : "Gene iyi geldik, öğle olmadı! Köy bu, dünyanın yolu, bilmiyor mu?"

Morsay'ın altına gelince eşek hızlandı. İledin ağaçları arasından geçip açıklığa çıkınca, Hocabey'le konuşmakta olan Çakır Hasan fırladı : "Geldiler!" dedi. "Yükü yıkayım, sonra hemen kısırı keseceğim! Hazır edeceğim kavurmayı!"

Hocabey kalkacaktı, kalkmadı. Şaklattı parmaklarını. "Bir dakika bakar mısın? Sen bizi çok mahçup ediyorsun Bay Çakır! Ama madem keseceksin, saç kavurması yapma! Çünkü şişler var bende. Şişkebap yapabiliriz! Közün üstünde güzel olur! Aralarına domatesle patlıcan dizeriz. İstersen giderken sana bırakırım şişleri.." Bu kez de Çakır Hasan uzattı elini, tokalaştılar. Tokalaşma uzamasın diye elini kurtarıp koştu Çakır, Koca Ceviz'in dibinde karşıladı Gülcan'la Şevket'i. "Aferin benim dedeşlerime!" diye coşkuyla gürledi. "Şimşek gibi gidip geldiniz! Yola bakıtmadınız dört saat! Nineniz görmesin, çok yüklemişiniz! Köyde bir şey bırakmamışınız!" Hoşlanmıştı; övgüsünü sürdürüyor.

Kamer Ana çıktı çadırın önüne. Ocakta büyük güğüm ısınmıştı. "Terleyip gelirler! İster giysi değiştirir, ister yüzlerini yıkarlar!" diyor. Ama yük yıkıldıktan sonra hiç o yanlı olmadı Gülcan; Şevket'i alıp Başpınar'a gitti. Çarpa çarpa yıkadı elini yüzünü. Güneşin altından yürüdü. Girmedi çadıra. Kuruyuverdi giysileri.

Her şeyi çadırın diplerine sıraladı Kamer Ana. Şişeleri selenin ardına koydu. Ocaktaki suyu gördü Çakır : "Hazır ısınmış su varken, kısırı tutup kesivereyim, bir an önce paklansın! Kendim de özledim taze eti!" dedi. Eşeği Koca Ceviz'in dibine bağlamaya götürdü. Ordan ağıla geçti çabuk.

Üç taneydi kısırı. En iyisi dört yaşında olanı. Ama üçünde olanı tuttu kulağından : Çakır gözlü bir kısır, Duduş'tu adı. Çıkmak istemiyor nedense. Hızla çekti.

Yavaş yavaş öğle olup gelir. Bir iki daha direnecek oldu kısır. Daha hızlı çekti. Yoksa kucaklayıp götürecek. Gerek kalmadı. Kesinlikle çekince tıpış tıpış yürüdü.

Bağırdı içeriye : "Kamer Anaaa! Zeke Geliiin! Et bıçağını verin! Biriniz de bana yardım edin bakayım!"

Şevket'le Gülcan oturuyor. Biraz dinlenmeye hak kazanmışlardı. Zeke, bıçağı, masatı alıp çıktı. Bir de ip koşturdu ardından Kamer

Ana. Çakır, ayaklarını bağlayıp devirdi kısırı. Sonra sırtını dönüp bıçağı biledi. Şevket çıktı o sırada. "Küreği bul dedem, küreği!"

Çocuk küreği koşturdu. Tepti bir iki. Bir taşı kaldırdı. Yarım teneke kanı yutacak kadarlık çukuru kazıverdi hemen. Sonra, "Geri durun!" dedi. Tanrının tanıklığını dileyen Arapça duayı okudu, tekbir getirdi. Son kez besmele çekip çaldı bıçağı. Kanırdı başını arkaya. Meleyecek oldu kısır. Bulamadı o fırsatı. Yeniden çaldı, ayırdı başını boynundan. Bastı, bekletti. İyice boşalttı kanını. Sonra ayaklarını kesti dizlerinden. Arka bacağından yardı derisini, yüzmeye başladı.

"Siniyi getirin! Suyu getirin.."

Biraz yüzdü, öbür bacağına geçti.

"Tulum çıkarmamı ister misin Kamer Ana?"

"Seni oyalamazsa çıkar; lazım olur.."

Kaldırıp dutun dalına astı kısırı. Başladı tulum çıkararak taze eti soymaya. Zeke Gelin koştu, siniyi, suyu getirdi.

Hocabey kalktı şezlongtan. Giydi üstünü.

"Bereketli olsun dostum Çakır; etiniz yağlı olsun!"

Güldü Çakır :

"Nerelerden bilirsin bizim köy hocalarının sözlerini?"

"Eee; az çok biz de hoca sayılırız.."

Elini Kâmil'in başına koydu Hocabey, okşadı.

"Bilmece bilir misin sen?" Sordu Kâmil.

"Bilirdim, unuttum. Sen bilir misin?"

"Bilirim.."

"Söylesene bir tane!"

"Dağdan gelir seke seke, kızıl üzüm döke döke.."

"Ne bu?"

"Ne olduğunu sen bil!" Gülcan'a, Şevket'e, bir de anasına döndü : "Sakın söylemeyin! Kendi bilsin!"

Düşündü Hocabey : "Bilemeyeceğim! Sen söyle!" dedi.

"Söylemem!"

"Söyle ne istersen vereyim!"

"Şimdi söylemem, sonra söylerim!"

O sırada Şevket, Hocabey'in yanına dolandı. Kaldırdı topuklarını, söyledi kulağına : "Bak işte önünde, yüzülüyor!" Anlamadı Hocabey : "Et!" dedi.

Kâmil gördü, atıldı abisinin üstüne. Altüst oldular bir anda; yıkıldılar yere. Yırttılar birbirlerinin yüzünü gözünü. Zeke Gelin koşup ayırdı : "Konuğun önünde ayıp değil mi? Gidin şurdan!"

"Neden söyledi madem? Ona söyle dedik mi?"

"Ama vallahi duymadım!"

Bir zaman tepindi Kâmil. Yatıştırmak zor oldu.

"Bir daha böyle zevzeklik etme çocuk!" diye Şevket'e çıkıştı Zeke Gelin. Kamer Ana da çattı kaşlarını.

Tulumu sıyırıp aldı Çakır.

"Aferin! Bravoo!" çekti Hocabey.

Karnını yarmaya başladı bu kez. Çıkardı barsaklarını. Sonra ciğerlerini, yüreğini, böbreklerini boşalttı. "Dökün suyu!" dedi. Yıkadı etin içini. Badış Ağa'nın payını attı. Kapıp gitti köpek. "Başka sini yok mu? Getirin şuraya!" Butları bacakları böldü çabuk. Haydi Kamer Ana, haydi Zeke Gelin, durmayın! Ufak ufak doğrayın kavurmanın etini!"

Güne baktı Kamer Ana : "Acaba yetişir mi?"

"Yetişir yetişir! Et kanlı, yiğit canlı! Çok acıkırsak, biraz külbastı yaparız önden. Koş Gülcan! Sen de pelit odunu at ocağa! Mersin dalı bul gel Şevket! Haydin bakalım.."

Şevket de, Gülcan da koştu. Kamer Ana, Zeke Gelin koştu. Keçinin etini öğlen sofrasına yetiştirmek için her biri işin bir kulpundan tutup koştu. Kısırın kırmızı etini gördükçe dağsı bir istek uyandı Hocabey'in içinde : "(Gerekirse parasını verip bir tane daha kestirebilirim!)"

"Keçi en temiz hayvandır Hocabey'im! Pislik yemez. Yükseklerin otuyla beslenir. En temiz et onun etidir. Sonra kaplumbağanın eti gelir. Hep çimen yer, üzüm yer.."

"(Temiz keçi etiyle iyice tavlanırım burda! Arada yürüyüşler yapıp güçlenirim. Şimdi kavurma pişene kadar sabredeyim. Herhalde Ali Şirin'le Cemal'i de çağırmak gerekir. Kızları da çağırtırım olmazsa!)" Düşündü sonra : "(Ama öteki öğrenciler ne olacak? Köylü işçiler ne olacak? Biri yiyor öbürleri bakıyor; adımız da profesör?)"

Düşüncesini Çakır'a açmanın yollarını aradı. "Bay Çakır!" diye başladı. "Pardon!" dedi sonra. "Dostum Çakır; maalesef çok kalabalığız! Köylü işçiler var. Siz varsınız. Nasıl bir sofra uygun olur sence?"

"Ne nasıl bir sofra? Bize ne köylü işçilerden? Köylü işçilerin de davarı, kısırları var. Kessinler birer tane, yesinler canları çekiyorsa! Senin öğrencilere gelince. Onlar da vururlar bir tencere haşlama, yemeğe bakarlar akşam. Yada veririz ikişer lokma.."

"Külbastı yada şişkebap yaparken kokar.."

"Bırak şişkebabı filan; saç kavurması ye sen!"

"O kokmaz mı?"

"Koksun, ne zararı var?"

"Adamlar şurda?"

"Ohooo! Ona bakarsan ta Orman'ın kulesine gider kısırın kokusu! Ordan da buraya geliyor her gün! Yolladılar mı bir lokma? Gene de sen üzülme, ben Çakır Hasan'ım bu yörede! Birer lokma dağıtırım hepsine. Kokutup kokutup sülaleme sövdürmem, korkma! Sen de çok iyi bir adam olduğunu gösterdin, memnun oldum.."

Zeke Gelin koşup geldi, götürdü arka butları. Çadırın önüne çul yazdılar. Et tahtasını attılar üstüne. Parça parça ettiler, sıyırdılar kemiği. Ufalttılar etleri, sonra kıymaya başladılar çifte bıçakla. Kamer Ana yapıyor bunu alışkın elleriyle. Zeke Gelin kalktı, büyük sacın külünü kazıdı, yıkadı; oğdu içini bezle. Götürüp oluğa tuttu. Yağları kıydı. Doldurdu ortasına. Eritti kısırın yağını. Sonra kıyılmış etleri doldurdu. Et ateşte ölürken, başka bir kaba domates biber doğradı.

Gelip başlarına durdu Çakır Hasan : "Çok yapın! Bolcana yapın! Ön butları da doğrayın!"

"Yeter kurbanım!" dedi Kamer Ana. "Orduya yeter!"

"Doyumluk değil, tadımlık deriz verirken.."

"Herkeslere borcun mu var, gözel babam?"

Hocabey bir daha geldi Çakır'ın yanına. "Evet, bu kez şişkebap kalsın. Herhalde saç kavurması hoş olacak. Öyle anlıyorum kokusundan.." dedi.

"Haha haha!" diye güldü Çakır. "Sen daha bir ye, ondan sonra konuş, Asım hocabeyim!"

Ağzının sularını yuttu Hocabey. Yanında Gülcan dikiliyor, baktı yangözle : "(Bu da çok güzel, çok kütür kütür olacak! Gözleri mavi; yayla sertliği var çizgilerinde!)"

Sıcak bastırdı. Doçent Ali Şirin geldi : "Paydos verdim işçilere! Çekildiler gölgelere, azıklarını yiyorlar. Bizim öğrenciler de fasulye pilav yaptı. Buyuracak mısınız?"

"Haa bak!" dedi. "Dostum Çakır'ın konuğu oluyoruz bu öğleyin. Kısır kesti. Sen, Cemal, kızlar beraber oturacağız. Erkek öğrencilere de tadımlık vereceğiz. Sonra ön but, sırt, bir şeyler ayıracak Çakır, yemek yapacaklar.."

"Beklesinler mi öyleyse biraz?"

"Beklesinler tabii!"

Elinde ağaç kepçe, eti öldürmüş, domates biber soğan yığınını üstüne basmıştı; durmadan karıştırıyor Kamer Ana. Ortası çukur olduğu için epey et aldı saç. Karıştırdıkça dumanlar tütüyor üstünden. Taze etin kokusu akım gibi yayılıyor ortalığa. Vakit ilerliyor. Kule bekçisi Necip'in oğlu Nazmi, çadırın önündeki taşta oturuyor. Makasla kesilmiş saçları bir tuhaf görünüyor. Kamer Ana, sacın altındaki ateşleri çekiyor azar azar. Koca tencere dolusu pilav olacak. Her şeyi iki kez yıkıyor. Her şeyi bol tutuyor. Ak saçları fırlıyor başörtüsünün altından. Yaşı kırkı çoktan geçmiş, hâlâ sağlıklı, hâlâ kırmızı yüzü.

"Can yaylasıdır yaylamız! Her yıl geliriz." Duruyordu biraz. "Her yıl gelip hastalıktan kurtulmayanlar da var! Anadan sağlam olacaksın biraz da! Canına da bakacaksın. Sen cana bakmazsan can sana bakar mı?" Pilavın tuzunu atıyor. Kavurmuyor yağı, katıyordu bulgura, karıştırıyor. Biraz da kavurma suyundan gezdiriyor üstüne. "Gülcaan! Yufkaları dür ninem! Bazlama filan koy! İki sofra yapacaksın! Yazgı ser ardıcın dibine! Haydi nineşim!"

Zeke Gelin kaşıkları, çatalları, siniyi alıp çıkıyor. Yazgılar seriliyor. Öteki sini de çıkıyor. Döşekler çıkıyor. Düğün yada bayram sofrası kurulacak gibi bir havanın içinde gelip gidiyor Çakır Hasan'ın ev halkı. Ağlar Kâmil su kabaklarını alıp Başpınar'a koşuyor. Kalbur kasnakları çıkıyor. "Onca pırtı nasıl sığar şu çadırın içine?" Şaşıyor Hocabey. Elinde radyo. Dııt dııt dııt! Haberler başlıyor. Önce özetler : Merih'ten gelen fotoğraflar gezegende su bulunduğunu kanıtladı. "Allaaaaaah!" diye göğe sıçradı Hocabey. Onyedisinde delikanlı gibi, bir daha, bir daha sıçradı. İki kıyısından tutup sacı alıyor Çakır. İki elinde "tutacak"lar. Nazmi, gözleriyle izliyor sacı. Hangi yollardan geçti,

nereye vardı. Kamer Ana, Necip'in karısı Zahide'ye kızıyor : "Niçin ikide bir salar bu çocuğu? Ne var burda? Çocuk gerçi oturmaktan sıkılır yukarda. Ama sümdükleşmiyor mu böyle? Şimdiki zamanda karılar doğurmayı biliyor da, sıra bakıp büyütmeye geldi mi boşveriyorlar! Adları karı çoğunun! Ne bileyim kocalarının altına yatmayı doğru dürüst biliyorlar mı?"

Birden aşağıdan cipin düdüğü duyuldu. Ne oluyor diye baktı Hocabey. Bakıp Nuri'yi gördü başında. Kazı işçileri almış çevresini. Gülüşüp kakırdaşıp duruyorlar. Azıklarını, yemeklerini yemişler.

"Haydin toparlanın bir uçtan!" diye bağırdı Çakır.

Hocabey, Ali Şirin'e fısfıs ediyor. Asistan Cemal'le kızları çağırmaya gidiyor Doçent.

Pilavı indiriyor Kamer Ana. Durmadan dudaklarını kıpırdatıyor. Bir şeyler sayıyor içinden. "Evdirmeyin, azcık soğusun! Yanacak milletin ağzı!" Geline göz ediyor. Zeke Gelin duruyor kaynanasının dibinde. Fısıldıyor kulağına bir şeyler. Bir kucak dürülmüş yufka getirip koyuyor. Pilavı bölüyor. Önce on yufka açtırıp pilav koyuyor içlerine ayrı ayrı. Pilavın içine de kavurma serpiyor. Dürüyor hepsini. Koyuyor üst üste : "Şevkeeet! Gel ninem!" Veriyor kucağına; fısıldıyor kulağına : "İşçilere götür, bizim köydendirler!" Ekliyor : "Şoföre de ver!"

"Zeke Geliiiin!" diye bağırıyor sonra. "Say bakayım öğrenciler kaç tane?" Yufka açıyor yeniden. Pilav koyuyor ortalarına. Kavurma serpiyor. "Bir dünya yiyecek! Gönül de geniş olursa, herkese yeter!" Gene fısıldıyor Zeke'nin kulağına. Gidip her şeyi, eti budu, barsakları, karın'ı, çadırın içine alıyor, külbastılık etleri ayırıyor Zeke Gelin. Ateşin közü çöküp duruyor ocakta. Toparlıyor Kamer Ana. Zeke Gelin geliyor kaşla göz arasında.

Ağlar Kâmil dönüyor Başpınar'dan. Şevket yeniden kucaklıyor yufkaları. "Götür!" diyor, "Öğrencilere! Kızları da çağır, buraya gelsinler!" Kavurmayı yeniden kepçeliyor, bölüyor tepsiye. İkinci sofraya koyuyor. Birincisinin başındaki basma yüzlü minderin tozunu hafiften süpürüyor eliyle : "Buyur şimdi Hocabey!" diyor. Çakır'a işaret ediyor. "Buyurun hepiniz! Nazmiii; sen de bizim yanımıza gel ninem!" Şevket'le ikisine yer gösteriyor. Çakır Hasan, Ali Şirin'e buyur çekiyor,

Asistan Cemal'i oturtuyor. Kızları oturtuyor yanına. Zeke Gelin, "O sofra fazla oldu! Verelim Ağlarca'yı oraya, kızları buraya alalım!" diyor.

"Kızların yeri iyi!" diyordu Çakır.

Hocabey, bazlamadan alıp kavurmadan kaşıklıyor. Çakır yufkayla girişiyor. Ali Şirin'le Cemal, çatalla yemek istiyor, sonra hepsi yufkaya dönüyor. Kızlar yufkanın üstüne alıyor kaşıkla. Sebze yumuşatmış eti. Kavrulmuş kendi yağıyla.

"Zaten yumuşak olur kısırın eti! Hem yumuşak, hem sert!"

Arada mersin yaprakları geliyor ağızlarına. Mersin yapraklarının kokusu çok hoştu doğanın içinde. Taze etin tadını yuta yuta, bir yemedir gidiyor. Aşağıda işçilerle öğrenciler dürümlerin üstüne su içiyor. Yeni işgalleri, boykotları konuşuyorlar. Kapatılan İşçi Partisi'nin, yeniden örgütlenmeye çalışan sosyalist partilerin durumlarını konuşuyorlar. "Niçin bu kadar çok parti var solda?" diyor işçi Hurşit. "Serserilik!" diyor Hıdır'ın oğlu.

Ardıcın dibindeki yemek sürüyor. Bir anda silip süpürüyorlar kavurmayı. Kalan pilavı ikiye bölüyor Kamer Ana. Zeke Gelin iki lokma da pilavdan alıp kalkıyor. Geçiyor ocağın başına. Süngülüyor ateşin göğsünü. Külbastıları atıyor, çeviriyor. Ala kanlı toparlayıp getiriyor et tahtasıyla, bıçakla birlikte. Koyuyor kaynanasının önüne.

"Külbastı yemeyen et yedim demesin!"

Üflüyor pişmiş etin küllerini. Tuz ekiyor üstlerine. Birer birer tahtanın üstüne alıp kesiyor bıçakla. Ufak parçalara ayırıyor. Ağlar Kâmil'le Nazmi'den başlıyor. Veriyor lokma lokma. Gülcan'a, Şevket'e, Güler'e.. Dönüp gene çocuklardan başlıyor, Serpil'e geliyor. "Tuzlu tuzlu çiğneyin, dişleriniz sağlamdır!" diyor. Sonra Hocabey'e, Ali Şirin'e, Asistan Cemal'e veriyor. Gelini Zeke'ye veriyor : "Bunu da sen ye haydi!" diyor. Zeke Gelin alıp kalkıyor. Erik getiriyor, salatalık getiriyor. Yıkıyor pınarın suyunda. Tuz koyuyor, "Buyrun, kemirin!" diyor. Hocabey, kabuğunu filan soymadan başlıyor kemirmeye. Dişlerinin temizlendiğini duyumsuyor. İnceleyici gözle bakıyor Kamer Ana'ya.

"Bak Sayın Hocabey'im!" diyor Çakır Hasan. "Firengiz'in başında kale gibi bir şey var. Ama görünmez burdan. Bozçam'daki Arap Hoca, Cinivizler'den kaldığını söylüyor. Sana, Arenli Kerim Ağa'nın

dürbününü getirteceğim. Almanya'dan oğlu gönderdi. Koca dürbün. Askeriyeninkiler gibi. Gözünün tam önüne getiriyor uzaktaki ağaçları. Odun kesenleri bile gösteriyor. Orman Şefi diyormuş, bana versin! O da diyormuş, söyle hökümete alıversin bir tane! Nerden alacak, nasıl alacak hükümet? Kerim Ağa'nın oğlu Almanya'da işçi. Aren bizim buraya yakın. Belki Kerim Ağa kendi de çıkar gelir. Konuşuklu arkadaştır. Saygı, söyleşi bilir. Şezlongun üstüne yatarsın, dürbünü göğsüne alırsın. Radyoyu korsun yanına. Biraz Firengiz'in başını gözlersin, biraz uzayda olup bitenleri dinlersin. Hamit Bey mi, neydi, onun yazdığı kitabı okuyup eski zaman taşlarının anlamını çıkarırsın. Beğendiysen bir kısır daha keserim zatına. Güzel tavlanırsın, atarsın Ankara'nın pasını göğsünden.."

İğneli iğneli gibi konuşuyor Çakır Hasan. Puşkurup kalktı kızlar. Yan yan baktılar Hocabey'e. Hafif şaşı mı oluyor ne? Serpil, anasının kendini sıkıştırmalarını düşünüyor dört yıl önce : "Yerin üstünde yapacak iş kalmadı mı ay kızım? Ne işin var yerin altında? Ne yapacaksın da insan kemiği şu bu arıyorsun?" Edremit'te güne karşıdır evleri. Küçük bir avlusu vardır. Tuğla duvarlı, kireç sıvalıdır. Pencereleri basma perdeli. Bitip gidiyor işte öğrenciliği. Belki Bergama Müzesi'ne, belki İzmir Müzesi'ne verirler kendini. Çanakkale de olabilir. "(Hocabey de sırnaşıp duruyor! Bakıyor yiyecek gibi. Boşanma davası açmış. Her gün gözü üstümde. Her gün bir fırsat arıyor sanki. Serpil Hanım! diye başlayacak sanki bir gün. Yaşamlarımızı birleştirmeyi öneriyorum size! Önerisini nasıl geri çevireceğimi düşünüyorum. Belki çeviremeyeceğim diye korkuyorum!)"

Güler fırlıyor hemen, sofranın toplanmasına yardım ediyor. Gülcan bulaşıkları alıp geçiyor günün karşısına. Serpil ondan önce oturuyor, tutturuyor ben yıkayacağım. Kamer Ana bağırıyor : "Bırakın madem Serpil yıkasın! O kız değil mi, o kadın olmayacak mı?" Gülcan'la Serpil, birlikte çöküyorlar koca bulaşığın başına. Külle ovuyor, tursili kıdım kıdım kullanarak, bol suyla durulayarak, iki sininin üstüne yığıyorlar her şeyi. Kamer Ana, "Yaylanın iyisi suya yakın, odunu bol olanı!.." diyor, başörtüsünü çözüp bağlıyor.

Birden bir bulut kabarıp geliyor Kara Sivri'nin başına. Külrengi, büyük. "Haydi göreyim!" diyor Çakır Hasan içinden. "Bir de yağmur

indiriver yazın ortasında!" Sineklerin çoğaldığını, insan, mal, davar pisliklerinin, pis kokuların egemen olmaya başladığını düşünüyor. Özlemle düşünüyor bir yaz yağmurunu. "Göreyim!" diyor, buluta bakıyor.

Bulut kabarıyor, sarıyor Sivri'nin başını. "İsterseniz birer de kahve yaptırayım size; haa?" diyor, Asistan Cemal'e Ali Şirin'e bakıyor Çakır Hasan. "Fena olmaz, içeriz!" diyordu Hocabey. Tokluğun erincini yaşıyor şimdi. Hocabey'in elinde şehir işi bir kürdan, dişlerini kurcalıyor.

Aşağıda işçiler işbaşı yaptı, kahvesini içmeden kalktı Asistan Cemal. Doçent Ali Şirin içip kalktı. Hocabey kurcalıyor dişlerinin dibini. Kıdım kıdım içiyor kahvesini. Sonra havaya bakıp : "Yağmur yağacak!" dedi. "Biliyorum yağacak.."

Çakır Hasan baktı buluta : "Allah bilir!" dedi usulca.

"Allah bilir ama yağacak!" dedi Kamer Ana da.

Çakır Hasan belinden kavalını çekti : "O yağasıya ben şunu biraz öttüreyim! Kısırı kesip yedin de kaval çalmadın mı olmaz! Küçücük bir düdüktür ama pek hoştur sesi! Hem de, belki duymuşunuzdur, çok sevaptır bunu dinlemesi!" Böyle derken göz kırptı, kavalın dilini diline aldı; tokluğun, mutluluğun çok eski havasını çalmaya başladı.

9
YEŞİL YAĞMUR

Muhtar Feyzi ile Üye Hamdi soluk soluğa geldiler yukardan. "Nazmi burda mı Çakır Dayı?" Babası soruyor.."

Nazmi, yeni tıraşlı başıyla baktı Muhtara : "Burdayım, akşam gideceğim!" dedi.

"(Ne işin var yukarda şirin bebem?)" dedi Kamer Ana. "(Bekle, akşamdan sonra git! Korkacak bir şey yok! Nasıl olsa kurt kalmadı dağlarda!)"

"Yağmur geliyor sanımca!" dedi Üye Hamdi.

"Zahide Gelinin, anası Fatmaca'nın size çok çok selamları var Kamer Ana!" dedi Muhtar. "Necip'in de selamları var Çakır Dayı! Ellerinden mellerinden öpüyorlar.."

"Şefiniz nasıl?" diye sordu Çakır Hasan.

"Şefimiz iyi! O da hal ve hatırını soruyor.."

"Kestiniz mi götürdüğünüz oğlağı hemen?"

"Eee tabii; kesmek için götürdük! Hoşmuş!"

Üye Hamdi ballandırdı : "Bir saç kavurması yaptık! Gerçekten yani, çok çok hoş oldu! Yedik yaladık, lokma kalmadı kemiklerinde. Fatmaca'nın elleri hünerli. Akşama da başını, bacaklarını pişirecek. Sarmısak istedi. Varsa yollayacaksınız Nazmi'yle!"

Başka bulutlar belirip birbirleriyle tokuşmaya başladı Sivri'nin başında. Şimşekler kırbaç kırbaç iniyor. Kazanlar yuvarlanırcasına gürlüyor gök.

"Durduğumuz yerde; gördünüz mü?" dedi Kamer Ana.

"Elleme yağsın! Kalmasın karnında!" dedi Çakır Hasan. "Çoktandır yağmadı; özledim.."

"Karışan mı var; yağsın!" dedi Kamer Ana.

Doçent Ali Şirin koşup geldi : "Hocam; yağıyor!"

"Aliii!" diye bağırdı Çakır Hasan. "Elmanın dalı! Kızların balı! Eşşeğin nalı! Böyle bir tekerleme bilirdim eskiden.."

Üye Hamdi : "Islanacağız Muhtar!" dedi.

"Neye ıslanıyorsun? Şimdi geçer!"

"Doluya moluya çevirir diye korkuyorum!"

"Çevirmez mevirmez, korkma!" dedi Çakır Hasan.

"Ekin mekin serildi kaldı harmanda.."

"Harmanın olduğu yere yağmaz, korkma! Bilir yağacağı yeri meri! Buraya yağacak sadece : Hocabey bir de yayla yağmuru görsün. Aren'e giden olacak mı acaba? Olursa bana uğrasın, Kerim Ağa'ya selam göndereceğim. Ondan dürbünü isteyeceğim!"

"Verir!" dedi Muhtar. "Dürbün mürbün, her şeyden ikişer tanedir adamda! Bana vermez, sana verir!" Ayaklarını uzattı, oturuşunu sağlamlaştırdı.

Üye Hamdi : "Benim gidesim var Aren'e! Yağmur çiler geçerse burdan saparım. Köyde işim yok. Güze biraz saman maman diyeceğim Arenli arkadaşlara!"

"Kendisi de gelip bir kahvemi içerse sevinirim."

"Hayhay, derhal söylerim!"

"Kahve dedin de; yahu Çakır Dayı, bize kahve mahve yok mu? Bomboş oturuyoruz geldik geleli!"

"Öyle işlere Kamer Ana karışıyor.."

Gülcan çadırdan tepsiyle çıkıverdi o sırada. Muhtar gördü, değiştirdi sözünü : "Elma melma bol bizim bahçede! Gerekliyse çocukları yolla! Biber miber, erik merik, kelek melek, koruk moruk; ne lazımsa doldurup getirsinler.."

"Hepsinden var şükür!" dedi Çakır Hasan.

"Neden böyle biber miber, erik merik, kelek melek, koruk moruk konuşuyorsunuz hep?"

Hocabey'in yüzüne ciddi ciddi baktı Ballıdere'nin Muhtarı. "Bizim halkımız cahal mahaldır.." dedi.

Bir gülüşme duyuldu Serpil'le Güler'den. İlk damla düştü Hocabey'in dudağına. "Geliyor!" dedi. "Kâmil Paşa koş! Ali Şirin Beye söyle, işi paydos maydos ettirsin!"

"Hemen gelir geçer diyorum, kimse kulak asmıyor!"

Muhtar : "Az önce bulut mulut yoktu! Birden doluverdi!"

Kazı işçileriyle öğrenciler çadırlara doldu karışık. Ali Şirin, Hocabey'in şezlongunu içeri aldı. Göğün karnı yarıldı gibi birşey oldu birden. Şimşeğin ucu Firengiz'in başına değdi geçti. Çat çat etti iki üç yerden.

"Biri kuleye bunun!" dedi Üye Hamdi. Arkasından "yıldırım duası"nı okudu : "Allahümme salli âlâ seyyidine Muhammed Mustafa'ya salavat!" Elini yüzüne çaldı. "Geçen yağışında yukarda kuledeydim. Tabanca gibi çat çat etti. Sanırsın tarıyor. Yemek yiyoruz Necip'le. Birden, ensemde dinamit ateşlemişler gibi, bir daha çat etti. Durmadan "Allahümme salli" çekiyorum, ama "salli"yi filan dinlediği yok. "Eyvaaah! Hapı yuttuk!" dedim içimden. Baktım, pencerenin üstünden bir tel cass cass yanıyor. Akıl edip önceden şarteli kapatmış Necip. Kapatmasa gidecekmişiz! Çok zekâlı oğlanmış, gözüme girdi. Dedim, "Aldığın aylıklar helal olsun!" Yağmur geçince beni uğurladı. Gelirken baktım, ne kadar telefon direği, çam, ardıç, eski yeni ağaç mağaç varsa, hepsinin beli yarık, çizik! Yıldırım inmedik tek şey kalmamış. Milyon verseler durulmaz o Sivri'nin başında!"

"Avrat yanından mı akraba olur Necip sana?"

"Bak Çakır Dayı, sözümü ters anladın! Yani ben ters anlattım! Akrabam diye diyorsam gözüm çıksın! Gerçekten zor!"

Çat çat etti gene üst üste. Yerler sarsılır gibi oldu. Kızlar Beleni'nde bir çamın belinden ateş çıktı. Tütmeye başladı çam. "Allahümme salli" çekti gene Hamdi. Manastır Yıkığı'nın oralardan tütmeye başladı başka bir duman.

"Yıldırım yalnız Kara Sivri'ye değil, her yere düşüyor!"

"Orası yüksek, daha çok düşüyor!"

"Aren'e gidersen dediğimi unutma; dürbünü.."

Hızı kesildi. Bu kez ince ince, sağılır gibi yağmaya başladı. İledin dallarından, ardıç dallarından yere, ota indi sular. Ormandan bir buğu çıktı anında. Yağmur inceldi. Yemyeşil oldu rengi. Koştu çıktı çadırdan Gülcan. Kabakları aldı, "Başpınar'a gidiyorum!" dedi. Serpil'le Güler de koştu ardından. "Durun!" diye bağırdı Doçent Ali Şirin. "Hocabey'in çadırda kırmızı testi var, onu da götürün! Tazeleyin su-

yunu!" Gidip testiyi getirdi, verdi kızlara. Koştular Gülcan'ın ardından. Suyun gözüne çıktılar. Çimenler ıslanmış, çiçekler canlanmış. Çakıllar yeniden yıkanmış gibi parlıyor.

Hâlâ ince ince sağılıyor yağmur. Hâlâ yeşil. Hoşlanırcasına ıslanıyor Gülcan. Balıklar kum gibi, kurum gibi geliyor. Kabarıp çıkıyor, sonra süzülüp suyun altına çekiliyorlar. Kabakları, kırmızı testiyi doldurdular. Çayırların arasından yarpuz yoldu Gülcan. Testinin de, kabakların da ağızlarını tıkadı. Yürüdüler çadıra.

Aşağıdan doğru bir adam geliyor. İliklerine kadar ıslanmış. Sırtında çantayla şapşup girdi çadıra. Postacı Mevlüt'tü. "Yahu Çakır Dayı! Bozçanı köyüne mahkeme celpleri götürüyorum. Sana Şükrü'den bir zarf getirdim. Mektuba benzemiyor. Kart belki. Verip geçeyim, çocuklar sevinir dedim. Fakat Manastır Yıkığı'na sinmesem kötü ıslanacaktım!"

"Yok yok, iyi ıslanmışın!" dedi Kamer Ana. "Soyun da kurut üstünü! Bir de çay iç, iyi olursun.."

"Zarfı çıkar, zarfı!" dedi Çakır Hasan. "Sanki ilk ıslanıyorsun ömründe! Şeker misin eriyecek be Mevlüt! Köylüler çok ıslanır. Köy postacıları da ıslanıversin biraz!"

Bereket çantanın içine bir şey olmamıştı. Çıkardı Mevlüt, seçip verdi Şükrü'nün zarfını. Açtı Çakır Hasan. Güvercin kayası gibi her yanı pencereyle delik deşik bir yapının renkli fotoğrafına baktı. Ardını tükenmez kalemle doldurmuş Şükrü.

"Hollanda Parlamentosu!" dedi Hocabey.

"Gördün mü sen?"

"Gördüm. Lahey'e gittiğim yıl Rotterdam'a uğradım. Ama Lahey büyük bir yer. Onlar Den Haag diyor. Yeni doçent olmuştum. Ankara vapuruyla Marsilya'ya vardık. Ordan üçüncü mevki trenle Lahey'e uzandık. Çok açıkgözdür Hollandalılar. Koca denizi dolduruyor herifler. Tarım, hayvancılık ileri, sanayi daha ileri! Taşımacılık ileri. Yeraltından gaz çıkarıyor, fırınları, kaloriferleri, kimi küçük işletmeleri onunla çalışıyor. Sade kendine değil sülalesine yeter. Gerçekten açıkgöz!"

Kart, elden ele dolaştı biraz. Kamer Ana, Zeke'ye de uzattı. Sonra, "Gel ninem oku!" dedi Şevket'e. Kızlar su kaplarıyla girdi o sıra.

Şevket okumaya başlamadan ablasına bağırdı : "Babamdan kart geldiii!"

"Postacıyı gördüm karşıdan!"

"Kıymetli babam, anam ve çocuklarım! Sağlık haberlerimi size ulaştırmak için bu kartı gönderiyorum. Bu resim Hollandalıların meclisidir. Birkaç kez önünden geçtim. İçini gezmek nasip olmadı. Burda hasretlik acı gelmeye başladı. İzin için soruyorum. Daha dört aydan fazla var diyorlar. Para göndereyim mi? Ben iyiyim. Siz de sağlığınızı bildirin. Büyüklerin ellerinden, küçüklerin gözlerinden büyük özlemle öperim.."

"Gözün aydın Kamer Ana! Gözün aydın Zeke Gelin!"

"Gözün aydın Çakır Dayı! Gözün aydın Gülcan!"

"Hepinizin gözünüz aydın Şevkeet, Kamiil!"

"Aydınlık içinde kalın, sağolun hepiniz!"

Yağmur dindi. Zeke Gelin, Postacı Mevlüt'le birlikte öteki erkeklere çay sundu.

"Sormak ayıp olmasın ama Hamdi komşu, ne zaman gideceksin Aren'e?"

"Çayı içip kalkacağım, tasalanma!"

"Dürbünü diyorum yani! Şimdi güneş açacak. Hocabey biraz karşıları seyretse çok iyi olur.."

"Hörp hörp!" etti Üye Hamdi. "Ağzımı yaktım! Kalk Muhtar! Kızlar Beleni'ni birlikte aşalım. Ben Aren'e saparım, sen de köyün başına maşına gidersin!"

Kalktılar usulca. "Nazmi! Sen de kalk!" dedi Kamer Ana. "Yıldırımlar çat pat etti, bir bak, zarar ziyan var mı yukarda? Ninene, anana selamlar söyle. İnip gelsin bir yüzünü görelim!" Bir kelle de sarmısak verdi eline. "Çok selam söyle!" dedi yeniden. "Yetişir akşam olmadan!"

Nazmi, istemeye istemeye kalktı.

"Karnın aç mı Mevlüt Efendi?" Sordu Kamer Ana. "Açsa çekinme! Sofra serelim. Et var, iki lokma közleyivereyim!"

"Aç değilim! Ama et olunca yerim.."

Ocağı yeniden süngüledi Kamer Ana. Kendi eliyle pişirdi iki parça külbastıyı, kesti, kıydı, koydu Postacının önüne. Pilavdan, kavurmadan hiçbir şey kalmamıştı. Yufka çıkarıp koydu. Ala pişmiş közle-

meyi yufkanın arasına sarıp yemeğe başladı Postacı. Dişlerinin yarıdan çoğu boşalmış genç yaşta. Bir de su verdi Gülcan.

Hocabey : "Ben bir daha içeyim şu taze sudan!" dedi, içip dışarı çıktı. Güneş sarmış otu böceği. Bambaşka bir buğu yükseliyor ormanın dibinden. Gökyüzü boşalmış. Yerden buğunun bulutu gidiyor hafiften. Hemen anımsadı, doldurdu ciğerlerini temiz havayla.

Usulca yürüdü çadırın önüne doğru. Cipin brandası da tütüyor. Bulutu büyüten bir duman da ondan gidiyor. Karnı guldur guldur etti Hocabey'in. "(Böyle lezzetli et yemedim!)" dedi içinden. Kendisi için yapılan tuvalete doğru geçti. Baktı su var mı? Var. Çöktü.

Fakat tam işinin arasında keyfi kaçtı. Tuvalet kâğıdı ıslanmış! Altı üstü, en iç katına kadar hamur gibi olmuş yağmurdan. Ne yapabileceğini düşünmeye başladı. İşini bitirip kalktı usulca. Geldi ellerini sabunladı. Yeniden gitti tuvalete. Aldı kâğıdı, sökmeye başladı dikkatle. O sırada Doçent Ali Şirin'le Serpil, Güler çıkıp geldi.

"Olanı gördünüz mü? Bizim tuvalet kâğıdı mahvolmuş!"

"Ne olmuş Hocam?" diye sordu Serpil.

"Islanmış ıslanmış! Sereceğim kurusun!"

Doçent Ali Şirin, bir yardımı olup olmayacağını düşündü, boşverdi, "(Bunu kendisi yapsın!)" dedi içinden. Kızlar oralı olmadı. Söktü uzun uzun kâğıdı, serdi bir kızılardıcın dalına. "(Neyse! Herhalde kurur! Dal da temizdir inşaallah!)" dedi içinden. Kazı yerine doğru gitti. Oralar da tütüyor ak ak. Sondaj çukuruna su dolmuş. "Çekilmesini bekleyeceğiz çocuklar!" dedi. "Burdan belki çok eski yerleşmelerin temeline ineceğiz. Bekleyelim hele!" Kolundaki saate baktı. "Eh; çok bir şey kalmamış akşama! Paydos edin temelli!" dedi. "Yarın biraz erken gelirsiniz!" İşçiler gülüştü. "Biz senin kaz dediğin yeri gece bile kazarız Hocaaam!" deyip yola düzüldüler. Güneş parladı çıktı iyice. Ak bulutlar bu kez denizden yanda kümelenmeye başladı.

"Bugün iyi bir gün oldu! Sağol Bay Çakır!"

Çadırın önünde oturuyorlar. Ağlar Kâmil, kızılardıç dalına serili tuvalet kâğıdını alıp yürüdü. Doğru kendi çadırlarına vardı. "Bunu dalda buldum, ne ki?" diye sordu anasına. "Alıp oynamak istiyorum!"

"Nerden aldınsa çabuk oraya bırak!" dedi Kamer Ana. "Hocabey'e lazımdır. Ellerin hiçbir şeyi ellenmez!"

"Lazım olsa çadırına koymaz mı? Atmış sandım!"

Zeke Gelin düşünüyor, yoruyor kafasını, bir sonuca varamıyor : "Ne bu? Sen bilebildin mi anacan?" Kâmil alıp gitti, aldığı yere bırakt. "İnce ipek kumaşa benziyor; ne acaba?"

Kamer Ana düşündü, yapamadı yorumunu. "Neyse ne? Yolladık gitti! Dokunmasın çocuklar hiçbir şeyine! Çok lüzumlu olur, arar, bizden çıkar; ayıp olur!" Düşündü biraz daha. Birden çaktı kafası : "Belki herifte fıtık var, kasıkbağına benziyor! Bozçamlı Arap Hoca'dan duymuştum.."

"Çok ince değil mi ana? Çeksen kopacak!"

"Kopacak gibi görünür de kopmaz. Naylon kopuyor mu? Bunlar nazik insanlar oldukları için kâğıt gibi incesini kullanır!"

Tatlı bir ikindiydi. Öğrenciler kendi aralarında öbek olmuş. Hocabey şezlongun üstüne serilmiş. Radyosunu açmış batan güne karşı. Asistan Cemal bir masa koymuş ortaya, üstünde dirsekleri. Ali Şirin masaya abanmış. Çakır Hasan ikisinin ortasında küçücük kavalını çalıyor. Arada bir Hocabey'e bakıyor.

Hocabey, bu kazının raporunu nasıl yazacağını düşünüyor. Bir uygun yer bulabilirse Çakır'a teşekkür edecek : "Morsay kazı günlerinin cömert ev sahibi, halk ermişi, bilge insan Hasan Çakır'a ayrıca teşekkürlerimi sunarım.." Tam böyle değil belki; buna benzer bir cümle yazacak. Şevket çıkıp geldi o sırada. Kısırın ön butlarının biriyle sırtının yarımını getirdi tepsinin üstünde. "Bunları ninem gönderdi, yemeğe katacaksınız.." dedi, bırakıp gitti. Mehmet Ali, ağaçtan bir çengel yapıp kabaardıcın dalına astı eti.

10
DÜRBÜN

Kızlar Beleni'nin ordan bir yolcu göründü. Omzuna bir kırma asınmış, sırtına bir av çantası sarınmış, gelip gelir. Uzaktan bildi Çakır; hoşlantıyla baktı Arenli Kerim Ağa'nın geldiği yola. Dürbünü göğsüne asmış. "İnsanlıklı adamın hali başkadır! Gönül kırmaz asla!" dedi övünçle.

"Asker arkadaşın mıdır?"

"Asker arkadaşlığı değil, köy arkadaşlığıdır halis muhlis! Kadim dostumdur. O şurdan Aren'den, ben Ballıdere'den. İki adımlık yoldur aramız. Çok gelir gideriz birbirimize. Ben Demokratlara koştururken o şaşmadı yolundan, hiçbirine girmedi partilerin. Fakat sosyalist de olmadı. Sanırım korktu varsılların şehirdeki köpeklerinden! Kavatların köylerde adamları var, hiç durmadan rapor yazarlar.."

"Ulan ulan ulan!" diye gürledi Kerim Ağa uzaktan. Yağdalı bir şapka var başında. Ceketinin yakası kayışa benziyor. Eskinin eskisi bir şayak pantolonun üstüne Suriye ceketi giymiş, fişekliğini üstüne bağlamış. Onun da üstüne dürbünü asmış. Büyük, siyah, gıcır gıcır bir Alman üretimi dürbünü. "Ulan Çakırcan, eski tadım kalmamış! Gözlerim kesmiyor. Mat oldum bugün!" Sokuldu toka etti arkadaşıyla. "Merhaba bakalım! Nasılsın arkadaşım? İyi misin? Dürbünü demişin! Biriyle yollamaya gönlüm razı olmadı. Tüfeği takındım; dedim : Hem biraz av yapayım, hem götürüp elimle vereyim! Gâvur Sekisi'ne geldim, bir alay keklik pıradak havalandı. Gözüme aldım kırmayı, bastım. Ulan valla aşkolsun! Üç tane düştü ancak. Kaçıp gitti ötekilerin tümü. Eskiden hiç kaçırmazdım. Farımış artık gözlerim. Benim gözler boşamış beni Çakırcaaan!"

Çantasını ardından önüne getirdi. Çıkarıp attı üç kekliği. Başlarını kesmişti. Şıp şıp ediyor kanları hâlâ. Kara lastikleri var ayakların-

da. Kaç dakikada yürüyüp geldi acaba dağın ardındaki köyünden beri?

Hocabey, şaşırtıyla süzüyor Çakır'ın arkadaşını : Neresi Ağa bunun? Nasıl Ağa bu? Hiç hoşbeş de etmedi kendisiyle! Söze karışıp sormayı da yakıştıramıyor. "Konuklarımızı soracaksan Kerim Ağa, Asım Hocabeyimiz, çok değerli profesörlerimizden; arkeoloci için kazı yaptırıyor. Ali Şirin Bey onun doçenti. Cemal Beyi soracak olursan o da yardımcıları. Oturanlar öğrencileridir. Upuslu üniversite gençliği, burda dağın sefasını paylaşıyorlar bizimle.."

Kerim Ağa döndü ardına, cık diye tükürdü yere. Öksürdü hafifçe : "Ben sevmiyorum Profesör Beyi! Öhhooo! Nedenini kendisi bilir. Az çok senin de bilmen lazım. İşin doğrusunu konuşmam gerekirse, sana da biraz kırgınım Çakırcan! Fakat haberin gelince dayanamadım. Öhho! Düşündüm, bir dürbünü esirgemiş gibi olacağım. Onun için kırgınlığı filan bir yana bırakıp geldim. Dürbünüm biliyorsun değerli. Alman manavra dürbünü. Almanlar bunu asıl İspanya gezginleri için yapmış. Askeriye dürbününün bir aşağısı. Boğa güreşi seyretmek için alırmış gezginler. Bir de opera seyrine birebirmiş. Uzak dağda giden tavşanı gözün önüne getiriyor. Ama göz esasta sağlam olacak. Benimki gibi olmayacak öhhoo! Önündeki kekliği görmeyip kaçırıyor! Yani çok değerli bir dürbün. Geçende kaymakam istedi, vermedim. Geçmişim kaymakamı. Dokuzu otuz para. Lakin sen istedin, kalkıp geldim.."

"Dur bir dakika, bir dakika! Bizim Hocabeyimize, bana neden kırgınsın? Önce onu konuş bakayım?"

"Önemli değil! Sonra kendi aramızda konuşuruz. Öhho! Boşver!" Dürbünü çıkarıp verdi. Keklikleri de toplayıp yanıbaşına koydu Çakır'ın. "Kırılan bizim kalp olsun, önemi yok! Öhho öhhooo!"

Gözlüğünü çıkarıp yeniden taktı Hocabey : "Şimdi anlayamadığım bir nokta var. Önce onu sormak isterim Kerim Ağa'dan. Kendisiyle önceden tanışıklığımız yok. Ancak şimdi görüşüyoruz. Nerde ve neden ötürü kırmış olabilirim kendisini? Bir! İkincisi, bizim yüzümüzden sana kırılması ne demek? Böyle bir durum beni çok üzer. Açıklasın lütfen!"

"Ortada ne var acaba?" diye Çakır Hasan da tasada kalmıştı. "Gerçekten açıklaman lazım Kerim Ağa! Kusurlarımızı bilelim. Orta-

lıkta dürzü çok, bizim ağzımızdan bir söz uydurup orda burda konuşmuş olabilir hakkında!"

"Yok yok! Hiç öyle bir şey yok! Keşke öyle olsa!"

"Nedir öyleyse? Söyle duyalım!"

"Koskoca bir eski zaman tarih profesörü böyle yapar mı kardaşım? Aren köyü eskiden beri tarihin cirit attığı bir köy olduğu halde, hem de bütün Türkiye ve dünya bilginleri bunu böyle bilirken, senin Hocabeyin gelmiş, Morsay'ın burnunu kazdırıyor! Roma hamamı dersen bizim köyde! Kilise yıkığı dersen bizim köyde! Gâvur mezarları bizim köyde! Örenler bizim köyde! Konstantin paraları bizim köyde! Sen olsan kızmaz mısın Çakırcan? Neyse, bunca zaman okumuş profesör olmuş, bilememişse işini, şu cahil aklımla ben mi öğreteceğim? Senin köyünde tarihin olsun, ta Avrupa'nın, Amerika'nın bilginleri kazmaya gelirler er geç!"

Bir kahkaha kopardı Hocabey : "Şimdi anlaşıldıı!" dedi. "Ama senin sözünü ettiğin dönemlerle ben meşgul değilim. Bunlar Klasik Çağlar'ın konularıdır. Yani Roma ve Helenizm dönemi. Tabii bunlar da önemli, ama başka arkadaşlarımız ilgili bunlarla! Benim alanım Prehistorya!"

"Ne dedin, ne dedin?"

"Prehistorya dedim!"

"Ne demek o?"

"Tarih öncesi!"

"Ha peki! Sonra?"

"Prehistorya ile Klasik Çağlar arasında çok fark var. Milattan Önce üç bin yıllarına iniyoruz. Amerika'da Radyo Karbon çözümleri yaptırıyoruz; böylece zamanımızdan sekiz bin yıl öncelerine kadar gidebiliyoruz."

Tabakasını çıkardı Kerim Ağa. Kâğıt çekti, ipince bir sigara sarıp yaktı. "Neyse!" dedi hafiften. "Biz elimizdeki hazinenin propagandasını yapamıyoruz. Altından girip üstünden çıktılar, sata sata yerin altında eski yapıt bırakmadılar, ona yanıyorum! Bu yüzden beş on kavat varsıllaştı. Hökümete beş kuruş girse canım yanmayacak! Neyse! Aslına bakarsan, bizimki tarihten filan önce! Morsay'ın propagandasını yapan iyi yapmış. Sizin Ballıdereli bir çocuk vardı hani, okudu; Hayma-

na savcısı olmuş duyuşuma. Haymana'da gözel kaplıcalar yok mu? Tabii profesörler hep orda. Çünkü hepsi sızılı. Orda sizin savcıyla görüşüyorlar. Hepsi büyük adam. Birbirlerinin dilini iyi biliyorlar. Akıllı adammış doğrusu. Morsay'ın propagandasını yapıyor! Yakında Hocabey Firengiz'in başını da kazarsa hiç şaşmam! Ötey gün dürbünle baktım, birkaç eski taş gördüm. Kale yıkıntısına benzer kalıntılar var. Lakin yolu yok. Cip çıkmaz. Artık kazar mı, kazmaz mı, bilemem.."

Hocabey, "Neyse!" dedi usulca. "Öyle büyük yanlışlar ve önyargılarla konuştun ki, hangi birini düzelteceğimi bilemiyorum. Zararı yok. Sen bize küsmüşün ama yanlış küsmüşün. Bak ben gene sizin köye bir iyilik yapabilirim. Söylerim Klasik Çağlar'la uğraşan arkadaşlarımıza, gelip bir inceleme yaparlar, sonra da gerekli ödeneği çıkartıp kazıya başlarlar. Bunu yapabilirim. O zaman sen de anlamış olursun Klasik Çağlar'la Prehistorya'nın ayrımını.."

"Öyleyse barıştık Sayın Hocabeyim!" dedi Kerim Ağa, kalkıp elini uzattı Hocabey'e. Tokalaştılar. Doçent Ali Şirin'le, Asistan Cemal'le tokalaştılar. Oturdu Kerim Ağa :

"Çakırcan; senin gibi ben de çok severim bilim adamlarımızı! Ver dürbünü, kullansın gidinceye kadar! Temelli onun olsun da diyebilirim, ama ta ezelden meraklıyım böyle bir dürbüne. Oğlan gümrükten geçirirken çok para vermiş. Esas bedelinin önemi yok. Verdim helal olsun baba dedi. Fakat gümrük paraları gücüme gitti dedi. Şimdi birini daha getireyim dese çok haraç verecek. O yüzden veremiyorum. Ama Hocabey isterse gittiği zaman Almanya'da alabilir bir tane. Ondan gümrük haracı almazlar. Ne olsa gümrükçüler de az çok kültürsever sayılır. Eşşek değiller ya! Şimdi markasını alsın bunun. Üzerinde Zeis İkon yazıyor sanırsam. Numarası da askeriye dürbünlerinin bir derece aşağısı.."

O sırada Kamer Ana tepsiye çay dizmiş, şeker koymuş, Gülcan getirdi. Sundu birer birer. "Gene şeker mi koydu ninen?" diye kızdı Çakır Hasan. "Bak Ali Şirin anlatıversin, ne zararlı tuzaklarmış şekerler önümüzde! Çürütüyorlar bizi, hiç haberimiz yok! Ah, dinlesen Hocabeyimizi, bırakıp gidesin gelmez!"

"Neyse!" dedi Kerim Ağa. "Konuşuruz! Çok gelir giderim. Çok dinlerim. Lakin şu kaçan kekliklere yanıyorum. Onları da vurur geli-

rim. Gülcan; bak dedem, götür şunları, basın kaynar suya! Yolup paklayın. Size haşlasın Kamer Ana. Hocabey'e sonra getireceğim. Asıl keklikler uçup gidenlerdir. Sayın Hocabeyim, al bakalım dürbünü gözüne, seyret Firengiz'in tepesini : İkindi günü vurmuş, ayna gibi parlıyor!"

Şezlongun üstünde yarım doğruldu Hocabey. Radyoyu koydu yere. Dürbünü taktı boynuna. "Bakacağım, fakat önce şu çayı içeyim, piç olmasın! Çay piç olmasın dedim de, Dağdibi'nde Kahveci Mustafa var, benim arabayı evinin avlusuna bıraktık, bize bir çay yaptı, bambaşka bir çay! Bizim için özel demledi. Çok konuksever, anlayışlı, cin gibi, tipik Türk, hoş bir adam! İkişer bardak içtik. Çay bu! Yani bakın, Ali Şirin Beyle bizim şoför Nuri tanık buna. İnanmazsanız binip cipe gidelim, 80 kilometre buraya! Tabii bu içtiğimiz de iyi çay ama, o da çok hoştu!"

Kerim Ağa, yağdalı şapkasını çıkarıp dizine aldı. Bacağını bacağının üstüne attı. Göz etti Çakır'a. "O çayın iyiliğinin neden olduğunu anlayabildin mi Çakırcan? Kaçak çaydır da ondan!" Bir daha göz etti usulca.

"Yok yok, kaçak filan değil!" dedi Hocabey. "Halis muhlis Tekel çayı! Fakat adam demliyor. Bir gizi var. Belki bir şey katıyor. Bir kır otu filan, içine! Bu da benim gizimdir, açıklamam dedi. Yani bu çaydan içirmek için alıp sizi Dağdibi'ne götürebilirim, sonra geri geliriz birlikte.."

"Eh artık, çay içmek için de buradan oraya gidilmez!"

"Aman kaç adımlık yol? Seksen seksen, 160! Gidiş dönüş, olsun olsun, üç saat! Bilemedin dört! Ama bugün olmaz, haklısın! Yarın, öbürgün filan. Biraz da gezmiş oluruz. Bahaneyle benim arabayı da görürüz, sağlam duruyor mu?"

"Durur canım! Bir şey olmaz! Kahveci Mustafa gibi halis muhlis bir Türk'e emanet ettikten sonra.."

"Tanıyor musun?"

"Kimi?"

"Kahveci Bay Mustafa'yı.."

"Yok, tanımam! Bu yakayla o yakanın ilişkisi yok. Biz dağın bu yakasındaki kasabayla ilişkiliyiz. İlçemiz bura. İlimiz de bu yandadır.

Biz burda dağın tam ensesindeyiz. İki yolla iki yakaya da bağlanmak üzereyiz. Bak, Dağdibi'nden sen geldin, bizim kasabadan Orman Şefi geldi. Ballıdere Muhtarı da oğlak götürüp kesmiş bugün. Haberini aldık. Yarından sonra bir de kısır iletecek.."

"Hay dürzüler! Ulan şunlar kaç paralık adam da böyle itibar ediyorlar? Hiç anlamıyorum! Bizim öküz Muhtar dönüşte uğradı, dilinin ucuyla bir hoşgeliş etti Hocabey'e, o kadar! Ama altının değerini sarraf bilir. Öyle ayılar bilmezse ne zararı var? Onlar varıp Orman Şefi gibilere sarılsın adam diye! Adamın özü burda, haberleri yok!"

"Baykuşa sormuşlar Çakırcan : Mamur mu çok, veran mı? Veran çok! demiş. Ee, biz bakıyoruz, mamur çok görünüyor! Yanıt vermiş baykuş : O sizin gördüğünüz mamurlar da yarın veran olacak! demiş. Yakın Çakırcan, merak etme! Fakat ben sana çok kızıyorum. Baya bu ortalıktaki zibidilerin giydiği şapkalara filan bakıp hepsini adam sanıyorsun. Ne demiş herif? Konuşma yörükle, ferištah ise! İçme çorbasını, pirinçten ise! Sinkaf et anasını, enişten ise! Yörüğe diyor ama kurban olsun yörüğe! Almanya'daki oğlumun adı Muhammet'tir Hocabeyim. Ona bir yörük kızı alıverdim, kız bu! O da yörük! Gör yörükteki insanlığı! Gör bunun ana babasındaki asaleti. Bunlar da yörük! Yörük burada bir temsil. Yabanıl insanları demek istiyor asıl, çarşının içinde, köyün ortasında, caminin dibinde de çoktur böyleleri.."

"Neyse!" dedi Hocabey. Dürbünü aldı gözüne. Tuttu Firengiz'in başına. Sonra orman kulesinin bulunduğu Kara Sivri'nin başına çevirdi. "Çünkü batıdaki taşları gölge basmış, iyi seçilmiyor! Doğudakilere ise gün vuruyor, pırıl pırıl. Kutlarım Kerim Ağa, çok kudretli bir dürbün! Görmedim böylesini şimdiye kadar! Gerçekten çok değerli! Güle güle kullan.."

"Kullan kullan, gidesiye kalsın sende! Çakırcan haber göndermiş, bir sözünü iki etmedim, alıp geldim.."

"Gülcaaan!" diye bağırdı Çakır Hasan. "Şu bardakları götür, ninen çay doldursun kızım! Aferim, çok güzel demlemiş! Sen bakma Hocabeyim, bizim çaylar da güzeldir. Bizim çaylar dediğim zaman, kendi çoban çaylarımızı diyorum, sözgelimi bozçayı filan.."

11
UZUNKAŞ SİNEMASI

Kerim Ağa akşama kalmadı. Gün batarken kalkıp gitti. Birbirlerini çok sevdiler. Hocabey söz aldı Kerim Ağa'dan. Yarın kuşluğa doğru gelecek, Dağdibi'ne çay içmeye gidecekler. Bir değişiklik olur, gezer gelirler. "Altımızda araba, gel sen, gel!" diyor Hocabey. "Dürbünü de alınız yanımıza!"

Keklikleri sıcak suya basıp yoldu Zeke Gelin. Ocakta haşlanıyor. Kokusu havaya yayılıyor. Hoşlana hoşlana soluyup duruyor çadır halkı. Çakır Hasan, sık sık gerneşiyor, derinlerden, çok derinlerden mutluluk duyuyor. Canı kaval çalmak istiyor. "Kanı ılık bir adam!" diyor Hocabey için. "Gönül kibir yok! Büyükle büyük, küçükle küçük! Adam yerine koyup Kerim Ağa'yı, beni dinliyor. Bütün bildiklerini bir bir anlatıyor. Yemeğimizden yiyor, suyumuzdan içiyor iğrenmeden. Bütün hökümet adamları bunun gibi alçakgönüllü, bunun gibi kaynaşık olsa, biz bir türlü daha oluruz. Bir de, yalan söylemesek, kandırmasak birbirimizi! Bir de başa geçince hep kendimizi, sülalemizi düşünmesek!" Aklının erdiği gibi konuşuyor, Hocabey'i değerlendiriyor.

Kamer Ana, Kâmil'i dizinin dibine oturttu. Okşuyor başını boynunu. "Babasından kart geldi koçumun! Benim koçum büyüdü mü gidecek Hollanda'ya : Ver ulan babamı, yetti artık diyecek; vuracak burnuna; kapıp getirecek babasını. Hollanda ardından gelirse taş atıp yıkacak. Kurtları da öldürecek benim koçum. Benim koçum büyüyünce ninesine bakacak!" Bir yandan da Zeke Geline göz ediyor : "Çok su içirme buna, yatmadan dışarı çıkarıp işetmeyi unutma!" İçinden geçeni Zeke Gelin hemen anladı sanıyor.

Şevket, dedesinin kucağına attı kendini. Yüzyukarı yattı delileniyor. "Necip'in Nazmi'nin kafası nasıl kesilmiş öyle?" deyip deyip gü-

lüyor. Arada bir de, "Bu dürbün manavra dürbünü, askeriye dürbününden bir aşağı!" diye Kerim Ağa'nın ağzını yanışlıyordu, gülmekten katılıyor Kamer Ana.

Gülcan, kekliklerin haşlandığı tencerenin ateşini ölçeriyor, ara sıra ocağa bakarak oluyor. Bir ara sesli sesli yanmaya başladı kızılardıç dalı. İne çıka uzadı ses.

"Bizi koğlaşıyorlar!" dedi Kamer Ana. "Kimbilir ne eksiğimizi buldular? Kimbilir kim koğlaşıyor? Belki de Kısmet Karı olacak şeytan! Hocabey'e kısır kestik.. Belki kuledeki Fatmaca; koskoca köyün Muhtarı üyesi çıkıp vardı, biz varmadık.. Belki; gepegenç gelinim var, kazı öğrencileri var, Doçent Ali Şirin var, Cemal oğlan var, Şükrüm de Hollanda'da, bir şeyler yakıştırıyorlar belki! İnsanların içinde ne kadar çirkef olduğunu bana mı öğretecekler? İnsanlar dolu durur, boş durur, ama boşboğazlık etmeden duramaz!"

Ateşin sesli yanması uzadıkça erinci bozuldu Kamer Ana'nın. Birden Ağlar Kâmil'i bırakıp ocağın dibine vardı, maşayı aldı, süngüledi karnını : "Al bakalım kör şeytan!" dedi. Onca süngülediği halde kasılmıyor sesi. Çekip aldı yarısı yanmış kızılardıç dalını, kazıdı, koydu kıyıya. Başka odun soktu. "Bir artık koğlaşan bizi, kıran artıkları!" dedi. Tencerenin kapağını kaldırdı. Ufacık gövdeleriyle dibini ancak doldurmuş üç keklik. Suları köpüklenmiş. Çimdikleyip bir lokma kopardı birinin göğsünden. Ağzına alıp baktı, pişmiş. "Az daha kaynasın, indireceğim!" dedi. Yatakların ardındaki koca keseyi çekti. Bir çinko tabağa bulgur böldü. Ateşin ala ışığında, biraz da parmaklarının sezgisiyle taşını çöpünü ayıkladı. İndirdi tencereyi. Keklikleri çıkardı tepsinin üstüne. Bulguru saldı suyuna. Biraz tuz attı. Vurdu ateşe yeniden. Tepsiyi çekti önüne. Ditmeye başladı kuşların etini. İki de domates doğradı ince ince. Şöyle değişik türden bir pilav oluşturacak. Dittiği etleri de salacak içine. "Çok şükür, daha bugün taze et yedik, şimdi de keklik yiyoruz!" dedi; mutluluğun tam üstünde olduğunu, bunun sadece Şükrü'nün gurbette olmasıyla bozulduğunu düşündü.

Çakır da başka türlü düşünmüyor. O da seslendirdi düşüncesini : "Böyle ılık, kaynaşık adam bulunamaz Kamer Ana! Yarın bizi alacak, Dağdibi'ne indirecek! Seksen kilometre diyor, dünya kadar yol! Kah-

veci Mustafa'nın çayından içirtecek! Gezeceğiz! Biraz dalga dağıtmış oluruz diyor. Bizimle arkadaş gibi. Adam sırasına koyup Kerim Ağa'yla, benimle arkadaşlık ediyor! Şundaki gönül alçaklığına bak Kamer Ana!"

"Bugüne bugün siz de birer adamsınız. Her taş yerinde ağır. Bu yörenin birinci ekmeği yenir, suyu içilir hanedan adamları gene sizlersiniz. Üzerine vardın mı Kerim Ağa'nın avradı Ayşe de çok insandır. Pişirmeyi taşırmayı bilir. Kerim Ağa'yı Kerim Ağa yapan odur. Birinci temiz, anaç.. Yokluğun içinde konuklarını ağırlar. Bir topal oğlakla, çok kaymakamları, kumandanları ağırlamıştır. Ondan gönlü varsılı yoktur. Şükür, şimdi oğlu da Almanya'da. Azcık yörük kızı şaşkınlamış diyorlar. Olur o kadar. Gurbetin zorlukları çok. Allah daha beterinden saklasın.."

Sürülmüş toprağın üstüne yağmur yağıyor gibi çiçeklenmeye başladı ocaktaki bulgur. Bir parça yağ attı kaşığın ucunda. Sonra didilmiş etleri saldı. "Koy sofrayı Gülcaan!" dedi. Zeke Gelin kalktı hemen. Bir yandan da salatayı yapıp başardı. Korukları sıkıp şişelere doldurmuştu. Koruk suyundan damlattı biraz. Tadını denetledi, "Haydin!" dedi güvenle. "Her öğün geçmiş, akşam öğünü geçmemiş! Gerçekte benim canım hiç istemiyor bugün. Varken yiyelim gene; yiyip yatalım.."

Sofra konup çadır halkı çevresini alırken Zeke Gelin diklenir gibi yaptı : "Ana! Ben yatmak istemiyorum bu akşam!" dedi birden. Tink etti kafası Kamer Ana'nın : "Yatmayıp ne yapacaksın kızım?"

"Sinemaya gideceğim ana! Uzunkaş Sineması'nda Yılmaz Güney ağabeyimin filmi varmış. Gelirsen seni de götüreceğim!"

Gülüştüler.

"Hay Allah!" diye kaşığını tuttu Kamer Ana. "Ben de sandım başka düşüncen var! Hay Allah!"

"Manavra dürbünü manavra!"

"Başka ne düşüncem olur? Yemeği yer yemez yatılır mı tavuk gibi? Azıcık sinemaya gidelim, eğlencemize bakalım!"

"Haklısın.." dedi Kamer Ana, gene gülüştüler.

Biraz elma, biraz salatalık soydu sofraya Zeke Gelin. Su kaplarını getirip koydu. Tenceredeki pilavı olanca dumanıyla tepsiye boşaltı, koydu siniye. "Canı isteyen yufkayla yesin, canı isteyen kaşıkla; bi-

tecek bu pilav!" dedi. Tam pilav yarılanıp gelirken, selenin dibinden bir tas aldı. Yoğurt doluydu, akşam yenir diye ayrıca çalmıştı; onu koydu.

"Bu pilavı, bu yoğurdu Hocabey'e ikram etmek vardı asıl! Fakat Kerim Ağa tembihledi : Bunları sana getirdim, Hocabey'e yarın getireceğim! Her öğünde bir şey yedirmeğe kalkmanın gereği yok diye de düşünüyorum. Sıkılır bakarsın. Bir beklediğimiz var sanır. İnsanın içinde olanlar karşıdan bakmakla anlaşılmaz.."

"Azcık aralı durmakta yarar görürüm ben de!" dedi Kamer Ana. "İyi hoş adamlar oldukları belli. Ne olsa okumuşlar. Bilim bilgi sahibi her biri. Gene de belli olmaz. Olsa da çevreden öyle demezler. Gördünüz ateş nasıl seslenip durdu az önce. Fala inanma, falsız kalma! demişler. Böyle şeylere inanmam, ara sıra kulak vermezlik de edemem. Hocabeygil'e de but yolladım, sırt yolladım, yesinler hepsi birlik.."

"Biz yedik bitirdik, onlar başlamadı daha.."

"Onlar saatle yer, saatle uyur.."

"Adana Mersin, tokatımı yersin!" dedi Şevket, dürttü Kâmil'e. Kâmil öteye kaçtı. Bir salatalık aldı eline. Gülcan bir elmayı kemirmeye başladı. Şevket, en iyisini seçti salatalığın, sonra, "Kandırdım kandırdım, topal eşeğe bindirdim, sahibi geldi indirdim!" Söyleyip bitirdi tekerlemesini.

"Hay Allah! Ne oluyor sana bu akşam?"

"Bu akşam ben bir kuş olacağım.."

"Manavra dürbünü ol, manavra!"

"Kuş olacağım işte, kuş kuş!"

"Ne kuşu olacaksın bakalım?"

"Alakıyık kuşu olacağım!"

Gülüştüler gene.

"Hay Allah! Ben de sandım şahin olacaksın!"

"Alakıyık olacağım! Bacakları uzun. Kanatları düzgün. Uçtum mu burdan.."

Gülcan araya girdi : "Firengiz'in başına!"

"Ne Firengiz'i? Başka yere uçacağım.."

"Nereye uçacaksın anam?"

"Söylemem!" dedi, eğdi başını yere.

Kamer Ana anladı. Bir hüzün aldı çadırın içini nasılsa. "Hay Allah! İyi güldük!" dedi sonra. Çakır'ın yüzüne baktı. "Kendi kendimize güzel bir sofra olduk, kaldırın ellerinizi pilav duasını okuyacağım!" Allah'ın bereketine şükranlar sundu. Bereketi bol Halil İbrahim peygamberin adını andı. Bir de "fatiha" okuyup elini yüzüne çaldı. Çakır Hasan geri çekildi, yığılı yataklara dayadı sırtını. Ağlar Kâmil onun kucağına devrildi. Şevket de bir yanını aldı. Biraz oturdular. Gülcan bulaşıkları yıkadı. Dışardan, çadırın yanındaki yoz çeşmeden su aldı, leğen getirdi, ocaktaki ırbığın suyuyla ılıştırdı, dedesinin elini ağzını yıkattı. Çakır kalktı, ağılın yanını dolaşıp geldi. Badış Ağa'ya yol verdi. Hocabeygil gene çadırların önündeki düzlüğe kurmuş sofraları. Radyoda Denizli yanlarının türküleri var : "Elif dedim be dedim, kız ben sana ne dedim?" Bütangaz tüpünden parlak ışıkları yıldız gibiydi gecenin içinde. "Bu Özay Gönlüm de sanki bizim Ballıdere'den gitmiş gibi çalıp çağırıyor orlarda! O gözel sesiyle!" Daha ay doğmadı. Kıran deresi harlıyor. Köyde sadece bir ışık var. Firengiz Sivrisi bir karaltı.

Çakır Hasan, tıpkı Hocabey'in yaptığı gibi, ciğerlerini doldurup boşalttı. "Gerçekten çok güzel, çok temiz havamız var! Bugün yağmur da yağdı, temelli mis gibi oldu!" Bir daha, bir daha doldurup boşalttı. Yürüyüp Hocabeygil'in yanına varmayı düşündü, fakat ayakları geri bastı. "Azcık aralı durmalıyız.." Döndü hemeninde. "Sümdüklenmek gibi olur. Dostluk gölgelenir. İstiyorlarsa görüşmek, onlar beni çağırsın. Seksen kilometrelik yol yok aramızda. Olsa da cipleri var.." Yürüdü kendi çadırına doğru.

Ağlar Kâmil, çadırın önünde cenkleşiyor anasıyla.

"Hadi işe bakayım, işe yavrum!" diyordu Zeke.

"İşeyesim yooooook!"

"Vardır vardır, işe sen!"

"Olmayınca nasıl işeriiiim?"

"Yatağa işersin sonra koçum! Yatmadan işe!"

Kamer Ana çıkıp geldi : "İşemiyor mu geliiiin?" Ver bana! Sen gir içeri!" Çakır Hasan geldi o sırada. "Sen de gir Çakırcan! Bizim azcık işimiz var tosunumla!" Çakır Hasan süzülüp girdi. Gülcan yeri süpürüyor. Çıktı Çakır Hasan. Ardından Şevket de çıktı. Gene ağıla doğru gittiler. Badış Ağa muzuklayıp geldi. Ayın ucu göründü Balkaya'nın

başından. Kızlar Beleni, Uzunkaş, Morsay ışımaya başladı. Ay çıkıp biraz daha yükselince ışıma arttı. Hocabeygil'in radyodaki Denizli türküleri bitti. Ballıdere köyünde görünen tek ışık söndü. Orman kendine özgü iniltisini artırdı gecenin içinde. Pis kokuları, çöpü tozu süpürdü gündüzün yağmuru. On gün sonra bir daha yağarsa çimenlerin yeşereceğini düşündü Çakır Hasan. Otun iyi olacağını, keçilerin besleneceğini düşündü. Koca Ceviz'in altına yürüdü, yıldızları öğretti torununa. Eşek orda bağlı. İnek dana orda bir çevriğin içindeler. Kimi yatmış, kimi ayakta, geceye girdiler iyice. "Çok uyutur ceviz!" dedi Çakır Hasan. "En iyisi çamdır. Çınar haşşöyle. Ceviz soldurur, incir öldürür. İncir hepsinin beteri. Bunlar da ataların büyük sözleridir. Her biri birer derse benzer. Unutuluyor. Benim şaştığım, hökümet neden bu kadar önem verip yerin altını kazdırır, ufacık testi kırıklarını, çömlek parçalarını ayıklar, siler süpürür, inci bulmuş gibi sevinir, müzelere yerleştirir, esirger? Akıl erdiremem; çoktur akılsız işleri! Şimdi de, açtı kapıları, eli kolu güçlü erkekleri, civildek karıları saldı dışarı. Kerim Ağa'nın gelini yörük kızı bile gitti. Ulan o kız Barcın yaylasında yaylamaya alışık, ne halt eder oralarda? Çok solmuş, aslı varsa! Kadın kısmı zaten narin! Bir soldu mu bir daha yerine gelmez benzi! İstersen her gün kısır kes. Ara sıra gelip yaylasa, iyi! Ama çok uzak! Seksen kilometre filan olsa her ay gelir. Çok uzak! Bak Şükrü de gelmiyor!." Yarısını içinden, yarısını dışından söyledi durdu.

"Dede ben üşüdüm; dondum.."

"Gündüz yağmur yağdı.."

"Dede gidiyorum.."

Yürüdü torununun ardı sıra. Kamer Ana Kâmil'i işetmiş, kucaklayıp götürdü Zeke Gelinin hazırladığı yatağa. Yanına uzandı. "Bu gece benimle yatacak nineşim, güzel düşler görecek nineşim, düşünde babasını görecek! Benim dediklerimi babasına bir bir diyecek nineşim!" Belinin kuşağını çözdü, ninesinin yanına uzandı Gülcan. Zeke Gelin en dibe geçti. "(Gelin gütmesi mal gütmesinden zor oluyor, çıkıp gelsin gayri şu oğlan! Gelsin de bir daha gitmesin!)" diye söylendi Kamer Ana.

Çakır Hasan, çıkardı eski pantolonunu, ceketini, gömleğini. Çözdü kuşağını. Ak uzun donuyla girdi yatağa. İnce yorganı çekti göğsü-

ne. Şevket'in başını koluna aldı. Gecenin seslerine kulak verdi dışarda içerde. Kamer Ana, Kâmil'e bıdır bıdır bir şeyler anlatıyor, uyudu geçti çocuk, hâlâ anlatıyor. Çok sürmedi geceye teslim oldular. Uykuları onca nazlı olduğu halde Çakır Hasan bile uyudu.

Hocabeygil, ay çıkınca bütangaz lambasını söndürdü. Konusu yer yer arkeoloji, ay, uzay, yer yer üniversitelerin pisliği, yer yer de halkın durumu, politikacıların yozuşması olan bir söyleşiye daldılar. Geç vakit Hocabey kalktı, pilli fenerini alarak tuvalete gitti. Temizlik kâğıdını iyi etmiş de akşamdan sarmıştı. Sonra ellerini sabunladı. Tokluğu yeniden duydu. Yeniden mutlandı. Bir özgür erkek olmanın sevincini içinde yakaladı yeniden. Gözlerine iyice baktı Serpil'in, yeniden inandı, nefis güzel gözlerdi. Eti balık eti. Avuçlasan avuçlarını dolduracak göğüsleri. Boyu biraz orta ama ne yapacak daha uzunu? Boşadığı uzundu da çok mu iyiydi? Dönüp geldiğinde hepsi kalkmıştı öğrencilerinin, kızlar oğlanlar seçilmiş. Kazı Ekibinin Gülü Altan, sık sık bir espri yapıp güldürmeyi seviyor. "İsterseniz biraz da uykuyla hesaplaşalım Hocam, insanın düş görmeye ihtiyacı yok mu? Ben gidiyorum.." Pek gülen olmadı bu kez. Dağılıp onlar da yattı.

Badış Ağa kalktı, çadırların arasını, kazı yerini, ağılın çevresini, Morsay'ı bir başından öte başına birkaç kez dolaştı. Tavukların kapalı olduğu uyduruk kümesin önünden iki kez geçti. En son, kayalığın üstüne uzattı ayaklarını, başını ayaklarının ucuna koydu, yattı öylece. Yönü ağıldan yana. Gece ilerleyip gidiyor çıtırdayarak.

12
BAL KARMASI

Belki şafak yakın. Belki çok uzak daha. Belki dağların içindeki köylerin olanca horozu uyanmış, ötmeye hazırlanıyor. Belki derenin harıltısı durmuş, ormanda esip duran ince yel yorulmuştu. Badış Ağa, Morsay'ın başından kalkıp ağılın dibine yatmış, kalkıp Morsay'ı bir kez daha dolaşmıştı. Belki en tatlı düşünün içindeydi Ağlar Kâmil; Kamer Ana uyandı, elini saldı torununun apışına : İşememiş! Besmele çekti çabucak. Doğruldu hemen.

O sırada Çakır Hasan uyandı. "Kamer Ana!" dedi fısıltıyla "Neden kalktın?"

"Kâmil'i dışarı çıkaracağım! İşemesin yatağına; yeter!"

"Dur sana feneri vereyim!" Kolunu gezdirip aldı yanıbaşından. Çaktı usulca. Öylece verdi karısının eline.

Dışarı çıktı Kamer Ana. Ay güzel. Söndürdü feneri. "Kâmil, haydi nineşim!" dedi fısıltıyla. "Haydi diydir!" Uyanır, ayılır gibi oldu Kâmil. Ama hemen düşüyor başı. Dik tutsun başını diye hafiften tokatladı torununu. "Kâmil; haydi uyan da diydir!" dedi yeniden. Ayıktırdı çocuğu. Elledi kasıklarını. "İşeyeceksin bak, haydi bakayım! Haydi, yatağa işersin sonra!" dedi sesinin bütün sıcaklığıyla. Sonra bir bebeği kucaklar gibi tutup pışpış etti. Sonunda şarlattı Kâmil. "Deli Kâmiiiil!" dedi Kamer Ana, "İyi oldu, aferin!" Sevindi. Kâmil boşalttı kasıklarını. "Haydi, diydir bir daha, haydi!" dedi, üsteledi.

Gece hayli ilerlemiş. Serinlik artmış iyice. Belki kırağı gibi bir şey yağıyor. Yaş yaştı yerler. Çok iyi oldu dünkü yağmur. Sabah yıldızı ikindin yerine gelip çıkılmış. Dikeltti torununu. "Badış Ağa, Badış Ağa!" diye köpeği çağırdı. Koşup geldi ağılın oralardan. "Ne var, ne yok Badış Ağa?" Yattı yere, başını boynunu sürttü toprağa, kalkıp deli

sıçrayışlar yaptı, salladı kuyruğunu, muzukladı. Kâmil'i götürdü Kamer Ana. Çadıra girince yaktı feneri. Besmele çekti, dualar okudu içinden. Uzatıp kolunu Zeke Gelini yokladı; orada duruyor. Omzuna değdi eli, belki uyanıktı. Yorganı sıyrılmış, örter gibi yaptı. Yepti sonra.

Sonra Gülcan'ın omzuna getirdi elini. Sıcaktı torunu. İyice de yuvarlanmış, toplamıştı etini. İyice, iyice kız olup gelir. Başına götürdü elini. Okşar gibi yaptı. "Hayırlı kısmetler, yanar ocaklar, tüter bacalar, sağlık sıhhat nasip etsin yaradanım!" dedi, yanağına, boynuna götürdü elini. Şaştı, çok sıcaktı! Alnına götürdü; ter! Alnı, boynu ter içindeydi! Çok şaştı. "Hayırdır inşaallah!" Bismillâh, bismişaah, Allah Allah!" çekti. Yanmasına, terlemesine ne anlam vereceğini bilemedi. Yan döndü, "Çakırcaaan!" diye fısıldadı. Ses dosdoğru sahibini buldu gecenin içinde. O da fısıldadı :

"Ne istiyorsun Kamercaan?.."

"Çakırcan, Gülcan kız yanıyor?"

"Allah Allaaah; nesi var acaba?"

"Bilemiyorum ki! Çok yanıyor!"

"Ört üstünü terliyse! Ört, soğuk almasın!"

"Örttüm!" dedi. Tasalı tasalı uzadı sesi. Sonra elini torununun alnına uzatıp sildi suyunu. Ağıp dönmeye başladı. Ne kadar geçti, ne kadar uzadı, bilemedi; Gülcan uyandı, sayıklar gibi. "Anaa! Ninee!" dedi. "Susadım.." dedi bir süre sonra.

Fırlayıp kalktı Çakır Hasan : "Feneri ver bakayım!"

Koyduğu yerden bulup verdi feneri Kamer Ana.

Alıp çaktı Çakır Hasan. Gömleğini giydi, kalktı, kuşağını kuşandı, eski ceketini giydi. Geldi çocuğun başına, tuttu feneri yorganın çarşafına. Gene de kırpıştırdı gözlerini, dilini çıkarıp dudaklarını yaladı Gülcan. "Susadım dedee!" dedi.

Tası doldurdu kabaktan : "Al bakayım, içiver!"

"Gömlek çıkarıp değiştirsem mi acaba?" Gecenin içinde sordu Kamer Ana.

"Ne soruyorsun? Değiştir tabii!"

Fısıltıları yükseliyor bazan. Uyanıp doğruldu Zeke Gelin. "Ne oluyor anacan?" dedi.

"Gülcan'ın ateşi var kızım, yanıyor!"

Saçını başını düzeltti Zeke Gelin. Donunu, paçasını düzeltti : "Nesi var acaba? Neden yanıyor?" Kalktı. Lambayı, kibriti buldu, yaktı. Kötü kokusu havayı pisletti gazın. "Neden yaktın kızım, söndür o zıkkımı?"

Gülcan doğruldu birden. Elini ağzına götürdü.

"Kusacak mısın Gülcaan?" Çekti omzundan, kolundan. Başucunda durdular. Öğürmeye başladı kız. "(Sanki gebe!)" dedi Kamer Ana, ürperdi. "(Hay kör şeytan! Aklıma gelen dağlara taşlara!)" Döndü kendi çevresinde. "(Öyle bir şey olursa nelere yararız? Kıran deresine at o zaman kendini Firengiz'in başından!)"

Bir daha öğürdü Gülcan. Kusamadı bunda da.

"Kalk gezin biraz Gülcaan!" Ama terli olduğunu düşündü, çabuk kaldırdı ayağa, içeri soktu. Gömleğini değiştirdi yatırmadan. "Şimdi yat istersen! İstersen kalk gezin dışarda.."

"Karnım ağrıyor; çıkacağım.." dedi.

Kamer Ana. "Sen yat Çakırcan!" dedi. "Ben götüreyim kızımı.." Nine torun çıktılar. Zeke Gelin de çıktı peşlerinden. Alapilli'yi çakıp birboy gittiler. Bir kızılardıcın dibine çöktü Gülcan. Gene öğürdü. Ikındı, sıktı kendini. Yeniden ıkındı. İşedi o sırada. Gelin kaynana çamın dibine çekildiler. Zeke Gelin bir taşa tutundu. Gülcan işeyince olduğu yere çöktü, o da işedi. Kamer Ana kendi de gördü işini. Günün doğacağı yerler hafiften allanıyor. Gülcan kalktı. "İşedin mi ninem?"

"İşedim.."

"Büyüğünü?"

"Büyüğü yok.."

Biri sağında, biri solunda, yürüdüler. Serinliği sürüp gidiyor gecenin. Aydede, ikindi yerine dolanmış. Kızının bileğinden tuttu Zeke Gelin : "Anacan, bunun ateşi var!" dedi.

"Biliyorum.." dedi Kamer Ana. "Geçer inşaallah! Belki soğuk almıştır. Yağmur dinmeden Başpınar'ın gözüne gitti. Taze su getirdi Serpil kızla. Hiç ne işin var, ne çıkıyorsun yağmur yağarken?" Bunca yanmanın, terlemenin nedenini buldu, sevindi Kamer Ana. Şimdi bir bozçay kaynatır. Bir dolu kaşık bal kor, içirir. Balın içine karanfil, zencefil, biraz da kekik koyup karar ayrıca. Bal kalmasını yedirir. Yatırır

öğleye kadar, bir şeyciği kalmaz. Sabah yıldızının durduğu yere baktı : "Şükür Allahıma!" dedi. Torununun ardından girdi çadıra. Çok şükür çekti yeniden. Alapilli'yi çaktı, yatağı buldurdu Gülcan'a.

"Yaptı mı?" diye fısıldadı Çakır Hasan.

"Ufağını yaptı yalnız; ama ben buldum nedenini, hem de çaresini Çakırcan : Yağmur yağarken Başpınar'ın gözüne gitti Serpil kızla! Köyden terli geldi, teriyle gezdi ortalıkta! Bir bozçay kaynatırım. Bir bal karması yaparım. Karanfil, zencefil, hepsi var. Yatar öğleye kadar, bir şeyciği kalmaz!"

Sabah uzak. Şafak çiçeklenmiş değil daha.

"Ağzımın içi acımış nine!" dedi Gülcan.

"Acısın!" dedi Kamer Ana. "Yat şimdi sen! Ben sana bak nasıl bir bozçay kaynatıyorum! Nasıl bir bal karması yapıyorum! Güzelce yat sen!."

Gülcan yattı. Çakır Hasan da uzandı yatağa. Zeke Gelin elini böğrüne sokup durdu kaynatasının yanında.

"Şimdi!" dedi Kamer Ana. Çok derin, çok kurmayca işler düşündü. Neresinden başlamalı? "Şimdi sen ateşi yak bakalım Zeke Gelin!" dedi. "Yak; çadırın içi ısınsın! Hem de çaydanlığı koy üstüne!." Karanfilin, zencefilin yerini düşündü. Koymuştu göçüp gelirken bir kesenin içine, ama nereye? Önce bozçay kesesini buldu. Böldü biraz. "Al şunu bir sudan geçir. Koy çaydanlığa!" Bal boducunun yerini iyi biliyor. Önce bu çaydan yapıp içirecek. Sonra bal karması yapacak. Karanfil, zencefil o zaman gerekli. O zamana elli kez bulur. Tasalanmadan devindi çadırın içinde. "Hastalanmadık insan olmaz! İnsan bu. Bir yandan hasta olur, bir yandan iyileşir. Sen de iyileşeceksin benim sarı meleğim! Çakır gözlü Gülcanım!" İçinden dedi bunları. "Gelin, bak; bir parça kekik atalım o çayın içine! Yerini biliyor musun kızım?"

"Biliyorum anacan!" dedi Zeke Gelin.

Orta direğin yukarısındaki kesedeydi kekik kurusu. "Tamam! Karanfille zencefil de onun yanında olacak!" dedi Kamer Ana. Zeke Gelin indirdi hepsini. Önce kekik kurusundan verdi azcık. Ötekileri çıkardı. Ocağın önünde ayıklayıp seçtiler gelin kaynana, Zeke Gelin, çay bardaklarını, kaşıklarını toplayıp getirdi. Kaynamaya başladı bozçay. Burcu burcu kokusu yayıldı çadırın içine dışına.

"Mis gibi şu!" dedi Çakır Hasan. "Bir yandan da şaşıyorum Hocabey'e! Ta burdan kalkıp Dağdibi'ne inecek çay içmeye! Az uz değil, seksen kilometre yol! Zevk için nerelere inip çıkıyor insanlar! Kasabada bir Eczacı Kemal vardı, o da denize girmek için, otomobille Burdur'dan, Denizli'den, Aydın'dan dolaşıp ta Muğla'nın Marmaris kasabasına inerdi! Serseri! Girmezdi ayağının ucundaki bizim denize! Dünyada akılsız çok! Kimi de kalkmış aya yıldıza gitmiyor mu! İşte bizim Hocabey! Kaynaşık filan ama ne işin var senin Morsay gibi dağların başında? Ne işin var iki bardak çay için ta Dağdibi gibi yerde?"

"Katayım mı artık anacan?"

"Az daha kaynasın, babana da verelim!"

Dışardan al horoz öttü ansızın. Delindi gece. "Ne oldu bugün buna? Hayırdır inşallah!" diyerek düşünceye daldı Kamer Ana. Gülcan'ın yanıbaşına uzandı, yokladı alnını. Parmaklarını gezdirdi. "Terledin mi gene nineşim? Yanıyor mu ciğerin? Sana çay kaynattık. Dolduracağız şimdi. Bal koyacağız içine. Sonra bal karması yapacağız. Zeke Geliin, doldur artık.."

Zeke Gelin üç bardak doldurdu sormadan. Birer kaşık bal koydu içlerine. Birini kaynatasına götürdü önce. Birini kaynanasının önüne koydu. Birini Gülcan'a iletti. Kamer Ana kendisi için dolan bardağı görmedi sanki. Gülcan'ın başucuna geçti, doğrulttu kızı. Ardına yastık yığdı. Verdi eline sarı çayın bardağını. Karıştırdı. "Sıcaktır, üfle de içiver!" dedi.

"Kekiklice filan!" dedi Çakır Hasan.

"Afiyet olsun babam!" dedi Zeke Gelin, güldü.

İçmeye başladı Gülcan. İçerken terledi. Bir mendil bulup çıkardı Kamer Ana, sildi terini. Sonra eline verdi, "Terledikçe kendin silersin, olmaz mı nineşim?" dedi.

"Olur.. silerim.." dedi Gülcan. İçtikçe terledi. Bitirdi birini; yenisini doldurdu anası. O sırada bal karmasını hazırlamaya başladı ninesi. Karanfili, zencefili, karabiberi dövdü taşta. Kattı balın içine, karıştırdı. Biraz da kekik kurusu attı. Kaşık oynamıyor. Karıştırdıkça özleşti. Lokma lokma koparıp saydı, epey var. İkinci bardağı da içince bal karmasını götürdü Gülcan'ın yanına. İyice terlemişti. Terlemesini iyiye yoruyor. Seviniyor. Mendili aldı, kendi sildi torununun boynunu,

alnını. "Bunu da yeyiver bakalım!" dedi. "Çabuk yeyiver haydi! Ağzın tatlanır hem.."

"Ooooh! Çok da güzel olmuş Gülcan'ımın çayı! Zeke Geliiin, bir daha doldur bakayım!" diye bağırdı Çakır Hasan. Al horoz bir daha ötü. "Eeeh; olup gelir sabah! Belki şafak söküyor Çığrı köyünün oralarda.." Zeke Gelin ikinci bardağı doldurup getirdi. Ramazan günlerinde erce'ye kalkmalarına benzetti bu çay içmeyi.

"Kamercan! Sen içmedin ama! Soğuttun çayını!"

"Kattım önüne koydum, unuttun anacan!"

Kalktı, yeniden doldurdu Zeke Gelin. Soğumuşu kendisi içmeye başladı. İkisi de aynı anda karıştırıyor çaydaki balı. Bir kaşık sesi gidiyor çadırın içinde.

"Bugün de sabahı ettik hayırlısıyla!" diye düşündü Çakır Hasan. "Birazdan kalkar, davarı serperim Uzunkaş'tan yana. Giderim Başpınar'ın başına.."

"Kamer Ana! Bak ne diyorum : Gülcan bugün hiç çıkmasın yataktan! Terlesin gözelce.."

"Yok canım! Öyle hasta değil benim kızım. Azcık soğuk almış. Belki göz ilmiş azcık. Çayını içti. Bal karmasını da yeyip bitirdi mi geçip gidecek. Öğleye bir şeyi kalmaz. Daha olmadı Kerem Karısı'nı ünletirim bir kurşun döker.."

"Canıım; iyi olsun da hiç yatmasın! Maksat iyi olması.." dedi Çakır Hasan. Boşalttığı bardağı verdi Zeke Geline. Kamer Ana da kalan bal karmasını kaldırdı. Sonra bir lokma bazlama verdi kızın eline. "Bunu da atıver ağzına! Ondan sonra yat! Yorganı çek, biraz daha terle bakalım. Karnın ağrıyor mu gene?"

"Ağrıyor nine!."

"Ağrısın! Şimdi geçer! Ayakyoluna filan gideyim deme sakın! Üşürsün sabahın ayazında! Terin çıksın, soğusun, ondan sonra git.."

Çakır Hasan, daha fazla yatmaktan sıkılıp kalktı. "Davarı salayım!" dedi. Gülcan'ı güvenliğe almıştı iyice. Bir an önce davarı gezdirip gelmeli, Dağdibi'ne gidileceği için vaktinde hazır olmalı. Belki erkenden haydin deyiverir Hocabey.

Badış Ağa sıçradı geldi kucağına. Sevgiyle muzukladı. "Tamam tamam, aferin!" dedi, açtı ağılın kapısını. Çıkardı davarı dışarı. Birden

açıldılar, nerde yeşil ot, yakın dal var, saldırdılar. Gençliğinde çalardı bu küçük kavalı asıl. Şimdi Kerim Ağa'nın karısı olan Ayşe, Ballıdere'nin önde gelir güzeliydi. Davarı alıp çıktı mı, bir solukta Salkım Suyu'nun başına varır, ordan çalardı. Cinoğlu'nun evin yanındaydı evleri. Dama çıkar durakordu. Ama alan aldı, satan sattı sonradan. Çakır'ı Kamer'le evlendirdi babası. "Eh, Ayşe olacak da yabana gitmedi; Kerim Ağa has arkadaşım!" dedi usulca. Usulca güldü kızılardıcın dibinde. Oğlu Osman da biraz heveslendi kavala, ama dağa gitmediği için çabuk bıraktı. Her gün çalıp Hocabey'i hayran bıraktığını düşünüyor. Gerçi iyice yaşını başını aldı, kaval çalması hoşgörülmez köyün içinde; ama Morsay'ın başında kim kime, dum duma! "İsterse herkes toplaşıp baksın, gülsün üstüme, keyf benim değil mi, çalarım! İşte yoz yoz büyüyor Şevket, Kâmil, ötekiler; çaldığımı görünce heveslenirler belki.."

"Ciço ciço ciço!" diye bağırdı. Biraz daha yukarlara savurdu davarı. Tesbih ağaçlarının bol olduğu yerden sardılar. Kızılardıç dallarını, akkavak yapraklarını kırpa kırpa yürüdüler. Kendisi geçti Başpınar'dan yana. Çimenli düzlüğe çıktı oyalanmadan. Baktı suyun büngüldeyip durduğu çanağa : "Yıllar yılı hiç durmadan akan, akacak olan güzel su! Bir südübozuk çıkıp malsınmazsa, akar gidersin şurdaki oluktan dünyanın sonuna kadar!"

Günün doğacağı yerler sırmalandı gene. Balkayası'nın uçları allandı. Seçilir oldu uzaktan Çığrı köyü. Yukarda çamlığın içinde bir taş var, çıkıp başına oturdu. Unuttu bir an Gülcan'ın terini, ağrısını. Unuttu oğlunun Hollanda'dan dönüp gelmediğini. Şehirdeki beylerin kendisini kandırdığını. Demokrat Parti yoluna eskittiği atı. Yaşamı boyunca mağdur olduğunu. Unuttu Hocabey'i, Kerim Ağa'nın çıkıp geleceğini. Kendini doğacak güne verdi. Çoktandır köyden yandaki çalılardan yün toplamadığını düşündü. Topladıklarını yıkayıp kurutmadığını, kök boyalarıyla, sütleğenlerle boyamadığını, eğirip bükmediğini, eldiven, başlık, dolak gibi güzel işler örmediğini düşündü. Eğeyle sürte sürte kaşık sapından güzel bir tığ yapmıştı. Durur çadırın orta direğinde. Kirmanı da durur. "Çok şükür, yün örmeden de günlerim iyi geçiyor! Oğlan da güzel bir kamyon alır gelirse tamam! Hepsini everdim, göverdim, hepsini ev ocak sahibi ettim, alayla torunlarımı gördüm, daha ne isterim? Biraz da halkıma yararım dokunsun dedim. Bu-

nu çok istedim, ama kandırdılar. Çıksın gelsin Şükrüm, biraz da o koştursun! Olanlar adam olmazsa kursunlar partilerini! Sosyalizmin bir kardeşlik olduğunu anlamış madem, çekip alsınlar kardeşliği varsılların pençesinden. Baştaki kavatlara dikkat etsinler. Biz eledik, eleği astık sayılır. İşte bir alay oğul uşak, torun; arka kale olsunlar birbirlerine, uğraşıp alsınlar. Biz vaktinde bilip öğrenemedik. Onların fırsatı var.."

Günün ucu görünür görünmez sıçradı Çakır Hasan. Sabah şenliğini yaptı. Yıkadı elini yüzünü. Sonra indi Başpınar'ın yanına.

Kızılardıçların arasından yürüyüp gelmedi Gülcan. Kavalını çıkarıp biraz yaslı çaldı o gün, biraz acılı.

13
DAĞDİBİ YOLUNDA

Davarı getirip ağıla kattı Çakır Hasan. Çadıra girdi. Süte ekmek doğradı, kaşıkladı. Gülcan hâlâ yatıyor. Bazı bazı dalıyor, sonra sıçrayıp kalkıyor. Yanması hâlâ geçmemiş. Gün kuşluğa geliyor. Ama kolay değil, soğuk almış, belki terli terli içti Salkım Suyu'nun ordan geçerken. Belki birinin gözü değdi köyde, caminin oralarda. Erkek gibi bir kız. Eşeğe yükledi onca köycülüğü. Şevket'i ardına düşürdü, çıkıp geldi! Belki Muhtar Feyzi olacak yalabığın gözü değdi, belki üye olacak Hamdi dürzüsünün. Hemen geçip gidemez yanması. Elini alnında biraz daha gezdirdi. Hem ateşini anladı, hem terini.

"(Terlemesi iyi!)" diye düşündü Kamer Ana. Yorganı örtüp bastırdı. "(Ne olsa hastalık, terletmeden çıkıp gitmez!)"

Kazı Ekibinin Gülü Altan bağırdı dışardan : "Kerim Ağa geldi, sen de geleceksin Çakır Dayıı! Hocabeyimiz bekliyooor!." dedi.

"Hoşçakalın hepiniz! Kerem Karısı'nı çağırtın. Kurşun döktürün!" Bir elini Kamer Ana'nın, bir elini Zeke Gelinin omuzlarına koydu. Şevket'in başını okşadı. Kâmil işememiş yerine. Çok sevinçliydi. Kucağına aldı, yürüdü kazı çadırlarına kadar.

"Sizinle ben de geleyim mi dedee?"

Şımarınca böyle olur çocuk kısmı. "Bir kez yüz ver, sonra hiç kucağından inmesin!" Astı biraz yüzünü. "Araba benim mi? Hocabey darılır sonra. Bunu hiç deme, işitmesin! Ben gidip geleyim, herhalde güzel bir şey getiririm sana Dağdibi'nden! Sanırım güzel bir şey bulabilirim!" Elini ceketinin cebinde gezdirdi; oradaydı cüzdanı. "(Hiç bulamazsam bir dükkândan boyalı şeker alabilirim!)" Düşündü. "(Gülcan hasta, ona da iyi olur.)" Sonra birden şekerin zararlı olduğunu anımsadı. "Bisküvit alırım!" dedi.

Kerim Ağa, tüfeğini asınmış, fişekliğini kuşanmış, av çantasını sarınmıştı. Sabah sabah dört keklik attı Hocabey'in önüne, dehşetli mutlu. "Gerçi aşağıya gidiyoruz! Bunları öğrenciler yesin! Güzel pilavı olur. Suyu kimyadır. Nasıl olsa çok dağ gezeceğiz. Bir yere iner, kandığın kadar vururum sana. Sen de onlardan yersin Hocabeyim! Hatta dağda közleme bile yapabilirim zatına!"

Çakır Hasan selam verdi. Tokalaştı Kerim Ağa'yla. Hocabey'i de selamladı : "Günaydın günaydın!" Doçent Ali Şirin'i, ötekileri selamladı. Kazı işçileri gelmiş. Başlasak mı, başlamasak mı diye kıyısında duruyorlar işin.

"İyi bir gün olacak eminim!" dedi Hocabey. "Eğer keklik vuracaksan, ben de şişleri alayım. Takar közleriz. Biraz da tuz alayım, çok hoş olur! Hatta giderken vurduklarımızı Bay Mustafa'ya armağan ederiz. Tabii istersen. Sıkı'n bol mu?"

"Haha haha!" diye güldü Kerim Ağa. "Kılığım biraz perişandır. Ağalığım da yaşıma hörmeten komşularımın yakıştırmasıdır. Ama benim gönlümden varsıl gönül bu yörede yoktur! Belki Çakırcan'ınki bile benimki kadar olamaz. Her yer sıkı benim için, tasalanma!"

Bu konuşmadan çok hoşlandı Hocabey. Gitti. Ankara'dan getirdiği şişleri aldı. Tuzu aldı. Tam tekmil oldular yola çıkmak için. Nuri, cipi çalıştırıp getirdi. Hocabey öne oturdu. Kerim Ağa ile Çakır arkaya geçtiler. El salladılar kalanlara. Bir de düdüğe bastı Nuri. Geçip gittiler çadırların önünden orman yoluna doğru. Taştan taşa sekiyor cip. Gidiyor uça seke. Orman yolunu çıktıktan sonra da orta karar bir yola girdiler. Güçlü cipti Land Rover.

Biraz durgundu Çakır Hasan. Elini arkadaşının dizine vurdu Kerim Ağa : "Nasıl keyfler? İyisin değil mi?"

"İyiyim; senin dürbün gibiyim!"

"Eyvaaah yahu, dürbün dedin de, dürbünü de alsaydık keşke! Güzel manzaralar çıkarsa seyrederdik.."

Önde Hocabey'in göğsündeydi dürbün. "Aldım aldım, tasalanma!" diye bağırdı. Gülüştüler. Çakır Hasan da uydu arkadaşlarına. Gülcan'ın hastalığını aklına takıp neşesiz otururşa, onların da neşesini söndüreceğini düşündü. Gezi boyunca hiç belli etmemeye karar verdi. "(Hem ateş düştüğü yeri yakar. Hasta torun benim. Onlara ne?

Niçin onların da keyfini kaçırayım?)" Tasasını boğmak için çaba harcadı.

Kerim Ağa dereden alıp tepede savuran konuşmalara başladı. Bir tarihte Ayşece'yi alıp doktora götürmüş. Kendinden birkaç yaş büyük olduğunu bilmezmiş herkes. Doktor sorarmış, anan mı, ablan mı? Güldüre güldüre onu anlattı. "Anan mı, ablan mı diye sordurarak, güldürerek buraya kadar getirdik işi! Allah başka yüzler göstermesin! Yani bugün böyle diyoruz zorunlu : Oysa, dünyaya gelmişken birle ikiyle kalmasa insan çok iyi olur. Ama biz bu kadar yürütebildik. Öyle yürütebilenlere aşkolsun!"

İniş aşağı akıyor cip. Hocabey bir ara boşanma kararını cebinde taşıdığını söylemeyi düşündü. "(Ama ne gereği var? O iş buraların, hem de şimdilerin işi değil. Yaz bitecek, son sınıflar diplomasını alacak, o zaman çıkacak ortaya! Sadece Serpil'den ibaret değil dünya! Kokla kokla beğendiğini al! Ama bu seferki geçen seferkine benzemesin! Yeni bir yaşam kurmanın olanakları elimde. Bir armağan alayım avukatıma. Onun başarısı bu. Kolay olsa herkes boşanır!)"

Kerim Ağa, köy odasındaki gibi bağırarak konuşuyor. Çakır'ın başı şişiyor. Hocabey de derin düşüncelere daldı birden. Nuri, Sümbüllü Belen'i geçince durdurdu cipi. Atlayıp indi Hocabey. "Gezinelim biraz!" dedi, işemeye gitti. Karaağaçların, kabaardıçların arasında yitti. Kerim Ağa fırladı. Taş alıp oraya buraya atmaya başladı. Çakır Hasan inmiyor. Çok geçmeden tak etti, ardından bir tak daha. Koştu Nuri. "Oh oh oh oh!." diye bağırıyor Kerim Ağa. Dökülenleri toplayıp getirdi. Kesti boyunlarını. Attılar oturakların altına. "Batacak cip yahu!" dedi Hocabey. "Batsın Sayın Hocam, tasalanmayınız lütfen!" dedi Nuri, "Bir su başında yıkarım aşağıda!" Öksüz Mıstık Pınarı'na kadar gittiler. Orda da eğledi Nuri. Birer su içtiler. Çakır gene oturdu içerde. Kerim Ağa, "Karnın mı ağrıyor, neyin var?" diye sordu. Güldü Çakır Hasan : "Amma meraklısın! Ne sorup duruyorsun?"

"Kamer Ana yüz vermiyor mu yoksa?"

"O işlerden takışmamız olmaz.."

"Çadırın içi daraşlık diye sıkılmayın! Başpınar'ın gözüne doğru gidi-gidiverin! Gündüzleri hoş olur.."

Haha haha güldü Çakır : "Boşboğazsın Kerimcan!."

"Gündüzü tatlı, gecesi lezzetlidir! İkisinden de kalmadan alımını almalı insan! Bir gram alacak bırakma dünyada! Bir daha gelmekten filan konuşuyor hocalar, hiç aklım kesmiyor. Gelmişken kana kana yaşamalı. Bal, keklik, saç kavurması yemeli. Karının kızın da gönlünü alıp durmalı gün sektirmeden!"

Çok sürmedi, indiler Dağdibi'ne. Doğru kahvenin önüne sürdüler cipi. Sıcak bastırdı öğle olmadan.

14
SARI PİKAP

İl Yol Su Elektrik Müdürü Yılmaz :

"Gözün karnı yok.." dedi Kaymakama. "Ama hatırın için haydi Morsay'ı da görelim! Çok ısrar ettin. Ben ısrara dayanamam. Kadınların, köylülerin, kaymakamların ısrarına!" Sonra ekledi : "Akşama döneceğiz ama bak!"

"Döneceğiz!" dedi Kaymakam Burhanettin.

"Öyleyse hemen çıkalım!"

"İlköğretim Müdürüne haber vereyim, sever böyle şeyleri. Bir de bizim Tahriratçı'yı alalım.."

"Önde yer yok ama?"

"Arkaya binerler ikisi!"

"Kaç kilometre bu Morsay?"

"Doğrusunu istersen, gidip görmüş değilim. Fakat uzak olduğunu sanmam. Kırk kilometre ancak.." Telefonun kolunu çevirdi, santraldaki görevliye, "İlköğretimi bağla bana!" dedi, "Müdür Haydar Beyi!" Aynı zamanda zile bastı. Odacı Aziz geldi. İlköğretim de bağlandı. "Bir dakika Haydar Bey!" Odacı Aziz'e yan odayı işaret etti : "Salih Efendiyi çağır bana!" Odacı Aziz selamlayıp çıktı. "Haydar Beey; – Telefona söylüyor – benim hemşeri YSE Müdürü burda! Kendisini kandırdım, Morsay'a gidiyoruz. Haydi hemen gel!" Beklemeden kapattı telefonu. Tahriratçı Salih Efendi geldi o sırada. "Morsay'a gidiyoruz Salih Efendi! Haydar Beyi de alıyoruz!" Telefonu çevirdi yeniden. "Malmüdürünü bağla bana!" Tahriratçı çıktı. "Müdür Beey, iki gözüm! Ben Morsay'a gidiyorum. Bir arzun var mı? Ballıdere'den diyorsun bal getireyim! Yakın mı? Pikap çıkar mı? Derede diyorsun. İner mi peki? Neyse. Muhtarı Feyzi diyorsun. Peki. Daire sana teslim bak!

İl'den arayan olursa akşama döneceğimi söylersin. İl YSE Müdürü hemşerim Yılmaz'la gidiyorum. Haydar Beyle, Salih Efendiyi de alıyorum. Arkaya oturacaklar, üstte! Yılmaz'ın pikapla gidiyoruz. Seninle başka sefer gideriz. Hoşçakal!" Kapattı telefonu.

Haydar Bey kapıyı vurup girdi o sırada. Düğmeledi ceketini. Yirmi yıllık öğretmendi. Yüksele yüksele İlköğretim Müdürlüğüne çıktı. Otuz altı köyün yüzden fazla öğretmenine bakıyor. İl YSE Müdürü Yılmaz'a hoşgeliş etti. El sıkıştılar.

Kaymakam kalktı ayağa, tanıştırdı ikisini. "Gidiyoruz haydin!" dedi. Çıktılar. Kapıda köylüler vardı. Muhtarlar.. "Malmüdürü Beye gidin hepiniz!" dedi. Yürüdü merdivenlerden aşağı. İndiler.. İl YSE Müdürü'nün sarı pikabı hükümetin avlusundaydı. Yüz yirmi beygir gücündeki Dodge'un lastikleri yepyeni. Üstünde "Resmi hizmete mahsustur" yazıyor. "Biz de gayri resmi hizmet'e gitmiyoruz!" dedi Kaymakam Burhanettin.

Haydar Bey baktı, öne iki kişi de sığar, ama Salih Efendi var, tırmandı arkaya. Salih Efendiyi de çekti elinden.

İl YSE Müdürü Yılmaz, kapıyı açıp direksiyona oturdu. Açtı sağ kapıyı, Kaymakamı buyur etti. Geri geri gitti, döndü uygun bir yerde, yola çıktı, sürdü kasabanın biricik caddesinden.

"Benzinin var mı hemşerim?"

"Var.." dedi Yılmaz.

"Gidiş dönüş, yeter mi?"

"İdare eder, ama.. Bakarsın etmeyebilir!"

"Petrol'e sapalım öyleyse! Şurda Üçyol'da.."

Çarşının ortasından, bankaların önünden geçtiler. Beton-asfalt dökülmüş biricik caddeye. Ara yollar taş, çakıl, çoğu da toprak. Sular göllenmiş pompanın oralara.

"Tam depo!" dedi Yılmaz, sonra elini arka cebine attı, cüzdan çıkaracaktı. Tuttu kolunu Kaymakam : "Konuğumsun!" dedi.

"Ne farkeder? Fatura alırım.."

Pompayı Emin Ağanın oğlu Raif Bey işletiyor. Koşup geldi camlı bölmedeki masasın başından. Selamladı Kaymakamı, elini sıktı saygıyla. Yılmaz'a hoşgeliş etti. İlköğretim Müdürünü, Tahriratçıyı selamladı.

"Bizim Kaymakamlık hesabına yazın bunu! Ay sonunda faturayı toptan kesersiniz.."

"Hayhay efendim, ne önemi var?"

Elini sıktı Raif Beyin : "Şuraları da bir asfaltlayın bakalım! Hiç olmazsa kumlayın. Gezginler geliyor az çok. Ayıp oluyor.."

"(Bize ayıp olmuyor mu?)" dedi Haydar Bey içinden.

"Çok özür dilerim!" dedi Raif Bey. "Ustalarla konuştum. Her yeri kaplatacağım. Haftaya tertemiz olacak buralar. Uyarınıza teşekkürler efendim!" Yeniden selamladı.

Atladılar arabaya. El salladılar Raif Beye.

Kaymakam seslendi yukarıya : "Yolu tarif edersin Haydar Beeey! Sol başa yakın dur!"

"Baaşüstüne efendim!"

Doğuya doğru, Mersin yoluna koyuldular. Kayıp gidiyorlar.

Ballığın Başı'na yaklaşırken, Haydar Bey elini pikabın sol camına pat pat vurdu. "Sapacağız efendim!" dedi. Sağ yan denizdi. Düzgün yoldan çıkıp sol yukarı vurdular. Atsin köyünün altındaki çayırlıktan geçtiler. Epey gittiler hendekli kandaklı yoldan. Yeşil akan Beyre çayını geçtiler. Zakkumlar pembe pembe açmış. Tütüyor yarpuzların, hayıtların kokusu. Haydar Ağanın Yeri'ne yaklaşırken durdu Yılmaz. Telsizi işletti. İl merkezini aradı çabuk. Mühendis Osman'ı buldu : "Burası 112, burası 112. Ben İl Müdürü Yılmaz. Osman Bey sen misin? Tamam.." Dinledi.. "Ben Kaymakam Burhanettin Beyle beraberim. Ballıdere köyüne gidiyoruz. Akşama döneceğiz. Ankara'dan arayan olursa, hemen haber verin. Tamam.."

Dinledi Osman'ı. "Anlaşıldı, tamam!" dedi, kapattı. Yürüdüler yeniden.

"Öf bee! Şu forsa bak!" dedi Kaymakam.

"Forsum da iyi, pikabım da!" Güldü Yılmaz.

Kolunu uzatıp mor çiçekli bir hayıt dalı kopardı Kaymakam : "Ehliyetini aldın mı hemşerim?"

Müdürün şoförlüğü hoşuna gitmişti. Çok iyi ayarlıyor frene mi, gaza mı basacağını. Taş gelince sektiriyor, hendek gelince atlatıyor. Kaymakam kendi de makamın Amerikan yapımı Willy's cipini kullanıyor, ama bu kadar değil. Yazılı ve uygulamalı direksiyon sınavları il

merkezinde yapıldığı için vakit bulup gidemiyor, ehliyeti yok daha. Sınava girmeden almayı da onuruna yediremiyor. Derdini Valinin kendisine, yada yardımcılarından birine de açamıyor. Emniyet Müdürünü sevmiyor, "anlayışsız herifin teki".

"Ehliyetimi almadım.." dedi Yılmaz. "Vaktim olmuyor hemşerim! Dosyayı tamamladım, yazılıyı da çoktan verdim ama, uygulamalı için vakit bulup piste gidemedim.. Güze alacağım inşaallah.. İl sınırları içinde sorun değil; ama Ankara'ya filan gidince gerekiyor.."

"Ben de buradan ayrılmadan almak istiyorum.."

Haydar Bey cama gene vurdu yukardan : "Az ilerde çok güzel bir su var efendim! Durup içmemizi tavsiye ederim!"

"Ne diyor?"

"Sağda güzel bir su varmış!"

"Durur elimizi yıkarız. Şu narlara baksana hemşerim! Bir yandan alları, bir yandan yeşilleri! Hayıtların kokusuna bayılıyorum! Ben hayıt kokusunu çok sevdim buralarda! Bir de reyhan kokusunu, yani fesleğen diyorlar.."

"Nane kokusu ana kokusu, fesleğen kokusu oynaş kokusu!" dedi Yılmaz.

"Bağların üzümü de olmuşa benzer sarı sarı, mor mor! Çok severim mor üzümleri, sarı üzümleri.."

"Ben de kara üzümlere bayılırım nedense!"

"Hiçbiri bizim Nevşehir Derinkuyu yanlarının üzümlerini tutmaz, ama üzüm üzümdür. Sevilir hemşerim.."

"Hemde kızlar.."

"Kara üzüm gibi köy kızları.."

Kaymakam Burhanettin Nevşehirli, Müdür Yılmaz Kırşehirli. Birbirine takılmadan duramazlar. Yılmaz, "Bir ili, ilçe yaptıracak kadar erkek insanların memleketindenim!" derdi kendini tanıtırken. Burhanettin, "Biz de hemşerilerin kuru inadından yararlanıp ilçelerini il yaptıran açıkgözlerin diyarından oluruz!" deyip göz kırpardı. "Ne olsa Kayseri'ye yakınız; hem de damatlar memleketindeniz hamdolsun! Yer altı kentlerimiz var, biraz harlamadan akarız.."

"Sen bu kazı işlerini sever miydin eskiden, tutturdun gidiyorsun üniversite ekibini görmeye?"

"Kazı benim umurumda değil. Vali Bey telefon etti : Git ilgilen! Bir arzuları var mı, sor! Muhtara söyle, saygıda kusur etmesin, ettirmesin! Vali Bey İzmirli, Profesör de Menemenliymiş.."

Haydar Bey :

"Su başına geliyoruz efendim!" diye bir daha pat pat etti yukardan. Sonra fısıldadı : "Demedi demeyin!"

Yılmaz, pikabı sağa çekti, motoru boşa aldı. Yıkık bir kır çeşmesiydi. Tekke köyünde çok eskiden Hacı Kadir Hoca vardı. Halep'te okumuş. Onun yaptırdığı söylenir. Pikap durunca Kaymakam atladı.

İlköğretim Müdürü inip geldi : "Maalesef torunları hiç bakmıyor dedelerinin çeşmesine!." Açıkladı bildiklerini. Övdü çevrenin soğuk sularını. Gezicilik yaptı uzun yıllar, karış karış bilir ilçenin köylerini, köşelerini. "Güzel elmaları olur efendim bu derenin! Bağları da var tek tük.."

"Üzümleri nasıldır?" diye sordu Yılmaz.

"Güzeldir efendim! Nisbeten yayla üzümü sayılır.."

Salih Efendi inip geldi : "Tekke'nin erkekleri Almanya'ya, Hollanda'ya gideli bakımsız kaldı bağları.."

"Yolları çok bakımsız!" dedi Yılmaz.

"Eskiden bu kadar da geçilmezdi efendim! Atla katırla zor inip çıkardık. Eksik olmasın, Orman yaptırdı bunları! İyi kötü tekerlek işliyor şimdi.."

"Biz yapacağız köylere yolları! Göreceksiniz! Orman yollarının eğimi % 20'dir. Biz % 8'den fazla yapmayız. Çok söyledik işbirliği yapalım! Anlaşamadık ne yazık! Onların standardı başka, bizim başka. Biz 10 metre olsun istiyoruz genişlik, onlar 6 metre diyor.."

Kaymakam, Hacı Kadir Hoca'nın yıkık çeşmesinden elini yüzünü yıkadı. İçti : "Gerçekten güzel su!." dedi. Yılmaz yanaştı.

Haydar Bey : "Gerçekten güzeldir sularımız!" dedi yeniden.

Salih Efendi Özel İdare'de tahsildarlık yapmıştı üç yıl. İyi suları, bağlı bahçeli, görgülü köyleri, evine inilecek, "ekmeği yenilecek adam"ları bilirdi : "Ballıdere köyünden de nitekim Çakır Hasan'dır kahvesi içilecek! Muhtar Feyzi'yle Üye Hamdi ondan sonra gelir!" İl YSE Müdüründen sonra kendisi yanaştı suya. Yıkadı ellerini, birkaç avuç içti oh çeke çeke. "Fakat Çakır Hasan küstü, yüz vermiyor artık âmire memura, özellikle partici takımına!" Bildiklerini özetledi.

"Üzümü yenilecek bağları, bağların asmalarını da bilir misin Salih Efendi?" diye sordu Yılmaz.

"Bilirim efendim!" dedi Salih Efendi, sonra geçti gene Çakır Hasan hakkında konuşmaya. "Hepten Demokrat Parti'ye çevirmişti ilçenin otuz altı köyünü. Hatta öteki ilçelerin köylerini etkilemişti. Tarikat şeyhi gibi, hızlı bir particiydi. Bir at öldürdü parti yoluna. Fakat boş çıktı umutları. Gelen gidenden farksız çıktı. Bozum oldu buna. Çekti elini eteğini.."

"Çeşmenin suyunu beğendim!" dedi Yılmaz. "Nasıl olsa buralara yol yapacağız. Önce yol ile su, sonra elektrik! Elektrik daha şehirlere, kasabalara yok! Bu çeşmeyi güzel bir biçime sokarak onartabiliriz! Orman'ın açtığı yollardan kamyonlarımız, işçilerimiz gelip geçebilir başlangıçta! Oooh, güzel sular! Üzümleri de güzeldir diyorsun, öyle mi?"

Salih Efendi :

"Birkaç salkım kırıp gelebilirim emrederseniz!"

Düşündü Kaymakam :

"Çok iyi olur da, arkamızdan söz ederler. Seslen şuralara, eğer insan varsa, parasıyla alalım!"

Güldü Salih Efendi :

"Parasıyla mı? Garipsiniz efendim! Bir ilçenin koskoca kaymakamına parasıyla üzüm mü verilir?" Yürüdü.

İlköğretim Müdürü takıldı peşine.

Bağlar yolun altında kalıyor. Tekke ile Kozyatağı köyleri de epey yukarlarda. Bir çığır gidiyor oralara doğru ilerden. "Adaşımın yerinde duracaktık!" dedi İlköğretim Müdürü. Pek sever Haydar Ağa kendisini. Üç damı var yolun kıyısında. "Yağda yumurta kırar bize, güzel sofra çıkarır. Yedirip içirmeden dünyada salmaz!"

"Heeey Ahmeeet, Mehmeeeet, Saffeeeeet!." diye bağırdı Salih Efendi dağ damlarına doğru. İki çocuk çıktı bir kümelenin altından. Bir de kocakarı göründü elinde kirman. "Bize dört salkım üzüm verir misiniz parasıyla!." Çitten atlayıp yürüdü kocakarıya doğru. "Kaymakamla YSE Müdürü var. Üç salkım üzüm iyi olur!"

Haydar Bey ekledi : "Çeşmenizin suyundan hoşlandılar biliyor musun hatun teyze! Biraz da üzümlerinizden tatmak istiyorlar, parasıyla!."

Kara Selver Yemen askeri Deli Halit'in karısıydı : "Ne işi varmış da gelmiş Kaymakam buralara?" diye sordu önce. Şu diyecek üzüm de yok bu yıl! Dolu vurdu, hepsi nifirgeye benziyor. Dolaşın bakın, varsa koparın beğendiğinizden.." Kirmanıyla havada bir çember çizdi, bütün bağı gösterdi. "Girin kendi bağınız gibi.."

"Kaymakamla YSE Müdürü, Morsay'a gidiyor hatun teyze! Orda bir kazı yapılıyor, belki duydun. Kazıyı yapanların başında bir Profesör varmış Ankara'dan.."

"Dağın başına mı gelmiş?"

"Dağın başına.."

"Koparın istediğiniz kadar!"

Üçer salkım kırdılar "Kuzu kuzu"larından. Aklarından, morlarından. Götürdüler suyun başına. Islattılar, sundular Kaymakamla Müdüre. Kendileri de yiyor. Çocuklar çitin dibine kadar yaklaşmış, sarı pikaba bakıyor. Orman yolu açılırken daha "afat"larını görmüşlerdi bu tür "gâvur makineleri"nin. Kara Selver elinin kirmanıyla kümelenin kapısında dikiliyordu uzakta.

"Kıyakmış üzümler!" dedi Yılmaz.

"Yayla üzümü sayılır efendim!"

"Kütür kütür olur bunlar özellikle!"

"Buraların her şeyi kütürdektir efendim!"

Birer salkım yiyip bitirdiler. Üç salkım arttı. "Bir sepet olsa, biraz daha alsak, Profesör Beye götürsek. Eli boş gidiyoruz.."

"Kolayı var efendim!" dedi İlköğretim Müdürü. Yemen askeri Deli Halit'in karısına doğru yürüyüp sordu : "Hatun teyzee, şöyle orta büyüklükte, kibar bir sepetin var mı?"

Kaymakam bir yirmilik çıkardı cüzdanından : "Götür ver kadına!" dedi Salih Efendiye. "Parasız almış olmayalım!"

"Çok ayıp ettiniz efendim, biz veririz!" diye yürüyecek oldu Salih Efendi. Çattı kaşlarını Kaymakam : "Al!" dedi sertçe. Salih Efendi parayı alıp yürüdü.

"Sepete benzer bir şey yok!" dedi kocakarı.

"Bir kap map? Yukarıya üzüm götürelim diyoruz da hatun teyzem! Misafir Profesör Beye iyi bir armağan olur. Adam ta Ankara'dan gelmiş. Kaymakam Bey götürelim, iyi olur diyor.."

Salih Efendi, kâğıt yirmiliği uzattı : "Yani parasıyla almak istiyoruz hatun teyze!" dedi. "Öyleliğine alacak değiliz asla!"

Kocakarı elini salladı : "Para aldı kadılardan, kaymakamlardan dedirtemem! Ben laftan sözden çok korkarım dünyada.."

"Bir kap bul madem benim tok gözlü validem! Dönüşte bırakırız."

Kara Selver : "Kız Duduuuu!" diye bağırdı torununa. Oradaki mor kovayı ver de götürüp getirsinler.." – Mor kova geliyor. – "Taban yerlerde güzelleri vardır, oralardan koparın, varıverin!" dedi. "Bostan mostan da istemez misiniz?" diye ekledi.

Göz kırptı Salih Efendi : "İsteriz ama para almıyorsun!"

"Duyarsa gücenir Halitçe! Alamam! Öyleliğine koparın gidin! Atın makinenizin ardına. Pek iyi kavunlar değil, ama yaştır hoştur.."

Dudu kız mor kovayı getirdi. Tozlu, kirli bir plastik kovaydı bu. Aldı Salih Efendi. Koşuverdi çeşmeye. Çalkaladı serpti, çalkaladı serpti. Kaymakamın parasını da verdi geri : "Dünyada almıyor efendim!" dedi.

Kaymakamla İl YSE Müdürü hayran hayran birbirine baktılar. Yedikleri salkımları bitirmek üzereydiler.

"Çok tok gözlü bir halkımız var, bayılıyorum!"

"Tok gözlü ve aç gözlü! Diyalektik olarak böyle olması gerekir!"

Cık etti Kaymakam : "Diyalektikle ne ilgisi var şimdi bunun?"

Parayı cüzdanına koydu. "Felsefe karıştırma işin içine. Tok gözlüdür halkımız, işte kanıtı!"

"Her şeyin, her şeyle ilgisi var, anlamıyorsun!"

Haydar Beyle Salih Efendi, üzüm dolu kovayla, dört tane kavunla çıkıp geldiler. Koydular pikabın arkasına. "Kovayı geri getireceğiz efendim!" dedi Haydar Bey. "Söz verdik valide hanıma.."

Kara Selver, çitin dibine kadar sokulmuş, bakıyor tek gözünü kısarak : "Acaba Kaymakam hangisi?"

Kaymakam el salladı pikabın dibinden : "Çok teşekkürler valide hanım! Saygılar sunarım.."

"Güle güle.." dedi Kara Selver, bilemedi hangisi?

YSE'nin sarı pikabı yokuş yukarı yürüdü.

Kızılkaya'nın dibinden sıyırttılar. Yarpuz, zakkum, ılgın kaplı Ayıderesi'nin dibinden, çam kaplı bayırlara tırmandılar. Seyrine do-

yulmaz güzellikler sergileniyor önlerinde. Az sonra Taşköprü'yü geçtiler. Orman'ın toprak yolundan hızla ilerliyor pikap. Süt gibi bulut bezeli gökyüzünün kimi yerleri. Yükseldikçe orman hışırdıyor. Bozkaya'nın dibinden geçtiler. Daha yukarda Aren köyü seçildi. Onun da yukarısında Kara Sivri'nin karaltısı belli oluyor. Epeyce gittiler sarsıla sarsıla. Kara Sivri'nin doğusundan dolanarak Salı Sazağı denen yere geldiler. Yolun burdan ötesi temelli bozuk.

"Gene çok iyi geldik!" dedi Kaymakam. "Bunca dik yokuşlar, sarp dönemeçler olduğunu bilmiyordum hemşerim, kutlarım!"

"Daha bunlar yokuş mu?" dedi Yılmaz. "Çift defransiyellidir bunlar! Fakat benzinden kuşkuluyum. Hayvanoğlu hayvanlar su karıştırıyor, hatta gazyağı! Dürüstlük diye bir şey kalmadı insanımızda! Demin, aynı zamanda aç gözlü diyordum, işte kanıtı!"

"Benzine gazyağı katanların bir ilgisi yok halkla ve insanlıkla! Onlar bana kalırsa hayvandan aşağı yaratıklar!"

Dolanıp Sümbüllü Belen'e geldiler. Durdular orda. İndiler pikaptan, bir süre Kara Sivri'yi, alımlı görünüşüyle Firengiz'i, harlayıp duran ormanlı dereyi seyrettiler. "Acaba aşağıya kadar gidebilir miyiz pikapla?" diye bakındılar.

"Buralar bir hayli elden geçmişe benziyor efendim!" dedi Haydar Bey. "Yüzde seksen, doksan gidebiliriz.."

Bindiler yeniden.

Çakır Hasan'ın, kazı işçilerinden Hıdır'ın oğluyla, Delibacak Hamdi'nin yardımlarıyla düzlediği yerlerden geçerek Morsay'a inmeye başladılar.

"Ballıdere Muhtarının işleridir bunlar!" dedi Salih Efendi. "Aferin!" çekti Feyzi'ye, kurul üyelerine.

Sarı pikabın geldiğini Necip'in oğlu Nazmi gördü ilkin. Koştu Uzunkaş'tan beriye. Kazı Ekibinin Gülü Altan küçüksu dökmeye çıkmıştı bir tespih çalısının dibine. "Altan abi, Altan abi, sarı bir makine geldi valla billa, Allah canımı alsın!.." dedi, koşmasını sürdürdü çalıların, kayaların arasından yukarı. "Harlayarak geldi Altan abiii!" diye ekledi koşarken. "Sarı bir makine" dedi, çünkü cip dese değil, kamyon dese hiç değil, henüz görmediği bir şey. Zorlukla yetişti, Doçent Ali Şirin'le Asistan Cemal Orhan'ın yanlarına vardı, onlara da söyledi. Çakır Hasan'ın kümelesine geldi, Kamer Ana'ya söyledi.

Belli belirsiz bir sesle "Aferin!" çekti Kamer Ana, kalkmak istedi inleyen Gülcan kızın başından; belki bir sağlıkçı, bir doktordu çıkıp gelen. Cenaballah akıl edip yollamış olabilirdi yayladaki körpeye baksın diye. Eski zamanlarda, al atına bindirip Hızır Aleyhisselamı yollardı. Şimdi at mat kalmadığı için sarı, kara, yada yeşil makinelere bindirip doktorları, sağlıkçıları yollar bakarsın. Hap verir, iğne vurdurur, kurtarır bir fiske günahı olmadığı halde ateşli hastalıkların elinde çırpınan çocukları, babaları uzak gurbetlerde çalışan gök boncuk gözlü kızları. Cenaballahtan umut kesilir miydi hiç? Umutla bekledi gelenlerin kim olduğu anlaşılasıya kadar.

"Kaymakamla yol müdürüymüş ana!" dedi Zeke.

Koca Ceviz'in altına eğlediler sarı pikabı.

Ali Şirin hoşgeliş etti hepsine ayrı ayrı.

İl YSE Müdürü Yılmaz, Asistan Cemal'e baktı baktı : "Sizinle bir yerlerden tanışıyoruz sanırım!" dedi.

"Bana da öyle geliyor.." dedi Cemal.

Ama nerden tanıştıklarını ikisi de çıkaramadı.

Öğrenciler yürüyüp hoşgeliş etti. Güler'le Serpil çadırda. Bir süre çıkmadılar. Sonra onlar da gelip hoşgeliş etti. Kazı işçileri geldi. Hacı Kadir'in Deli Nurullah, Hıdır'ın oğlunu çekti : "Yürü oğlum, bir Kaymakam görsün gözümüz! Belki gündeliklerimize zam gelir! Elimizi ellerine değdirelim!" Delibacak Hamdi'yle Hurşit geldiler. Birer birer hoşgeliş edip el sıktılar. Hurşit, "Eskiden kaymakama ilçebay derlerdi. Nedense kaymakama döndürdüler gene!" dedi, dikildi kabaardıcın dibine. "Valiye de ilbay.."

Salih Efendi, üzüm kovasıyla kavunları indirip getirdi, koydu çadırın önüne. Kaymakam Burhanettin sordu :

"Sayın Profesörümüz yatıyorlar mı?"

Doçent Ali Şirin ellerini silkti yere yere :

"Efendim maalesef, Çakır Hasan dayıyla, bir de Aren köyünden Kerim Ağa filan, Dağdibi'ne gittiler. Sıkıldılar biraz. Ama akşama gelecekler. Altlarında İngiliz yapımı Land Rover. Yutar yokuşları, bayırları.." Bir daha silkti ellerini.

İl YSE Müdürü Yılmaz :

"Ben akşama kadar dünyada kalamam hemşerim! Biliyorsun hemen dönmem gerekiyor merkeze!"

"Efendim, Vali Beyin selamlarını getirmiştim Sayın Profesöre! Demek kısmet değilmiş görmek! Ama sizleri gördük. Başka bir sefer de Profesörümüzü görürüz inşaallah, sağlık olsun!."

"Hocabeyimiz çok üzülür buna!" dedi Kazı Ekibinin Gülü Altan.

"Ballıdere köyü aşağıda mı? Pikap gider mi?"

"Köy aşağıda efendim!" dedi Delibacak Hamdi. "Yol da ne yazık, eşşek yoludur, pikap inemez! Doğru dürüst bir çığır olsa cip iner, ama çığır da yok efendim!"

"Sağlık olsun! Yapılacak yollarımız. Hemşerim Yılmaz Bey, Yol Su Elektrik işlerinin il müdürüdür. Biliyorsunuz YSE, Köyişleri Bakanlığına bağlıdır. Hızlı çalışır.."

Hacı Kadir'in Deli Nurullah, bir yapılacak yolları düşündü, bir Müdür Yılmaz Beye baktı, şaşırdı : "Bunun bir de suyu, elektriği var! Bilemem nasıl hakkından gelecek?" dedi.

Delibacak Hamdi : "(Eğer ağızlarının tohumu varsa, biraz da orda çalışırız, gündeliklerimiz 50 olur!)" diye geçirdi içinden. "(Ne yapacağız Almanya'ya, Hollanda'ya gidip?)"

"Buyrun efendim, oturalım!" dedi Doçent Ali Şirin. "Yemek zamanı geldi. Birlikte bir şeyler atıştıralım. Dağ başında bulunanlardan.."

Asistan Cemal, kuru fasulyeyle, pilavla, biraz da helvayla nasıl bir sofra çıkarabileceğini düşünmeye başladı. "Çakır Dayı da yok aksi gibi!" diye hayıflandı. O sırada Altan, Çakır Dayının kümelesine doğru yürüdü : "Konuklara ne yedirip içireceğiz Kamer Hatun teyze? Çakır Dayı da yok aksi gibi!" dedi.

Kamer Ana kalktı Gülcan'ın başından : "Çakır Dayın yoksa oğlum, ev halkı da mı yok?" Elini kolunu sıvadı, et tahtasını koydu önüne, kalan etten, köycülükten bir şeyler yapındırmaya başladı. "Ne olsa Hocabey'in konuklarıdır gelenler. Çakır Dayın bir şeyler yedirip içirmeden savuşturduğumuzu duyarsa üzülür.."

Hiçbir eksik kusur bırakmadan çıkardı sofrayı. Yemeğin üstüne çay kaynattı. Tepsiye bal kavanozunu koydu. Şeker koydu. İsteyen istediğinden katsın diye tembihledi Altan'a.

Gün ikindi yerine dikilirken topluca uğurladılar sarı pikabı. Bir aksilik oldu sadece, konuklar üzüm kovasını unutmuş. Hep birlikte

tuh vah deyip dururken Zeke Gelin Necip'in oğlu Nazmi'yi anımsadı : "Haydin bakalım Seyrekbasan Keloğlan! Kule'den Morsay'a inip çıkması değil! Al da fırla! Kestirmeden Salı Sazağı'nda geçiver önlerine!"

Nazmi, mor kovayı alıp fırladı. Dönüşünü merakla beklediler. Başardı geldi akşama doğru. Böylece yüzleri ak oldu hepsinin.

15
KAHVECİ MUSTAFA'NIN BAĞI BOSTANI

Karakol Uzatmalısıyla Bucak Müdürü oturuyor kahvenin önünde.

Kahveci Mustafa koşup geldi : "Oooo Sayın Hocabeyim! Safa geldin! Ayaklarına sağlık, hoşgeldin! Ben sana demiştim, çaylarımı özlersin! İşte geldin!"

Hocabey'in elini tuttu bir zaman bırakmadı, salladı. Sonra Çakır'ın, Kerim Ağa'nın, Nuri'nin ellerini sıktı. "Ali Şirin Bey Hocam nasıl? İyi mi?" Unutmamıştı; onun da halini hatırını sordu. Masa koydu, "Buyrun oturun, oturun!" dedi. Bucak Müdürüyle Uzatmalı da kalkıp hoşgeliş etti. Kahvede oturan sekiz on kişi hoşgeliş etti. Sonra yaklaştırdılar masaları. Bir arada oturdular.

"Gerçekten senin çayları özledim Bay Mustafa! Seksen kilometre yol. Arkadaşlara da çok övdüm; tatmaya geldiler. Artık göster kendini, beni mahçup etme!"

"Ayıp ettin Sayın Hocabeyim! Çok ayıp ettin! Kumandan Beyle Müdür Bey bilir, Avrupa'da hile var, bizde yok! Hele bende hiç yok! Bak onlara demledim, size ayrı demlersem ayıp olur. Hemen çaydanlıktan katıp getireceğim. İçip notunuzu vereceksiniz. O gün içtiğinizin aynısı değilse santim para vermeyeceksiniz!"

Güldü Hocabey : "Para zaten yok da.."

"Yoooo; bu kez alırım! Bu kez konuk değil, müşterisiniz! Yaz günü beş kişiyle açılır kapanır mı koca kahve?"

Bir yandan Uzatmalı, bir yandan Bucak Müdürü, göz ucuyla Çakır Hasan'ı, daha çok da Kerim Ağa'nın Suriye işi ceketinin üstüne kuşandığı fişekliği, kucağındaki kırmayı, iki parmak yağdalı şapkasını süzüyorlar. Bir yandan da Hocabey'in göğsündeki dürbüne gidip geliyor gözleri.

"Eee; merhaba efendim, nasılsınız?"

"İyiyiz! Teşekkür ederim! Sizler nasılsınız?"

"Sizler nasılsınız sayın arkadaşlar? Cümleten hoşgeldiniz!"

Kız sesi gibi inceydi Müdürün sesi. Kerim Ağa kalktı, cipin oturağının altındaki keklikleri getirdi : "Bunlar sana armağanımız Bay Musta'fendi!" dedi. "Müdür Beye, Kumandan Beye bir dahaki gelişimizde getiririz! Yiğit yiğidin kısmetini yimez. Kâmil adamlardır, versek de almazlar zaten.."

"Elbeet; tabii!" diye onayladılar Kerim Ağa'yı.

Kahveci Mustafa çayları getirdi, keklikleri götürdü, koydu ocağın bir yanına. "Evde çocuklar da yok, nasıl edeyim? En iyisi kendim yolar paklarım. Sonra korum evde selenin altına, inşaallah kokmazlar akşama kadar.."

"Biraz tuz at, bir şey olmaz!" dedi Kerim Ağa.

"Elektriksiz kasabaların içine tüküreyim! Olacaktı şimdi buzdolabı, koyacaktım; akşam alacaktım mis gibi!"

Çayları öve öve içtiler. Müdür, kazının önemini sordu. Uzatmalı da, ne yazık Morsay'ın kendi sınırları içinde olmadığını, olsaydı, görev gereği gelip görebileceğini söyledi.

"Gene de buyrun, konuğumuz olursunuz!" dedi Hocabey.

Çok geçmedi, Müdür kalktı. Ardından Uzatmalı.. Biri daireye, biri karakola beklediklerini söylediler. "Bu sefer olmazsa başka sefer gelirim inşaallah!" dedi Hocabey. Bu arada keklikleri yolup pakladı Kahveci Mustafa. "Sıcak su hazırdı, kolay oldu.." dedi. Eve doğru gideceğini söyledi. Hocabey kalktı : "Ben de geleyim, arabada harita unutmuşum!" Gitmeden birer çay daha verdi konuklara. Sonra Hocabey'le yürüdüler yan yana. Kerim Ağa ile Çakır oturdular.

"Çok sıkıcı bir yer; hoşuma gitmedi!" dedi Kerim Ağa. "Biz dağlara alışmışız!"

"Bakkalı var mı acaba?"

"Büyük yer diye duyardım, vardır.."

"Müdürle Uzatmalı bize bakıp bakıp, daha dünyada böyle adamlar var mı? diye düşünmüşlerdir. Çok süzdüler baştan ayağa.."

"Süzsünler! Kaçak mal yok üstümüzde.."

"Kursağımızdan haram girmez.."

"Sevmem bu adamları aslında!"

"Ben severim!" dedi Çakır.

Gülüştüler.

Çok geçmedi, geldiler. Hocabey koyup gittiği gibi buldu arabasını. Kahveci Mustafa da keklikleri koydu içerinin penceresine. Tuz serpti. Üstüne seleyi kapayıp tuz taşıyla bastırdı. "Bostana haber saldım : Konuk geldi, Güssün yetişsin!. Oraya buraya gidip geliyor kahvenin içinde. Bir coşkunluğun içindeydi. "Ta Morsay'ın başından çayımı içmeye geldiler!" diye bastığı yeri görmüyor.

"Şimdi sizler konuklarımsınız dördünüz! Konuk ev sahibinin danasıdır. Takar başlarına ipi, istediği yere götürür. Bu bir temsil. Sizi öğleyin yemeğe götüreceğim. Çaylarımı beğendiniz, bakalım yengenizin yemeklerini nasıl bulacaksınız? Ben de günün birinde dağa gelirsem, yada Ankara'ya varırsam, siz de bana bakarsınız. Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur. Dünya bu; insan Ankara'ya bile kavuşur! İtiraz istemem. Size çağrı göndermedim Sayın Hocabeyim. Kendiniz geldiniz, onur verdiniz. Buyruğumdasınız akşama kadar.."

"Birer çay daha içeriz bu tıraşın üstüne!" dedi Kerim Ağa.

Hoca ezan okurken kalktılar. Gelmişti Mustafa'nın karısı. Yoğurt ezmiş, yemek yapmıştı. Keklikleri de vurmuştu. "Yooo olmaz!" dedi. Kerim Ağa. "Onları akşam çoluk çocuğun yemesi uygun olur! Boğazda bostan bitici değil!" Bunun üzerine biraz da pekmez çıkardı Güssün karı. "Yaylaların yoğurdu buralarda yoktur, kusura bakmayın!" dedi.

"Yaylaların yoğurdu hiçbir yerde yoktur!" diyecekti Kerim Ağa, yuttu sözünü. Çabuk kalktılar karınlarını doyurduktan sonra.

Hocabey'e hep şaşıyor Çakır Hasan : "Ne ılık, kaynaşık adam! Önüne ne konursa yiyor! Gönül, kibir yok!"

Gene kahveye geldiler, birer kahve içtiler. Hocabey paraları ödedi zorla.

"Belim ağrıyor!" dedi kahvedekilerden biri. Karayolları'nda çalışmış bir süre. İzne gelmiş, gitmemiş. Şişman bir adam.

"Bu kadar yükü çekmez omurgan, çalış da erit biraz!" dedi Kahveci Mustafa. "Ben bu radyoya çok kulak veriyorum! İnsan dört ayağının üstünde gezermiş eskiden. Şimdi iki ayağının taşıdığı yükü o zaman dört ayağı çekermiş. Omurgaya fazla yük binmezmiş. Çok iriymiş

hem de gövdesi. Öyle olduğu halde bel ağrısı, şu bu bilmezmiş. Daha iyisini Sayın Hocabeyim anlatıversin.."

"Öyle olduğu sanılıyor. Gelişe gelişe iki ayağının üstüne doğruldu ve küçüldü. Az çok kanıtları da bulunuyor yapılan araştırmalarla.."

"Gördünüz mü? Demek doğru söylüyor radyo!"

"Evet! Söyler ara sıra!" dedi Kerim Ağa.

"Pekâlâ Hocabeyim, bir kavim gelip geçmiş, adını da söylediydi, unuttum, ölülerini küple gömermiş. Aslı var mı?"

"Etiler böyle yapardı.."

"Nasıl sığdırırlardı koca insanı küpe? İnsan insandır, küp de küp? Öyle değil mi?.."

"Çömeltirlerdi.."

Kahveci Mustafa çömeldi hafiften, baktı kendi kendine : "Hayret valla!" dedi.

"Hayrettin diye bir asker arkadaşım vardı, Amasyalı! O yandan gelenlere sordum, bilenler çıktı. Gezginlere eski yapıt satıyormuş. Bu gezginlerde para çok, akıl yok!"

"Karakola doğru yürüyelim mi biraz?" dedi Hocabey.

Çakır Hasan da sıkıldı kahvede. Kalktılar. Müdürün dairesiyle karakol yan yana. Bir onbaşı erleri dizmiş, kışladaki gibi "eğitim" yaptırıyor. "Dağdibi'nde bunun ne gereği var, anlayamadım!" dedi Kerim Ağa. Odasına çıkınca uzatmalıya da sordu.

"Asker adam sürekli sıkı altında olmadı mı gevşer! Arada bir eğitim yaptırmazsan acemilik döneminde gördüklerini unutur. Onun için yaptırıyorum!"

"İyi gözel!" dedi Kerim Ağa. "Boş oturmaktan boşa çalışmak iyidir. Aferin! Eğitim pişirir askeri.."

"Temam!" dedi Uzatmalı Muzaffer, er gönderdi Müdüre, o da geldi. Birer kahve daha içtiler. Kalktılar sonra. Dolana dolana kahvenin önüne geldiler yeniden. Yolda bakkalı gördü, saptı Çakır Hasan. Bir kesekâğıdı bisküviyle iki kilo pirinç aldı sütlaç pişirmeye iyi gelir diye. "Evcimen adamdır Çakırcan!" diye övündü Kerim Ağa. Gene öyle fişeklik belinde, tüfek omzunda.

"Karakola varıp geldiniz, Kerim Ağa'nın tüfeğe dürbüne takılmadı mı Uzatmalı Muzaffer? Çok içinden pazarlıklıdır. Çok kan emer,

hiç sevmem!" diye fısıldadı Kahveci Mustafa. "Çok da dayak attırır yoksul halka! Dayak atmayan, attırmayan karakol görmedim ya! Yirmi yıldan fazladır kahveciyim şurda, gelip geçen bütün onbaşılar, çavuşlar hep dövdü halkı!" Kapıya, içerde oturan birkaç kişiye baktı. "Dövmesen de bu halk zaptolmaz haa! dedi, kalktı birden. "Siz de kalkın, bostana gideceğiz. Kavunlar ermiş, karpuzlar benlenmiştir. Ordan da bağa geçeriz. Görün ne üzümlerim olmuş! Elmalarımı filan yiyen içen yok! Haydin.."

Kerim Ağa'yla Çakır Hasan kalktı.

Hocabey sordu : "Uzak mı bostan?"

"Eeee; var biraz.."

"Cipe binelim öyleyse!" Nuri'ye işaret etti. Gitti cipi çalıştırdı Nuri. Doldular içine. Bu kez Mustafa'yı oturttular öne. Çakır Hasan, öteberilerini arkada bir yere koydu. Harlaya harlaya akıp giden bir çay geçtiler. "İstesek Dağdibi'ndeki bütün bağı bostanı, tarlaları sulayabiliriz bununla! Fakat heveslenmez insanımız! Dağın göğsünden çıkar, böyle akar. Gümüş gibi bir su! Türkiye'de yoktur bundan güzeli! Göktür rengi. Lakin insanda kursak olmayınca, ne değeri var? Benim bostanı bağı göstereceğim size. Kalkıp Almanya'ya, Hollanda'ya gidenlere şaşıyorum. Çalışana her yer Almanya! Yılda kaç binlik üzüm sattığımı sır olduğu için söylemem. Gelip ayağımda alırlar. Yalnız elmalara çözüm bulamadım, ziyan oluyorlar. Bende biraz da kovan vardır, arılarım çalışır. Epeyce para da ordan alırım. Ama benim böyle anlatmama bakıp köylerin cennet olduğunu düşünme Profesörüm! Çalışana cennet! Başka kimse arıya heves etmedi burda. Kimse bağını bostanını benimki gibi bakmadı. Uzatmalı ben olsam, suçsuz halkı dövmem, kahvede sinek avlayıp bağına bakmayan dürzüleri döverim! Benim balları çalan, çaldıran kavatları döverim!"

"Adalet yok ülkede!" dedi Kerim Ağa.

"Birinci bozukluk baştakilerde!"

"Ama başta halkın kendisi gözünü açacak!"

"Bütün yalanlara doydu karnım! Sadece bilim adamlarıyla halkın kendinde kaldı umudum! Boşa çıkmaz inşaallah!"

Çayca giden yolda birden durdu cip. Çünkü, "Dur dur!" diye bağırdı Mustafa. Geri gitti elli metre. Bakımlı bir kapının önünde indiler. "Burası benim gülistan!" Ufacık bir delikten soktu elini, ardından

açtı tahta kapıyı. "Mesut'tur oğlumun adı. Gelinimin adı da Hayriye. Torunlarım azgındır. Buyrun, istediğiniz gibi gezin, koparın. Lakin güllerime dokunmayın. Hökümetten öğrendim, yazıyor parklarına. Ben koparıp vereyim. Herkes bilmiyor gül koparmayı!"

Elmaların dibine kireç sürmüştü. Ak ak, bir sırada hepsi. Ta köşeye inekleri, danaları bağlamış, önlerine elmayı armudu dökmüş Mesut. Hayriye de ottur, çayırdır yolup yığmış. Çocuklar güllerin arasına oturmuş, ellerinde esmer ekmek dilimleri. Biri donunu çıkarıp atmış, kutusu görünüyor. Biri bıçakla su kabağının içini oyuyor. Hayriye'yle Mesut da durmadan toprağı çapıyor. Arpası biçilmiş genişçe bir yere gökmısır ekmişler. Geniş. Kerim Ağa kıstı gözlerini, bir "Ölçümleme" yaptı, "Sanımca on dönümden fazladır!" dedi.

Kapıya yakın bir parçaya da yonca ekmiş Mustafa. "Yılda yedi kez biçerim! Devlet, kendi üretme çiftliklerinde beş kez biçemiyor. Asıl örnek bahçe burası! Bir sürü adam çalıştırıp para dökeceğine, getirip bunu göstersin aklı varsa!"

Şoför Nuri geldi, eğildi Hocabey'in kulağına : "Gidip depoyu doldurtayım, ibre aşağı vuruyor. Siz biraz gezedurun Sayın Hocabeyim!" dedi.

"Git git!" diye el etti. "Fatura almayı unutma!.."

Mustafa, bostana doğru çekti konuklarını. "Asıl görülecek yer işte burası! Milyon verseler kavunlarımı satmam. Çünkü kimsede bunların değerine yetecek para yoktur. Ama parasız veririm, birinci armağandır! Bakın buna Barutçu Kavunu derler. Barutçu Mehmet diye bir arkadaşım var yukarı köylerde, o getirdi armağan, beğendim, tohumunu çıkıladım; ondan ürettim. Buna da Sazak derler. Bunun adı Paşa Kavunu'dur. Diyarbakır kavunu diye bir türü çok övdüler bana, hatta çekirdeğini getirdiler; ürettim, beğenmedim. Asıl bizim buranın kavunları şunlardır.." Ufacık bir çakı çıkardı cebinden. Eğildi, koparmaya başladı ordan burdan. "Tut Hocabeyim!" diyor kopardığını top gibi fırlatıyor havada yay çizdirerek. O da düşürüyor yere. "Atma Bay Mustafa, ötekilerin üstüne düşecek!" diye telaşlanıyor. Sonra Çakır'a, Kerim Ağa'ya atıyor. Kerim Ağa, hâlâ kırmayı gezdiriyor elinde. "Bak sen böyle havadan havadan attın mı, ben de tetiği çekerim, çünkü çok severim uçara atmayı! Ona göre.." dedi. Hep birlikte gülüştüler.

Kopardıklarını yeter görmeyip daha koparıyor Mustafa. "Yeter arkadaş, israf haram!" dedi Kerim Ağa.

"Dolduracağız bunları cipe, götüreceksiniz! Dünyada bir dostluktur asıl olan. Ötesi fasafiso! İnsanın eti yenilmez, derisi giyilmez. Dostluk ve sevgiden başka işe yaramaz insan. O gün bir laf ettim benim çaylar filan diye. Gönlümü almak için inip geldiniz, memnun oldum. Bu arada bahçemi gördünüz. Hocabeyimiz de arabasına baktı mahanayla. Sağolun varolun. Oy verdiğimiz, aylık verdiğimiz dürzüler bir çıkarları olmadıkça hiç gelmiyor, isterse on yıl geçsin! Beni seveni severim ben! Beni arayıp soranı severim! Sizi de çok sevdim! Hayriyeee!" diye bağırdı birden. "Bütün elmaları ineğe, danaya yedirmeyin kızım! Toplayın iyilerinden, konuklarımız götürsün!" Uzaktan babasına bakıp güldü Mesut. Bıdırdadı karısına. Birlikte yürüdüler elmalardan yana. Bir kalbur, bir de sepet aldılar. Yere düşenlerden, dalları eğenlerden toplamaya başladılar. Kapının yanındaki güllerin dibine döktüler topladıklarını. Yeniden toplamaya başladılar. Mustafa da kavun verdi konukların kucağına ikişer üçer. "Zahmet olmazsa oraya taşıyın! Hıyar acur derseniz, tonla! Tonla patates soğan! Durun biraz da onlardan çıkartayım. Hayriyeee! Soğan patates çıkarın kızım! Hocabeyin arkadaşı keklik getirmiş. Varınca biz de onları yeriz çokaşıp! Haydin!"

Bostana doğru bir daha gitti, kalanları kucaklayıp getirdi. Başka bir bıçak çıkardı belinden. Kesti büyücek bir kavunu. Çağırdı torunlarını : "Sıraya dizilin!" Kutusu görünen kız da dizildi kardeşlerinin arasına. Dört taneydiler. "Maşaallah!" çekti Kerim Ağa. "Benim yörük gelin üç doğurdu, kesti Almanya'ya gidince. Bunların dört daha olur, aferin!" Mustafa dilimledi kavunu ince ince, verdi ellerine. En küçüğünü kucağına aldı, kendi yedirdi. Hoplattı zıplattı sonra. Kalan kavunu dilimleyip dağıttı konuklara. "Ben kendim yemem, yedirmeyi severim.." dedi.

Kalburla patates soğan getirdi Mesut. Yeniden elma armut getirdi. Mustafa gitti, birer gül, birer tutam başka çiçeklerden yolup getirdi. "Buna Top Feslikan derler, ancak benim burda bulunur!" dedi, verdi ellerine. "Kurutun, kışın kaynatır içersiniz.." Yürüdü o yana, bu yana, geldi geriye.

"Her huyun çok iyi de Bay Mustafa!" dedi Kerim Ağa, "Övünmen iyi değil! Bırak kardaşım, niçin kendi kendini takdir ediyorsun, biz edelim!"

Güldü, gülmeyi bırakıp kızdı Dağdibi'nin kahvecisi : "Sabahtan beri takla dönüyorum önünüzde, ağzınızdan çıt çıkmıyor! Onun için kendi kendimi övüyorum, kusura bakma!" dedi. Bahçenin ortasında bir talvar dikili. Oraya kadar gidiyor çayırlı yol. Mustafa yürüdü. "Sigara içen var mı içinizde?" Talvarın çotağına sokulmuş bir Birinci gördü. "İçen varsa birer tane vereyim, Mesut'unkinden. Kendim içmem. İçeni de az severim.."

Kimse almadı tuttuğu sigarayı.

Oturuyorlardı. Nuri geldi : "Tamam Hocabeyim!" dedi.

Konuklardan önce, "Kalkalım!.." dedi Mustafa. "Beş on dakika bağa uğrayalım! Bir de orayı görün. Kahveyi bırakıp geldik. Sayın Profesörüm; yerlerin altını kazıyorsun, bilmem hiç rasladın mı, böyle bağ bostan var mıymış eskiden?"

"Bildiğim kadarıyla anlatayım, eski bağcılık enteresandı!" dedi Hocabey. "Ben aslında Menemenliyim kendim. Onun öte yanında Foça vardır. Çok iyi bağcılık yapılır orlarda. Fakat Kızılırmak büküntüsü içinde Etilerin bağcılığı da ileriydi. Yani şu ölülerini küplere gömenlerin.."

Birden sordu Mustafa : "Benimki kadar var mıydı?"

Baktı Mustafa'nın gözlerine Hocabey : "(Deli mi yoksa?)" Düşündü : "(Herhalde çok övgüsüz kalmış, ondan bu kadar manyak!)"

Mustafa, Hocabey'in ağzına bakıyor, karşılık bekliyor.

Söyledi Hocabey : "Seninkini gözümüzle görmedik daha!"

İkinci sorusunu önceden hazırlamıştı sanki, soruverdi : "O dediğin Etilerinkini gördün mü gözünle?"

Mustafa'nın bir tuzak hazırladığını sandı Hocabey : "Yok ama!" dedi, "Böyle soramazsın! Gözümüzle görmüş olmamız gerekmez! Tarih olaylarını anlamak için birçok yöntemler var elimizde. Örneğin üzüm sıkılan büyük yalakları biliyoruz. Taş yalaklar. Şarap konulan küpleri biliyoruz. Büyük küpler. Kıyaslayalım : O kadar büyük küpler hangi bağcıda var bugün?"

"Bende olurdu ama İslamlık şarabı günahlamış! Ne yapacağım onca şarabı küpleyip? Durdu Mustafa : "Belki de Sayın Profesörüm, o büyük küpler ölü gömmek içindi!"

"O da vardı, bu da vardı! İkisi de ayrı. Etilerin bağcılığı ileriydi. Ege'deki eski Yunan bağcılığı da ileriydi. Asmaların kökü duruyor daha.."

"İsterseniz yola çıkalım ha?" dedi Kerim Ağa. "Bir an önce gitmezsek, keklikler çekilir. Haber veriyorum.."

Kavunları, patatesi, soğanı, elmaları, armutları taşımaya Mesut'la Hayriye yardım etti.

Cipin ardı, koltukların altı doldu. Oturmak zorlaştı. Hocabey, Mustafa'nın torunlarına başbaş etti ayrılırken. Mesut'la karısının da ellerini sıktı. Mustafa'nın bakımsız dediği bahçelerin bostanların arasından geçerek kayalıkların dibindeki tarlalara açıldılar. Hepsinin yüzünü aşılanmış ahlat ağaçları kaplamış gibiydi. Yandan bakınca bir ormana benziyor aşılı ahlatlar. Arada ardıçlar, yaban erikleri göze çarpıyor. Geçtikleri tarlalar sürülmüş, yeşil yaprakları toprağı örtmüş asmalarıyla bağlar başladı.

"Şimdi bir bahsim var Sayın Profesörüm!" dedi Mustafa. "Arayıp tarayacaksın, eğer bir tek ayrık otu, kaynaş, şu bu görebilirsen, verdiğin cezayı kabul edeceğim. İşte bu bağ benim, buyur! Bostanın orda biraz konuştum, bana Etiler'in, Yunanlar'ın bağlarını övdün. Söylediklerim sana yalan geldi. Ama şimdi göreceksin. Bana soracaksın : Sen bir kahvecisin, nasıl vakit buluyorsun bunca bağı bostanı işlemeye? Vakit; her insanın yeteri kadar vakti vardır Sayın Hocam. Ama çoğunluk kullanmasını bilmez. Çıkarlar sabah evlerinden, gez Allah gez! Kahveye gelirler, otur Allah otur! Birer tavla, birer deste kâğıt, oyna Allah oyna! Buna vakit yetmez ki Sayın Hocabeyim! Ama çok değil, her gün şöyle bir saat burda, bir saat bostanda, ikişer saat çalışsan, daha ucu görünür görünmez her arsız otu yolsan, ayrığı köklesen, vakit yeter artar! Bilmem anlatabildim mi Sayın Hocabeyim?"

"Bize fena dokundurdun Bay Mustafa?" dedi Kerim Ağa.

"Yalan konuşmuyorum! Gerçek ortada! Elinde tüfek geziyorsun, ne oluyor senin yukardaki bahçe, bağ?"

"Benim bir bahçem var, nasip olur gelirsen, sen de onu görürsün! Benim de bir tabiatım vardır, hiç övünemem körolası!"

"Kızmayın da sözümü anlayın. Arzettim önceden.."

Girdiler bağa. Gerçekten bakımlıydı.

"Girer girmez hayran oldum!" dedi Hocabey.

"Şuna Bozkır Dimniti derler!" diye başladı Mustafa. "Şuna da Konya Berelisi! Şu Akkadın Parmağı, şu Hadim Gevreği, şu Karakadın Parmağı! Çok güzel üzümlerim var örnek olmak üzere iki çubuk da Acıkara'larım var! Buyrun bakın! Güller gibi değildir bunlar, koparmak serbes! Buyrun, cipinize güveniyorsanız istediğiniz kadar yükleyin.."

"Çok isterdim ben de Menemen'deki babam gibi, senin gibi bağcı olayım! Yada uzay fizikçisi! Ama arkeolog oldum. Seviyorum gerçi. Yaşamım için çok olanak sağlıyor, fakat toprakla senin gibi uğraşmak hoş! İyi örnekler başarmışın. İşte şimdi anladım : Türkiye'de en örnek çiftçi, en örnek yurttaş sensin! Gerçi bunu geçen sefer de söyledim, ama şimdi daha çok vurgulamak istiyorum! Dediğin gibi Devlet Üretme Çiftliklerinden daha örneksin halka! Seni gerçekten kutlarım Bay Mustafa.." Elini sıktı, sonra sırtını yepti.

"Haşşöyle yahu! Sabahtan beri iyi bir söz çıktı ağzından, haşşöyle! Etilerin bağcılığı iyiydi, övünüyorsun, bilmem ne! Öldürdünüz beni be! Kızmakta haksız mıyım? İyi bağ bahçe, bostan meydana getirmediniz, ama iyilerini takdir etmek de mi elinizden gelmez bre Sayın Hocabeyim, Sayın Konuklarım? Benim dediğim burası be kardaşlarım!"

"Benimki öyle kuru övgü değil!" dedi Hocabey. "Gerçekten çok beğendim! Gördükten sonra hayranlığım arttı. Zaten kavunlarını da beğenmiştim. Öğrencilerimi getirip göstereceğim. Anlatsınlar memleketlerine gittikleri zaman, yaysınlar adını!"

"Kır bağıdır Sayın Hocabeyim! Bir damla su vermem! Ama iyi bellerim vaktinde, iyi çaparım! İki çapa bir sudur! Dört çaparım, iki su olur! Bu kadar kolay hesapları yapmıyor bizim köylüler, hep aynı batakçı partilere oy veriyorlar, esef ediyorum!"

Gene o küçük çakıyı çıkardı cebinden, Kesmeye başladı kuzu kuzu salkımları. Kestiğini zorla veriyor Hocabey'in, Nuri'nin öteki ko-

nukların kucağına. "Yaylanın soğuk sularında yıkayıp yersiniz. Yedikçe de benim dediklerimi anlarsınız, alın çekinmeyin!"

Çakır Hasan'ın aklına Gülcan'ın hastalığı gelip gidiyor. "Acaba nasıl oldu? Biraz iyileşti mi? Yoksa yanıyor mu hâlâ? Söz vermiş bulunmasam gelmezdim. Dönsem ayıp olurdu.." diyor, aklından kovmaya çalışsa da dönüp gene düşünüyor.

"Kır bağı olduğu için ne yazık akarsuyumuz yok. Bir kuyu kazdırdım, çok derinlerden çıktı. Askerlikte Bolu'nun Kavacık köyüne gittim. Orda Ayı Mahir diyorlar, bir arkadaş tanıdım. Gördüğüm en tabiat sahibi çiftçiydi. Örnek aldım kendisinden. Kuyunun ağzını onun ördüğü gibi ördüm. Çimentoyla da sıvadım. Şimdi bakın, iki kova su çekip içireceğim size. Üzümlerden yıkayıp birer salkım. Sonra cipinize biner gidersiniz. Beni de kahvenin önünde bırakırsanız memnun olurum.."

Suyu çekip içirdi. Üzüm yıkayıp yediler. Sonra kestiği salkımları kucaklarına alıp cipe götürdüler.

Mustafa'yı bıraktılar kahvenin önünde. Yeniden kutladı Hocabey, elini sıktı. Çakırgil de kutladı, yoksa ayıp olacaktı.

Ondan sonra sürdüler dağ yoluna. Yokuşlara kaplan gibi tırmanıyor Land Rover.

Çakır Hasan, geçtiği yerlerin güzelliğine dikkat etmiyor. İki yerde durdular. Kerim Ağa keklik vurdu. Hocabey dürbünle karşıları seyretti. Keklikleri közlemeye vakit yoktu. İstekleri de yoktu tokluktan. "Gidelim canım!" diye de ivdirdi Çakır. Sanki Morsay'a varınca kötü bir haber duyacak, daha kötüleşmiş bulacak Gülcan'ı. Öyle içi içini yiyerek susuyor. Kerim Ağa birkaç kez, "Senin karnın ağrıyor!" diye takıldı. "Yok, ağrımıyor!" dediyse de inandıramadı. "Asıl bizim Mustafa'ya kızdım, çok övüyor kendini. Evet bakmış, yetiştirmiş, ama insanın başına vura vura öteberi vermesini sevmedim. Çiy işleri sevmem zaten. Bu yüzden kaçık keyfim belki. Kusura bakma. Haydi sen biraz şenlik çıkar, gülelim!" dedi. Gitti ormana içeri Kerim Ağa. Keklikleri vurup geldikten sonra : Öyleyse, bir kavalsız kaval çalayım! Senin kadar çalamasam da, Hocabey dinlesin, senin de gönlün açılsın!" dedi. İki elini kaval yapıp, başparmağıyla gırtlağını kullanıp "Karakoyun" havası vurdu. On dakikadan fazla sürdürdü. Tıpkı kaval sesiydi sesi.

Edası kaval edası. Nuri çok hoşlandı. "Bir gün Morsay'da Ali Şirin Bey hocama çalarsan çok hoşlanır.." dedi.

"Dürzü Bay Mustafa! Biraz bağ bostan yetiştirmiş, cak cak cak ötüyor! Çalabilsene şöyle bir kavalsız kaval?"

"Böylesini kavalla da çalamaz o!" dedi Çakır Hasan.

"Kavalla ben de çalamam!" dedi Kerim Ağa, gülüştüler.

Gün ikindin yerine sallandı. Sümbüllü Belen'e vardılar. Kara Sivri'nin boynundan kıvrıldılar. Morsay'ın başında durdu cip. İner inmez kendi çadırına yürüdü Çakır. Kerim Ağa da Aren'e giden yola baktı : "Ben kaçayım artık!" dedi. "Epey gezdik, bu kadarı yeter.."

Hocabey : "Çok memnun oldum!" dedi; sordu : "Yol var mı köyüne? Varsa bırakalım seni! Biraz da elma bırakalım.."

"Yooo istemez! Yol da yoktur.."

"Öyleyse kekliklerin birkaçını al!"

"Almam! Keklikler senindir! Söz verdim.."

Çakır koşup geldi hemen. O da üsteledi, alsın diye bir iki kavun; almadı Kerim Ağa. El sıkışıp ayrıldılar.

Nuri, kesekâğıtlarını verdi. Biraz kavun, üzüm ayırdı. "Ben bunları iletirim senin çadıra Çakır Dayım!" dedi.

Çakır da tartındı, almayacak oldu; çıkıştı Hocabey : "Canım çok! Şuna baksana, kim yiyecek bunca köycülüğü? Almam diye başını arkaya atma!"

"Yeyin öğrencilerle! Epey kalabalıksınız.."

"Hayır, al sen birazını! Dünya kavun, üzüm var! Bitince gene gideriz! Gene alırız geliriz! Haydin Altaan, Remzii! Gelin de Nuri abinizle götürün şunları.."

16
KISMET KARI

Dineceğine daha da artmış Gülcan'ın sancısı! Yanıyor durmadan. Yana yana eriyip akmış. Kızlar öğrenmiş, gelip gidiyorlar. Kamer Ana ne yapacağını bilemiyor. Süzülüp gitmiş yarım günün içinde. Çakır Hasan girer girmez kalktı ayağa. Burun buruna geldiler. Duyulur duyulmaz bir fısıltıyla sordu Çakır Hasan :

"Yapabildi mi ee'sini?"

Kamer Ana gözlerini yumdu açtı : "Yapamadı!"

"Süt içirmek geldi mi aklına?"

"İğreniyor; içmedi.."

"Zorlan içirecektin!"

Kocasına gücense ne yararı olur? Demez mi hiç? İnce ince diller dökmez mi hiç? Ama içmedi. Yatıyor şimdi. Zeke Gelin başında, ıslak havluyu bir ucundan, öteki ucundan koyup duruyor alnına. Küçük bir çocuk gibi, "Ana suu! Nine su!" diyor, sayıklıyor durmadan.

"Öyleyse nazar değdi gülüme!" dedi Çakır Hasan, havaya baktı. "Birdenbire başka ne olabilir?"

Davarı salmışlar çama doğru. Şevket oturuyor taşın dibinde. Yanında Nazmi var. Acaba ne yapabilir, ne çözüm bulabilir şu dağın başında? Düşünmeye başladı Çakır Hasan : "Yok, hayır! Onu böyle yatıramam asla!" Başkaldırıyla baktı göğe. "Bulurum çözümünü evelallah!" dedi. "Kerem Karısı'nı çağırttın mı Alaekinli'den, kurşun döktürdün mü?"

"Ah Çakırcan, ne geliyorsa aklına, benim gelmiyor mu? Sabah da söyledin! Geldi. Oturdu döktü. İşte bu kadar.."

Gün de gittim gidiyorum oldu. Kızlar Beleni'nden Kısmet Karı, Başpınar'a suya geçiyordu, saptı : "Heey Kamer Ana! Nasıl oldu Gülcan'ımız?"

"(Her yere yayılmış hastalığı gülümün!)"

"Geç! Geç bakalım Kısmet komşu!" dedi Kamer Ana. "Bir kaşık naneyağı içirdim. Bir kalıp sabun sardım, yatıyor. Çok istedim bir fincan da süt içsin, ama içmedi!"

"Nasıl sardın sabunu hey Kamer Ana?" Çöktü kızın başına. Elini alnına koydu. Sorusuna karşılık bekledi.

"Ne bileyim?" dedi Kamer Ana. "Göbeğine koydum tutulmamış bir sabun kalıbını, büktüm iki kez, peşkiri de ısıtıp üstüne, bağladım ondan sonra.."

"Bir de diyorum tuğla sarsan! Eskiler öyle yapardı. İyi gelir sancılara.."

"Ee'sini yapamıyor Kısmet komşu ee'sini! Ona çözüm bulamadım. Bir de tuğla mı sarsak, ne bileyim? Manastır Yıkığı'nda bulunur değil mi?"

"Bulunur herhal! Şevket oğlanı koşturuver!"

Su kaplarını çadırın önüne koymuştu Kısmet karı. Akşamın çöktüğünü de biliyor. Gene de köklü oturdu hastanın başına. "Sancılar gibi var mı sancılaaar! O yıl Gülfidan'ım sancılandı da çığrına çığrına öldü gitti! Babakeyf'in karısını unuttunuz mu Havana'yı? O da sancıdan gitti!" Sancıdan ölen gelinleri kızları saymaya başladı.

Kamer Ana : "Neyse Kısmet komşu neyse!" dedi.

Kısmet karı : "Şöyle çözüp bir bakayım karnına! Biraz da oğayım elimle! Belki Allah rasgetirir!"

Konuşulanları sözcük sözcük izliyor Çakır Hasan. Hemen çıktı dışarı. Şevket oğlanı tuttu omzundan : "Haydi aslan dedem!" dedi. "Uçuver alakıyık kuşu gibi! Manastır Yıkığı'na varacaksın dakikada! İyisinden bir tuğla bulacaksın! Haydi göreyim seni!" Yolladı çocuğu, gene girdi içeri. Kısmet karı Gülcan'ın karnını ovuyor. Bir yandan da sancıdan ölenlerin sayımını sürdürüyor. "Şevki Dayının Akile de sancıdan gitti, biliyorsunuz.."

"Kısmet komşu, keees!" diye bağırdı Çakır Hasan. "Çocuğun başında sinir bozucu konuşman iyi değil! Kes de kalk! Akşam oluyor, suyunu selini doldur! Sabah olunca gene gel, kalk! Şimdi karanlıkta kim götürecek seni?"

"Haklısın Çakırcan!" dedi Kısmet karı, kalktı. "Gene Allah bir yandan bir çözüm ulaştırır, günlerin gecelerin sahibidir o; üzülmeyin!" dedi, su kaplarını alıp gitti.

"Zaten zıddolup durduğum bir insan! Milletin parasını öğütür durmadan! Bir de gelmiş lakluk konuşur! Her sancılanan ölür mü sanıyorsun akılsız? Benim kızım yarın iyi olacak! Benim kızıma ben ne lazımsa yapacağım! Kızıma ben tuğla getirtiyorum şimdi!"

Kamer Ana, sabunu Gülcan'ın karnına koydu, büktü bir iki kez, sardı yeniden.

Birden yüzaşağı kıvrıldı Gülcan, karnının üstüne yattı. Biraz öyle kaldı, rahat edemedi, doğruldu. Oturumunun üstüne durdu bir süre. Ellerini koydu karnına, ileri geri sallandı : "Anacığım karnıımm!" diye inledi.

"Çok mu ağrıyor Gülcan'ım karnın?"

"Çok ağrıyor nineceğim.."

Kamer Ana, kümelenin ağzına durup Manastır Yıkığı'na doğru baktı, Şevket oğlan daha görünürlerde yok. "Nazmi oğlanı yollasaydık keşke!" dedi, baktı. "Ama gelir, şimdi uçar gelir!" Döndü, içeriye girdi. "Tasamdan sana demeyi unuttum ay Çakırcan, bir sarı makineye binmişler, kasabanın memurları geldi buraya bugün! Kaymakamı, yol müdürü, ötesi berisi geldi. Ankara'dan gelen Hocabey'i görelim demişler. O da kısmet olmadı. İyi kötü bir sofra kurduk. Yeyip içip gittiler.

"(Dert yesinler!)" dedi Çakır Hasan.

"Gittiler! Senin yokluğunu bildirmedik.."

"Gitsinler.."

17
DERECE

Gelir gelmez çamın dibindeki şezlonga uzandı, radyoyu kucağına aldı Hocabey. Bir hafif müzik yayını buldu bölge radyosundan. Onu dinleyip gün batımını seyrediyor. Firengiz'in ardındaki dağlar, birbiri ardına geçip sıralanmış. Dağlar yeniden perdelenmiş. Serpil, kızılardıcın yanındaki taşın üstünden Hocabey'i seyrediyor. Kazı Ekibinin Gülü Altan'la arkadaşı Mehmet Ali fısıldaşıyor. Doçent Ali Şirin kendi çadırında. Sondaj çukurunun suları süzülüp gitti. Ama iyice kurumadı. Verimli bir çalışma yapılamadı bugün. Asistan Cemal, erkek öğrencilerle Morsay'ın burnundaki ak taşın üstünde oturuyor. Güler de aralarında.

"Çakır Dayı perişan Sayın Hocam!" diye sokuldu Altan. "Gülcan kızın sancısı geçmiyor! Ateşi düşmüyor!"

Kıstı radyoyu biraz. Ağırlığını ayaklarına verip yarım doğruldu. "Acaba keçi eti mi dokundu, keklik eti mi?" Durdu. "Bizler de yedik o etlerden, bir şey olmadı?" Sordu : "Ateşi kaç?"

"Ölçmedik Sayın Hocam, nerden bilelim?"

"Ölçmeyince ateşi nasıl bilinir?"

"Serpil arkadaşımız eliyle dokunmuş, var diyor. Ben dokunmuş değilim tabii. Derecemiz yok Sayın Hocam!"

İyice doğruldu şezlongun üstünde. "Derecemiz var canım!" dedi. "Çadırda çantalardan birinde olacak. Götürün ölçün!" Kalktı gitti çadıra. Birtakım ilaçların pamuğun, pomadın arasından dereceyi bulup çıkardı. Hemeninde çıktı dışarı : "Serpiiil!" diye bağırdı. "Buraya gel çabuk!" Çağırmasını bekliyormuş gibi koşup geldi Serpil. "Al şu dereceyi git, ateşini ölç! Sonra gel bana haber ver!" Serpil koştu. Altan bakıyor çamın dibinden.

Kamer Ana ateşi canlandırmış ocakta. Şevket koşup geldi o sırada. Yassı, geniş bir tuğla bulmuş. Hemen attılar közlerin üzerine. "Kızsın da saralım yavrumun karnına!" dedi Kamer Ana. Serpil girdi aynı anda : "Hocabey dereceyi verdi, ateşini ölçeceğiz.."

Zeke Gelin de, Kamer Ana da çekildi hemen. Hemen iyi gelecek bir uygulama yapacak belki Serpil. Yer verdiler çabuk. O da dereceyi silkti birkaç kez. "Koy şunu koltuk altına Gülcan!" dedi. "Kıpırdatmadan tut biraz!"

O durumda değildi Gülcan. Baktı, hemen anladı Serpil. Yatırdı kızı sırtüstü. Koltuğunun altına soktu dereceyi. Yerleştirdi iyice, bastırdı. "Hocabey soruyor, ateşi kaç?"

"Allah bin bin razı olsun!" dedi Kamer Ana.

"Tasalanır diye duyurmamıştım, sağolsun!"

"Sağlık davası saklanır mı ama? Hocabeyimiz iyidir. Elinden geleni esirgemez. Duyar duymaz dereceyi çıkarıp verdi, git ölç dedi. Şehirde olsak, hemen götürürdük bir hastaneye! Yada doktoru eve çağırırdık. Rahatsızlığının ne olduğu anlaşılırdı. Nedeni belli değil ki sancının! Yayla zamanı buralarda bir doktorun bulunması çok gerekli çoook!"

"Doktor köylere bile yok ay kızım! Belkim kasabalara da yetişmiyor; nerde kalmış yaylalara!"

"Bazı bakımlardan Türkiye çok geri!"

Öksürdü Çakır Hasan : "Hangi bakımdan ileri?"

Tuğlanın altını üstüne döndürdü Kamer Ana : "Buna lüzum kalmadı mı gayri?"

"Ne o?"

"Saralım diyorduk karnına. Belkim sancıyı keser.."

Serpil baktı, ne diyeceğini düşündü, araştırdı, büktü dudağını : "Valla bilmem ki! Hiç ilaç yok değil mi evde?"

"Nerden olsun? Sabun sardım. Sabahtan da bal karması yedirdim. En iyi ilaç odur bizim. Biraz da naneyağı içirdim. Süt içirmek istedim, içmedi.."

"Sabun sarmanın yararı ne?"

"Ha birazcık yumuşatır diye.."

"Yakılar yapıldığını duyardım Edremit'te, ama ne yakısıydı, nasıl yapılırdı bilmem ki? Doktorun, hastanenin olduğu yerlerde gerek yoktur bunlara.."

Şevket, terlemişti Manastır Yıkığı'na inip çıkarken.

"Sırtına bir şey al aman koçum!" dedi Kamer Ana. "Aman ninem bir şey al, sen de hasta olursun!"

"Ben olmam!" dedi Şevket, sıktı dişlerini. Belki şimdi ailecek Hollanda'da babasının yanında olmayı düşünüyor. Orda Avrupa'nın çok yetkin hekimleri bakar, ilaç verir, hemen iyileşirdi ablası. Burda çekiyor. Daha ne kadar çekecek kimbilir? Yeniden sıktı dişlerini.

Serpil kaldırdı Gülcan'ın kolunu usulca. Aldı dereceyi. Alapilli'nin düğmesini sürdü Çakır Hasan. Soğuk ışıkta baktı dereceye Serpil. "Otuz dokuz!" dedi, renk vermedi. Önemsiz bir şeyi açıklar gibiydi sesi. Ama hemen yapılacak önemli işler var gibiydi duruşu. Bunu sezdi Çakır Hasan. Çok mu yüksek, yada çok mu düşük? Bir şey anlamadı Kamer Ana. Zeke Gelin baktı boş boş. Gülcan anlardı, öğretmişlerdi köy okulunda. Ama kulakları uğulduyor, beyni zonkluyor durmadan.

"Anam karnıım!" diye yeniden büküldü. Elini sabunun üstüne bastırıp yeniden inledi.

Derece elinde çıktı Serpil. Hocabey'in yanına vardı doğruca. Daha temelli çökmemişti karanlık.

"Kaç?"

"Otuz dokuz, Hocam.."

"Bir yanlışlık yapmadın değil mi?"

"Yok Hocam!"

"Ateş düşürücü ilaç olacak bende. Antibiyotik.."

"Varsa verelim Hocam!"

"Verelim ama sonra ne olacak?"

"Hem de peklik var Gülcan'da Hocam?"

Hocabey düşündü : "Peklik giderici ilaç da var mı acaba?" Kalktı şezlongun üstünden, çadıra gitti. Çantasını açtı yeniden. "Lüks lambasını yakın!" diye bağırdı. Karanlık basmıştı. Ayırdığı ilaçları okuyamıyor. Altan koştu hemen. Bulup çıkardı tüplü lüks lambasını. Yakıp getirdi önüne. İki kutu ayırdı Hocabey. İkisinde de haplar var : Cloro-

misetin, Laksafenol. Kutuları açıp kâğıtlarını okudu. "Bunlardan bol suyla birer tane içsin bakalım.." Uzattı Serpil'e.

Serpil ilaçları götürdü. Kendisi içirdi birer tane. Sonra aldı kutuları yanına. Dört saat sonra gelip birer tane daha içirecek. Kolundaki saate baktı.

"Bu Hocabey çok gözüme girdi çoook!" dedi Çakır Hasan. Söylediklerini Serpil iletir elbet. Birazdan kendisi de kalkıp gidecek. Kendi diliyle de ödeyecek şükran borcunu.

"Bu ocaktaki ısındı iyice; koyacak mıyız?"

"Yok! İlaç geldikten sonra ne lüzumu var? Şimdi kesecek şirpedek! Hocabey Ankara'dan getirmiş! Kimbilir nasıl keskin ilaçlar? Artık lüzumu yok tuğlanın filan.."

Çıktı çadırdan. Gülcan hâlâ inliyor, ama o kadar olacak. İlaç etkisini birden gösteremez. İçine bir rahatlık doldu Çakır Hasan'ın. O rahatlıkla yürüdü. Necip'in Nazmi, kalkıp gitmiş. Davar kendiliğinden toplanıp gelmiş. Çakır Hasan döndü, Alapilli'yi aldı eline. Ağıla gitti. Eksik fazla var mı baktı. Kapattı kapısını. Badış Ağa'ya baktı; hiç durmadan muzukluyor. Gülcan'ın hastalığını anlamış sanki. Yaslı bir görünüm almış birden. Üzgün üzgün sürtüyor başını toprağa. Kıvranıyor yerlerde. "Hiç kıpırdama!" dedi Çakır Hasan. Yürüdü Hocabeygil'in çadırlara doğru. Hocabey, oturmuş masaya. Halkın sağlık sorunlarını konuşuyor öğrencilerle.

Çakır Hasan, "Asıl azmaz, bal kokmaz!" dedi otururken. "Nasıl yüksek bir adam olduğunu ilk günden anlamıştım! Gerçi köyün, kırın tabiatına tam uymuyor tabiatın! O da şehirlerde yaşadığından! Çok insanlıklı bir Hocabeysin! Derece verdin, ilaç yolladın! Hiç istemediğim halde gösterdiğin yüksek insanlığa ne diyeceğimi bilemiyorum; varolasın! Devletin yerinde ben olsam Ankara'ya seni Başbakan yaparım, seni dikerim Cumhurbaşkanı; ılık, kaynaşık, anlayışlı, göğsü merhametli.."

Azıcık hizmet etmekle halkı sevindirmenin nasıl kolay olduğunu somutuyla görüyor öğrenciler. Özellikle bunu kanıtladığı için mutlu Hocabey. İşte Türkiye'nin en sağduyulu insanı Çakır Hasan da kanıtlıyor bunu; mutlu!

Böylece, öğrencileriyle yürüttüğü söyleşi yeni bir boyut aldı. "Bakınız, hemen burda bir saplama daha yapayım : Halkımız çok şey iste-

mez devletten ve aydınlardan! Ona elinden geleni, elinde olanı vereceksin, o sana canını verecek!"

"Hiç hiç kırpmam gözümü! Şimdi iste, çıkarıp vereyim şu kıymetsiz canımı Sayın hocabeyim!" Oturmuştu, biraz kalktı. İğ gibi iki üç kez döndü kendi ekseni çevresinde. "Devlet filan diyorsun ama hani öyle devlet? Devlet bana bir ayak gelsin, ben ona on ayak varmazsam adam değilim! İşte şunca yıl oldu, Yirminci Yüzyıl yarıyı çoktan geçti, daha yolumuz yok! Yolda sürecek taşıtımız yok! Güya demokrasi! Güya seçim! Güya cumhuriyet! Ama yaşam mı şu yaşadığımız? Sözüm meclisten dışarı, içine tüküreyim böyle yaşamın Sayın Hocabeyim!"

"Haklısın! Lakin.. Fakat.."

Başını önüne eğip kaldırdı Hocabey :

"Anlıyorum ne demek istediğini.." dedi.

"Sağol, varol! Anlıyorsan çok iyi!"

Kalktı birden. Rahat değil. Kıpırdanıp duruyor. Kalkıp bir iki dönüyor, sonra gene oturuyor. Bu kez oturmadı. "Gidip bakayım çadıra. Siz de yemeğinizi yeyin. Hepiniz varolun, sağolun! İhya oldum bugün. Lakin biz Dağdibi'ne gidince Kaymakam, yol müdürü, şu bu gelmiş zatına hoşgeliş etmeye, bulunamadık! Neyse, kaçıp gittiğin yok nasıl olsa, adamsalar bir daha gelsinler. Neyse.. Ben gideyim bir.."

Geldi çabuk. "Gülcaan!" dedi. "Nasılsın dedem?"

İnip kalkıyor göğsü Gülcan'ın. Bir o yana, bir bu yana dönüyor, çırpınıyor. "Dede çok ağrıyor karnım! Çok ağrıyor dedee.."

"Geçecek inşaallah! Hele ilaçlar etkisini göstersin! Göreceksin, bir şeyciğin kalmayacak!"

"Çok ağrıyor dedeciğim.."

Oturdu çulun üstüne. Kavunları, sinideki üzümleri gördü. Elini sürdü elmalara. "Gülcan yesin diye Hocabey göndermiş!" dedi Kamer Ana. "Ama Gülcan kendi kendini yiyor! Tırnaklıyor yerleri.."

Ellerini birbirine çarptı, cık cık etti : "Canım bu Hocabey gibisi vallahi yok!" dedi. Yeniden çarptı ellerini birbirine.

"Allah bin bin razı olsun! Gönlünün her türlü muradını versin! Dirseklerinde ak ak tüy bitirsin! On cennette peygamberlere komşu etsin!" Bildiği duaları sıraladı Kamer Ana. Zeke Gelin de duygulandı, sildi gözünün yaşını.

Ağlar Kâmil : "Acıktım anaa!" dedi.

Kamer Ana işitti. "Bir yandan koyalım sofrayı!" deyip kalktı. Çakır Hasan bu kez gürelmiş bir moralle döndü ekseni çevresinde. Zeke Gelin fırladı ayağa. Onu aldı, bunu getirdi; iki dakikanın içinde kuruldu sofra. Çorba büyük sahanda. Kamer Ana kaşık dağıttı, ekmek koydu. Gülcan'ın yattığı yatağın ucuna doğru çektiler sofrayı. Kaldırdılar usulca; oturttular. Kamer Ana sağına geçti. Kendi kaşığıyla üfürüp üfürüp vermeye başladı koruklu çorbadan. Hiç isteği yok Gülcan'ın. Ağzının içine çürük biber tıkmışlar. Tıkıp basmışlar sanki. Hem de kurumuş dili damağı. Elini kaldırıp midesini tutuyor, itiyor kaşığı.

"Gülcaan, ay Gülcan! İtme kızım elimi! İtme de azcık gayret et! Yemezsen, nasıl iyi olursun dorumum?"

Neden acaba durmadan üsteliyor? Baskıya dayanamıyor, iki kaşık yutuyor zorla. Sonra istemiyor.

"Şu kavunların gök gibilerinden keselim. Yada kendi bostanımızdan gelen keleklerden seçelim.." dedi Kamer Ana. "Serin serin iyi gelir gülüme. İki salkım da üzüm yıkayalım.."

Zeke Gelin hemen kalkıyor, konuşulanı yapıyor. Gene yaptı; bir yandan üzüm yıkadı, bir yandan hamca bir kavun kesti. Getirdi ayrı ayrı. Bir dilim verdi Kamer Ana Gülcan'a. Bir lokma yedi, bir daha yemek istemedi. Bir çilkim üzüm uzattı Çakır Hasan kendi. Bir tane aldı, ağzında döndürdü, yuttu, bir tane daha almak istemedi.

Serpil, Güler, Altan; üçü girdiler :

"Hocabey soruyor, Gülcan nasıl? Ali Şirin Hocamız da soruyor. Bütün arkadaşlar merak ediyor, nasıl Gülcan? Hocabey merak ediyor, nasıl oldu ateşi, düştü mü biraz?"

Çakır Hasan fırlayıp kalktı ayağa. Kamer Ana, Zeke Gelin, onlar da ayaktaydı. Öğrenciler oturmadan oturmadılar. "Allah hepiciğinizden bin bin razı olsun!" dedi Kamer Ana.

Serpil dereceyi çıkarıp silkti. "Gülcan, al bakalım!" dedi. "Koy bunu koltuğunun altına, sık! Bir daha ölçelim ateşini!"

Hiç oralı olmadı Gülcan.

Serpil kaldırdı kızın kolunu. Dereceyi yerleştirdi koltuk altına. Bastırdı dışından. Öyle tuttu bir süre.

Sofra olduğu gibi kalmıştı.

"Sofraya buyrun diyeceğim.." dedi Çakır Hasan.

Elini göğsüne koydu Altan :

"Siz buyrun, biz yedik! Buyrun yeyin yemeğinizi, Çakır Dayıcığım! Biliyor musun; 715 kişiye bir doktor düşüyor Amerika'da. Sovyetler Birliği'nde 520 kişiye; Türkiye'de ise 2.773 kişiye! Bu da ortalaması. İstanbul, Ankara, İzmir yutuyor çoğunu! Öyle iller var, 27.000 kişiye bir doktor! İngiltere'de 100 hastaya bir yatak, Sovyetler'de 80 hastaya bir yatak; bizde 500 hastaya bir yatak! Hesabet; bir yatağın başında 500 hasta, kuyruğa girsin, yıkılıp ölsünler.. Bir konuşma hazırlamıştım öğrenci derneği için. Ordan aklımdadır bu sayılar. Ortalama ömür Sovyetler'de 70 yıl, Amerika'da 71 yıl, bizde 40 yıl! Beterin beteri var, Angola'da 34 yıl. Onlardan biraz ileriyiz işte. Bizde çok savsaklama var Çakır Dayı çoook! Bunları söyleyen arkadaşlarımıza komünist diyorlar. Görüyorsun ellerin nasıl yaşadığını dünyada! Bizim iyi yaşamadığımız ortada.."

"Kalkınıyoruz, kalkındık, büyüüük olduk!"

"Tıraaaş!" dedi Güler. "Yalancının canı çıksın!"

Serpil dereceyi aldı. Hemen çaktı Alapilli'yi Çakır Hasan. Altan'ın elinde var bir tane, o da çaktı. Işıkta baktı Serpil : "Allah Allaaah!" dedi kendi kendine. Bir yanlışlık olup olmadığını düşündü. "39,6! Az önce 39'du.."

"Düşme mi var Serpil kızım?"

"Biraz yükselme var Çakır Dayı, neden acaba?"

"Otuz dokuz, onda altı!" diye mırıldandı Altan.

"Ben Hocabey'e gideyim!" dedi Serpil. Feneri alıp çıktı. Güler'le Altan oturdu. Zeke Gelin sofrayı topladı sessiz.

Birden içinin ümitleri uçtu gitti Çakır Hasan'ın. Yükselmenin ne kadar olduğunu açık seçik anlamış değil. Ama okunuyor Serpil'in, Altan'ın yüzünden. Durum iyi değil. Gülcan'ın yüzünden okunmuyor mu? Gerçeği ne kadar görmezden gelse, görmek zorunluğunu kavradı birden : "Vay çarkına yandığımın dünyası! Vay dünya gibi!" dedi. Yeniden oturdu gençlerin yanına.

"Gülcan'ı doktora götürmeli Çakır Dayı!"

"Ama nasıl gider? Görüyorsunuz halini?"

"Gülcan'ı en kısa zamanda bir doktor görse iyi olur!"

"Helbet iyi olur görse, kötü mü olur?"

Çakır Hasan eğdi başını. Dizlerini çatal yaptı. Çatalın arasına gömdü başını. Düşündü öyle : "Sırtımla gitse, iki bir demem! Ama görüyorsunuz, ele gelecek yanı kalmadı gülümün! Akıp gitti gümüş gibi kız! Yollarımız da yol değil! Kasaba derseniz uzak.." Kara kara düşündüğü besbelli oluyor. Kahrolduğu besbelli.

Başını kaldırıp çadırın en sivri yerine baktı : "O kadar dere tepe yollara dayanamaz.."

"Anam karnıııım!" diye büküldü Gülcan.

"Hocabey'in düşürsün diye verdiği ilaç artırdı!"

"Anladığımız bir konu değil ki!"

Birden bir öğürme geldi Gülcan'ın içine. Tutamadı kendini. Tutacak gibi oldu, başaramadı. Yatak, üstü, eteği battı. Çok utandı. Çınlayıp duran kulakları daha çok çınlamaya başladı. "Biraz çorba içirdik, onu da kustun ay kızım! Yoksa içirmese miydik?" Bir şaşırmanın içinde ne konuşacığını bilemiyor Kamer Ana.

Zeke Gelin, leğeni ırbığı alıp geldi. Bez buldu bir yerlerden. Yıkamaya başladı batan yerleri. O sırada bir daha öğürdü Gülcan. Bu kez tutmak için zorlamadı kendini. İyice boşalttı içinde ne varsa!

Güler kalktı usulca. Çıkıp Hocabey'in oturduğu yere gitti. Serpil ordaydı. Bütün kadro orda. Altan kaldı.

"Hocabey cipi verse kolay! Ama.."

Çakır Hasan baktı boşluğa : "(Ama..)" dedi içinden.

Hocabey, Güler'i de dinledi. Sonra "Vallahi.." dedi, büktü kalın dudağını. "Bizim bu işe girmemiz yanlış aslında! Bizler birer arkeolog olarak, ne anlarız doktorların anlaması gereken işlerden? İlaç vermek, şu bu yapmak, sakıncalı ve yanlış! Kötü sonuçlar doğurabilir. Bu durumda yapacağımız en doğru iş, Bay Çakır'a, çocuğu doktora götürmesini, yada doktoru buraya getirmesini söylemektir! Bundan başkası yanlış olur.."

"Ateşi daha da yükseliyor! Peklik devam ediyor. Ve kusuyor. Doktorluktur bu iş. Benim de aklım böyle söylüyor!" Gerekmediği halde gözlüklerini çıkarıp sildi Ali Şirin.

Ekşi, sası bir koku doldurdu çadırın havasını. Belki aldığı hapların erimesinden oluyor bu koku. Silip pakladı Zeke Gelin. Leğeni dı-

şarı çıkardı. Orta yeri süpürdü tozutmadan. Gelip çöktü kaynanasının yanına.

"Hocabey gerçekte iyi adam!" dedi Altan. "Seni nasıl sevdiğini biliyorsun. Söylesen kırmaz gibi geliyor bana. Nasıl olsa sizin kasabaya da orman yolu var. İsterse bu yandan Konya'ya bile attırabilir hastayı. Sorun mu böyle bir cip olduktan sonra?"

Yüzü bulandı, rengi sarı esmer bir hal aldı Çakır Hasan'ın. "İyi adam olduğu belli! Son derece iyi adam! Ama nasıl söylerim, veremezse mahçup olur, üzülür?"

"Neden veremesin? Devletin cipi! Lastik, benzin, şoför, hepsi devletin!" Birden, "Hasta kimin?" diye sordu Altan kendi kendine. "Hasta da devletin! Anayasa'nın bir maddesi var, devlet halkın sağlığından sorumlu! Halkın hastalığına bakmak devletin başta gelen görevlerinden! Devletin cipi, devletin hastasını alıp kasabaya götürecek, doktora gösterip getirecek! Niçin yapmasın Hocabey bunu hemde niçin mahçup olsun? Sen bazı konuları çok değişik ve ince düşünüyorsun! Bırak bu ince düşünmeleri de, Hocabey'e git, söyle.."

Söyleyip söyleyemeyeceğini aklından tartıyor, bu güveni kendinde bulamıyor. "Belki en iyisi, kendi hocalarına kendilerinin söylemesi! Bunu da kendileri akıl etmeliler. Haa bak; bu cip aynı zamanda parayla çalışan bir cip olur; kaça gidersin arkadaş? Kilometresi şu kadardan temsil bu kadar liraya! Satar savar, al arkadaşım o kadar lirayı, haydi çek! Derim. Deral yaparım dediğimi. Satıp savmama da gerek yok. Elimde avucumda olan yeter. Ama öyle değil. Ver Hocabeyim diyeceksin. Hatıra bağlı bir şey. Gerçi devletin cipi. Olsun, gene hatıra bağlı.."

Düşündüklerinin hepsini açıklaması zordu Altan'a. Birden koca Morsay'ın başında yapayalnız, hem de çözümsüz kalakaldığını düşündü. Hocabey'in yüzünü gözünün önüne getirdi. Cipi istediği zaman dudaklarının alacağı biçimi düşündü, kaçıp gitti neşesi. "Belki düşündüğüm kadar iyi adam değil. Sadece baldudağın biri. Çok yücelttim akşamdan beri. İş esasa gelince "Olmaz!" deyip keser. Karşıdan bakmayla bilemem ki!"

Hocabey'le kızlar girip geldi o sıra. Arkalarından Asistan Cemal girdi. Altan da, Çakır da hemen fırladı. Kamer Ana'yla Zeke Gelin de fırladı. Çocuklar köşelere çekildi iyice. Gülcan, karnını tutuyor, inliyor

durmadan. Bir yandan da öğürüyor arada. "Çok çok geçmiş olsun Bay Çakır! Nedir bu çocuğun başına gelen? Daha dün bir şeyciği yoktu? Ne oluverdi birden?"

"Biz de anlamadık Hocabeyim!" dedi Kamer Ana.

"Bakın, beni dinleyin şimdi : Sancısı ve ateşi var. Verdiğimiz hapların etkisi olmadı. Yapılacak iş, çocuğu alıp doktora götürmek, yada doktoru alıp buraya getirmektir!"

Hocabey'in sesinin titreşiminden sezdi, cip istenecek bir havası yok. İstese de vermeyecek. Sezdiği için o yandan konuşma kapısı aramadı. Önerdiği yandan konuştu :

"Ah benim yüksek Hocam! Gelir mi doktor bu dağların başına?" dedi usulca; yere baktı.

"Aaa! Elbet gelir, çünkü görevidir.."

"Bizim kasabada bir tek doktor var. O da kasabadan dışarıya ancak ölüm zulüm halinde çıkar. Onun dışında kessen çıkmaz!"

"Hayır efendim hayır! Bal gibi çıkar! Görevi olunca çıkmayıp ne yapacak?"

"Görevi olmakla ne farkeder Hocabeyim? Devletin de görevi halkın sağlığını korumak! Koruyor mu? O da çıkıp gelmez. Korumayınca devlete ne yapabiliyoruz da, gelmeyince doktora yapalım?"

"Yok efendim yok! Sen işi karamsar açıdan ele alıyorsun!"

"Haydi akımsar açıdan alalım gözel Hocam!"

"Bu doktorlar, bak Çakır Hasan, Tıp Fakültesi'nden çıkarken ant içer. Hani yedek subaylar subay çıkarken nasıl ant içer, tıpkı öyle! Bu andın adına Hippokrat Andı denir. Duydun mu hiç? Bak sana basitçe anlatayım. Bu antta açıkça belirtilmiştir : Karşıma çıkan hasta, hangi ırktan, renkten, dinden, dilden, cinsten ve sınıftan olursa olsun, ona elimden gelen tıpsal yardımı yapacağım! Ona bakacağım! Bunun için namusum üzerine söz veriyorum! Böyle bir ant. Savaşta düşman yaralısı olsun isterse! Az önce kendi subay arkadaşına kurşun çekmiş olsun. Ona gene bakacak. Ant böyle. Her doktor bunu bilir ve asla unutmaz. Kasabadaki de bilir. Git söyle : Benim Morsay'da bir hastam var, kız torunum, babası Hollanda'da liman işçisi olarak çalışıyor, memlekete döviz kazandırıyor. Sancısı ve ateşi var. Buraya kadar gelmesine olanak, olasılık yok. Buyrun biz oraya gidelim! Bak nasıl geliyor. Çünkü

sen böyle söyleyince hemen andını düşünecek. Herhalde cankurtaran arabası filan vardır elinde. Yoksa tutarsınız bir cip, gelirsiniz. O kadar gidere de sen razı olacaksın!"

"Uça uça olurum!" dedi Çakır Hasan. Bu arada Hocabey'den cip istenemeyeceğini açıkça anlamış oldu.

"Yani şimdi gider söylersem doktor hemen gelir mi diyorsun Hocabeyim?"

"Yüzde yüz! Varıp bir selam vereceksin : Günaydın Sayın Doktorum, ben şöyle şöyle bir iş için geldim.. diyeceksin. Yani kısaca halini arz edeceksin, o da hemen gelecek.."

Düşündü, boşluğa baktı Çakır Hasan. Vakit gece. Ay çıkmadı daha. Hem de beşinci yıla devrildi, ayak basmıyor kasabaya. Andı var. Küstü derinlerden. Gülcan'sa inliyor. Hemen verdi kararını. Gözünü kırpmadan gidecek. "Pekâlâ Sayın Hocabeyim! Hayhay! Deral gidiyorum, hayhay!" Kalktı dikeldi.

Hocabey'le ötekiler de kalktı o sırada.

"İşte sağduyu diye buna derim!" dedi Hocabey. "Yapılması gerekeni anlatınca nasıl da anlıyor Türk köylüsü! Sağduyusu bu kadar yüksek başka köylü, başka halk yoktur dünyada.."

"Gideceksin; sana iyi yolculuklar Bay Çakır, bize de müsaade.. Birazcık yatalım, çünkü yorgunuz. Onca yol gidip geldik, cip sarstı ne olsa!"

"Sağolun varolun! Allah bin bin.."

"Doktora Günaydın! demeyi unutma! Varır varmaz Günaydın Sayın Doktorum! diyeceksin.."

"Derim.."

"Kaymakamı görürsen, buraya kadar geldiği için teşekkür ettiğimi söyle. Gene buyursun. Burda olduğum bir gün beklerim. Rasgele görürsen söyle; öyle aramak için vakit yitirme.."

"Olur.."

"Haydi öyleyse, güle güle.."

Karısına fısıldadı çabucak : "Sandıktan para çıkar ne varsa!" dedi. "Yatakların altından tüfeğimi çıkar! Geliiin! Sen de biraz ekmek azık kat kızım.."

"Olur baba!" dedi Zeke Gelin. Sofra bezini açtı. Bir sargı buldu. Yol torbasını aldı çividen. Bazlama, peynir, soğan koydu. Yola gidene can verecek azıklardı bunlar; atanın dedenin torbalarına katılan kadim erzaklar.

Kamer Ana para çıkardı. Tüfeği getirdi.

"Alapilli'yi de almak isterim yanıma Kamer Ana. Siz lambayla, çırayla idare edin! Geceleyin yola çıkıyorum. Orman yolundan değil, keseden gideceğim. Uçacağım kayalardan, taşlardan.."

"Allah yol açıklığı versin, hayırlısıyla git gel!" dedi Kamer Ana, bildiği bütün duaları okumaya başladı kocasının ardından.

18
KARANLIKTAN AŞAĞI

Kasabaya en kese yolun nerelerden geçtiğini biliyor. Çok inip çıktı, çok yeldi zamanında. Ayın doğmasını beklemedi. Kimi zaman bayır çalılardan, kimi zaman düzayak çayırlardan, kimi zaman ekini yolunmuş tarlalardan, kimi zaman açılmamış ormanın içinden, kimi zaman dik bayırları tırmanarak, kimi zaman dereleri geçerek koştu koştu. Ayın doğmasını beklese gecikirdi. Azık torbası sırtında, tüfeği omzunda, Alapilli elinde, şurası kazık, burası yarık demeden, uçarak, sekerek koştu. "(Madem gerekiyor, yürürüm! Madem gerekiyor, küs olsam da giderim! Öp elimi dese öperim. İş ki Gülcan'ın sancısı dinsin; ateşi sönsün! Giderim!)"

Katran gibi karanlık ormanın içinde şimdi. Olacak olan olur, neyse o olur, hiç korkmuyor! "Lakin yavrumun işi kalır! Çıktığım yolculuk işe yaramaz! İyisi mi tetik olayım!" dedi. Tüfeği aldı omzundan. Tetiğin yakınından tuttu kabzayı. Domuz kurşunları vardı sürdüğü fişeklerde. "İsterse kızgın kurt çıksın. İsterse ayı çıksın. Allah ya ona verir, ya bana! Sıktım mı yıkarım! Oyalanmam, geçer giderim! Ne yapacağım derisini filan serserinin? İşimin durmaya dayancası yok!"

Yepti sırtındaki azık torbasını. Salı Sazağı'ndan aşağı inen çığırı biliyor. Çok ince bir çığır. Dik! Kayar gibi iner insan. En kestirme yoldan gidiyor. "Doktorla dönerken Bozkaya'nın ardından, Taşköprü yönünden geliriz. At bulurum bir tane. Veririm kirasını. Yada cip! En iyisi cip! Cip olursa, şoför Nuri'nin dediği gibi orman yolu fıstıktır! Cipin de parasını veririm evelallah! Yeter ki doktor gelsin : Hayhay Çakır Hasan, geliyorum kardaşım! desin. Kadim andına sadık kalaraktan çıkıp gelsin benimle.."

Hiçbir sakıncayla karşılaşmadan, gülüm balım gidiyor karanlık ormanın içinden. Ay temelli geceye kalmış. Belki doğmuş yukarlarda.

Diplerden ta derelerin içinden yürüyor, kesedir diye en zor çığırı izliyor. Dakika ziyan ederim diye bir lokma azık yemeyi düşünmüyor. Yaşamının en büyük görevine gider gibi, büyük önemsemeyle yürüyor. "Kahveler dağılır varasıya! Elektrikler söner! Sabah olmaz ha deyince! Nerde bulurum doktoru? Nasıl uyandırırım? Çalarım kapısını. Unutmak yok, önce Günaydın! diyeceğim, gecenin yarısı olacak. Burasını hiç düşünmedim bak! Hocabey de düşünmedi. Bilmez bizim yolun ne kadar sürdüğünü, benim ne usta, ne keseden giden yolcu olduğumu. Ama kendimin düşünmem gerekir. Ya çok hızlı gideceğim, kanat takıp uçacağım, elektrikler sönmeden varacağım; yada iyice ağırdan alıp gün doğarken gireceğim kavat kasabaya! İkisinden birini seç Çakır; Gülcan'ın işi önemli burda! Uçabileceksen uç!"

Daha kese bir yol bilirdi Ayıderesi'nden aşağı. "Uçabilirsem ordan uçarım!" dedi içinden. Ürperdi derisi hafiften. Belli belirsiz bir korku yaladı bedenini. Bir tesbih ormanına daldı o anda. Hiç durakşamadan verdi kararını. Hemen uçmaya başladı. "İşte ay doğuyor!" dedi birden. Gökteyken gördü ayı. Bir an için yalnız ucunu gördü. Sıyrılıp gelir yüksek dağların başından. "Aman ben gideyim, ay arkadan gelsin!" dedi. Yürüdü, bir kayadan ötekine uçtu. Gene bir tesbih ormanına daldı. Derince bir çaydan geçer gibi, tüfeğiyle, koluyla kulaç attı dalın yaprağın arasından. Kızılkaya'nın dibine geldi. Bol çakıllı bir dere yatağı başladı. Suyu seli yok. Koştu kuru dereden. Ceketinden çıktı ter. "İsterse aksın kuyruğumun ordan!" dedi, güldü kendi kendine. "Bazan çok gülmelik bir adam oluyorsun Bay Çakır! Ama zararı yok, gecenin içindesin!"

Yürüdü kendi gücüne kendi de şaşarak. Görevin kendine düşen yanı yürümek. Onu tam yapmaya çalışıyor önce. Gecenin içinde korkmadan yürüyor. Kendini Haydar Ağa'nın Yeri'nde buldu bir anda. Kolunda, cebinde saati yok. Olsa çıkarır bakar. Alapilli'yi yakar ışıtır camını. Anlar sönmüş mü, sönmemiş mi kasabada elektrikler? Birden Beyre yoluna girdi. Bahçelerin bostanların arasından gidiyor. Usulca bir köprü geçti. Gündüzleri yemyeşil akar Beyre'den gelen su. Sazlık kamışlık olur iki yanı. "Dört yıldır görmediğim yollar, sular! Ben de az inat değilim haa; küsüverdim!" Göğsüne övünç doldu. İyi yol geldiğini anlıyor. Elektrikler sönmeden yetişeceğini anlıyor. Gevşemeden, dinleneyim demeden yürüdü.

Atsin köyünün altına geldi. Alt yanını çadırlar sarmış. Köpekler harradak kalktı. Hiç tınmadı. Alapilli'yi çıkardı usulca. Bir o yana, bir bu yana tuttu ışığı. Işığın ardından koştu köpekler. Zıt yönlerde hızla gezinen ışığın ardında şaşırdılar. Hızla yürüdü Çakır, köpekler geride kaldı. Ormandan kurtuldu iyice. Düzden gidiyor artık. "Bundan ötesinin yürümek gelir hakkından! Tabanın dayanırsa yürü! Ne kadar arzun varsa o kadar yürü, yürümelere doy dostum Çakır!" Yürüdü; sesi, düşüncesi gerilerde kaldı.

Ballığın Başı'na geldi. Bir beleni aşacak. Kasabanın ışıklarını gördü birden. Sarılı kırmızılı güllerin bahçesi gibi geceleyin. Ay da yaldızlarını vurmuş; parlak güzel bir resim olmuş kasaba. "Oysa bilmez miyim ne pasaklı orosbudur! Hiç sevmediğim yerdir dünyada! Üç yüzlü, beş yüzlü çakallar yüzünden. Babamı da yalanlarıyla avutan bu dürzülerin babaları! Yıllar yılı umdu Ballıdere köyünde, gelip kuş konduracaklar başına; gelmediler! Tam tersine, almaya, hep almaya saldı tahsildarlarını! Ne gök dinlidir o!" Dış düşmanı koğarken iç düşmanı da yere seriyoruz diye savaştılar. Çok haramzade bir düzenin sahipleri onlar. Nerde ne kadar ağa, bey varsa canlanıp kalktı! Halkı söz sahibi kılan kardeşliği kuracaklardı. Bunun nasıl bir kardeşlik olduğunu anlatmazdı Şükrüce. Korkardı belki. Kötüyü biliyordu. Varsıla dayalı, jandarmacı, vergici bir devlet! Büyük memur beyler onunla! Tıpkı padişahlar günündeki gibi kentler, başkentler imar edildi! Yoktu köylerin ufacık arkı, yolu, arabası! Orman yapmasa şimdi şu dolaşık yol da yoktu! Hâlâ yok el tutacak doktoru, iğne vuracak sıhhiyesi! Gecenin ortasında uzun, taşlı, tozlu yollar.

Birden şosaya çıktı, "Ooo!" dedi. "Ooooh! Nankörlük etme Bay Çakır! Güzel şosası var bak! Bu dünyada şosadan tatlı yok yok. Mis gibi. Bu yolla olduktan sonra dolanırım dünyayı, oooh!." Birden hızlandı. Elektrikler hemen sönecekmiş gibi bir duyguya kapıldı. Boyna çay geçiyor. Kurbağaların ayakucundan akıp gidiyor sular. Birden bir araba geçti yanından. Hızla geçti, bilemedi ne marka arabadır, kimindir. Biraz gitti, bir kamyon.. Her adımı iki adımdan aşkın. Her adımda korkunç kısaltıyor yolu. Yaklaşıyor küs olduğu kasabaya. "Bereket gecenin içinde varıyorum! Bereket dostlarımdan, düşmanlarımdan gören olmayacak! Görseler de bilmeyecekler, dört yıl geçmiş! Binde biri bilse, ona da ben tanışlık vermeyeceğim, zifirce bir gecedir.."

Işıklı direkler başladı. Tüfeği sırtına aldı. "Av tüfeğidir. Çok eski bir ruhsatı vardır. Hoşbulduk. Gene insanlığın varmış, hoşgeldin diyorsun. Bizim de var insanlığımız, hoşbulduk seni cımbıldak! Yalancılar kralı, büyük kalleş! Ey kalleşliğin kasabası, sevmediğim yönetim! Neye mi geliyorum? Kendim için değil! Şükrü'mün kızı sancılandı. Doktor diye geliyorum. Bir can, ama benim olsa gelmem. Orda Morsay'ın başında çürütürüm, gene gelmem. Hastalansam doktora inmeyeceğim, çoktaan andım var! Senin gibi yönetimin doktoru eksik olsun. Lakin torunum hasta. O da benim gibi çakır gözlü doğdu. Hatta biraz yeşile çalar, Beyre suyu gibidir. On üçündedir, çok severim. Benim belimden türeyip gelmiş. Gümüş gibidir. Ortadaki onun canıdır. Öp desen ayaklarını öperim.."

Birden koşmakta olduğunu gördü. Koşuyor. Gelip giden arabalar çoğalmış. Köyüne giderken bir şey düşürmüş de, geri dönüyor, koşuyor. Tüfeği sallanıyor. "İşte bir serseri köylü, düşürmüş torununa aldığı pabucun tekini, koşuyor salakane, bulacak aklı sıra! Ulan hiç kasabada yitik bulunur mu? İsterse pabuç teki, pabuç teki de değil canım, kara lastik olsun, dünyada bulunmaz! Alır geçer başka bir köylü! Şuna bak, bir de tüfek asınmış belinin kamburuna bakmadan! Hay senin köylü gibi köküne sinkaf edeyim! Ulan senin her yanın üretim olsa kaç yazarsın tembel deyyus!" Yavaşladı : "Bana söven dürzülerin tümünün avradına!" dedi içinden. "Ne pabuç teki düşürdüm, ne kara lastik; ilk geliyorum dört yıldır! Gülcan için geliyorum. Oğlum Şükrü'nün kızı. Hollanda'da çalışıyor. Yolladığı dövizler kutsal, kendi kaka! Aslan gibi bir oğlandı, aslanın yavrusuydu, çakalların elinde rezil oluyor! Benim gibi. Ulan kasaba, ulan benim ayranımı kabartıp durma! Gülüp durma üstüme! İnip geldiğim yolları bir bilsen! Bir bilsen uçtuğum kayaları! Ulan çıkayım desen bir kez çıkamazsın, ineyim desen bir kez inemezsin! Ama kalleşlikte dağları düz edersin bilirim. Milletin sırtından bütçeleri şişirir şişirirsin, dozerleri, grayderleri cem edersin, açarsın yolları, sürersin cipleri, cemse'leri, yarım saatin içinde Morsay'ın başına çıkarsın! İstersen dağlara bile asfalt çekersin dürzü! Senin gibi hileci kavat yoktur dünyada! Neyse.. Neyse çekil önümden! Lütfen çekil!"

Bir ona, bir ötekine çarpması gerekiyor koşarken. Onun için ağırdan aldı. "Sırtımda tüfek de var, ürkmesin şunlar!" dedi. Bir köşenin

başına geldi. Yol üçe ayrılıyor. Seyfe Suyu'nun olduğu yere benzinlik yapılmış. Arabaların biri gelip biri gidiyor. Beklese çok bekleyecek. Atlayıp geçmeye çalıştı. Arabalar fren yapıp karmakarışık oldu. Sağa sola büktüler direksiyonları. Kornalarını öttürdüler. Şoförler kollarını başlarını uzatıp : "Ayıııı!" diye bağırdılar. "Ayıoğlu ayıı!" "Dağların koca ayısı!" Güldü bıyığının altından. "Morsay'ın başında elime geçecekler! Açlıktan har har kalmış olacaklar. Ayakları tüm bıçılgan. Adım atacak dermanları kalmamış. Yağmur yağmış, ıslanmışlar. Anası sinkaf olmuş sıpaya dönmüşler tam! Bir lokma peynirle yarım bazlama versem canlanacaklar. Haha haha! Benim gibisi var mıdır : Çadıra alıp çay pişiriyorum bunlara. Durmadan yuvarlanıyor kazanlar, tangur tungur gürlüyor göklere. Çat çat atıyor Kara Sivri'nin, Firengiz'in başına yıldırımlar. Yıldırımdan korkuyorlar. Sarı çayı görünce gözleri açılıyor. Tam o anda "Ayıı!" diye bağırdığı herifin ben olduğumu anlıyor biri. Aklı bokuna karışıyor. Göz ediyor ötekine : "Aman çaktırma!" Çakarsam bazlamayı, peyniri, çayı, çaya katacağım balı vermeyeceğimi sanıyor. Kovacağım Morsay'ın başından sanıyor. Yelini, güneşini kesivereceğim sanıyor.

Emin Ağa'nın oğlu Raif Bey içerde camlı bölümde masanın başında oturuyor. Beyaz gömlek giymiş, kravat bağlamış. Bunlar adamları. Birden, bu kirli yüzleri belleğinin ortasına mıhlamaya karar verdi. "Ayıoğlu ayının kim olduğunu bir gün göstereyim!" dedi, geçti benzinliğin oraya. Tuttu kirli tulumlu delikanlının kolundan. "Söyle bana : Doktorun evi nerde?"

Çakır'ı bir anda gözünün önüne aldı delikanlı. Sağ elinin gösterme parmağını doğrulttu, "Bir dakika emmi!" dedi, elinde tuttuğu hortumu gelen arabanın kıçına soktu, doldurdu. Arabanın içinde de az önce kendisine "Ayıı!" diyen yüzlerden biri. İndi. Paralar çıkardı cebinden. İki tanesini ayırdı, ötekileri soktu gene cebine. Verdi delikanlıya. Gidecekti, durdu : "Yürümeyi bilmiyor musun ulan sen?" dedi, baktı ters ters. "Hay Allah!" dedi Çakır, tüfeğin kabzasını sıktı, sonra cık diye tükürdü yere. Baktı sert sert. "Ayıı!" diyen korktu, düşürdü omuzlarını, girdi arabasına, gömüldü direksiyonun başındaki ufacık oyluma, gaza bastı. Gaza bastı, gitti. Ardından baktı Çakır, güldü. "Hiç unutmayacağım seni, istersen cehenneme git!" dedi. "Sakın Mor-

say'a doğru geleyim deme! Kışın Ballıdere'ye de gelme! Seçime filan gelme! Aday maday olma! Aday maday getirme arabanla! Gelirsen kapımı çalma kavatın oğlu! İnsanlığım baskın çıkar, açarım kapıyı!" Derken bir araba daha yanaştı. Koşup geldi, tuttu omzundan kirli tulumlu delikanlı : "Şu caddeden dosdoğru git! Hasan Ali Yeşil'in evini geç! Eski Bankayı bilirsin. Ordan sağ yap. Karşına çıkar, levhası vardır. Haydi gazla emmiciğim!"

"Varol.." dedi usulca.

Yürüdü hızla. Bir sağa geçti kalabalıktan, bir sola. Az daha bir taksiye çarpayazdı. Gene "Ayıı!" diye bağırdı içindeki. Kasaba bu sözü yeni dolamış diline, öyle anlaşılıyor. Hasan Ali Yeşil'in evini biliyor. Eski Banka dediğine göre, bankanın yeri değişmiş. Ohooo, çok bankalar gelmiş! Geçti, geçti. Gecenin ileri saati, hâlâ kalabalıktı cadde. Kadın kız, kimi kocasıyla, kimi nişanlısıyla gezmeden dönüyor; kimi dondurma yemiş, parkta oturmuş, o yana, bu yana yürüyor.

19
DOKTOR

Eski Bankayı geçince saptı sağa. "Gerçekten karşıma geldi levha!" dedi. Yürüdü. "Levha karşıma geldi, yapıyı buldum! Ama kapı hangisi?" Bir kamyon koymuşlar hemen önüne. Yukarda ışıklar var. "Talihim iyidir inşaallah!" dedi. "Buraya kadar iyi gitti, burdan öteye de gider inşaallah!" Direşkenliği, kendi kendisinin hoşuna gitti. Çalabileceği kapıyı ararken kendine "aferin" çekti. Kamyonun tam ardına düşen kapıyı çalmak gerekir. Yumruğunu küt küt küt vurdu. Yoldan üç kadınla bir erkek geçiyor. Işığın altına gelince saptılar. Yandaki evin kapısını açıyor erkek. Burada eskiden Sorgu Yargıcı otururdu. Yanında Askerlik Şube Başkanı dururdu. Birine Doktor geçmiş, birine bu. Vurmayı kesti, erkeğin yüzüne baktı. "(Eski tanıdıklarımdan değil bu kavat!)" dedi. "(Ama bilir Doktorun evde olup olmadığını!)"

"Doktor Beyi arıyorum Beyefendi!"

"Zilini çalsana Beyamca!" diye çıkıştı kadının biri. Biri de koşup geldi, bastı doktorun ziline. Zile uzanan kola baktı Çakır Hasan. Dolgunca bir gelin kolu. Dört tel sarı bilezik geçirmiş bileğine. Parmağı bir süre kaldı zilde. Sonra çekildi, koştu açılan kendi kapılarına doğru. Girdi kapattı içerden. Bu kez Çakır Hasan kendisi bastı doktorun ziline. Işıkları da yanıyor, acaba dışardalar mı? Çekmedi parmağını bir süre. Güp güp güp yürüdü biri tahtalardan. Pencereyi kaldırdı yukardan : "Kim ooo? Ne istiyorsuuun?" Bir kadın sesi.

"Doktor Beyi istiyorum, hastam var!"

"Doktor Beygil Savcı Beygile oturmaya gitti! Telefon edeyim gelsinler! Zaten geç oldu, belki kalkmışlardır!"

"Geliyorlarsa etme.." diyecekti, kapandı pencere.

Kamyonun ardından dolanıp direğin dibine geldi. Durdu ışığın altında. Başka bir adam geçti karısıyla, çocuklarıyla. Kuşkulu kuşkulu

baktılar Çakır'a. Tahriratçı Salih Efendigil belki. Karısı kızı korktu belki tüfekten. "Beni eşkiya sanıyorlar belki!" Cık etti, tükürdü birden. "Şimdi koskocaman kanatlı bir kuş, kuş değil, bir helikopter olmalı. Çantasına ilaç doldurmalı doktor. Atlamalı içine. Ben de öne oturmalıyım. Göz açıp yumasıya varmalıyız Morsay'a. Konmalıyız mermer kayalığın sırtına. Gülcaan, doğrul kızım, işte doktor! Ver bildiğini! Ver, ne derdin varsa bilecek! Dinecek sancın! Düşecek ateşin! Kazayak deresine, iledin dallarının altına gidip rahat rahat yapacaksın ee'ni! Eğer doktor : Bunu burada bırakmayalım, alıp götürelim, bir de aynaya tutalım, içini dışını yıkayıp paklayalım, paranın önemi yok, biz doktorlar halkın sağlığı için çalışıyoruz; zaten halk da bizim için çalışıyor her gün! derse, o zaman hemen daşşaklarını yiyeyim o doktorun! Sırtımla cennetiâlânın kapısına kadar götüreyim! Ben cennetlik olacaksam, o başka bir suçundan cehennemlik olacaksa, vereyim yerimi, girsin cennete, ben cehenneme gideyim! Otursun orda peygamberin gelinleriyle, kızlarıyla! Cenaballah peygamberin kızlarını versin onun yanına; güzel çiçekli basmalarını giyinip çayını kahvesini pişirsinler.."

Sekiz on kez ayak değiştirdi direğin dibinde. Bir kez olsun tüfeğini omzundan indirip dayamadı yere. "Tüfeği elimde görürse korkar karısı! Böyle omzumda dursun! İlk görüşte uzak yollardan gelmiş olduğumu bilsin, kalkmasın yüreği!" dedi, sabırla bekledi. Gözünü kapıdan ayırmadı. Bu kamyonu buraya koyup giden "ayının oğlu"na da kızdı. "Belki akrabası doktorun! Belki de kızkardeşinin oğlu! Neyse!" dedi.

Düşüncesi daldan dala sekiyor :

"Doktor Beygilin Savcı Beygile oturmaya gitmesi iyi değil! Çok ağır hastalar olabilir. Bir kız, benim Gülcan gibi, düşüp bayılabilir. Koşup geldiler, doktor evde yok! Nerde Savcı Beyin evi? Arayan evinde bulmalı doktoru. Arandığı zaman evinde bulunmayacak kavat doktor olmaz! Başkası olur!"

Doktor, yada doktora benzer biri, yanından kılıcı sarkan Cumhuriyet subayı gibi sert adımlarla yürüdü girdi alana. Ordan da kamyonun ardındaki kapıya vardı. Cebinden anahtar çıkarıyor. Üç adım geriden karısı geliyor. Öyle peşpeşe, hızla geçtiler ki görmediler Çakır'ı. Şimdi de kamyon gerelti oluyor. Karısını korkutmamak için uzaktan bağırdı :

"Sayın Doktor Beeey!"

Bir yandan da tüfeğini arkasında saklayıp alana çıktı. Durdu kamyonun üç adım açığında.

"Sayın Doktor Beeey!"

Anahtarını şakur şukur ettirip açtı kapıyı doktor. Karısı sokuldu kolunun altına iyice. "Kim oo? Kimsin seen?"

Çok istemişti korkmasın. Ama korktu demek. Üzüntüyle döndü yerine. "Günaydın Sayın Doktor Beyim! Morsay'da bir hastam var! Yolunu gözledim burda direğin dibinde.."

Karısı göğsüne tırmanıyor merdivende.

"Peki o tüfek ne sırtında? Gitmezsem zorla mı götüreceksin?"

"Yooo Sayın Doktorum, estağfurullah! Dağlardan, ormanlardan geliyorum. İt kurt yolumu keser diye aldım.."

"Biraz bekle, geliyorum.."

Karısını soktu kapıdan, kapattı hemen. Görmüyor karaltısını bile. Tapur tupur çıktılar. Bir pencerenin daha ışığı yandı yukarda. Bir kadın başı geldi gitti, baktı çekildi camdan. Doktor telefon etmeyi düşündü karakola. Sonra sabırla bekleyen köylünün kötü düşüncesi olmadığı güveni doğdu içine, inmeye karar verdi.

"Aman tabancanı, tabancanı al Hikmeeet!" dedi karısı, koşturdu Belçika beşlisini.

Merdivenden inince kapının sağında bakımyeri. Sabahtan öğleye kadar hastanede, öğleden akşama kadar burda çalışıyor. İndi, açtı kapıyı. "Heey; nerdesin? Gel bakalım!" diye bağırdı sokağa. Bir yandan da beyaz gömleğini giydi hemen. Karnının üstüne yerleştirdi tabancasını. Bir aksilik olursa hemen çekiverecek. Yarı düğmeli duruyor gömleği.

"Gel bakalım; bir daha söyle, hastan nerde?"

"Varol Beyim, teşekkür ederim! Önce bir daha günaydın! Ben Morsay'dayım, yaylada! Oğlum liman işçisi Hollanda'da. Üç torunum, gelinim yanımda. Torunumun biri, Gülcan kız sancılandı. Ee'sini yapamıyor. Hemde kusuyor. Çok ateşi var. Profesör Hocabey'de derece varmış, baktık, otuz dokuz buçuk! Bana dedi : Git doktoru getir! Tıp Fakültesi'nden çıkarken andı vardır, gelir! dedi. Ayın doğmasını beklemedim. Gece mece demedim. Bir fener aldım. Bir torba azık. Bir

tüfek. On saatlik yolu dört saatte geldim Sayın Doktor Beyim! Daha elektrikler sönmedi.."

Doktor dinledi. Anlamadığı yanları seçmeye çalıştı. Güldü sonra : "Elektriklerin sönmesi eskidendi! Şimdi Ortak Şehirler Genel Şebekesi'ne bağlandı kasaba, artık hiç sönmüyor!" dedi. Sonra sordu : "Nerdedir bu Moryayla?"

"Bizim Morsay, Ballıdere köyünün üst yanında! Kara Sivri'nin başında Orman kulesi var, onun hemen yakınında!"

"Profesör kim orda benim adımı, andımı bilen?"

"Profesör Hocabey, bizim orda kazı yapıyor! Adı Asım Al. Bir şey profesörü diyorlar, aklıma getiremedim.."

Tepeden tırnağa bir daha süzdü karşısındaki köylüyü, bir daha güldü doktor : "Ne kazısı var acaba Moryayla'da?"

"Öğrencileri, yardımcıları var! Kazıyorlar yeri!"

"Pekâlâ! Demek ayın doğmasını beklemeden geldin?"

"Geldim Beyim; sağol!"

"Lakin.." Parmaklarını birbirinin içine sokup kenetledi, açtı. "Lakin sana nasıl anlatayım bilmem ki? Boşa gitti gelmen!" Oturdu masanın ardındaki sandalyeye, sağ elini tabancasına yaklaştırdı; sürdürdü sözünü : "Profesör Bey kendi işine baksın orda; doktorların andı mandı demesin! Ben gerçi hükümet doktoruyum, fakat görevimin sınırları belli. Buraya gelen hastalara bile yetemiyorum. Yaylalar dağlar görev alanıma girmiyor. İkincisi, hümanist bir doktor olarak elbet Moryayla'daki hastayla ilgilenmem gerekir. Doktorluk, insanlık bunu gerektirir. Fakat dediğin gibi on saatlik yol, git gel, yirmi saat, bir gece bir gündüz! Ben orlarda oyalanırken burdaki hastalar ne olacak? Gitmeye niyetlenmiş değilim de, yirmi saatimi bir hastaya nasıl verebilirim? diye düşünüyorum. Üçüncüsüne gelince.."

"Sayın Doktor Beyim!" dedi Çakır Hasan. "Orman yolu var! Bir cip tutarım; getirir götürür zatını!"

"Orman yolu da olsa.. Üçüncüsü, ben burdan ilişiğimi kestim gidiyorum! Şehre atanmamı yaptırdım. Kapının önünde kamyonu gördün, sabah olur olmaz yükümü yükleyecekler. Artık burda çalışmıyorum. Kasabada sürem doldu. Biraz da başkaları gelip çalışsın. Dördüncüsü, yerime atanan arkadaş da henüz göreve başlamadı. Ama orası be-

ni ilgilendirmez. Benim sürem doldu. Beşincisi, burda gerçi özel çalışan doktorlar da var, ama hiç kafalarını ağrıtma, gitmezler! Burdan kalkıp o dediğin Moryayla'ya gidecek doktor anasından doğmadı daha! Altıncısı, hastanın sancısı ve ateşi var, kusuyor diyorsun, bir değil, iki doktor götürsen yararı olmaz. Hemen kan, idrar, şeker, üre ve başka incelemelerin yapılması gerekir. O Profesör yanlış yönlendirmiş seni. Hastanı sen, bir an önce şehre ulaştır. Yok, ille önce bir göstereyim diyorsan Sağlıkçı Harun Efendi var, onu ara bul, belki o gider. Haydi bakalım!"

Söylediklerinin hepsini anladı birden. Başpınar'ın gözüne serptiği çakıllar gibi tane tane, açık seçik anladı. Fakat beklediği bu değildi. Başına külünk yemiş gibi sersemledi, ayağının yerini değiştirdi : "Ama Sayın Doktor Beyim, torunum çok şaşkın! Gümüş gibi kız eridi aktı! Babası Hollanda'da, hökümete döviz yolluyor. Sen gitmezsen ne olur hali?"

"Anlattıklarımı anladın mı?"

"Anladım anlattıklarını.."

"Bir daha anlatayım mı?"

"Bir daha neden anlatacaksın aynı şeyleri?"

"Öyleyse bu kadar! Gecenin yarısı oldu! Ben de yatıp rahatıma bakayım! Kamyonu görüyorsun.."

"Görüyorum.."

"Görüyorsun haydi!"

Kalktı, birkaç adım yürüdü Çakır Hasan. Durdu tam eşikte : "Şimdi hiçbir oluru yok mu diyorsun Sayın Doktor Beyim? Kaymakama gitsem, Tahriratçı Salih Efendiye söylesem, onlar da sana söyleseler, bir etkisi olmaz mı? Elini ayağını öpeyim bak!"

Güldü Doktor : "Seni çok iyi anlıyorum! Acın ne kadar büyük, biliyorum! Ama yalvarıp yakarmanın, ona buna söylemenin, söyletmenin hiçbir yararı yok, ben Moryayla'ya gidemem! Gidecek de yok dedim. Türkiye'de yok; Avrupa'yı, Amerika'yı, Asya'yı, Rusya'yı, Çin'i, Arnavutluk ve Küba'yı bilmem! Sağlıkçı Harun Efendi iyidir. Doktor kadar anlar; öyle kabul etmiştir halk. İstersen git ona bak. Vakit yitirme.."

20
HARUN EFENDİYİ ARARKEN

Çıktı Çakır Hasan, iki adım attı, kamyonun kasasına tutundu. "Şimdi gidemem diyorsun öyle mi?" dedi duyulur duyulmaz. Doktor, tabancasını tuttu gömleğinin altından : "Gidemem diyorum, evet! Hemde güle güle diyorum sana! Çok hasta var memlekette! İnşaallah, gün gelir, çok da doktor olur! Çok doktor olmasa bile, olanlar adam gibi çalıştırılır! Şimdilik böyle! Oyunu iyi kullan, haydi!"

"Yani Beyim; sen şimdi biraz anlamlı konuştun! Derdimin kabuğunu kaldırdın! Benim oyum da anlamlıydı. Ama oy verdiğim kavatlar anlamsız çıktı, ne yapayım?"

"Bir daha anlamlı çıkacak kavatlara ver!"

"Pekâlâ Sayın Doktor Beyim! Öyle olsun.."

Sıktı tüfeğin kabzasını. Birliğini yitirmiş bir seferberlik askeri gibi bezgin, bitkin, yürüdü. Doktorun son sözü yüreğine saplandı. Dönüp bir karşılık vermeyi düşündü, baktı, çoktan kapatmış kapıyı, çıkmış yukarı! Yürüdü Eski Bankanın önüne kadar. "(Asıl resmi kafaya konulacak kavat bu!)" dedi kendi kendine. "(Ama bırak! Bırak da Sağlıkçı Harun Efendi'yi bul vakit geçirmeden! Elektrikler sönmese de vakit gece yarıyı geçeli çok oluyor!)"

Yürüdü. Eskiden alanlık olan yere geldi. Silme dükkân yapmışlar. Molla Mehmet'in susam ektiği tarlayı da pazar yeri diye ayırmışlar. Müftü Bükü denilen yer park olmuş. "Gelişme çok cımbıldak kasabada!"

Dükkânlar kapılarını kapamış, kepenklerini indirmiş. El ayak temelli çekilmiş ortalıktan. Hamdi'nin Kahve'nin olduğu yer gene kahve. Yanıbaşına "Şehir Kulübü" gelmiş. Usulca yürüdü kahveye doğru. Adamlar dağılıyor evlerine. Merdivenlerden çıkıyordu; inen iki kişiden

biri başını çevirip baktı, herhalde tanıdı, nerdeyse laf atacak. Geçip gitti Çakır. Kahveci Süleyman gene kahveciydi. Girmiş bulundu. Kesin olarak tanırdı. "Tanısın be!" dedi. "Eksiğim mi var? Ne sıkılıyorum?" Sırtındaki tüfeği sağ eline aldı. "Şunların pis çaylarından içsem mi, içmesem mi?" diye düşündü. Hemen vazgeçti : "Niçin içeyim?" Süleyman kendisi ocakta. Dikilmiş bakıyor kapıdan dışarlara. Bezmiş, bıkmış bu işlerden. Oğluydu belki ortalıkta gezinen, boşalmış oyun kâğıtlarını, bardakları toplayan. Yürüdü Süleyman'a doğru. "Selamünaleyküm!" dedi adam gibi. "Aleykümselam.." Yasak savar gibi. Sağ elinden sol eline aktardı tüfeği. "Merhaba Süleyman Efendi, nasılsın?"

"Merhaba! İyiyim.."

Hemen anladı, eski Süleyman geçip gitmiş. Bir hoşgeliş etmeyi bırak, yüzüne baktığı yok. "Bizim dağlardan denize doğru çok sular akmış!" Sokuldu Süleyman'ın dibine. "Sağlıkçı Harun Efendiyi arıyorum. Biliyor musun evi nerde? Nerdedir kendi?"

Çok uzak dağ köylerinden inip gelme bir adam olduğunu bir bakmada bildi, ama neyin nesi, kimin fesi, ilgilenmeye gerek görmedi Kahveci Süleyman. Yüzlercesi gelip gidiyor her gün. Her biri bir iş, bir adam soruyor. Harun Efendi'yi de hep bunlar sorar. Bıktı. Fakat iyi adam Harun Efendi. Hatırı sayılacak insanlardan. "Onca sorana anlattın, bir de bana anlat be Süleyman!" dedi kendi kendine.

"Sağlıkçı Harun Efendi'nin evi Çayağzı Mahallesi'ndedir. Şu caddeden oraya kadar yürüyeceksin. Lakin uğramadı iki gündür. Burda olsa uğrardı.."

Yıkılacak nerdeyse. Topladı kendini :

"Dolu, boş, oraya kadar gideyim!" dedi. Girdiği gibi çıktı kahveden. Çayağzı Mahallesi'nin yönünü biliyor. Işıklı direkler oraya kadar gidiyor. Kimi bahçe içinde, kimi açıkta bir sürü ev yapılmış, eskiden kasabanın ucu olan Çayağzı, içerlerde kalmış. Dolup şişip gidiyor kasaba. İçinde de durmadan yapı, yapı, yapı yapılıyor. Orda tuğla, burda taş, kereste, demir, şurda kireç, kum! Her yer iskele, temel, el arabası.. Köşebaşında açık bir bakkal var, girdi bir de ona sordu.

"Geri dön! Soldan üç ev git, dördüncünün zilini çal. Ama kendisi burda yok sanıyorum. Gene de çal, belki gelmiştir.." Sonra cık cık ederek, ellerini birbirine çarptı : "Bu adamın da ünü iyi yürüdü yahu!

Soran sorana! At tutup götürüyorlar, cip tutup götürüyorlar! Hayretime giden bir şey de şu : Doğuma bile götürüyorlar!"

Dördüncü evin kapısını çaldı. Bastı parmağını zile. Bir zaman çekmedi. Güp güp güp geldi gene ayak sesleri. Açtı beyaz başörtülü bir kadın : "Harun Efendi'yi sordun değil mi kardaşlık?" dedi. "Lakin evde değil kendisi.."

"Nerdedir hanım gelinim?"

"Atsin'e gitti bu ikindin! Beyre'den geldi; gelir gelmez oraya gitti! Döner diye bekledik, dönmedi. Belkim sabaha gelir. Sen nerelisin kardaşlık?"

"Ben hanım gelin, Ballıdere köyündenim; uzaak!"

"Köyde hastan mı var, onun için mi geldin?"

"Köyde hastam var, onun için geldim. Lakin.."

"İstersen bekle! İstersen yerinizi söyle, haber vereyim gelince, başka yere söz vermediyse gelsin. Nereye gelsin?"

"Nereye gelsin? Yakın yer değil ki hanım gelinim! Ta Morsay'dayız biz. Morsay'da Çakır Hasan diye gelmesi lazım. Hastamız orda. At yolu var. Cip tutarsa cip yolu var. Parasını düşünmesin, veririm!"

"Atı var. Cipten hızlı gider. Cip pahalı düşer size!"

"Eh artık!" Boynunu büküp baktı Çakır.

"Sen gene Atsin köyüne kadar git, bir bak! O yanda değil mi köyün? Alır geçersin ordaysa!"

"Tabii bakacağım! Öyle daha iyi olur bize. Dua edeceğim Allaha : İnşaallah ordadır.."

"İnşaallah! Geçmiş olsun! Allah şifasını versin.."

Çekildi kapının önünden. Yürüdü sersem sepet. Yeniden çarşıya dönmesine gerek yok. Kese bir yol bilirdi. Eskiden bahçelerin arasından geçerek şosaya çıkardı. Yürüdü kararlama. Bahçe, tarla olan yerlere ev yapılmış. Çok sürmedi, çıktı şosaya.

"Bir tas su içmedik, bir lokma ekmek yemedik, aldık ağzımızın payını, gidiyoruz!"

Hocabey'i getirdi aklına. Bir güldü gecenin içinde. Bir de torunu Gülcan'ı getirdi, uçup gitti gülmesi. Yorgunluğunu, açlığını unutup hızlandırdı yürümesini. Gecenin bu saatinde bir o yana, bir bu yana akıp duruyor arabalar. Kamyonlar vızır vızır. Turfanda sebzeleri Ankara'ya, İstanbul'a taşıyorlar. Gene tüfeğini elinde tutarak yürüyor.

Çadırların önündeki köpekleri nasıl atlatacağını düşündü. Gene harradak kalktılar daha karşıdan. Bu kez Alapilli'nin oyunlarıyla atlatılacak gibi değiller. Kucağına geliyorlar. "Eşşeği sattık, belaya çattık!" dedi kendi kendine. "Çek şimdi ikisini vur şunların, sar başına belayı!" Belki çadırlardan çıkıp bakan olur diye, birkaç tane eltaşı yuvarladı o yanlara. Köpekler ürmeyi artırdı. İki taş daha yuvarladı. Bir delikanlı çıktı : "Kim oooo?" diye bağırdı gecenin içine. Köye giden yolun iki yanını tutmuş çadırlar, ağıllar, arabalar.. "Acaba esmer yurttaşlar mı? Yoksa yörükler mi?" diye düşündü. "Yahu oğlum, ben de sizin kim olduğunuzu bilmiyorum! Sustur şunları geçeyim!"

"Nereye geçeceksin?"

"Atsin köyüne! Sağlıkçı Harun Efendi'ye bakacağım.."

"Hoşt Aloş! Hoşt Karaş!" diye bağırdı delikanlı. Sonra üç adım kadar yakınına geldi Çakır'ın. "Buyur şöyle gel! Harun Efendi burda, yanımızdaki çadırda! Hasta bizim hastamızdır. İğnelerini vuruyor damardan.."

"Geçmiş olsun, kiminiz hasta?"

"Benim Sadık Dayım.."

Ay aydınlığında az boz seçiliyor delikanlının yüzü. Bozulmuş bir yörük obasının yiğitlerinden belki. Benzemiyor "esmer yurttaş"lara. "(Onlardan olsa ne fark eder? Bakar Harun Efendi. Doktor değil ki!)"

"Buyur istersen bizim çadıra gir! Ama istersen hastanın olduğu çadıra götüreyim! Kadın kız, her yakamız her yerde! Çok dökük saçığız. Kusurumuzu hoşgör.."

21
YÖRÜK OBASI

Geniş, çok genişti girdiği çadır. Kadın kız toplanıp kalktı. Ufak çocuklar, gelinler kalktı. Bir erkek oturuyor dip yatakta. Sakalını göğsüne dökmüş. Hâlâ sigara içiyor. Selam verdi Çakır Hasan. Tüfeğini, torbasını çıkardı. "Geçmiş olsun!" dedi sonra. Yaşlı adam, elini göğsüne koyup hoşgeliş etti. Kadınlar bol giysilerinin içinde birer kumaş topu gibi. Onlar da hoşgeliş etti uzaktan. Biri bir döşek attı. Oturdu oturmadı yıkıldı Çakır Hasan. Delikanlı el sıkarak hoşgeliş etti. "Sizin de hastanız mı var? Geçmiş olsun.."

"Morsay'dan geliyorum. Hastamız var.."

"Morsay uzak! Ama Harun Efendi gider!"

"Doktora vardım, gelemem dedi! Sanki antlı!"

"Doktor buraya bile gelmedi! Morsay'a nasıl gider?"

"Ay doğmadan çıktım, şu saat oldu ayaktayım!"

"Amanıın! Açsındır!" dedi kadınlardan biri.

"Torba azık dolu! Nerde yeme isteği?"

"Onca yol tepmişin; isteğin var yok, yiyeceksin! Yemek hazırlayın çocuklar!" Sigara dolu tabakayı attı önüne yaşlı adam. "Ballıdere köyünden misin? Morsay o Morsay mı?"

"Evet! O Morsay'ı diyorum! Yayladayız.."

"Su getirin kızlaar! Bakınmayın! Leğen getirin.."

Bir kız peşkir aldı omzuna. Leğeni getirip koydu önüne. Elinde ırbık, eğilip beklemeye başladı saygıyla.

"Çıkar çoraplarını filan! Adını bilmiyorum, kusura bakma! Çıkar da yıka ayaklarını, rahat et.."

"Ayaklarımın ayak denecek hali kalmadı. Adım Çakır Hasan. Nasıl rahat edeceğim? Bize rahat var mı bu dünyada?"

"Çıkar sen!" dedi yaşlı adam. "Beterin beterini bilecek yaşa gelmişin; gene de böyle konuşuyorsun! Derdim var, derdini sinkaf eder diye bir söz işitmedin mi? Benimkini söküversem, kendi derdini bırakır benimkine yanarsın : Bitişik çadırda yatan oğlumdur, adı Sadık. İşte şu Ramazan'ın dayısı. Verem oldu oğlum. Dönüyoruz dağ bayır, yurt yeri yok! Çekmediğimiz rezillik kalmadı! En sonunda dedik, satalım malı davarı. Hiç olmazsa köyün birine yerleşir, ev yaparız. Sattık çıktık, şimdi sığınacak köy arıyoruz. Oraya gittik vermediler, buraya gittik vermediler. Hökümete gittik, o da sahip çıkmadı. Bozuk düzen bir memleket! Büküyorsun kulağını sazın, teller burgaşık, sesler karmaşık; oğlan verem oldu!"

Dertleşecek bir insan bulduğuna sevindi :

"Benim de şurda oturmaya, el ayak yumaya dayancam yok, kesildim! Oğlum Hollanda'ya gitti. Herkes gidiyor diye bok var gibi gitti! Torunum Gülcan sancılandı! Köylük insanı, kadınımız kızımız bildiğini yaptı. Durmadan kusuyor. Ee'sini yapamıyor. Bir de ateşi var. Ninesi sabun sarmış. Haptır huptur içirdik, kustu. Kalktım koştum, ama Sayın Doktor Beyimiz kapadı kapıyı yüzüme! Kabahatı ona buluyoruz ya, onun mu, baştaki yönetimin mi?"

"Ne boksa!" dedi yaşlı adam. "Yani çok affedersin.."

Çakır Hasan, ayak yıkamaya başladı. Dokundukça acıyor. Bıçılgan olmuştu dediği gibi. Elini yüzünü yıkadı, silindi.

"Çabuk bir sofra getirin şuraya gıaaz!"

"Ayıp olmazsa kendi azığım var.."

"Azık insanın yoldaşıdır! Yola gideceksin gene.."

"Bana da yoldaşlık etti! Koparmadım ucundan!"

Yün dokuma bir sofra attılar ortaya. Ekmek, bazlama dizdiler önüne. Biraz yoğurt, biraz peynir koydular : "Buyur buyur!" edip yanaştırdılar zorla.

"Bakalım Atsin köyünden bir parça toprak alabilecek miyiz? O umuda duruyoruz. Sahiller pahalandı; her yeri plaj sanıyorlar. Her yerde limon portakal, sera olur sanıyorlar. Bakalım ne yapacağız? Olmazsa çekip Gölhisar yanlarına gideceğiz, elimizdeki para eriyor.. Sen yemeğini ye, Ramazan gidip Harun Efendi'ye haber versin. Atı var. Konuşursunuz.."

"Evine vardım, hanımı anlattı.."

"Nimet Gelin bizlerden olur, asaletli yerdendir!"

"Eskiden beri, asıl azmaz demişler; ama azmış dürzülerden de kendini aşağıya koyana raslamadım hiç!" dedi Çakır.

"Onlar başka!" dedi yörük kocası. "Bize Yağıbasanoğulları derler. Öyle söylenir namımız. Söylenirdi! Şimdi soyad moyad çıktı, Gökbahar olduk. Benim adım da Abdullah sözde. Bir hocaya rasgeldim de, "Abdüallah, Allahın oğlu anlamına gelir!" dedi. Güldüm. Allahın oğlu olsak şimdiye bir yanımızdan belli olurdu!"

Peyniri bazlamanın içine basıp yiyor Çakır. Üstüne sık sık su içiyor. Ramazan gitti haber vermeye. Çok geçmedi, Harun Efendi girip geldi. Elini sıktı Çakır'ın. "Geçmiş olsun! Hastanız varmış.." dedi.

"Hastamız var! Daha doğrusu hepimiz hastayız da, bir kızımız sancılandı, sade onu söylüyoruz! Yorgun değilsen bir gidelim Morsay'a kadar, orda hepimize bak. Bir de yayla suyu iç.. Doktora gittim, yüz vermedi. Ama gene de iyi adammış, zatını salık verdi. O salıkla geldim, yalan yok.."

"Hikmet Beye mi gittin?"

"Hikmet Bey sanırım, öyle diyordu hanımı.."

"Doktorlar kalkıp Morsay'a gitmez. Oturdukları yerde çok iyidir kazançları! Milletimiz besliyor kendilerini, maşaallah! Sadık Gökbahar'ın iğneleri iki saat sonra tamam! Vurup çıkalım. İstersen sen önden git. Atım burda, ben de iki saat sonra çıkayım. Yetişirim ardından. Yani nasıl istersen.."

"Varol! Allah razı olsun! Dedikleri kadar varmışın Harun Efendi! Gönlümün ortasına kurdun tahtını!"

"Estağfurullah! Hepimiz halkın parasıyla, halka hizmet için okuduk; ama görüyorsun halimizi!"

"Bizde iş yok bizdeee!" diye hayıfını dışa döktü Çakır Hasan. "Bizde iş olsa bu haller böyle olmaz! Bizde iş olsa, tersine giden işler, şirpedek doğrusuna çevrilir!"

"Biraz daha yoğurt koyun şuraya gıaaz!"

Eklenen yoğurdu kaşıkladı, sildi bıyıklarını, dudaklarını. Sonra çoraplarını giydi, kalktı ayağa. Torbasını takındı, tüfeğini asındı : "Bana izin verin; gideyim.." dedi. Yörük kocası Abdullah'la, Ramazan'la, Harun Efendi'yle ayrı ayrı tokalaştı.

"Morsay'ın yolunu bilirsin değil mi Harun Efendi?"

"Ballıdere köyünün yaylasını bilirim, evet! Bir kez geçip Çığrı köyüne gittim çok oluyor.."

"Allaha emanet ol! Bekliyorum. Gözüm yolda olacak.."

"Sen varırken orda olurum, tasalanma!"

Yörük oğlu Ramazan, çadırların uzağına kadar geçirdi Çakır'ı. İniş aşağı geldiği kestirme yollar, bu kez yokuş yukarı örülüyor. Başladı bir ucundan, adım adım yürümeye. Kızılkaya'nın yanında şafak söktü. Gün bir adam boyu yükseldiğinde, Kızlar Beleni'nin ordaydı. Tam çadırların yanına vardı. Harun Efendi de Manastır Yıkığı'ndan göründü. İçinde bir korku var Çakır Hasan'ın : Kasabaya indim, Morsay'a geldim diyesiye Gülcan ölüp kalmış olmasın?

22
SAĞLIKÇI HARUN

Hocabey kalkmış, tıraş oluyor. Çakır Hasan bir yoldan, Harun Efendi bir yoldan, çadırın önünde birleştikleri zaman, "(Tamam işte doktoru getirdi!)" dedi içinden. Çakır Hasan'a yürünecek doğru yolu göstermekle bir aydının yararlı rolünü oynadığını düşündü, bundan mutluluk duydu. Hızlandırdı tıraş olmasını.

Şevket, davarın başındaydı; koştu geldi. Harun Efendi'yi indirdi attan. Heybesini aldı. Atı gezdirmeye başladı. İyi terlemiş. Çakır Hasan kendisi daha beter, ama baktığı yok haline. Hemen girdiler çadıra. Gülcan'ı görünce başını öne eğdi. Torunu daha beter olmuş.

Kamer Ana umutla doğruldu : "(Çok şükür, doktoru yetiştirdi!)" dedi içinden. Kara gün için saklayıp durduğu beş on kuruşun işe yaramasına sevindi. "İnşaallah eli de uğurlu gelir!"

Zeke Gelin, ikisinin de altına birer minder attı.

Harun Efendi, nabzını eline aldı Gülcan'ın. Sonra derece koydu. Bekledi üç dakika. Çıkarıp baktı. "(Ohooo; eveeet!)" dedi içinden. Sordu birden : "Devam ediyor mu sancısı?"

"Ediyor kurbanım!" dedi Kamer Ana.

"Dışarı çıkabildi mi? Yapabildi mi ee'sini?"

"Yapamadı.."

"Açın bakayım karnını!"

Zeke Gelin sokuldu kızın yanına.

"Karnına tarhana yakısı vurduk. Geceleyin kuleden Fatmaca inip gelmiş. İyi gelir! dedi. Bir de onu tanıyalım! dedik.." Baktı Harun Efendi'nin yüzüne.

"Çıkarın yakıyı! Yakının faydası yok.."

"Sabun sarmıştık; sökmedi.."

"Yakıyı çıkarın çabuk, göreyim bir!"

Çakır Hasan bağırdı çadır halkına :

"Yakıyı çıkarın diyor, duymuyor musunuz?"

Eli ayağına dolaştı Kamer Ana'nın, Zeke Gelinin. Biri bir yanından, biri öte yanından çekip çıkardılar yakıyı. Zeke Gelin havlunun ucunu ıslattı, sildi Gülcan'ın karnını. Sonra çekildi yarım adım. Harun Efendi yanaştı. Parmaklarını koydu kızın karnına. Gözünü açtı Gülcan o sıra. "Şurası acıyor mu, burası acıyor mu, şurası da acıyor mu?" diye sormaya başladı Harun Efendi. Biraz daha yokladı orasını burasını; "anlaşıldı, tamam!" dedi. Çantasını önüne çekti.

"Kaç gündür yapamıyor ee'sini?"

Gülcan'a sormuyor. Ah ıh ile karşılıyor her soruları. Kamer Ana'yla Çakır birbirine baktı.

"İki bitti, üçe devriliyor!" dedi Zeke Gelin.

"Tamam üç gündür yapamıyor Harun Efendim!"

Heybesi de çadıra alınmıştı. "Biraz aydınlık olsun şurası bakayım!" dedi. Çadırın ağzından yanda dikilenleri uzaklaştırdı. "Leğen getirin! Ayrıca bir su kabı, bir de sabun getirin! Bir tepsi getirin! Ateş yanıyor mu? Tüp var mı? İğne kaynatacağım!" Buyrultularını birbiri ardından söylüyor. En üst sorumlu Çakır Hasan'ın kendisi. Hangisini hangisinden önce yapacak? "Hepsini!" dedi içinden. Bir bir, "Zeke Gelin sen şunu, Kamercan sen bunu!" dedi. Sağlıkçının istediklerini çulun üstüne dizdirdi. Bütangaz ocağı yok, közde kaynayacak iğne. Harun Efendi becerikli adam. Biri olurken ötekini hazırlıyor. İğneleri kaynamaya koydu. Geçti sabun yontmaya. Bıçakla bir kalıp sabunu çanağın içine ufalıyor. Rendelenmiş gibi ince ince yongalanıyor sabun. Sonra çinko çanak içine kattı bunları. Karıştırdı sıcak suyla. Zeke Gelinin eline verdi : "Bu kaşıkla iyice erit! Su gibi olsun!" dedi.

Çakır Hasan yankıladı : "Su gibi!"

Ocaktaki iğneler fokurduyor. Cımbıza benzer bir maşası var, onunla tutup indirdi. Pamuk, ispirto, ilaç çıkardı. "Kalbini kuvvetlendirmek için iğne yapıyorum!" dedi.

Karnı aşağı döndürdüler Gülcan'ı. İlk iğnesini yaptı Harun Efendi. "Daha yapacağım, dönme!" dedi. Başka şırınga aldı, iki ilâcı birbi-

rine karıştırdı. Öbür kalçasından batırdı bu kez. Yaşamının ilk iğnelerini yiyor kız. İlk acıları duyuyor bu türden. Hafiften inledi. Daha büyüktü öteki acıları.

Zeke Gelinin önündeki sabunlu su iyice olmuştu. Serçe parmağını sokup sıcaklığını yokladı Harun Efendi. Gliserin şişesini çıkardı çantasından. Açtı kapağını, damlattı biraz. Lastik şırıngayı çıkardı heybeden. Ucu meme ucuna benziyor. Sabunlu suya daldırıp emdirdi. "Erkekler çekilsin bakalım!" dedi. "Hepsi çıksın erkeklerin!"

Çakır çıktı. Kâmil, Şevket çıktı. Dokunsan yıkılacak gibiydi Çakır. Daha kurumadı teri. Güneşin altına oturdu.

Hocabey tıraşını olup bitirmiş. Yürüdü geldi usul usul! Doçent Ali Şirin de yanında. Kazı işi başlamış az önce. Serpil'le Güler de gelmiş, dikiliyorlar. Harun Efendi uğraşıyor içerde. Hocabey sordu : "Geldi mi doktor?"

"Sağlıkçı Harun Efendi'yi getirdim! Varolsun!"

"Leğeni yanıma yaklaştıracaksınız!" dedi Harun Efendi. "Bir havlu vereceksiniz elime. Gülcan, sen ters döneceksin kızım! Haydi oyalama beni! Başka hastalarım var, çabuk aşağıya ineceğim!" Ayağa kalktı, kucakladı Gülcan'ı ters döndürdü. Büktü dizlerini. "Çözüver uçkurunu!" dedi Zeke Geline. Havluyu ardına örttü Gülcan'ın. Doğrulttuğu biçimde duramıyor Gülcan. "Gel!" dedi Kamer Ana'ya. "Yardım et!" Gülcan'ın omzuyla başından tuttu Kamer Ana.

Dolu şırıngayı boşaltacak karnına. Yumuşatacak barsaklarını. "Aman yarabbim!" dedi Kamer Ana. Dua okur gibi içinden içinden konuşmaya, söylemeye başladı. Yalvarıyor durmadan Tanrıya. Zeke Gelin kaynanasına bakıp utanıyor. Ne diyeceğini bilemiyor, eğiyor başını. Harun Efendi soktu şırınganın ucunu, bastı. Sabunlu su, ılık ılık aktı Gülcan'ın içine. Yavaş basıyor, az az akıyor. Peşkiri de düzenli olarak tutuyor bir eliyle. Ilık suyu duymaya başladı Gülcan. Belki yüzyıl süren acılı bir dönem yaşadı. İlk kez rahat bir akıntı oluyor içinde. Sabunlu suyun ılıkça akışından hoşlanıyor. Yürüyor ılık su karnında, yumuşak! "Anacığım yandııım!.." diye inliyor arada. Bir alışkanlık belki, ayırdına vardı, sustu birden.

"Bunu yapıp bitirince ılık süt içireceğiz çocuğa! Bal varsa bal koyacağız içine!"

"Hepsini yaptık!" dedi Kamer Ana. "Bal karması yapıp yedirdik.. Feslikanlı, naneli çorbalar.. Hepsini kustu!." Sımsıkı tuttu Gülcan'ın omuzlarını, ağladı.

"Yedireceksiniz, kusmayacak!"

"Allaaaah; inşaallaaaah!."

Harun Efendi şırıngayı çekti. Yeniden doldurdu sabunlu suyla. Yeniden soktu ucunu, akıttı barsaklarına. Karnı guruldadı Gülcan'ın. "Şimdi sökecek!" dedi Harun Efendi. "Leğeni yakına getirin!" Baktı ikisi de kıpırdayamaz, uzanıp kendisi aldı. "Hiç kıpırdatmayın! Bunu da basacağız! Sonra böyle duracak biraz. Hemen çıkarmayacak! Hemen çıkarırsa akar gider sabunlu su. Ne anladık o zaman? Amaç, ee'sini boşaltmak! İki üç gündür duruyor barsaklarında! Zehirler kanını. Bu işler böyle.."

"Haydar Ağanın Yeri'ne vardım, ay doğdu! Uçtum gittim iniş aşağı. Sordum buldum Sayın Doktor Beyin evini. Lakin Savcı Beygile oturmaya gitmiş. Bekledim. Neyse; geldi bu. Yukarı çıkıp indi. Açtı aşağıdaki bakımyerinin elektriğini. Konuştu uzun uzun, ama gelmeyi kabul etmedi!"

"Teres!"

"Daha bok; Sayın Hocabeyim!"

"Görev bilinci yok! Halk sevgisi sıfır!"

"Sistem!" dedi Doçent Ali Şirin.

"Sistemi de o, doktoru da; hepsi o!"

"Çok esef ettim! Gelse iyi olacaktı. Çok yalvardım. Günaydın filan dedim özenle; gelmedi! Başka doktorlara da yorulma, gidecek doktor yok, daha doğmamış! dedi. Gene de Allah razı olsun, o söyledi Harun Efendi'nin adını. Sordum buldum evini. Atsin köyüne gittiğini söyledi karısı. Yürüdüm gecenin içinde. Orda işte yörük arkadaşların çadırında ağzıma lokma koydum. Harun Efendi hasta bakıyordu. Herif verem olmuş. Ben önden çıktım, o iğnesini vurup yetişti atıyla.."

"Harun Efendi doktor değil mi şimdi?"

Güldü Çakır : "Sağlıkçı, ama yüz elli doktora bedel!"

"Haa!" dedi, başını eğdi Hocabey. "Anladım.."

"Kabul etti geldi ya; varolsun! Şimdi Sayın Hocabeyim ve Ali Şirin Beyim! Kendiniz daha iyi bilirsiniz, yer damar damar, insan millet

millet! Sağolsun, bizim Türk milleti de kısım kısım! Bir kısmı var, doktora bakınır; bir kısmı var, sağlıkçılara! Bir kısmı sağlıkçı da bulamaz, bakımsız yaşar, hacı hoca elinde üfürükle, tükürükle ölür! Biz Sağlıkçı Harun Efendi'yi bulup getirebildik çok şükür. Vereceğiz tabii parasını. Ama veremeyecek tonla insan var. Memlekette daha yüksek doktorlar da var değil mi Hocabeyim? Vekil, milletvekili, ağa, müdür, şu bu, savcı, paşa maşa, onlar da Ankara'da, İstanbul'da bu doktorlara bakınır. Bir kısım da var, Avrupa'da bakım görür. Radyo çok söyler, orda ölürler, cenazeler yurda gelir, işitirim. Dedim ya, milletimiz kısım kısım! Beğen beğendiğini! Kendi yerini kendin seç Hocabeyim! Bizim seçim hakkımız yok!"

"İyi bir çözümleme! Not edelim bir yere!" diye düşündü Hocabey.

"Geçmiş olsun Bay Çakır! Acın büyük!" dedi Ali Şirin.

"Yardımcım Allah! Eksik olmayın, sizler de çok çaba gösterdiniz, ilaçtır, derecedir verdiniz, varolun! Harun Efendi de varolsun! Yoksa ne yapardık şu dağın başında? Bak şimdi, hoca arasan hoca bile yok! Yani hocaya dönük kafalardan değilim ama, işimiz ona kaldı diyelim; yok!"

"Dileriz Harun Efendi'nin ilaçları iyi gelir!"

"Vekilim Allah! Başka ne konuşabilirim? Kavat Hikmet Bey, En doğrusu hastayı şehre yetiştirmektir! dedi, ama kaç günlük yol şehir buraya? Nasıl yetişir? Orman yolu var, ama bir cip kaça gider biliyor mu? Ben kavata diyorum Morsay'dan geldim, o diyor Moryayla, Moryayla.."

Bir daha, "Geçmiş olsun!" dedi Hocabey, yavaşça yürüdü kazı yerine doğru. Doçent Ali Şirin de çekildi. Serpil'le Güler kaldı. Girdiler çadıra. Merak ediyorlar : Nasıl oldu Gülcan, ne yapıyor Harun Efendi?

Harun Efendi, leğeni iyice yaklaştırmış, kolundaki saate bakıyor. Gülcan, anasıyla ninesinin ellerinde öyle bükülmüş duruyor. Gurulduyor karnı. "Gurulduyor!" diye uyaracak oldu Zeke Gelin.

"Duyuyorum!" dedi Harun Efendi.

Serpil çöktü, Güler dikildi. Bir acı, ekşi ve sıcak havanın içindeydi Gülcan. Hafiften inliyor, uyumak istiyor. Birden sıçrayıp kalkacak

oldu. Buruyordu. "Çömeltin şunun üstüne!" dedi Harun Efendi. Yere koydu leğeni, kucakladı kızı, leğenin üstüne tuttu. Gülcan çıkardı ee'sinin birazını.

"Gülcaan! Bak kızım, gayret et! Ikın, yap şimdi ee'ni! Haydi bakayım! Bak, yaptığım lavmanın etkisi oldu, gayret et bakayım!" Başladı kızın karnını ovmaya. Gülcan biraz daha yaptı. "Çok iyi, aferin!" Biraz daha yaptı Gülcan.

Sanki bir doğum oluyor çadırın içinde. Terledi Zeke Gelin. Kaç günün yorgunluğu üstünde. "Tamam!" dedi Harun Efendi. Leğeni sürdü çadırın ağzına. Epey batmıştı yatak çul. Peşkirle siler gibi yaptı oraları. "Yatıralım şimdi yatağa; dinlensin. Bir iğne daha yapacağım. Sonra süt.. Hap bırakacağım birkaç. Benimki tamam. İyi olacak inşaallah!"

"Heeeey Koca Allah!" dedi Kamer Ana.

Serpil hemen kaptı leğeni, fırladı dışarı. Bir hoş kokuyor sabunlu su, hem de Gülcan'ın ee'si.

Yatırıp bastırdılar üstünü. Harun Efendi bekliyor. Serpil döktü leğeni uzak bir yere. Arılar konup kalkıyor yarpuzların, ballıçızıkların, ayıotlarının üstüne. Karamuklar, sütlükler tütmeye başladı yağmurun ardından. Yukarı kuleden Fatmaca inip gelir. Kızlar Beleni'nden Kısmet karı da yürümüş. Aren'den Çakal Hasan Zaladın'da yaylayan hısımlarına geçiyordu, saptı. "Geçmiş olsun!" dedi. Harun Efendi'nin haberini aldı, bekledi hoşgeliş etmek için. Ayrıca Kerim Ağa'nın çok merak ettiğini, akşamüstü geleceğini söyledi Çakır'a.

Serpil, boşalttığı leğeni getirdi çadıra. Lazım olacağını düşündü. Harun Efendi, "Koy kızım!.." dedi, yüzüne bakmadan. "Sabun ver, su getir!" Serpil ocaktan ılık suyu aldı, Kamer Ana'nın verdiği sabunu tuttu. Harun Efendi çöktü : "Dök kızım!" dedi. Serpil dökmeye başladı çökmeden. O sırada baktı bu çökmeden su döken kim? Bildi buralardan olmadığını. Giyimi başka. Bakışı da başka. "Yeter! Madem döküyorsunuz, çökün şöyle!" dedi. Çöktü Serpil. İyice ovdu ellerini. Yıkadı, duruladı. "Siz de, hepiniz yıkayın!" dedi. Havluyu aldı, silip kurulandı. "Süt ısıtın dediğim gibi. Sonra çorba.." Çıktı dışarı. Güneşi sevdi. Çakal Hasan'la Çakır Hasan bekliyor. Tosmar Mehmet geliyor aşağıdan. Kamer Ana yanından hısım olur. Duymuş Gülcan'ın hastalığını. Bir torba "köycülük" sarınmış sırtına.

"Hoşgeldin Harun Efendi!" dedi Çakal Hasan.

"Hoşbulduk Hasan Efendi; nasılsın?"

Çok mutlandı Çakal Hasan : "Sayende iyiyim! Sağlığını dilerim! Varol! Geçiyordum, duydum geldiğini. Varol, Allah razı olsun.. Zaladın'a gidiyorum. Bizim hısımlar yaylada orda. Beş on davar var, gitmeseler olmaz!".

"Sana çay kaynattıracağım Çakal Hasan, hemen gitme!" dedi Çakır Hasan. Yürüdü çadıra.

Zeke Gelin içerisini süpürmüş, kabı kacağı yerli yerine koymuştu. Çaydanlığı koymuştu ateşe. Sütle, çorba işine Kamer Ana kendisi sarıldı. Serpil'le Güler oturmuş Gülcan'ın başına. Gülcan, "Anam karnıım!" diyor sık sık. İki üç gündür dili alıştı sanki, hâlâ onu sürdürüyor! Bozçayın kokusu yayılmaya başladı havaya. Fatmaca'yla Kısmet karı girdi. Nazmi oğlan dikildi Şevket'in yanına. Manastır Yıkığı yönünden iki kadın daha göründü. Önlerinde birer eşek var. Çadırdan çıkıp Çakal Hasan'a doğru yürürken baktı baktı, "Bunlar da kaynımın karısıyla gelini; duymuş geliyorlar!" dedi Çakır Hasan. Harun Efendi bir sigara yaktı.

Az sonra Serpil, elinde tepsiyle geldi.

Çayı içtikten sonra kolundaki saate baktı Harun Efendi. "İki iğne daha yapacağım!" dedi. "Sonra gitmem gerekiyor. Çakır Ağa, sen benimle biraz gel bakalım. Tembihlerim olacak içerde.." Yürüdü. Çakal Hasan yetişti ardından. "Eh, biz de yolcu olacağız, sana güle güle Harun Efendim!" dedi, bir görev duygusuyla sıktı elini. Sonra doğrulttu yolunu Kara Sivri'nin boynundan, Zaladın yaylasına doğru.

Harun Efendi iğneleri yaptı. "Benim işim tamam. Lakin.. Sana şimdi lakin'i anlatacağım. Biz burda ne yaptık şimdi? Hastalığın gidişini temelli önleyici işler değil bunlar. Karnını yumuşattık, ee'sini boşalttık. Kalbini güçlendirdik. İki de antibiyotik vurduk. Bir iki de hap bırakacağım. Lakin, yapmadık laboratuvar incelemesi. Dosdoğru bilmiyoruz ne olup bitiyor. Kararlama işler bunlar. Asıl yapılması gerekenin ne olduğunu nasıl bileceğiz dağ başında?"

"Estağfurullah!" demeyi düşündü Çakır.

"Burda kararlamadan bilemeyiz!"

"Estağfurullah!"

"Estağfurullah değil. Bilmemize olanak yok. Dağ başındayız. Onun için, hastalık durabilir de, ilerleyebilir de! İlerlerse ameliyatlıktır; burda yapılacak iş yok, hemen şehre götürmek gerekir. Ne yapılacağını ben burda bilemem. Orda doktor söyleyecek. Tamam mı, anladın mı Çakır Ağa?"

"Bu kız iyi olmaz mı diyorsun Harun Efendi?"

Bumbuz oldu çadırın içi. Başını sağa sola yıktı Harun Efendi. "Hayır! Hayır, öyle bir şey konuşmadım. İyileşebilir de, artabilir de! Bunun hangisi olur, burda bilemeyiz dedim. Yok elimizde olanak. Kanda iltihap var mı, yok mu; bilmiyoruz. Belki bir barsak düğümlenmesi bu, belki apandisit, belki peritonit; nasıl bileyim; kararlama ile bilinmez!"

"Bilinir" sanıyordu Çakır Hasan. Yetkin doktorlar kadar yetkin bir sağlıkçı bal gibi bilir sanıyordu. Bundan dolayı anlamıyordu Harun Efendi'nin dediğini.

"Sancı ve ateş artarsa hemen şehre götürmek gerekir! Dosdoğru Devlet Hastanesi'ne. O zaman ameliyat zorunludur. Bunu iyi aklında tut! Ben kalsam iyi, ama söyledim, başka hastalarım var. Atsin'de, Morsay'da dolaşırken çok insan çaldı evin kapısını. Oysa ben neyim! Alt ucum bir sağlıkçı!" Kalktı ayağa. "Şimdi bana izin! Çekin atımı!" Çantasını, heybesini yerleştirdi.

"Bir ekmek yemedik, kahvaltı yapmadık!"

"Vakit yok! Biraz bazlama, peynir katın, yolda yerim.."

Hocabey dolanıp geldi yeniden. Tam atına binmek üzereyken "Hoşgeldiniz!" dedi Harun Efendi'ye. Durdu, elini uzattı, "Siz de hoşgeldiniz efendim!" dedi o da. Tokalaştılar. "Gitmem gerekiyor. Bekleyen hastalarım var.." dedi. Atladı atına.

Çakır Hasan yürüdü Harun Efendi'nin yanı sıra. On adım kadar gittiler birlikte. Borcunu sordu sıkılarak.

"Ver ne verirsen!" diyecekti, çekindi. Bir sayı belli etmekten de sıkıldı. Öyle duraksamalı bir süre geçti.

Cüzdanını çıkardı Çakır Hasan.

"Vallahi bir şey istemez diyeceğim! Ben bu işleri gerçekten para için yapmıyorum. Para hevesi olan insan ticaret yapar. Senden iğnelerin, ilaçların parasını alayım. Bir dost kazanmış oldum, bana yeter.."

Çakır Hasan açmış eski deri cüzdanı, uzatıyor.

İki yüz lira aldı, "Yeter bu kadarı!" dedi, sürdü atını. Belenden aştı. Gene Kızılkaya yolundan gidecek.

"Bizde sağlık işleri böyle.." dedi Doçent Ali Şirin.

"Eğer sadece ilaç parasını aldıysa adaylığını koyacaktır!" dedi Hocabey. "Lakin sağlık işleri gerçekten berbat!"

"Hangi iş iyi, Sayın Hocam?" dedi Altan.

"Karayolları iyi, örneğin!" dedi Hocabey. Sinirlendi belli belirsiz. "Türkiye'yi temelli kötü göstermenin anlamı yok! İsviçre gibi ülkede bile kadınlara oy hakkı verilmiş değil daha, düşünün! Bizde elli yıldır var! Bizim aslında.."

"Sayın hocam, bizim aslında ne kadar iyi bir ülkemiz olduğunu biliyoruz da.. Örneğin bizdeki toprak, bizdeki iklim, bizdeki doğal kaynaklar, yeraltı yerüstü servetlerinin bolluğu çok az ülkede var. Bunları da biliyoruz da.. Fakat örneğin bir Çin'deki sağlık örgütü yok bizde. Çin'de, Bulgarlar'da sağlık işleri çok ileri Sayın Hocam. Bulgarlar'da tarım, endüstri, elektrifikasyon ileri! Bizim halimiz işte ortada Sayın Hocam!"

Asistan Cemal geldi : "Bozuk, hem de yorgun bir yönetim bizimki! Tükenmiş bir sınıf ve onun bürokrat kadroları, ancak bu kadarını yapabiliyor! Tükenmiş, iflas etmişler.."

"Ama bir türlü yıkılmıyorlar da!"

Tosmar Mehmet cık edip tükürdü yere. Yürüdü çadıra doğru. Çakır Hasan ile yan yana gidiyor.

"Götü yoraklı bir gezici gelmişti, aklında mı? Okul yeri seçmek için hani? Ona benziyor bu senin Hocabey! Onun da yanında başka bir gezici vardı. Biri taşlar, öbürü önüne görelti olurdu. Biri atar, öbürü tutardı. Onlara benziyor bunlar.."

"İki yüz aldı Harun Efendi.." dedi Çakır. "Senden ilaç parasını alacağım, esasında para istemem! dedi, varolsun!"

"İki yüz liralık iğne, ilaç; inşaallah iyi gelir!" dedi Tosmar Mehmet. Dua etti içinden.

"Harun Efendi : İyi gelmezse hemen şehre! dedi giderken! O zaman ameliyat.. Fakat neyle gideceğiz; onu düşünüyorum. Bir yandan da diyorum : İnşaallah iyi gelir!"

23
ÖLDÜM YALVARA YALVARA

Öğle geçiyor. Çadırın içi kadın kız dolu. Serpil bir hemşire gibi oturuyor Gülcan'ın başında. Kamer Ana itmiyor onu. "(Okumuş bir kızım demeden leğeni döküp geldi, yıkattı Harun Efendi'nin elini! Aşkolsun maşaallah!)" diyor içinden. Çok hoşlandı, hem de mutlandı. İnşaallah torunu iyileşir, acıları arlaşır gider de, oturtur dizinin dibine, bir okşar, bir sever şu kızı! Bir de armağan düşünür sandığında selesinde olandan. Hiç olmazsa gümüş yüzüklerinden birini verir.

Öğle geçiyor. Birden ateşi arttı Gülcan'ın. Öyle geldi Serpil'in eline. Konuşmaya korktu. Elini alnında, yüzünde gezdirdi. Bir yandan ter yürüyor, bir yandan sayıklıyor kız. Çakır Hasan gittikçe sessizleşiyor, hatta çöküyor. Kamer Ana hafiften bir sofra koydu, çocukların, konukların karnını doyurdu. Çok oturmadan Kısmet karı kalkıp gitti. Kuleden gelen Fatmaca gitti. Kaynının karısıyla gelini kalktı. Serpil tutuyor Gülcan'ın bileğini; yanması geçmiyor. "Güler!" diye fısıldadı usulca. "Hocabey'den dereceyi iste!" Fısıldadı belli belirsiz.

Hemen kalktı Güler.

Yemek üstüne az şekerli kahvesini içiyor Hocabey. Dik dik yürüyüp vardı Güler : "Serpil dereceyi istiyor!" dedi.

Kalktı usulca, fincan elinde iki adım yürüdü. Durdu sonra : "Altaan! Gel biraz yanıma!" Bağırdı. Altan geldi.

"Git içinde derece olan çantayı al benim!"

Altan gitti, dereceyi bulup getirdi.

"Ver Güler'e.."

Güler gitti koşarak. Ardından Altan da gitti.

Serpil tasayla bakıyor Gülcan'ın yüzüne. Zorla gülmeye çalışıyor. Sezgiyle belki, kötü bir gidişin içinde görüyor Gülcan'ı. Belki yanlış.

Genç ve güçlü idi. Savaşıyor hastalıkla. Onun için yükseliyor ateşi. "En bilinmesi gereken konularda bilgimiz sıfır!" diye bir yargı geçti içinden. Birden irkildi. Çok yanlış bir dalda eğitim görmekte olduğunu düşündü acıyla. "Arkeolojinin gerçekte bir halkın kültürel gelişmesine katkısı olabilir, fakat toplumsal öncelikler açısından sırası ne? Yanlış bir eğitim düzenlemesinin kurbanlarından biri olarak, en istediğimden uzaklarda telefim şimdi!" Yakaladı "telef" sözcüğünü, bırakmadı bir süre.

Güler dereceyi tutuşturdu eline. Alıp koydu Gülcan'ın koltuğuna. "Telefim!" dedi yeniden. Ümitle ümitsizlik arası bir ruh durumunun içindeydi. Şimdi derece söyleyecek ne yandan ne yana gidiyor Morsay'daki hastanın durumu?

Çakır'la Tosmar Mehmet oturdu Serpil'in ardına. Ağır bir suskunun etkisine girdiler hemen. Zaten konuşacak sözcük bulamıyorlar. Acı her şeyi bastırıyor.

Altan, baktı yer yatakta yatan kıza. Önce bir başkaldırma öfkesiyle birilerine sövme isteği duydu içinde. Çok yukarılardan başlayıp aşağıya doğru inecek. "Ama neye yarar?" diye durdu. "Babamdı Türkiye'nin en sövegen adamı! Ağabeyim de sövegen bir kaynakçı. Ben de sövdüm az çok bugüne kadar. Şimdi sövsem Gülcan'a ne yararı olur?" Kısa yaşamında Gülcan kadar güzel bir kız görüp görmediğini düşündü. Serpil'le ikisini kıyasladı. Güler'le ikisini. Kız arkadaşlarının buraya gelmeyenleriyle. Mahallesinde kalmış okulsuzlarla. Hiç okula gitmeyenlerden tanıdıklarıyla. Varsıl aile kızlarından bir zamanlar güzel saydıklarıyla. Gülcan'ın gittikçe ağır çeken güzelliğini düşündü. Bulunmaz, bakılamaz derecede güzel gözlerini ve etkileyici bakışlarını düşündü. "İşte bu kız dayanılmaz ağrıların, ateşlerin içinde şimdi? Yanıyor ve sancı çekiyor! Oynattı dudaklarını, sayıkladı işte; Aman yandım! dedi işte!.." İlk yapılacak işin yapılmadan çok gerilerde kaldığını düşündü bir ara, hemen uzaklaştı bu düşünceden. Yapılacak çok iş var hâlâ. Gerilerde kalmadı, hâlâ yapılabilir o yapılmayan! Cipe attıkları gibi, en kısa zaman kesimi içinde hastaneye ulaşabilir Gülcan. "Arkeoloji okuyoruz ama, yaşamın başka zorunluklarına da erer aklımız!" dedi kendi kendine.

"Biz alıp doktora yetiştirelim de Gülcan'ı, gereksiz olursa olsun! Varsa büyük bir sakıncayı önlemiş oluruz, yoksa biraz ivecenlik yapmış

sayılırız. Nedir yitecek olan? Benzin. Benzinin parasını alırız Çakır Dayıdan. Ben alırım söyletmeden. İki depo benzin doldurtabilirim. İki yüz mü vermiş Sağlıkçı Harun'a? İki yüzlük benzinle şehre ulaşırız.."

Serpil aldı dereceyi. Açıldı Güler'le Altan. Işıkta baktı. Küçük bir derece olduğu için zor okunuyor. Birden 40'ın yakınında gördü civayı. Ürpertiyle baktı elindeki araca. Göğüsleri, ciğerleri silkildi birden. Korkuyla düşündü ilkokuldan beri bildiklerini. Yeniden ürperdi. Düşüp bayılabilirdi zor durumlarda. Çok etkisinde kalmıştı bu tür eğitimlerin.

Derece elinde yürüdü : "Altan; biraz gel benimle!" dedi. Usulca çıktılar dışarı. "Gülcan'ın ateşi 40!" dedi.

"Biliyordum yüksek olduğunu.."

"Kırk ateş çok kötü Altaan!"

"Biliyorum.."

"Hocabey'e söylemek gerekir bunu.."

"Ta baştan buydu düşüncem! Ama söylemedi Çakır Dayı. Veremezse mahçup olur dedi. Aynı noktaya geldik dönüp dolanıp.."

"Hocabey'e hemen söylememiz gerek Altan!"

"Söyleyelim Serpil! Kendisi söylemeyecek; bu kesin. Biz söyleyeceğiz. Verecek cipi, alıp götüreceğiz Gülcan'ı. Daha fazla vakit geçiremeyiz.."

"Haydi madem!"

"Yoksa önce Ali Şirin'e, Cemal abiye mi söylesek?"

"Yok; dosdoğru kendisine!"

"Sen gelmek istemez misin?"

"Gelmek isterim de düşünüyorum : Belki bir taktik olarak benim karşısına en sonra çıkmam yararlı olur.."

"Gidiyorum!" dedi Altan. Dereceyi aldı Serpil'in elinden, yürüdü. Ellerinde hiçbir çözüm olmadığını düşündü bir ara. Sendeledi. Yıkılacaktı oraya. Yıkılmayı beklemeden yürüdü çabuk.

Gene şezlongta yatıyor Hocabey.

"Sayın Hocam!" dedi Altan. "Kızın ateşi 40!" Birden söyleyiverdi. Birden en etkili cümleyi söylediğini düşündü.

Fırladı Hocabey. Yarım doğruldu : "Ver bakayım!" dedi, aldı dereceyi Altan'ın elinden. Güneşe tuttu nedense. 39.9'du; az bir şey kalmış 40 olmasına. "Evet, 40!" dedi.

"İltihap var herhalde, değil mi Hocam?"

"Evet, bir enfeksiyon olabilir; çok kötü!"

"Hemen şehre ulaştırılması gerekmez mi sizce?"

Sözün nereye geleceğini birden kavradı Hocabey. Doğruldu yavaşça. "Evet! Kuşkusuz gerekir!" dedi. "İlk yapılacak iş, ya doktoru buraya getirmek, ya Gülcan'ı doktora götürmekti; söyledim baştan! Ama doktor gelmedi. Sağlıkçı da elleyip külleyip gitti! Adamı suçlamıyorum, belki *"best"*ini yaptı, fakat yetmedi! Gene şu durumda yapılacak iş, hastayı hastaneye ulaştırmaktır!"

"Buna yardımcı olmak zorundayız. Hocam!"

Doğrulup kalktı temelli. Bastı yere. Gezindi bir iki. Kendi ekseni çevresinde iğ gibi döndü : "Elbet yardımcı olmak lazım! Ama olanaklarımız içinde! Sınırlarımız içinde! Sınırlarımızı zorlayarak değil tabii!"

"Sınırlarımız ve olanaklarımız içinde cipi çalıştırıp Gülcan'ı hastaneye götüreceğiz Sayın Hocam! Size bunun için yalvarmaya geldim!"

Altan'a baktı. Kendisinin yirmi, yirmi beş yıl öncesini buldu çırpınışlarında. Bir süre böyle yalvaracak, ardından saldırıya geçecek. Biliyor şimdi böyle olanın az sonra nasıl olacağını. "Benim bunu istemediğimi düşünmüyorsun herhalde, değil mi Altan! Böyle düşünürsen yanlıştan yola çıkmış olursun. Sen de, arkadaşların da, önce doğruyu bilin. Biz burda bir üniversite ekibiyiz. Amacımız ve sınırımız saptanık. Burda sadece bir kazı yapmakla görevliyiz. Bir cipimiz var. Bir de hastamız. Hastanın şehirdeki hastaneye en hızlı araçla gitmesi gerekiyor. Yol durumu kötü. Başka araç yok. Üstelik her durumda en uygun araç bir Land Rover cip. O da bizimki. Aracı verelim, sorun çözülsün. Sorun + Araç = Amaç! Mantık böyle gösteriyor. Ama işin bir yanıdır bu ve görünüşüdür. Öz ise değişiktir. Çünkü bu cip, halkın sağlık işleri için ayrılmış değildir. Kazı hizmetleri için ayrılmıştır. Lastik ve yakıt giderleri kazı hizmetleri için ayrılmıştır. Şoförü bunun içindir. Biz bunu, o amaç yerine bu amaç için kullanırsak yasa önünde sorumlu düşeriz. Bunu yapamam! Yapmak isterim, Fakat yapamam. Burda iki şeyi kesin ayırmak zorundayız : Duygularımızın dediğiyle, aklımızın dediğini!"

Altan, saygıyla baktı Hocabey'e. Sabırla her şeyi açıkladı. Oldukça dikkatli bir dil kullandığını gördü baştan sona. Gerçekte iyi niyetli

bir insan olduğunu biliyor. Seçtiği bilim dalında çalışırken halkla ilişkilerinde demokrat davranmaya çalıştığını da biliyor. Ama cipi veremeyiz dedi mi, demedi mi sonunda? Gerekçesi ne olursa olsun, bu olumsuz karşılığı sevmiyor. Sevmiyor, anlamıyor. İlk tepkinin başkaldırı olmasından korkuyor, hocasına saygısız bir davranıştan kaçınmak için kendini tutuyor.

"Haklısınız Sayın Hocam! Bir açıdan durum bu! Ancak siz buna öz dediniz, bunu kabul edemiyorum. Sorunu biçimsel olarak aldınız, öyle koydunuz. Özden bakacak olursak, öz, delikanlı bir kızın 40 ateşle ölümün sınırında bulunmasıdır. Kızın hemen hastaneye ulaştırılması gerekir. Hiçbir şey candan değerli olamayacağına göre, bütün bürokratik koşulları aşıp karar vermek gerekir Hocam. Sorun budur. Bir aydın ve hoca olarak bizim önümüzde böyle bir sınavla karşı karşıyasınız şimdi! Özür dilerim. Kusurumu hoşgörün, ama açık sözle anlatılmak istenirse durum budur.."

Gene döndü kendi ekseni çevresinde, kıvrandı, sonra şezlonga serildi Hocabey : "Maalesef beni anlamadın Altan! Sorunu daha baştan iki karşıt yan arasında gibi aldın! Siz öğrenciler bir yan, ben hoca olarak bir yan! Belki Ali Şirin'le Cemal de benden yanda! Böyle korsan yanlıştan yola çıkmış olursun. Sizlerle bizler ayrı yanlar değiliz, bir bütün'üz. Hepimiz Morsay'da kazı için bulunan Üniversite Ekibi'yiz. Bir bütünün parçaları olarak şimdi bu tartışmayı yapıyoruz. İstersen arkadaşların da toplansın, birlikte tartışalım. Gene aynı tezi savunacağım. Duygularımla Gülcan'ın tam yanındayım. Ama devletin resmi cipini başka bir iş için kullanma konusunda aklımı duygularımın yanında bulamıyorum. Duygularım o yanda, aklım bu yanda kalıyor. Üstelik cip yalnız benim sorumluluğumda. Sizin için burda sadece görüş ileri sürmek var, sorumluluk yok. Yarın bir kovuşturma yapılırsa, sorular bana sorulacak. Böyle bir soruşturma olabilir; iki kez iki dört! Adım Asım Al gibi biliyorum bunu.."

"Aşkolsun Hocam!" diye ellerini birbirine çarptı Altan. "Bunu nasıl söylüyorsunuz? Kim fıslayacak aramızdan? Gerekiyorsa hepimiz toplanıp tutanak tutalım, imzalarımızı atalım. Şoför Nuri de imzalasın. Biz kendisini ikna ederiz. Kim yapacak fıslamayı? Affedersiniz, öyle adi birinin içimizde bulunduğunu sanmıyorum!"

Güldü, okşadı öğrencisinin omzunu Hocabey :

"Daha çok gençsin! Çok saf, çok arısın! Herkesi kendin gibi arı, duru sanıyorsun. Ama üniversitenin genellikle ne çirkin bir kurum olduğunu bilirim. Orda ne dolaplar döndüğünü, ne kumpaslar kurulduğunu bilirim. Söylemez dediğin kimseler, evet söylemez, ama söyletirler. Şimdi burda tutanağa imza da atarlar, oraya varınca bülbül gibi söylemekten çekinmezler. Üstelik görev duygusuyla yaparlar bunu. Yükselebilmek, daha iyi pozisyonlar ele geçirebilmek için yaparlar. Başka hesapla yapanlar da çıkar. Bunları bilirim ben. Sizin bilmeniz gerekmez. Keşke bilmeden kalsanız! Bizim üniversitemizin bozulmuş yanından bütünüyle haberiniz olmasa, çok daha iyi! Ülke için iyi, halk için iyi, üniversite için iyi. Çünkü bu kötü özellikler yayılgandır. Hemen geçer sizlere de. Böylece hastalığı oluşturan mikroplar bu jenerasyondan öteki jenerasyona ulaşmış olur.."

Elindeki dereceyi silkti Altan :

"Vakit geçiyor Hocam! Oysa saniye yitirecek durumda değiliz! Anlıyorsunuz değil mi? Şehir uzak üstelik. Geçten geç karar verirseniz korkarım işe yaramayabilir!"

Ellerini şezlongun tahtalarına koyup sabırla baktı Altan'ın yüzüne : "Buraya kadar getirdiğim düzgün bir sicilim var. Yarın dekan olmam söz konusu. Rektör olmam söz konusu. Bu sicili şu yada bu duygusal gerekçeyle bozamam. Söylenecek şeyleri söyledim Altan, bundan sonrası söylenenleri yinelemek olur. Kanımca buna gerek yoktur.."

Yere göğe baktı Altan. Belki yanlış yürüdü baştan. Arkadaşlarıyla konuşup birlikte gelmeleri gerekirdi hocaların huzuruna. "(Bireysel bir çıkış yaptım! Etkili olmadı!)" Suçladı kendini. Dönüş için de vakit o kadar bol değil. Ne yapmalı? Niçin kendi sorunu haline getirdi sorunu? Bozuntuyla ayrıldı Hocabey'in yanından. Kendi kendini suçlamayı sürdürerek çadıra geldi. Dereceyi verdi Serpil'e. Çöktü yanına. "Olmuyor!" dedi fısıltıyla. Güler de duydu dediğini. Yıkılmış gibi oturdu bir süre. Belki şimdi Hocabey Asistan Cemal'i yada arkadaşlardan Mehmet Ali'yi yollayıp kazı yerine çağırtır hepsini. Kalır her şey ilk durumunda olduğu gibi, hatta daha da bozulmuş olarak. Kendi kendini yeyip bitirmeye başladı. "Çok yanlış yaptım, bireyci davrandım!"

Çakır Hasan'a baktı. Mıhlanmış gibi oturuyor Tosmar Mehmet'le! Kalkmıyor omuzları. Kamer Ana, Zeke Gelin taş gibi oturuyor. "Başpınar'a doğru gidelim!" dedi birden, kalktı. Serpil kırmızı Ilgın testisini aldı. Güler sordu : "Ben de geleyim mi?"

"Gel, kal; nasıl istersen!"

"Kalayım.." dedi.

Sonra kalktı, "Geleyim!" dedi.

Yürüdüler. Karamukların dibinden geçip kızılardıçların arasına girdiler. Dağyoncalarının, sütlüklerin arasından geçip pınarın başına vardılar. Testiyi oluğun altına tuttu Serpil : "Ne olacak? Ne yapacağız bu durumda?"

"Kendimi sorumlu ve suçlu sayıyorum!" dedi Altan. "Bireyci davrandım. Arkadaşlarla toplanıp bir karara vardıktan sonra Hocabey'e gitmemiz doğru olurdu.."

"Yapmamış değiliz bunu. Başından beri konuşuyoruz!"

"Son durumda tekil çalıştık. Sen ve ben.."

"Açarız arkadaşlara hemen.."

"Ama vakit o kadar bol değil!"

"Hemen gider, açarım arkadaşlara. Gerekirse ben giderim Hocabey'e! Ben giderim en iyisi.."

Baktı Güler'in yüzüne anlamlı anlamlı. "(Etkili olsa da keşke sen gitsen!)" diye düşündü Altan.

Testiyi alıp yürüdüler.

Hocabey oturuyor yerinde. Başını göğsünün üstüne düşürmüş, ellerini göbeğinin üstüne kenetlemişti. Neşesi, şenliği uçup gitmiş. Zor bir durumun içinde kaldığını anlıyor. Kurtulup çıkmak için kolay çözümler arıyor. Öyle çözümler ki, hem ucunda herhangi bir sakınca olmasın, hem öğrenciler kendisinden soğumasın. Hatta hayranlık uyandırsın Bay Çakır'da filan.

Köyden Osman Çakır'la karısı Anış çıkıp geldi. Gene bir eşek yükü "köycülük" yüklemişler. Bir boduç da bal var heybede. Osman, üç gün önce almış kovanlardan. Petekli bal. Arılar yeni bir evreye geçmeden, açıp birkaç petek daha çıkarmış. Duymuşlar Gülcan'ın ateşler içinde çırpındığını. Osman anasının kimbilir nasıl bunaldığını düşündü. "Gerekirse kalır birkaç gün yardım edersin!" dedi Anış'a. Anış gül-

dü acıyla : "Bir ay, bir yıl kalayım Gülcan'ın başında! İşler izin verdikten sonra yaylada kalmaya ne var?"

Çadırın önünde indirdiler heybeleri torbaları. Bal boducunu dikkatle taşıdılar içeri. Kamer Ana kalktı : "Hoşgeldin Anış, nasılsın gelinim?" dedi. Zeke Gelin kalktı, sarmaştılar iki elti. Osman öptü anasının, babasının elini. Sokuldu : "Geçmiş olsun Gülcaan!" dedi, öptü alnından, yanağından. Dudağına yalımların değdiğini duydu. Yalımdan beter, kızgın demirlerin değdiğini. "Ne biçim hastalıkmış bu? Kimin nazarı değdi acaba? Yoksa zararlı bir şey mi yedi, su mu içti terli?"

"Hepsini düşündük, bir yana konduramadık! Baban gitti Sağlıkçı Harun Efendi'yi getirdi. Kaç kez derece koydu Hocabey'in öğrencisi kızlar! Kaç kez iğne vuruldu, hap içti kaç kez?"

"Bir de Köy Hocasını getirmemiz gerekiyor bu durumda!" dedi Osman. Bir öneri değil, kesin söylüyor, döner dönmez yollayacak köyden. "Koltuğuna Kitabullah'ı alıp gelsin hemen! Onca 'hak' veriyoruz. Sadece ezan okusun, sonra caminin köşesinde Cinoğluyla çene çalsın diye tutmuyoruz onu burda! Hastalarımıza okuması da gerekir.."

"Okumaya okur elbet; okumam demez adam! Ama ta buraya kadar gelmek zorunda mı bilmem ki! Hastayı burdan oraya götürmek de olmaz, sarsılır.." dedi Tosmar Mehmet. Çok oturmuş olduğunu düşündü. Eğer Osmangil hemen dönecekse onlarla kalkıp gitmesi iyi olur.

"Anacığım yandıııım!"

Bir sürekli dönüşün içinde sanki. Plak gibi durmadan çevriliyor, belirli yere gelince, "Anam yandım! Anacığım yandım!" diyor. Açıp kapıyor dudaklarını. Bir yandan bir yana atıyor başını. Arada elini kolunu çarpıyor yere. Sonra dalıyor, gene "Yandıım! diyor.

* * *

Aşağı çamın dibine çekildiler.

Kazı işini işçiler götürüyor ağır ağır. Doçent Ali Şirin, çiğin çekti : "Bana kalsa hemen veririm cipi! Ama yanlış anlamayın. Sizleri kışkırtıyor değilim. Bu benim özel anlayışım. Ancak şunu da biliyorum, bu gibi tavırlarla Türkiye'nin sağlık sorunu çözümlenemez. Çözüm

için halkın ağırlığını harekete getirmek gerekir. Sistemi bir bütün olarak düşünmek zorundayız. Yoksa, gene kalktığımız yere geliriz. Tıpkı Cumhuriyet'le, 27 Mayıs'la gelindiği gibi.."

"Şimdi önümüzdeki sorun bundan ayrı!" dedi Asistan Cemal. "Burda genel ve soyut bir durumdan çok, özel ve somut bir durum var: Gülcan'ın durumu! Genel sağlık sorunu çözümlenebilir yada çözümlenemez; çok ayrı! Genel'in içinde özel'in durumu ve ikisinin bağıntısı da şimdilik bir yana! Şu anda Gülcan'ın durumuna yalın bakıyor ve cipin hemen yola çıkarılmasını zorunlu görüyorum! Bunun için Hocabey'e gidip anlatalım, gerekiyorsa yalvaralım, hatta bazı noktalardan kaygı duyuyorsa, kendisine güvence verelim. Bir an önce alalım cipi, diyorum. Ama Ali Bey gibi ben de belirteyim, bu da benim kişisel görüşüm, sizleri kışkırtmıyorum. Sadece düşüncemi söylüyorum.." Sözünü bitirmiş sandılar, meğer bitirmemiş. "Hemde öneriyorum : İki arkadaş seçelim. Gidip bu kez onlar söylesin Hocabey'e. Dediğim gibi, gerekirse yalvarsınlar. Ne olsa bir insanın canı, yaşamı söz konusu.."

Serpil elini kaldırıp yürüdü ortaya. "Birisi ben; başka kim katılacaksa buyursun! Beni seçersiniz herhalde!"

"Serpil gidecekse başkası gitmesin!" dedi Remzi.

Kimse üzerinde durmadı bu dokundurmanın.

"Serpil'in tek başına gitmesini öneriyorum!" dedi Güler.

"Deli olacağım, vakit ilerliyor! Öğle geçti!" dedi Altan, yeniden saatine baktı. "Gideceksen çabuk git Serpil!"

"Tamam, tamam!" dedi Şükrü.

Serpil yürüdü Hocabey'in şezlonguna doğru. Karşıdan öksürdü. Vardığının önceden bilinmesini istiyor. Bir daha öksürdü. Başını çevirdi Hocabey. Serpil yürüdü dik dik. Tek başına geliyor. Değişik bir geliş olduğunu anladı bunun. Toparlandı. Bacağını indirdi bacağının üstünden. Önce yarı doğrulmuştu, tam doğruldu. "Buyur Serpil, gel!" dedi.

"Hocam; konuyu biliyorsunuz! Gülcan için konuştuk arkadaşlarla. Cipi rica ediyoruz. Hocalarımız, hepimiz, arkadaşlar adına geldim. Kendim de çok rica ediyorum.."

"Kazı işçileri de beraber mi?"

"Yok onlar bu işte!."

"Kendi aralarında toplandılar mı acaba? Onların da bir sözcüsü gelecek mi?"

Serpil dikkatle baktı Hocabey'in yüzüne, alay ediyor mu?

"Ben Üniversite Ekibi adına geldim. Özel olarak kendim de istiyorum. Cipi hemen verirseniz, bin kat büyüyeceksiniz gönlümüzde! Çok istiyor ve yalvarıyoruz!."

"Altan'a anlattım!" dedi Hocabey. Baktı. Serpil'in dolgun bileklerini gördü önce, sonra göğüslerini. "Aynı şeyleri yeniden sana da anlatmanın gereği var mı bilmiyorum? İsterseniz toplanın, hepinize anlatayım. Gerekçelerimi topluca öğrenmiş olursunuz.."

"Biz gerekçe istemiyoruz Sayın Hocam, cip istiyoruz! Evet yada hayır! Hastanın ateşi 40! Sadece evet yada hayır! Gönüllerimizdeki yeriniz buna göre olacak; bekliyoruz.."

"Serpil kızım, bak anlatayım.."

"Anlatmanızı da değil Hocam, cipi.."

"Suç da olsa vermeli miyim Serpil?"

"Bu durumda suç'un ne olduğunu tartışmanın yeri yok Sayın Hocam! Verirseniz, bazı kimselere göre suç olabilir, ama bize göre asla! Sizi onlar cezalandırır belki; ama bizler davranışlarınızın ölünceye kadar hayranı kalırız.."

"Kararımı hemen vereyim, öyle mi?"

"Evet lütfen! Çünkü vakit yok!"

"Düşünmem gerekir, düşünmeden yapamam!"

"Düşünecek yanı yok Hocam! Siz araba kullanan insansınız. Taunus'unuz var. Diyelim önünüze bir çocuk çıktı. Çocuğu ezeceksiniz, yada direksiyonu yana kıracaksınız, arabanız büyük ölçüde zarar görecek. Belki kendiniz de sakatlanacaksınız. Durum bu kadar açık seçik : Arabam zarar görmesin, kendim de sakatlanmayayım diye çocuğu ezecek misiniz? Hemen salise içinde karar vermelisiniz! İşte böyle bir durum.."

"Kazı hizmetlerine ayrılmış bir aracı, özel bir işe, bir hastanın hastaneye götürülmesi işine veremem Serpil! Bunun doğurabileceği sonuçları Altan'a anlattım! İstersen bir kez de sana anlatayım! Üşenmem buna.."

Yalvarmanın yararı olmayacağını bildiği halde bir daha söylemekten kendini alamadı Serpil : "Verseniz sizin için de, bizim için de çok iyi olacak; bunun için size yalvarıyorum Hocam!"

"Anlattım; olanaksız!"

Birden umudu bitti, sinirlendi : "Peki Hocam, Sayın hocabeyim!" dedi. "Peki; vermeyin bakalım!" Yürüdü. Bir solukta arkadaşlarının yanına geldi. Kapanıp ağlayacak öfkeden. "Olmuyor!" dedi kısaca. "Gitmiyorum bu adama bir daha! Başka arkadaşın gitmesini de önermiyorum! Tamam bu iş.."

"Sana vermediğine göre başka birimize hiç vermez!" dedi Şükrü. Bir taşlama yoktu sesinde. Üzgündü sadece.

* * *

Usulca kalktılar Osman'la Anış. "Malı maşadı koyup geldik.." dedi Osman. "Çocuklar ne yaptı sahipsiz?" dedi Anış. "Köy Hocasını yollarım!" dedi Osman. Eşeği önlerine katıp gittiler. Görevi yapmışlardı.

"Bir sürü öteberi getirmişiniz, kim yiyecek? Getirmeyin bir daha!" dedi Kamer Ana.

Kazı işçileri acıyı duyuyor. Ama nasıl karışabilirler işin içine? Karışsalar ne etkisi olur sözlerinin? Bir şu işi zor güç buldular. İki üç ay çalışıp biraz para yapacaklar. Zıddına gidecek bir tavır takınıp Hocabey'i kızdırırlarsa, hemen bunu da yitirirler. Dilsiz gibi çalışıyorlar.

"Canım hiçbiri sınıflarının bilincinde değil!" dedi Remzi. "Elinde çaren varsa sen onlara destek ol daha! Kazı işçilerimizin maldan ayırdı yok!" Nuri'ye ise hiç yaslanamazlar. Ölür Hocabey'in dediğinden çıkmaz. Ne yapacaklarını bilmeden öyle susuyorlar.

Aşağı çamın dibinde fısıldaşıp duruyorlar gene. Ne yapıp edeceklerini bilemiyor, öyle susuyorlar. Başlarının, kulaklarının içi uğulduyor. Bir derin acıyı içlerine akıtıyorlar.

"Ormanın cipi de var!" dedi Mehmet Ali.

"Var ama.." dedi Asistan Cemal.

"Gidip onu istesek! Şef orda mıdır?"

"Nazmi nerde?" diye sordu Mehmet Ali.

"Nazmi, çadırın dibindeydi Şevket'le! Serpil gitsin, hem Gülcan'a baksın, hem Nazmi'yi buraya yollasın.."

Bir dakika sürmedi. Nazmi geldi. Sordular yukarda mı Şef? "Yukarda yukarda!" dedi. "Damın başında yatıyor. Aren Muhtarı oğlak getirdi. Bir çok da "köycülük"! Oğlağı kestiler! Gene saç kavurması yapıyorlar. Büyük sofra olacak yukarda.."

Fısıldaştılar aralarında. "Burda kendi Hocamız dururken, Orman Şefine gitmemiz ayıp! Ama hiç de ayıp düşünecek durumda değiliz. Nerden iş bitecekse, ordan bitirmek zorundayız. Herhalde insanlık ölmemiştir. Durumu anlattıktan sonra, en göğsü acımasız adam bile, Peki alın götürün cipi! der. Ama ne yazık, kendi Hocabeyimiz demedi, diyemedi.."

"Ne şanssız öğrencileriz! Böyle bir adamın öğrencisi olduğum için üzülüyorum!" dedi Güler.

"Ben utanıyorum!" dedi Nurettin.

"Hocabey'i suçlamak gereksiz! Hocabey'i böyle davranmaya iten koşullar var!" dedi Asistan Cemal.

"Bırak Allaşkına Hocam! Hepimiz aynı koşullar içinde değil miyiz? Onu etkileyen koşul bizi neden etkilemiyor?"

"Yararsız bunları tartışmak! Vaktimiz yok! Cipin sorumlusu biz değiliz. Sorumlu Hocabey'dir. Biz olsak, belki biz de onun gibi davranırdık!"

"Yok canım! Hiç öyle davranmazdım!" dedi Altan.

"Hiç!" dedi Halûk. "Utanıyorum ben de!"

"Altan'la Mehmet Ali gitsin!" dedi Mustafa. "Serpil'i, yada Güler'i yormayalım artık kuleye kadar.."

"Gitmemiz gerekiyorsa gideriz!" dedi Güler.

"Yararı olacaksa hemen gidelim!" dedi Serpil.

"Olur tabii! Bakarsınız, birinizin sözü geçmez, öbürünüzün geçer! Gitmenizde çok yarar var bence.." dedi Remzi.

"Öyleyse kalkın!" dedi Asistan Cemal.

Dördü birlikte kalktılar. "Yolu bilebilir miyiz acaba?" diye düşündü Altan. "Geldik geleli bir kez olsun çıkıp varmadık. Gerçi Şef de inip gelmedi ya! Neyse! En iyisi Nazmi'yi alalım yanımıza!" dedi sonra.

"Bizimle gelir misin Nazmi? Şefe gidiyoruz.."

Nazmi önlerine düştü. Yokuşa sardılar. Hocabey gene şezlongta yatıyor, radyosunu açmış dinliyor, bir yandan da Hamit Zübeyir'in Pulur Kazı Raporunu inceliyor. Morsay kazılarının raporunu da bunun gibi fotoğraflı, krokili bastırmayı düşünüyor. Geldi geleli pek az resim çektirdi kendisi; ama Doçent Ali Şirin'le Asistan Cemal çekiyor. Daha bir şey çıkmaya da başlamadı. Hele buluntuların ucu görünsün, fotoğraf kolay.

24
KARA SİVRİ

Zordu yokuş yukarı yürümek. Demek şu bacaksız Nazmi her gün bu yollardan inip çıkıyor! Fatmaca, Zahide, bu yollardan inip çıkıyor! Biraz da kestirmeden gidiyorlar. Dimdik.

"Zaten yukarıya kadar çıkmıyor cip!" dedi Nazmi.

Yüreği harp harp attı Altan'ın :

"Şefin cipi yukarda değil mi?"

"Değil! Şefin cipi Kaplan Beleni'nde duruyor. Orda Arenli yaylacılar gözetiyor. Babam inip çıkıp bakıyor arada.."

"Aman şükür!" dedi Serpil. "Şükür!"

İki kız, birbirinin elinden tutmuş, öyle gidiyorlar. En önde Nazmi, sonra Altan'la Mehmet Ali, en sonra kızlar var sırada. Gittikçe dikleşiyor yol. Ama çare yok, çıktılar yola, varasıya gidecekler. İş ki, oraya varınca cipi alabilsinler; Şefin gönlünü yapabilsinler.

Bir belen aştılar, Aren'in bahçeleri göründü. Ama durup bakacak halleri yok. İyice yükseldiler göğe doğru. Bulundukları yerden aşağıya ve ötelere sıralanıp gidiyor dağlar. Güneş bulutlardan süzülüyor. Çukurları sis dolduruyor. Kimi yerlere ince yağmurlar iniyor. Doğanın en görünümlü yerindeler. Bir ivmecenin içinde olmasalar, durup doya doya bakacaklar.

Nazmi önden gidip biraz bekliyor. Serpil batıp çıktı terden. Güler daha beter oldu. Kızlara belli etmek istemiyor ama Altan da kesildi. Mehmet Ali ar belası yürüyor. Altan, Nazmi'nin beklediği yere kadar varınca har har soluyor. "Hooh!" diye ciğerlerini boşaltıyor, sonra soruyor : "Nazmi yahu, çok mu daha?"

O da yürek serinletici bir söz söylemiyor : "Yarı olmadı!" diyor ne kadar giderse gitsinler.

Yıldırımın yaraladığı ardıçlara vardılar daha. Bazen düşerek, bazen kalkarak gidiyorlar. Uçurum kadar derinde kaldı Morsay. Ballıdere temelli diplerde. Biraz daha tırmandılar : "İşte işte!" diye bağırdı Serpil.

"Nedir o işte işte?" diye sordu Altan göğsü körük gibi inip kalkarak, soluyup tıkanmışlığı açmaya çalışarak. "Nedir o?.."

"Çakır Dayının çay otlarından görüyorum! Şuna bakın, her yer çiçek dolu, bahçe gibi!"

"Bozçaylar; hay Allah!"

"Toplamak istiyorum, ama şimdi değil! Kazı bitince armağan götürmek isterim evdekilere; kaynatırlar!"

"Biraz da bal bulursun yanına!"

"Yürüyoruz değil mi?" diye öne geçti Mehmet Ali.

Nazmi, bir gidip bir duruyor : "Ben size toplarım!"

"Kendi ellerimle toplamak istiyorum.."

"Çok var buralarda!"

"Yükseklerde ama.."

"Yükseklerde olur bu çay.."

Güler'in pabuçları uygun değil yürümeye. "Keşke bunları atıp tokyoları giyseydim!" diyor.

"Bir daha gelirsek uygun giyeriz; pantolon filan.."

"Şefle uygun bir konuşma yolu bulmak gerekir!"

"Bir Mehmet Ali konuşsun, bir de Güler; ben yoruldum!" dedi Altan. "Çenem de yoruldu.."

"Ben de kendimi şanssız görüyorum!"

"Bu kuleyi de amma tepeye yapmışlar?"

"En tepeye!" dedi Nazmi. Ağırlıksız bir kozalak gibi, önden önden gidiyor çocuk. "Bakınca her yer görünüyor! Şef, Uyumak için birinci! diyor. Çok rüzgârlı. Babam da seviyor. Çok yıldırım düşmese gerçekten birinci! diyor. Fakat şarteli hemen kaparsan korkma! Yıldırım neden oluyor biliyorum. Bulutlar biribirine değmeden kapamak gerekiyor. O zaman istediği kadar çaksın, akıp gidiyor toprağa! Yıldırım çaktı mı dünya bembeyaz oluyor. Öyle bol ışık hiçbir yerde yoktur. Kasabada kaynakçıda yok, güneşte yoktur!"

Ayaklarını o taştan kaldırıp bu taşa basarak dik merdiven çıkıyorlar sanki. Ardıç dallarına tutunmasalar düşecekler. "Şefe günaydın di-

yelim önce!" dedi Kazı Ekibinin Gülü Altan. "Ormanların iyi korunduğunu, yangınların hemeninde söndürüldüğünü söyleyelim! Orman yollarını da övelim. Elli yılda Cumhuriyet'in yapamadığını iki yılda Orman'ın başardığını söyleyelim. Köylünün büyük dostudur Ormancılar. Kazı için geldiğimizi, böyle değerli bir Şefle karşılaşacağımızı önceden düşünmediğimizi, gelecek yıl parasal değeri az olsa bile anlamca yüksek armağanlarla geleceğimizi söyleyelim.."

"Aaah! Aklımız başımıza hep sonradan geliyor! İyi kötü bir armağanı şimdi de alabilirdik yanımıza! Ben Hocabey'in getirdiği Boğazyeli kolonyasını alabilirdim örneğin! Hiç kullanmadım daha.."

"Benimkini de rahatça verebilirdik!" dedi Güler.

"Armağanın şu yada bu olması, pahalı olması önemli değil. An beni bir koz ile, o da isterse çürük olsun! Çok düşüncesiz çıktık yola; çoook!"

"Bunca yokuş! Geri dönülmez ki!."

"Bir şey mi unuttunuz?" diye sordu Nazmi.

"Unutmadık!" diye konuyu örtmek istedi Altan.

"Unuttuk! Bir kolonya şişesi almayı düşünüyorduk!"

"Armağan, armağan edilir mi diye düşünüyorum bir de!"

"Evet! Bir de orası var, edilmez.."

"Ama başka şeyimiz yok verecek?"

"Önceden akıl edebilseydik birşey alırdık.."

"Bir oğlak, birkaç kavun filan.."

"Bir şey unuttuysanız dönüp alabilirim hemen! Gider gelirim, yorulmam ben! Siz Tepegören'e varmadan yetişirim.."

"Yok!" dedi Serpil. "Kendi kendimize konuşuyoruz. Daha doğrusu sesli düşünüyoruz. Sen de düşünür müsün sesli?"

Anlamadan baktı Nazmi :

"Ben daha düşünmüyorum.."

"İyi bir dolmakalem yada çakı olsaydı yanımızda! Çok uygun armağanlar olurdu bunlar! Yada antika bir cep feneri, pilli, Çin işi, Japon işi! Değerli bir şey! Örneğin bir tırnak keseceği, süslü! Ama yok. Her şeyi savsaklı ele alıyoruz. Yarım!" Kendi kendini yeyip bitirmeye başladı gene Altan. Adım adım ilerledikçe Şefin önünde konuşabilme gücü kırılıyor hepsinin. Bin yıllık birer köylü gibi titriyor dizleri. "Aa-

ah, bir armağan, uygun bir armağan almış olsaydık yanımıza! Bu sıkıntıları duymazdık şimdi!."

Çok yükseklerde oturan tanrılardan birini ziyarete gidiyorlar sanki. Ama kurban almamışlar. Bir sunmalıkları da yok yanlarında. Öyle bomboş yola çıkmışlar; yaklaştıkça utanmaya, erimeye başlamışlar.

Altan hohladı kaldı yeniden.

"Biraz dinlensek olmaz mı?" dedi Güler. Üf desen devrilecek kadar zayıf bir kız. Nasıl evlenecek, nasıl çocuk yapacak, hem de bakacak yarın; şaşıyor Altan.

Çöktüler ayrı ayrı taşların başına. Kimi dikik, kimi yan yatık, kınalı, kınasız, yosunlu, çimenli taşların başına çöktüler. Serin serin esiyor ordan burdan yeller. Yoğrulup hamur oluyor; uzak denizlerden, iç yanlardan, bozkırdan, yüzlerce dereyi tepeyi geçip gelen yeller biribirine giriyor. Terlemişler. Birden bumbuz oldu sırtları. "Gülcan için çabalarken kendimiz hasta olmayalım?" dedi Mehmet Ali, baktı kız arkadaşlarına. Sırtından çıkarıp verebileceği kazak, süveter bir şey yok. Altan'a baktı, onda da yok. "Çooook acemi çaylaklarız çook! Bir dağa nasıl çıkılır, hiçbirimiz bilmiyoruz daha! Ama çıkıyoruz.."

"Bir önerim var! Nazmi, her gün inip çıktığı ve bu yolların çocuğu olduğu için, tez giden bacaklara sahip! Kuş gibi de hafif! Biz iki adım yürüdük mü yoruluyoruz, o yorulmuyor. Nasıl olsa Tepegören'e de gelmedik. En az iki kez dinleneceğiz oraya kadar. Dönsün Nazmi. Söylesin Cemal Hoca'ya. Bizim çadırda, masanın üstündedir Boğazyeli kolonyası. Kâğıdın içinde sarılıdır. Alıp getirsin benimkini. Onunla gidelim yukarıya. Bir yüztutarlığı olmalı elimizde. Veririz Şefe, karısına götürür. Cipi verme olasılığı artar. Nazmi yapar bunu.."

Dinliyor konuşulanları. Sesini çıkarmadan, ters bir şey düşünmeden, uyumlu yada aykırı bir yorum yapmadan dinliyor; "Bir iş mi buyuracaklar bana acaba?" diye bekliyor.

Gözleri biribirinde gezip dolaştı hepsinin.

"Anlaştık sanıyorum?" dedi Serpil.

"Tamam canım, en iyisi bu!."

"Bak Nazmi!" dedi Mehmet Ali. "Sana zahmet, bize yardım edeceksin. Konuştuklarımızı duydun değil mi? Gideceksin hemen. Asistan Cemal Hoca var bizim, hangisi biliyorsun?"

"Küçük Hoca; biliyorum!"

"Ona söyleyeceksin! Serpil ablangilin çadırda hiç açılmadık kolonya şişeleri var, birini alıp geleceksin. Kâğıda sarılı. Markası da yazılı üstünde : Boğazyeli. Biz dinlenesiye varıp geleceksin!."

"Varır gelirim!" dedi, kalktı. Dikti omuzlarını. Başladı taştan taşa sekmeye. Birden, yürüdüğünün on katı arttı hızı. Bir bayrağı eksik elinde. Bir anda yitti gözden. Başka bir belenin üstünde göründü. Yarım dakika sonra orda da görünmez oldu.

"Kalkalım arkadaşlar, şimdi gelir bu!"

Kalktılar usulca. Yokuş yukarı yeniden başladılar tırmanmaya. Yol diye bir şey yok ama belli gidecekleri yön. Yolu kim yapacak buraya? Kara Sivri'nin başında sadece Necip'in işi var, ona da tepenin öbür yüzünden bir patika açmışlar. Taşıt çıkmıyor. Yapılan iki yapının gereçleri Orman yolundan Kaplan Beleni'ne kadar getirilmiş, sonra eşekle taşınmış Sivri'ye. Kulenin suyu, yiyeceği hep sırtla, yada eşekle taşınıyor.

"Senin her istediğin yere yol yapılsa, ohooo!." diye güldü Altan. "Bence devletimiz iyi gene! Hiç olmazsa ormanı dikkatli koruyor!" diye bir düşünce geçti içinden. "Hastirsin ordan!" diye hemen kovdu bunu. "İyi devlete maşaallah! İnsana değer vermeyen, doğaya değer verir mi? İşte her şey, açık seçik Gülcan kızın haline benziyor! Gülcan bir örnek! El elde, baş başta! Yirminci Yüzyıl'ın sonu geldi. İnsanhaklarıevrenselbildirgesi ve demokrasifalanfilanhepsi palavra! Madem palavra, çocuklara da oy hakkı isteriz. Onların kirletilmemiş sağduyularıyla, daha doğrusu soldu[illegible]ularıyla belirsin toplumun kararı ve ana eğilimi! On milyon çocuk.. Temelli çocuk sayılıp gençlere bile oy hakkını çok gören anlayışın karşısındayız arkadaşlaaar!" Öyle ılık ılık esmeye başladı ki çok yönlü yeller, coşkuya gömüldü Altan. Kendi kendine söylev deneylerine girişti yeniden :

"Sabredin çocuklar sabredin! Halkımız ve sizler için büyük savaşımlar veriyoruz! Sabredin çocuklar sabredin! Bir gün bu savaşımları kazanacağız! Sabredin çocuklar sabredin! Sizlere oy hakkı sağlayacağız! Sabredin çocuklar sabredin! Oylarınızla bu sömürgen, kemirgen, aracı, tefeci, bezirgân burjuva buyurgan ağababalarını alaşağı edip kardeşliğin düzenini kuracağız! Sabredin çocuklar sabredin! Sizler için ulusal

hem de uluslararası köyler düşünüyoruz, yönetimi sizin ellerinizde olacak! Hiç durmadan işleyecek bu köylerde trenler! Dumansız yakıtlarla, en ideal güç kaynağı akımsal atom gücüyle ısıtacağız evleri! Trenler kitlesel taşım için yeraltına da girecek, yerüstüne de çıkacaklar; sabredin çocuklar sabredin!."

Birden dönüp ardına baktı, epey gerilerde kalmış Mehmet Ali'yle kız arkadaşları. Nazmi de, elinde Boğazyeli kolonyası ile geliyor! Dönüp dikkatle baktı, solumuyor har har! "Getir buraya!" diye el etti. Nazmi getirdi kolonyayı. Şişe içinde değil, yumuşacık plastik kabın içinde. Yeni petkim olanaklarıyla yapılmış. Tasarımcısı iyi bir düşgücüne sahip, belli oluyor. Şişeyi aldı Nazmi'nin elinden. Kolunu çocuğun omzuna koydu : "Aferiiiin!" çekti soluk soluğa. "Kuş musun yahu sen?"

"Hayır!" dedi Nazmi. "Büyürsem ortaokula gideceğim. Sonra uçak yapacağım.. Çok uçak geçiyor burdan. Londra-İstanbul-Beyrut! Benim uçaklar Kuzey kutbundan Güney kutbuna uçacak! Havaalanlarımı en yüksek Torosların başına yapacağım! Sonra babama emekli aylığı bağlayacağım! Sonra Cumhurbaşkanı seçilerek doktorları döveceğim.."

"Aslaaaan!" diye kucakladı Nazmi'yi, bastı bağrına. "Liseyi bitirince de devrimci olacaksın değil mi? Sonra işçi sınıfımızın zaferi için savaşacaksın!" Bekledi; arkadaşları yetişesiye, uzak ufukların dibindeki şehre baktı. "Geceleyin ışıkları görünür mü acaba?"

"Sislik olmazsa görünür! Bellim belirsizdir! Bir top sönük yıldız kıpırdaşır gibidir. Babam diyor orası şehir. İnanmam; çünkü çok bellim belirsizdir.."

"Kasaba da görünür mü burdan?"

"Görünür kıpırdak kıpırdak! Sapanımla taş atsam ortasına düşecek! Ama atamıyorum. Yoksulların camına çarpar, atma oğlum! diyor anam. Kendimiz yoksul olduğumuz için yoksulları çok düşünüyor.."

"Tepegören'e gelmedik mi daha?"

"Az kaldı, ama yürümüyoruz ki!"

"Bekleyelim, arkadaşlar yetişsin!"

"Hepiniz hamsınız! Hocabey hiç yürüyemez!"

"Bırak!" dedi Altan. "Anma adını.."

"Cipi vermedi, çok kızdım! Dün kızdım ta! Kerim Ağa'ya söyledim, dürbünü alacak geri!"

"Ne zaman gördün Kerim Ağa'yı?"

"Koştum Aren köyüne, söyleyip döndüm!"

"Nasıl varıp geldin o kadar zamanda?"

"Siz şimdi yürüyün Sivri'ye doğru; bir daha varıp geleyim! Ninem bana Seyrekbasan Keloğlan der. Ben öyle inip çıkarım yorulmam! Kerim Ağa çok kızdı : Adam sandım kavatı! dedi. Geri al dürbünü! dedim. Deral alacağım! Benim adım Kerim, ben adamı yerim! dedi.."

"Masal kuşu musun sen?"

"Hayır, insan!"

Yeniden kucakladı arkadaşını : "Aslaaaan!.."

"Neden bana hep Aslaaan! diyorsun?"

"Aslanı çok severim.."

"Niçin?"

"En güçlü hayvan odur.."

"Hiç aslan gördün mü?"

Durdu Altan : "Hayır!"

"Nasıl seviyorsun?"

"Kitaplarda gördüm, biliyorum.."

"Sevdirmez aslan kendini! Yer!."

"Yeniden kucakladı, havaya kaldırdı, yarım dönüş yaptırdı havada, koydu yere : "Canavarsın sen, çok sevdim seni.."

"Canavarı da seviyor musun?"

"Çoook!"

Geri çekilip "Altan abi"sinin yüzüne baktı : "Çok zor sevebilirsin canavarı! Yaklaştırmaz! Hiç yaklaştınız mı?"

"Hayır!"

Altan yürüdü. Serpil'le Güler, arkadan geliyor. Pabuçlarını çıkarıp eline almış Serpil. Mehmet Ali bozulmuş iyice. Keşke sadece Altan çıksaydı yola! Nazmi'yle gider gelirdi. Gün sallanmış. Daha bunun dönüşü vardı bir de. "Dönüşü kolay ederiz, ah sıra ona gelse!" Kız arkadaşlarının arasına girdi. Kollarından çekerek yardım etmeyi düşündü. Ama çekmedi, kendi güçleriyle yürümeleri daha uygun. Mehmet Ali de kendi ağırlığını taşır. Altan biraz idmanlı, fena değil

yürümesi. İçlerinde bir Altan Nazmi'ye biraz ayak uydurabiliyor. Gidip gidip duruyor ikisi. Aslında ciğerleri çatlayacak gibi acıyor Altan'ın. Bu kadar zor olduğunu bilmiyordu dağa çıkmanın. Hiçbiri bilmiyordu.

"Ben yanına yaklaştım. Arenliler vurdu. Yaralıydı.."

"Canavarın mı? Ah canıım!."

"Haha haha!." Güldü Nazmi. "Bir yaklaş da tanı bakalım! Bir yaklaş, Ah canıım'ı görürsün o zaman! Köpeğinkinden daha iridir dişleri!" Başparmağıyla gösterme parmağını çengel yaptı : "Naah böyle!" Yürüdü üç adım önden, sonra Altan yetişsin diye durdu. "Sen hiçbirini görmemişin sevdiğin hayvanların, ama seviyorsun! Canavar deme bana bir daha, olur mu?"

"Niçin?"

"Sevmem canavarı.."

Şaşarak baktı Nazmi'nin yüzüne. Bir şey demedi. Olanca çabasını harcayarak yürüdü. Tepegören'e vardılar, orda beklediler arkadaşlarını.

"Saate bakıp da söyleyim mi sana?"

"Bak böyle!" diye saatini uzattı Altan.

"O saatten değiiil, kendiminkindeen?"

"Kendi saatin var mı senin?"

"Var tabii; bak!" Sıyırdı kolunu, uzattı. Ama saat filan göremedi Altan. Hemen ağzına götürdü bileğini. Isırdı ak dişleriyle. İki yarım yuvarlak, saat camı gibi bir halka oluştu. Morarıp kaldı diş yerleri.

"Kaç?"

"Dörte çeyrek var!" Biraz durup sordu : "Doğru mu?"

"Doğru sayılır; beş dakika ileri!"

"Zararı yok! Geri olmasın da.."

"Sana ne diyeceğimi bilemiyorum!" dedi, okşadı başını.

"Bana kaptan diyeceksin! Uçak yapacağım ya!"

"Bir eşitsizlik var aramızda!.." diye soludu geldi Serpil. "Siz önden yürüyüp biz yetişesiye dinleniyorsunuz. Sonra : Haydin haydin!. Biz yorgun, siz dinlenmiş!."

Bir suçlama mı idi bu? Karşılık vermedi Altan. Nazmi'nin önünde gereksiz tartışmadan sakınmalı. Öyle bir havanın içinde şimdi.

"Doğanın bağrında bizim düşündüğümüzden iyi pişmiş bu çocuk! Hem de yozlaşmamış!"

"Kaç gün oluyor Morsay'a geleli? Her gün beşer altışar kilometre yürüyüp Kara Sivri'ye doğru inip çıksak idmanlanırdık!" dedi Mehmet Ali.

"Ben yapacağım bundan sonra!" dedi Serpil.

"Önce azdan başlamalı! Yavaş yavaş artırmalı!"

Tepegören'den görünüyor Sivri'nin başı. Ordaydı gözetleme kulesi ile barakası. Bir hesapça çok yakın. Seslenseler duyulur. Bir, bilemedin iki çabada varabilirler. Ama dağlarda boyut belli olmuyor. "Gidiyorsun gidiyorsun bitmiyor!" dedi Altan içinden. "Bir de dönüşü var bunun. Biz dönesiye Gülcan ölmüş olmasın?" Birden takıldı kafasına. Bumbuz oldu. Üşüdü göğsü. Cipi alıp dolanasıya Gülcan'ın ölmüş olabileceği düşüncesi dondurdu yüreğini. "Haydin biraz açalım pergelleri!" dedi har har.

Kollarını kaldırıp bıraktı Serpil : "Ben bittim! Daha gidemem! Bunu hiç düşünmemiştim! Bildiğimden zormuş yapmak istediğimiz! İnsanları bir isteğe inandırmak zor, o isteğe giden yokuşu tırmanmak daha da zor! Bilmiyormuşum.."

"Durursak hasta oluruz; bu da var!"

"Rüzgâr serteldi!" dedi Mehmet Ali.

"Yürüyelim madem!" dedi Altan.

"Başka çaremiz var mı?" dedi Serpil. "Yürüyeceğiz.."

Nazmi ciddi ciddi bakıyor : "Sizi gören, yürümeye yeni başladınız, yok yok, emekliyorsunuz sanacak! Hiç yürümez misiniz şehirde?"

Güldü Altan : "Bizim yürüyüşler başkadır! Tandoğan Alanı vardır, ordan Kurtuluş'a yürürüz. Cebeci'ye gelince slogan atarız. Halk sarkar pencerelerden. Yani apartmanlardaki Cebeci halkı demek istiyorum. Onlar da halktır değil mi? Apartmanlarda oturuyorlar ama halktır. Halk türlü türlüdür!"

Biraz düzleşir gibi oldu yokuş. Yıldırımın yaraladığı ardıçların arasından gidiyorlar. Çamlar seyrelmiş. Dikili tel direklerine de değmiş yıldırım. Değmedik ağaç bırakmamış. Taşlar sivri sivri dikilmiş, ayrı bir orman oluşturmuş.

"Geceleyin yürürmüş bu ağaçlar!" dedi Nazmi. "Fatma ninem öyle söyler, ama ben inanmam! Çok baktım, görmedim yürüdüklerini. Hazreti Ali Efendimizin askeri bunlar! der Fatma ninem. Hazreti Ali Efendimiz nöbetçi dikmiş buraya. Sonra gelip alacakmış, unutmuş! Bunlar da açlıktan ölmüş. Arenliler ekmek vermemiş. Hazreti Peygamber de Arenlilere ceza vermiş, köyün başına bir taş dikmiş. Çok büyük bir kaya. Kıpırdarsanız göçüreceğim! Hepiniz ezileceksiniz! demiş. Hiçbir yere kıpırdayamaz Arenliler! Ben inanmam! Ta Almanya'ya gittiler! Fatma ninem inanır. Fatma ninem çok masal bilir. Saçma masallar yani.."

Kazı Ekibinin Gülü Altan, hızını arkadaşlarına göre ayarladı. Toplu biçimde yürümeleri gerektiğine inanıyor. Yaklaştılar ne olsa.

25
ORMAN ŞEFİ

"Anam bu gelenler kim? Bakıyorum bakıyorum, bir türlü seçemiyorum!" dedi Fatmaca. "Şu öndeki bizim Nazmi! Onu bildik, o tamam! Ama ötekiler kim?"

Gelini Zahide çıktı elinde bakraç. "Morsay'dan öğrenciler geliyor anam! Çabuk Necibâ'ya haber vereyim!" dedi. İçeri girdi, çıkıştı kocasına : Şef uyanır şimdi yukarda! Gün batası oldu! Biriniz vın vın vın! Biriniz hor hor hor! Batsın sizin gibi Orman!"

İkinci kez kız kaçırmaktan şimdi hâlâ cezaevinde yatan kardeşi Halil gönderdi bu sazı. Sivri'nin başında durmadan çalıyor, her gün bir yeni hava çıkarıyor. Kardeşinin cezaevi parasını da saklı saklı yolluyor yılda sadece dört kez aldığı aylıklardan. Bu yüzden Zahide saza kızıyor. Necip'in saz çalışını beğeniyor diye kulenin damında yatan Şefe de kızıyor. "Biriniz durmadan çalsın çağırsın, biriniz gelen oğlakları yeyip yatsın, akşama kadar dart dart ossursun! Bir kalkın iş tutun, gelen mi var, giden mi var, iki yanınıza bakarak olun ne olursunuz? Gören de sizi Orman sanır! Allah nazarlardan saklasın!"

"Dıngırdama gıı!" dedi Necip. Kalktı, astı sazı barakanın tahtasındaki çiviye : "Demek Morsay öğrencileri bunlar?"

"Hiç inip bakmamıştı daha. Kuleden ayrılması yasaktı. Bu yasak da canına minnetti.

"Evet! Morsay öğrencileri! Onlara benziyor!"

Dikkatle baktı Necip : "Bunlar öğrenciyse ben de makineyim! Şunlara bak! Bir yaşıma daha girdim, hem de yanıp kavrulmadan hacı oldum oturduğum yerde! Şunlara! Kimi oğlan gibi kesik saçlı, kimi kız gibi uzun saçlı! Kimi sakallı!"

"Şimdi böyle olurmuş öğrenciler! Aylık almaya gittiğinde kasabada Manar'ın oğlanları görmedin mi? Şimdi bu tıraşlar modaymış! Kızlar da pantolon giyermiş!"

Barakanın önüne gelince öğrencilerden koptu Nazmi, babasının dibine koştu : "Şefi görecekler baba! Cip istemeye geliyorlar!" dedi usulca. "Dertleri meramları cip!"

Soracaktı oğluna, "Ne cipi? Niçin?" Öğrenciler geliverdi. Sözü boğazında kaldı. Bir iki kekeledi, "Buyrun hoşgeldiniz! Buyrun buyrun!" diye bağırdı. Ne olsa böyle insanlar görmeyeli aylar oldu. Her gün saz çalıyor, radyodan türkü dinliyor, ormanı kolluyor. Hiç yangın olmadı daha. Olsa işi kül, hali harap. Telefon açıp ilçeye, öteki kulelere haber vermesi gerekiyor, ama çıkarabilirsen çıkar telefonu! Aren köyüyle, Ballıdere muhtarıyla bile görüşesiye göbeği çatlıyor, alo alo alo, sesi başı yırtılıyor. "Alooooo! Hay telefon gibi seni yapanın, satanın, satın alanınn, ninn!."

"Buyrun efendim, hoşgeldiniz! Bura biraz dağınık, kulenin salonuna geçelim, buyrun!"

İki, hatta üç katlı bir yapıydı kule. Alt katında telefon, tak tuk, ikinci katında Necip'in oturma yeri. Üçüncü katı ise dam. Bir de gözetleme kulesi var. Kışlalardaki gibi dört yana delikli gözetleme kulesi. Sıvasız, badanasız, çıplak beton bir yapı. Çok zor oldu kumunu çimentosunu buralara taşımak, su bulup karmak, dökmek. Orta katın her yanı pencere. Güzleri inadına soğuk oluyor. Hele ki kışın burda beklemesi gerekmiyor Necip'in. Kışın yangın olmuyor "nedense!" Olsa da Ankara olmuyor diye karar vermiş. Gene de dört aylık maaşa karşılık altı ay bekletiyor Necip'le Zahide'yi. "Sürekli kadroya almak için bir daha söz verdi Şefim, bakalım duracak mı sözünde?" Şuraya çıkıp geleli on günü aştı. On gün daha durursa, şöyle iyice hoşnut edip yollayabilirse Şefini, belki olur bu iş! Ama herhangi bir nedenle sinirlendirir, kafasını bozarsa, uçar gider düşü. Ondan sonra gevene devam! Gevene devam, bir deyim Necipgilin köyünde. Vakit olsa anlatır; güldürücü bir öyküsü var.

"Hoşgeldiniz! Şefime cip demeğe mi geldiniz?"

Hayret etti Serpil, ne bildi? Altan temelli şaşırdı.

"Benim Nazmi fısıldadı kulağıma niyetinizi.."

"Kendimiz için istiyor değiliz Necip Efendi!" Mehmet Ali'ydi konuşan. "Bir kız feci hasta aşağıda!"

Karşısında duran iki kıza ayrı ayrı baktı Necip : "Bir kız daha mı var orda? Nazmi iki diye anlatıyor!"

"Çakır Dayının torunu Gülcan'dır hasta!"

"Haa onu diyorsunuz? Haberim vaar! Zahide görüp geldi dün. Sancılanıyormuş. Anam da görüp geldi. Karnının sancısı ateş yapıyormuş. Sağlıkçı Harun Efendi gelip bir sürü hap verdi, iğne yaptı diyordu anam. Acaba iyi gelmedi mi?"

"Kırka çıktı ateşi inanın!"

"Canım telaş etmişiniz! Köylü kızıdır. Kırk bir, kırk iki olabilir; idare eder! Dayanıklıdır yani!"

Birbirine bakıp puşkuracak oldular. Fakat yanlış olurdu. Aralarında akımsal bağlantı var gibi uyardı arkadaşlarını Mehmet Ali, gülmeyi önledi. "Haklısınız ama, Gülcan'cık feci hasta! Ellerinde hiçbir çözüm yok. Cipe atıp hastaneye yetiştirelim diyoruz. İşte bunu ricaya geldik Şefe.."

Kulenin orta katına çıkıp oturdular kilimin üstüne. Köşede bir masa, masanın üstünde transistörlü radyo, bir de dürbün var. Profil demirden yapılmış pencere kasaları. Boyamadıkları için paslanmış. Pencerelerin birinde telefon duruyor. Üst yanda da şartel.

"Şefim azcık uzandıydı! Yemeğin üstüne yatmayı sever biraz! Gidip bakayım. Uyandıysa haber vereyim; konuşun! Burda Arenliler vardı. Öğleyin büyük yeme içme oldu. Geç vakit kalkıp gittiler. Biraz yoruldu heralım. Eksik olmasın, yorulmasa da sever uykuyu! Hayatta bu kadar uyku sever şef görmedim! Beş yıldır Orman'dayım, beş yıldır altışar ay, fakat hâlâ sigortam yok! Bu kez konuştuk arkadaşlarla. Bir sendika varmış, ona karar verdik. Önce saklı tutacağız, sonra harradak çıkacağız : Haydin bakalım bastırın zamları! Grev geliyor! Sömürüldüğümüz yetti artık!." Baktı kızların, erkek öğrencilerin yüzlerine. "Neyse; Şefime haber vereyim.."

Necip çıktı, anası Fatmaca geldi : "Hoşgeldiniz kurbanlarım! Gene öyle mi Gülcan kız? Allahın hikmetleri çeşit çüşüt! Bu kıza da bir sancı verdi! Kıyılacak kız mı? Vereceksen Çakal Hasan'a, Kısmet karıya ver! Aren Muhtarı olacak eşşekkulağa ver! Aren'in boşboğaz üyele-

rine ver! Şu yukarda yatan ossurukluya ver! Neye bu kıza verirsin ay Allahım?"

Duvarda oyalı kesenin içinde "Kelam-ı Kadim" asılı. Alıp indi aşağıya. O sırada Necip geldi : "Şefim uyanmış! Buyursunlar, konuşalım! diyor; yukarıya buyuracaksınız.."

Tam çıkıyorlardı, Nazmi'nin öteki kardeşleri göründü merdivende. Meral'i tanıyorlar. Öteki ikisi küçük. Ama pire gibi inip çıkıyorlar merdivenlerden. Çıkıp, odanın çevresindeki dar balkonda konuşuyorlar. Sonra telefon direğinden aşağıya kayıyorlar.

"Hişşşşt! Gürültü etmeyin babalarım! Uslu oynayın! Şefim kızar!" dedi Necip, kaşını çattı çocuklarına, sonra öğrencilerin önüne düştü.

Geniş bir taraçaya benziyor kulenin damı. Ortasında gözetleme yeri. Tüm dışı beton düzlük. Epeyce yüksek. Telefon direği ikinci katın düzeyinde kalıyor. Bulutlar daha yakın burdan. Aşağılar derin! Ballıdere köyünün deresi harlıyor.

Betonun üstüne ala kilim serdirmiş Şef. Üstüne yollu dokumadan bir yatak, uçları işlemeli bir yastık, ak kaput bezinden çarşaf, onun da üstüne gene ala kilim attırmış. Erişilmez, ele geçmez bir safa idi burda uyumak! Öğrenciler varırken toparlandı. Uzun Maltepe içiyor, süzgeçli. İki tane de Almanyalı paketi var yanında. Onlar da süzgeçli sigaralar. Maltepe paketini alıp bir sigara çıkardı, çaktı çakmağını, sonra hafif toparlanır gibi yaptı. Bir duman, bir duman daha aldı.

"Buyrun, oturun bakalım! Hoşgeldiniz!"

Yere yere bakıyor. Gözleri şiş. Mehmet Ali bakıştı arkadaşlarıyla. Ne yapacak elindeki kolonyayı? Güler'e, Serpil'e, Altan'a ayrı ayrı baktı. Anlaşmak için çok az zaman var. Şimdi gözlerini kaldırıp bakıverecek. O zaman kalakalacaklar. Dünyanın yokuşunu çıkıp geldiler; aaah!

Başı önde; bir sağ dizine, bir sol dizine bakıyor, arada sigarasını çekiyor. Mehmet Ali, Serpil'e uzattı Boğazyeli'ni. Serpil kaşla göz arasında kilimin üstüne, Şefin önüne koydu.

"Sizi Morsay Kazı Ekibi'ndeki öğrenciler adına rahatsız ediyoruz Sayın Şef! Temsilci olarak geldik dört arkadaş. Önce arzu ederseniz kendimizi tanıtayım : Altan, Güler, Mehmet Ali ve ben Serpil!" Hepsinin omuzlarına dokundurdu elini, sıra kendine gelince göğsüne koydu.

Şef başını kaldırmış bakıyor :

"Müşerref oldum; hoşgeldiniz.."

"Sağolun!"

"Ben de Bölge Şefi Hüseyin.."

"Sağolun; biz de memnun olduk!"

"Buyrun sizi dinliyorum : Emredin.."

"Estağfurullah efendim!" Serpil başladı madem, sürdürüyor. Gerekirse Altan kendisini destekler. Şimdi yedekte durması uygun olur.

"Çok iyi takdir edeceğiniz gibi, bizler birer üniversite öğrencisi olarak, bir yandan yarınki sorumluluklarımıza hazırlanıyor, bir yandan halkımızın sorunlarını öğrenmeye ve elimizden geldiği ölçüde bunların çözümüne yardımcı olmaya çalışıyoruz. Yakın zaman önce siz de bu aşamalardan geçtiğiniz için iyi bilirsiniz, bu tutum ve davranışımız, büyüklerimizden henüz yeterli anlayışı görmüyor. Tekelci kapitalizmin yozlaştırıcı etkilerini ülkemizin en ıssız köşelerine kadar yaydığı bir dönemde biz kendimiz için bir şey istemiyoruz. Bütün çabamız yurdumuz ve halkımız içindir. Morsay'da bulunduğumuz süre içinde, sanıyoruz çevremizle uyum sağladık. Bunun sonucu halkımızdan anlayış gördük. Bunu her zaman şükranla anımsayacağız.."

Mehmet Ali, gözlerini indirip kaldırdı, üst dişleriyle alt dudağını ısırdı. "(Bu kadar öztürkçe sözcük kullanma Serpil, herif belki hoşlanmaz!)" diye düşündü. Bunu da yüzünün anlatımıyla belirtmek istedi. Eğer başarabildiyse.

Serpil konuşmasını sürdürdü :

"Necip Efendinin oğlu Nazmi her gün inip çıkıyor. Anası ve ninesi de gelip gittiler; belki duymuş olacaksınız, orada Gülcan diye bir kız var, babası Hollanda'da liman işçisi, yurda döviz kazandırıyor, bu kız üç gündür sancılar içinde yanıyor, yediğini çıkarıyor! Ateşi 40! Dedesi Çakır Hasan, ilçeye inip çıktı, doktor getirmek istedi, ancak bir sağlıkçı getirebildi. Onun yaptığı tıpsal yardım sanırız yeterli olmadı. Öğleden beri ateşi daha da yükseldi. Gülcan'ın hemen hastaneye ulaştırılması gerekiyor Sayın Şef! Bunun için yetkiniz altındaki Orman cipini saygı ve yalvarmalarımızla ricaya geldik. Durumu yüksek takdirlerinize, anlayışınıza, arkadaşlarım adına, kişisel yalvarmalarımı da katarak sunuyorum.."

"Aferin!"

Birden başını kaldırdı, öksürdü, son derece uygar bir büro adamı biçimine girdi Şef. "Aferin! Teşekkür ederim. Sizi çok iyi bir görüşmeci olarak takdir ve tebrik ederim! Ayrıca halkın sağlığı konusunda gösterdiğiniz duyarlık ve ilgiden ötürü hepinizi kutlamak isterim! Ancak.." Yeniden öksürdü. Orman cipinin bir yokuşta vites değiştirmesi gibi öhho çekerek boğazını kazıdı, öğrencilerin yüzlerine baktı ayrı ayrı. "Ancak burda bir saplama yapmak isterim, bu iş bildiğiniz gibi değil! Ben burda Bölge Şefi, daha doğrusu Mühendis Hüseyin olarak, görevimin sınırlarıyla çevriliyim! Orman İçi Köylerini Kalkındırma Programımızın ilkeleri gereğince, halkımızın sağlığı siz sayın üniversite gençliği kadar bizi de ilgilendirir!"

Serpil çok derin bir nefes aldı. Cipi alabileceklerinin ümidi büyüdü içinde. Arkadaşlarına sevinçle baktı. Az daha Şefe peşin peşin teşekkür edecekti.

"Necip'in oğlu Nazmi her gün gidip gelmekte! Böylece, olup bitenlerden haberler almaktayım! Çakır Hasan, sadece kendi çıkarlarını düşünen egoist bir kimsedir! Hoşuma gitmez! İkincisi, sosyal ilişkilerinde son derece geri düşünceli ve hırçın bir kimse olduğundan, bugüne kadar Orman'a herhangi bir yardım ve ilgisi görülmemiştir! Ancak.." Öğrencilerin yüzlerine ayrı ayrı yeniden baktı ve boğazını kazıdı : "Ancak! 40 ateşle yatmakta olan kızın durumunu dedesinin olumsuz tutumu nedeniyle tartışma konusu yapmayı doğru bulmam! Yetkim altındaki cip, her ne kadar devletin cipi ise de, Orman İçi Köylerini Kalkındırma Programı gereğince bu işe tahsis etmek isteyebilirim. Şehrin buraya son derece uzak olmasına karşın, belki akaryakıt bedelini de hastanın dedesinden talep etmeksizin, bir görev tutanağı düzenleyerek, çünkü belirttiğinize göre babası Hollanda'da işçi olup yurda döviz kazandırdığından, ben bütün bunları gayet iyi takdir ederek sizlerin arzusunu yerine getirmeyi kendime onur sayarım.."

Serpil uçacak. Gözünü kaldırıp kuleden aşağılara, gölgelenmeye başlayan ormanın derinliklerine baktı. Yeşilin bin türüyle dalga dalga uzanan dağlık tepelik bir örtünün altına girmiş doğa. Uzaklar sis içinde. Gökler pırıl pırıl. Denizden doğru kabara kabara ak bulutlar geliyor. Kulenin başına kadar uçup gelmiş kartallar, ne görmüş koklamışlarsa şimdi aşağılara süzülüyor.

Şef konuşmasını sürdürdü :

"Ancak! Yetkim altındaki cipi bu işe tahsis etmeden önce, bir noktayı iyice öğrenmek isterim. Gayet iyi biliyorum sizin de orda bir cipiniz var. Land Rover İngiliz cipi hem de. Bizim elimizdeki Willy's Over Land Amerikan cipidir. Land Rover'ler daha güçlü ve her türlü yola uyumlu! Hasta kızımızın bu yolculuğu o ciple yapması niçin aklınıza gelmiyor acaba? Çünkü Çakır Hasan bizden çok size yakındır. Cip de hemen orda elinizin ucundadır. Ayrıca Çakır Hasan, renk renk kilim ve keçeleri burda benim altıma değil, orda Sayın Profesörünüzün altına sermektedir. Taze peynirleri, sarı yağları ve balla tatlandırılmış sütleri Sayın Profesörünüze içirmektedir. Ben bunlardan zerre kadar alınmış değilim. Bunları asla kıskanmam! Hatta Sayın Profesör sınırlarımız içinde değerli bir konuk olduğundan memnunluk duyarım. Ama hasta kıza yardım görevi benden ziyade Sayın Profesöre düşer!"

Son sözcüğü ansızın fren yapar gibi sert söyledi. Öğrenciler de o aracın içinde imiş gibi sarsıldılar.

Altan çabuk toparladı kendini.

"Teşekkür ederiz Sayın Şef!" dedi. "Birtakım sorunları çok açık konuştuğunuz için hayranlığımızı kazandınız. Bunun için size ayrıca teşekkür ederiz. Ancak! Biz Morsay Kazı Ekibi olarak her ne kadar birer üniversite öğrencisi isek de, resmi sıfatla huzurunuza gelmiş değiliz. Sadece birer insan olarak gelmiş bulunuyoruz. Ordaki cipin durumunu polemik konusu yapmak istemiyoruz. Bunun tartışmasını Hocamızın yüzüne karşı yapmayı denedik, ama yenik düştük. Size gelişimiz bu yenilgiden sonradır ve insanlık açısındandır. Gülcan Çakır bir insan olduğu için ilgimizi çekiyor. Sizi insan olarak değerlendirdiğimiz için geldik, cipi rica ediyoruz.."

Öksürüp hemen söze girdi Şef :

"Her şeyden önce beni insan olarak değerlendirdiğiniz için sizlere teşekkür ederim! Ancak, burda bir saplama daha yapayım, ben burda Orman Bölge Şefi olarak bulunuyorum. Beni öncelikle Ormanın bakımı, geliştirilmesi ve amanajmanı ilgilendirir. İnsanla ve insanlıkla ilgim ikinci, üçüncü plandadır. Eğer insanlık birinci planda sözkonusu edilecekse, bunu niçin önce kendi profesörünüze anımsatmıyorsunuz? Profesörünüz insan değil mi?"

Tutulup kaldılar. Altan söyleyecek sözcük bulamadı. Mehmet Ali kapkara kesildi, geldiklerine pişman olmuş bir görünüm aldı. Güler de hep susuyor.

Serpil kurtuldu yıkıntıdan :

"Sanırım birkaç yıl önce siz de bir üniversite genciydiniz Sayın Şef! Şu burjuva bürokrat ağızlarına hemeninde alışmanıza şaşıyorum! Bütün ümitlerimizi boşa çıkardınız şu anda! Profesörümüz, devlet memurluğunun uzun ve katı alışkanlıkları nedeniyle korktu. İnsan olmanın gereğini yerine getiremedi. Belki siz korkmazsınız dedik. Ne yazık ki siz daha çok kırdınız ümitlerimizi. Şahsen, aydınlardan, aydın mühendislerden, profesörlerden, yetki sahiplerinden kimseye güvenim kalmadı. Hiçbiriniz Çakır Dayı kadar olamadınız.."

Toparlanıp kalktı Şef, bir aşağılara baktı, bir önünde lakluk konuşan kıza. Durup düşündü biraz. Sonra sordu : "Hanımefendi! Sen gerçekten kazı ekibinden misin? Gerçekten üniversite öğrencisi misin? Öyleysen biraz objektif olmalısın! Nasıl böyle birdenbire önyargılarınla beni mahkûm ediyorsun? Sorun, benim tutumum, sizin tutumunuz değil burda! Kolay yanından yurtsever, ucuz yanından devrimci ve sosyalist olmaya ne var? Ben yılda onbir buçuk ay ölesiye çalışıyorum ve halkın yoksul kesimine hizmet veriyorum. Onların yoksul yaşamlarını, kuru lokmalarını paylaşıp şurda iki hafta hava değişimi yapıyorum. Beni böyle çaylak çıkışlarınızla sinirlendirmeyin! Burası üniversite amfisi değil! Ben de sizin vır vır vır korkak hocalarınızdan değilim. Ooooo!."

Güler hemen ayağa kalktı. Mehmet Ali kalktı. Altan Serpil'i çekti kolundan : "Rahatsız ettik, özür dileriz Sayın Şef!" dedi. Merdiven başına kadar yürüdü, durdu orada : "Elinizde hâlâ bir fırsat var. Bir iyilik yapma fırsatı. Lütfen gelin bu fırsatı kaçırmayın. Yapmazsanız yaşamboyu üzüntüsünü çekersiniz. Lütfen olur deyin, bizi boş döndürmeyin.."

"Yararlı öğütlerinize teşekkür ederim!"

Şefin yüzüne kırılmış kırılmış baktı Altan. "Bu tavrınızdan ötürü size çok kırıldım inanın. Dilerim ilerde daha değişik koşullarda karşılarız; hoşçakalın!."

İnip yürüdüler. Necip, yukarıya Şefin yanına çıktı. Sapsarı bir yüzle, eli ayağı titreyerek geziniyordu damın üstünde. "Bu kızların ka-

zı öğrencisi olduklarına, özellikle buna, bir türlü inanamıyorum! Erkeklerin de ne oldukları belli değil!" Ellerini pantolon ceplerine sokup gezinmesini sürdürdü. "Serseriler bee!" dedi sonra. "Nesiniz ulan siz?" Cezaevinin havalandırma avlusunda volta vuran bir ağır cezalı gibi durmadan gidip geliyor. "Geçmişler karşıma lakluk, gakguk konuşuyorlar! Kendilerini her işin yetkilisi sanıyorlar! Ulan yarın çok vuracaklar sizin de başınıza! Bu memlekette kuvvetler ayrımı diye bir şey vardır. Adliyesi ayrı, mülkiyesi ayrıdır Türkiye'nin. Gümrüğü ayrı, ulaştırması ayrı. Orman işi, sağlık işi ayrı. Eğitim, savunma, köyişleri, içişleri, dışişleri ayrı ayrıdır. Hiçbiri ötekinden sorumlu tutulamaz. Ulan ben çilekeş bir ormancıyım. Gelmiş bana halkın sağlık işlerinden açıyor; serseriler!."

Birden yatağın kıyısında bir şeye çarptı ayağı. Baktı : Serpil'in bıraktığı Boğazyeli kolonyası. Eğilip aldı. Baktı yanına yönüne, kapağına. Uzattı Necip'e : "Nazmi'yle yollayıver arkalarından! Serseriler! Bir de armağan getiriyorlar! Etki altına alacaklar beni akılları sıra! Sizin gibi çok insan denedi bunu, ama başaramadı. Başaramaz da!" Necip inip gittikten sonra da sürdürdü gezinmesini.

26
KÖY HOCASI

Öğrenciler Morsay'a geldiğinde, gün anasının koynuna girmeye hazırlanıyordu. Hocabey gördü kırık dökük, bozuk hallerini; sordu : "Nerelerden böyle akşam akşam?"

"Biraz gezintiye çıkmıştık Sayın Hocam!"

Geçtiler. Serpil, Çakırgil'in çadıra yürüdü. Üzerlik tütütmüşler, kokusu geliyor. Çadırın ağzını usulca arayıp girdi. Köy Hocası gelmiş. Başı kara takkeli genç bir adam. Açmış Kitabullahı, okuyor. Okumasının sonuna gelmiş. Bitiriş duasını da okuyup usulca kalktı.

Bir kara yasın, çaresizliğin elinde kalmış Çakır Hasan'ın çadır halkı. Kendisi geride bir yerde oturuyor. Kısmet karı var. Akşam olduğu halde kalkıp gitmemiş evine. Gene kızdırıyor Çakır'ı. Kamer Ana taş gibi donmuş. Dayanmaya çalışıyor acıya. Zeke Gelin ocağın başında. Kapla kacakla uğraşıyor usul usul. Ağlar Kâmil, Kamer Ana'nın dizine yatmış. Şevket yok görünürde. Belki davarı toplamaya gitti. Gülcan upuzun yatıyor. Solmuş. Gözleri kapanmış, öyle güçlükle soluk alıp veriyor. Bağrını açmışlar hafif. Yorganı örtünmüyor. Çok baskın içinin ateşi, yanıyor.

"Allaaaah! Cenaballah şifasını verir inşaallah!" dedi Köy Hocası. Kalktı. "Hoşçakalın şimdilik! Takdiri ilâhide ne varsa ancak o olur. Yerlerin göklerin sahibi ve hakimi Ulu Tanrıdır. Yeryüzündeki bütün doktorların biliminden daha derindir bilimi. Onların yardımından etkindir yardımı. Üzülmeyin. Bir saniyenin içinde, eğik gideni doğrultur. Eğer hastamızın kurtulması takdir edilmiş ise, hiç kuşkunuz olmasın, kurtulur.."

Taştan da beter, köklü kaya gibi oturuyor Çakır Hasan. Ayağının ucuyla Hocaya göstermeden dürtmeyi denedi Kamer Ana, yakışık al-

dıramadı. Kendi kuşağının arasından buruşuk bir onluk çıkardı, sıkıştırdı Köy Hocasının eline.

"Ohooo!" dedi Hoca çadırdan çıkınca. "Akşam olmuş!"

"Gitme burda akşamla Hocaefendi!" dedi Kamer Ana.

Yıkılarak kalkıp geldi Çakır : "Ne yapacaksın gidip de?"

"Gidip köydeki görevimin başına oturayım! Başka hastalar sayrılar olur ansızdan. Haydin, Allaha emanet olun! Hoşçakalın!."

Çakır Hasan cebine el atacak oldu, Kamer Ana işaret etti : "Ben gördüm o işi!" dedi gözleriyle. "Güle güle bakalım Hocafendi, uğurlar olsun!" İnip gitti Köy Hocası.

Akşam çöktü iyice. Koca Ceviz'in altında, çamın dallarında gecenin kuşları uçmaya başladı. Biraz aşağıdan, biraz yukarıdan, bir görünüp bir yitiyorlar. Çakır Hasan biraz gezindi dışarlarda. Davarın başına doğru gitti. Şevket iyi kötü alıp gelmiş, katmış ağıla. Kapısını kapatıyor. Yaşlı köpek muzuklamasını sürdürüyor. "Olmuyor yahu Badış Ağa! Bu Gülcan'ın işini iyiye döndüremedik! Ne yapacağımızı bilemiyorum!." Başını yere dikip kulaklarını silkeliyor, içinden geçenleri belli edebilmek için Çakır Hasan'ın önünde ardında gezinip yeniden muzukluyor köpek.

Çakır Hasan belindeki küçük kavalı çıkardı. Çöktü taşın başına. Kavalın dilini kendi diliyle ıslattı. Çalıyor. Uçup giden umutlarını söylüyor acı bir ezgiyle. Bu çözümsüzlüğün elinde küçülen bedeni dörde beşe bölünüyor. Çığlık çığlığa ince bir ses dereleri dolduruyor. Çakır Hasan hem çalıyor, hem gözlerinden ince yaşlar döküyor.

Akşamın harıltısı başladı Kıran deresinde. Harıltı kavalın sesini bastırıyor. Orman inildiyor belli belirsiz. Yıldızlar çıkıyor birer ikişer. Serpil, dereceyi sordu : Aldırdı mı Hocabey, yoksa duruyor mu? Zeke Gelin, kalkıp verdi : "Buraya koydum kırılmasın diye!" dedi.

Kutusundan çıkarıp silkti, baktı iyice boşa düştü mü? Sokuldu Gülcan'ın yanına. Kolunu kaldırdı usulca. Koydu koltuk altına. "Durma ölç, sorma ölç ay kızım!" dedi Kamer Ana. "Eridi kalmadı gülüm, temelli akıp gitti!."

Sormak istiyor Serpil, gelip gitti mi Hocabey? Acılarının kabuğunu kaldırmaktan korkuyor. "(Veriverse ne olurdu? Durup durup şurda..)" Biraz da kendi utancıydı Hocasının tutumu. Aydın insan bunu mu yapmalıydı halkın önünde? Hem de bir profesör?

Alıp baktı dereceye. "(Müthiş bir savaşımın içindesin Gülcan! Kaptırmışın paçanı, ama vermek istemiyorsun! Hep aynı : 39.9! Direniyorsun! Hiçbir desteğin yok! Tek başına karşılık veriyorsun düşman cephesinden açılan ateşlere! Oysa savaşa sokulmayan ne silahlar var yanıbaşında! Sokulmuyor! Biz de sokamıyoruz!)"

"Nasıl gösteriyor derecesi, Serpil'im?"

"Aynı Kamer Hanım teyze! Aynı yerde duruyor! Canı dişinde direniyor Gülcan'ımız.."

"Direnir gülüm Allahın izniyle, ama direnmesinin sonu nereye varır bakalım?"

"Hayırlı olur diyelim, hayırlı olsun!"

"Tatlı dillerinin dediği gibi olur inşaallah!"

Güler girdi, fısıldadı : "Biraz bakar mısın? Kayanın üstünde forum var, çağırıyor arkadaşlar.."

Kalktı, Güler'le birlikte çıktılar. Çadırların arasından yürüdüler. "Eğlenceli haberlerimiz de var : Kerim Ağa dürbünü geri aldırmış! Arkadaşlarla Hocabey arasında tartışma çıkmış. Asistan Cemal de atışmış ayrıca. Hemen toplanmamız gerekiyor! dedi arkadaşlar.."

"Kiminle atışmış Asistan Cemal?"

"Hocabey'le canıııım!"

Çamın dibindeki şezlongta kıpırtısız yatıyor Hocabey. Az ötede Ali Şirin, yemek masalarından birine kapanmış. İşçiler çoktan bırakıp gitmiş. Akşam yemeği için kimse bir davrantıda bulunmamış.

27
AY AYDINLIĞI

Bakındı, "Sanırım herkes geldi!" dedi Mehmet Ali.

Asistan Cemal kolunu kaldırdı usulca. "Benim burda bulunmamda sakınca görüyorsanız gideyim?"

Mehmet Ali düşündü : "Bunu arkadaşlara sormalıyım. Belki arkadaşlar tartışmak ister, ama önümüzde yakışık almaz. Siz katılırsanız Ali Şirin Beye de haber vermek gerekir.."

"Kimseyi suçlamak istemem. Ali Şirin Beyin haberi var. Belki bu işin dışında davranmayı seçiyor kendisi. Benim durumumu da lütfen yüzüme karşı tartışın, çekinmeyin hiç!"

Mustafa söze girdi :

"Cemal Hocamızın bulunması bize güç verir arkadaşlar!"

Bakındı Mehmet Ali, yoktu konuşmak isteyen. "Oyluyorum öyleyse! Kabul edenler?"

Bütün kollar kalktı havaya. Karanlıkta her şey iyi seçilmiyor. "Herkes yanındakine baksın, bütün kollar mı?"

"Bütün kollar.."

Asistan Cemal 70'lerde yapılan forumların gediklisiydi. Eski günlere, eski günlerin eylemlerine özlem duyarak oturdu kayanın üstüne. İçinden kendi kendini sıkıya alıyor : "(Konuşmayacağım!)" Ama bir çıkmaza girerlerse, yardım edecek sadece. Bir su, bir ırmak, yolunu aka aka bulursa daha iyi olur. En iyi öğrenme, yaparak öğrenme değil mi? Belki biraz vakit ziyan ederler, ama iyi öğrenirler. Beyinlerine, belleklerine öğrenmenin derin izleri yerleşir. Birden bu düşüncesini yadırgadı, karşı çıktı kendine. "(Hayır ama! Şimdi sırası değil. Gülcan kız can alıp veriyor. Saniye ziyan edilmesine dayancamız yok. Kısa olmalı bütün sözler. Ne konuşacaksak konuşup karar vermeliyiz. Uzun tartışma-

ların sırası değil!..)" Kolunu kaldırıp söz istemeyi düşünüyor. "(Birden ortaya fırlayıp öğrencilere baskı yapmak olmaz mı? Tüüüh! Her şey birbirine karışıyor, tüüüh!)" dedi, kıvrandı.

Mehmet Ali :

"Durumu biliyorsunuz. Yeniden anlatmanın, özet yapmanın gereği yok. Uzun boylu tartışmak için de vaktimiz yok. İvedilikle karara varmak zorundayız. Her noktayı tartışma konusu yapmayalım izninizle. Söz isteyen var mı?"

Güler kaldırdı kolunu : "Ben!" diye bağırdı. Şaşırtıyla baktı herkes. Ne konuşacak bu susuk kız? "Halka yarayışlı olmayan bilim bilim değildir. Bilimse bile bizim istediğimiz bilim değildir. Yarın sabah kazı işçileriyle de konuşup çalışmaları durdurmayı öneriyorum. Kazı işçileri bu işin dışında kalamaz. Kendileri her ne kadar köy kökenli, uzun süredir işsiz ve henüz bilinçlendirilmemiş kardeşlerimiz ise de, bir özeleştiri anlamında söylüyorum, bunun sorumlusu da bizleriz. Kaç gün oldu şuraya geleli, daha bir gün kendileriyle ilgilenmedik. Şimdi tek başımıza kazıyı boykot edelim desek, sorarım size, bunun bir anlamı olur mu? İşçiler bizi desteklemezse Hocabey kazıyı sürdürür.."

Güler uzattıkça Mehmet Ali sabırsızlanıyor. Bir kız arkadaşımız konuşuyor diye sözünü de kesemiyor. Bereket kendisi keseceğini bildirdi. "Kısa kesiyorum ve öneriyorum : Yarın sabah işçi kardeşlerimizle bir forum düzenleyelim ve kazıyı birlikte boykot edelim! Hocabey hatasını kabul edip bizlerden özür dileyinceye kadar.." Tam oturmuştu, fırladı gene. "Unuttum, bir ek yapacağım! Önerimin tartışılmasını istiyorum. Bir öneridir çünkü.."

Altan düşündü : "Bu kız geri zekâlı!"

"Arkadaşımızın önerisi üstüne söz isteyen?"

"Bunun neresi tartışılacak arkadaşlar? Reddini istiyorum. Vakit ziyan ediyoruz! Biz şimdi Hocabey'e bir ceza mı vermek istiyoruz, yoksa hastamız Gülcan için çare mi araştırıyoruz? Hocabey'e karşı takınacağımız tavrın Gülcan'a ne yararı olacak? Onun için bu önerinin reddini istiyorum! Ve arkadaşlardan rica ediyorum, ortaya somut öneri getirelim; kısa keselim.."

"Yöntem üstüne!." diye kolunu fırlattı Remzi.

"Yöntem üstüne öncelikle söz veriyorum.."

"Kısa keselim diye üstünkörü bir karara varmaktan sakınalım. İkincisi, arkadaşlarımızın görüşlerini eleştirirken nazik olalım.."

"Hay Allah!" diye ellerini birbirine çarptı Altan. "Şimdi bunların sırası mı? Vaktimiz yok! Ateş 40! Anlamıyor musunuz Sayın Beyler, Sayın Hanımlar?"

Remzi, yeniden fırlattı kolunu : "Yöntem üstüne sözüm bitmemişti. Üçüncüsü, yöneticiden söz almadan konuşmayalım.."

Kayanın dibindeki ardıcın başına bir kerkenek kondu sallandı. Çırptı kanatlarını, havalandı. Sonra bir baykuş dolandı, Kızlar Beleni'ne doğru gitti. Kondu bir taşın başına, ordan öttü.

"Neyse! Susuyorum! Sırası gelince konuşacağım!"

"Evet arkadaşlar! Güler arkadaşımızın önerisi hakkında konuşuyorduk. Söz isteyen var mı? Altan arkadaşımız karşısında konuştu. Konuşmanızı karşısında kabul edebilirim değil mi Altan arkadaş?"

"Hay Allah! Karşısında tabii! Soracak nesi var?"

"O halde yanında konuşmak isteyen var mı? Bakındı dört yanına. "Yok! Öyleyse öneriyi oyluyorum. Kabul edenler? Bir, iki, iki.. Etmeyenler? Çoğunlukla reddedilmiştir arkadaşlar! Başka önerisi olan var mı?"

Şükrü :

"Kazı işçileriyle forum yapılmasını beklemeden boykot kararı almamızı ve burayı yürüyerek terketmemizi öneriyorum. Çantalarımızı alıp Dağdibi'ne inelim. Sabah erken çıkarsak akşama varamaz mıyız? Olmazsa yakın köylerden birinde kalırız. Ordan da otobüsle Ankara'ya yollanırız. Bütün Fakülte arkadaşlarımızla bir forum düzenleyerek sınavları boykot ederiz. Önerimin tartışılmasını istiyorum!"

"Hay Allah!"

"Şükrü arkadaşımızın önerisi üstüne söz isteyen?"

"Ben istiyorum!"

"Altan arkadaşımıza söz veriyorum.."

"Biz burda, demin de belirttiğim gibi, 40 ateşle yatan Gülcan kardeşimizin durumu için toplandık! Forumun konusu ve gündemi budur. Konu ve gündem dışına çıkamayız. Çıkmaktan sakınmamız gerekir. Kazıyı boykot etmenin, yada burayı bırakıp gitmenin, yürüyüş yapmanın, Ankara'da Fakülte arkadaşlarımızla forum düzenlemenin gündemle ilgisi yoktur. Önerinin bir an önce reddini istiyorum!"

"Başka konuşmak isteyen var mı?"

Güler : "Ben konuşmak istiyorum! Madem her öneriyi reddediyor, kendisinin somut öneriler getirmesini istiyorum!"

"Hay Allah!"

"Bir dakika Altan! Reddini istiyorsun. Oyluyorum. Kabul edenler? Bir, iki.. Etmeyenler? Çoğunlukla reddedilmiştir.."

"Miştir miştir; Meclis Başkanı gibi konuşma yahu! Reddedildi de şuna!"

Kısa bir gülme oldu, ama hemen söndü. Yukardan doğru bir iniltti geldi : "Anam karnıım." Gülcan'ın iniltisiydi. Duyuldu, ama ardı gelmedi bir daha.

Serpil kaldırdı kolunu :

"Hocabey'i topluca buraya çağırsak ve topluca bir daha rica etsek, etkisi olmaz mı acaba? Bir öneri olarak değil, ama düşünüp konuşalım diye soruyorum. Benim bugün bütün ümitlerim yıkıldı. Aydınlardan bir şey beklemiyorum artık. Hemen şu anda kanser olabilirim. Hem Hocabey, hem yukardaki Şef olacak serseri, bize çok insanlık dışı davrandı. Gerçekten yıkıldım! Fakat Hocabey'i az çok tanıyoruz. Şu yada bu düşünceyle söylemiyorum, belki korkuyor. Gerçeği bize açıkça söylesin. Kendisine güvence verelim. Bir daha konuşalım, rica edelim, gerekirse yalvaralım! Gitmeyeceğim demiştim ama gene ben gidip yalvarayım. Rica ediyorum, biraz da çabuk davranalım Altan'ın dediği gibi!"

Bir sessizlik oldu. Az önceki kuş yeniden kanat çırptı. Uzaktaki baykuş yeniden örttü.

Mehmet Ali sordu : "Bunu bir öneri olarak söylemiyorsunuz, ama düşünelim diyorsunuz öyle mi?"

"Evet, öyle gibi.." dedi kekeledi Serpil. "Net bir şey söyleyemedim, ama bu noktanın düşünülmesini diliyorum.."

"Öyleyse düşünelim haydin!" dedi Mehmet Ali. Gene bir gülme oldu, ama söndü. "Bir saplama yapacağım arkadaşlar! Başladığımız forumun amacı, Altan'ın da dediği gibi, iyi anlaşılmadı galiba. Dakikalar biribiri ardından uçuyor. Daha bir tek somut öneri koymadık ortaya. Ne yapacaksak karar verelim ve hemen yapalım rica ederim, hem de çok rica ederim.."

Asistan Cemal kolunu kaldıracaktı. Fakat düşündüğünü kendisinin söylemesi, yada söylediğini kendisinin düşünmüş olması ona hem ağır geliyor, hem sakıncalı görünüyor. Öğrencilerden birine fısıldasa olur mu? Sağındakine baktı; Halûk. Solundakine baktı; Mustafa! Mustafa'ya söyleyebilir rahatça. Ama, "Hocam beni araç seçti!" demez mi?

Kara Sivri'nin ordan doğru ayın ucu göründü. Yer yer kınaya, yer yer beyaza çalan bir ışık çağlayanı, çamlardan çalılara, kayalara, çadırlara, dağlara, tepelere yayılmaya başladı. Az önceki kuş gene çırpındı. Öttü cik cik cik. Asistan Cemal, Mustafa'yla fısıldaşmaktan vazgeçti.

Serpil yeniden kaldırdı kolunu :

"İzin verirseniz ben tek başıma gitmek ve bir daha yalvarmak istiyorum Hocabey'e. Çok çok yalvarıp bir daha rica edeceğim cipi. Vakit geçti, hâlâ geçiyor. Böyle konuşmayla, forumla bir sonuca varacağımız yok!." Kimsenin onayını beklemeden yürüdü.

Altan fırladı ayağa :

"Serpil arkadaşımızın bireyci davranışını durdurmamız gerekir! Hocabey'e kaç kez yalvardık! Bir kız arkadaşımızın, anlayışsız bir adama daha fazla baş eğmesine izin vermeyelim! Rica ederim, durduralım kendisini.."

Durup karşılık verdi Serpil : "Kendim için baş eğmiyorum. Hastamız Gülcan için yalvaracağım! Gerekirse öpeceğim ayaklarını. Ne olsa bizim Hocamız. Belki bu kez olumlu karşılar.."

* * *

Hocabey de, Ali Şirin de görünürde yok. Ay ışığı, boş masaları, şezlongu aydınlatıyor. Acaba Çakırgil'in çadıra mı gittiler? Beklemeden o yana yürüdü. Yaklaştı. Gülcan'ın iniltisi geldi yeniden : "Aman karnıııım!." Gene o plak cazır cuzur dönüyor. Gene üzerlik tütülmüş. Öyle bir koku yanık yanık geliyor. Sesler soluklar dinmiş. Morsay'ın ucundaki taşta konuşanların sesleri duyulmuyor. Kıran deresinin hırıltısı her şeyi bastırıyordu. Serpil açıp girdi. Çakır Hasan taş gibi oturuyor çadırın gerisinde. Sırtını un çuvalına dayamış. İki dizini dikmiş, ellerini dizlerine kenetlemiş, başını parmaklarının üstüne koymuş. Gömülmüş gibi yere. Kamer Ana yatağın ayak ucuna uzanmış. Gülcan

yüzyukarı yatıyor, sayıklar gibi ara sıra dudaklarını oynatıyor. Ocağın yanındaki lambanın gazı bitmek üzere. Kısmış Zeke Gelin. Şevket dedesine, Kâmil ninesine yaslanmış, uyumuşlar. Serpil kapının önünde durdu. "Geç kardeş! Buyur!." diye ayağa kalkacak oldu Zeke Gelin. "Kalkma!." dedi, eliyle işaret etti, konuşmadan dönecek oldu, sordu fısıltıyla : "Bizim Hocaları arıyorum; çadırların orda yoklar.."

Çakır Hasan, duydu Serpil'in sorusunu. Girdiğini de gördü. Kıpırdamadı. Küsmüş, derisinin içine gömülmüştü. Hem de görmemişti Hocaları; nereye gitmiş, ne olmuşlar; bilmiyor. Niçin kıpırdasın, konuşsun? Yana yana eriyor gözler önünde çağla gibi çocuk! "Bir umudum, bir umudum Hocabey gibi bilginlerde kalmıştı, o da işte! Yani çok şey de ummadık; bir çocuğun canı için sadece sekiz on saatini istedik bir cipin.."

"Hocaların nerde olduğunu görmedik!." dedi Zeke Gelin. "Çadırlarına girmişlerdir.."

"Ay yeni doğdu.." dedi Serpil. "Çadırlarına bakmak için fenerim yok; sizinkini verir misiniz?"

Zeke Gelin uzattı Alapilli'yi. Alıp yürüdü Serpil. Taşlardan atladı dikkatle. Kazı yerinin altında, düzlükte duruyor cip. Ay vurmuş, ön camlar parlıyor. Kimbilir, nerelerde şoför Nuri? Kızlar Beleni'nden geliyor akşamdan beri dönüp duran baykuşun sesi. Edremit'in üst yanındaki tahtacı köylerinde bir cenazeye rasgelmişti küçüklüğünde. Sarıkız'a götürüyordu babası. Zülfikâr adında bir köylünün cipini tutmuş. Git git git, bir dünya yol o insanın parmağının ucunda gibi görünen dağ. Bir yere kadar çıktı cip. Daha öteye yürümedi. Bıraktılar orda. Yürü yürü yürü sonra. Varıp ziyaret ettiler Sarıkız yatırını. Kayrak taşlardan bir çevrik, küçücük, son derece ilkel. Bir sürü çaput yırtıp çöplere bağlamışlar, sokmuşlar sıvasız duvarın orasına burasına. Yitip gitmiş bir efsane. İzi tozu kalmamış. Unuttu şimdi, neydi o tahtacı köyünün adı? Bütün kadınlar bol basmadan güllü donlar, üçetekler, sıkma yelekler giymişti. Çocuk üstüne bir gelin ölmüş. Cenazesini kaldırıyorlar. İkindin olmuş geçmiş yoğun ormanda. Herkes ağlıyor. Yaşlı başlı, posça bıyıklı erkekler ağlıyor. Kadınların ne bol gözyaşları! Kız çocukları, yalınayak oğlanlar, giysili giysisiz çocukların hepsi, kadınların erkeklerin hepsi gömütlüğe gidiyor. Kimbilir ne güzeldi ölen gelin! Bo-

yu uzun fidan, ama ömrü kısa! Çocuğu sağ; acaba yaşayacak mı? Zülfikâr cipi bıraktı çalıların dibine. Gitti hiç konuşmadan. Gitti bir süre gelmedi. Serpil'in ana babası inip dolaştı, sonra yolun ucuna dikilip baktılar. Geçten geç dönüp geldi köylü şoför; ağlıyordu. Geçten geç yürüdü cip. Edremit'e girerken farları yandı. Oralar her yer zeytinlikti. Şoför Zülfikâr hâlâ ağlıyordu.

Sürdü elektrik fenerinin düğmesini. Hocabey'in çadırının ağzını açtı. Şaşırdı. Bir çığlık atacaktı nerdeyse : Yatıyor somyasında! Ellerini göğsüne koymuş. Yerdeki kilimin alası karası gene öyle yol yol gecede. Yastıkla, döşekle, açık valizle örtülmüş keçe. Çadırın ağzına yakın yerde açılır kapanır bir sandalye var. Oturdu Serpil. Hocabey usulca açtı gözlerini, yarım doğruldu. Çok sözle, dolu dolu sözcükle girmişti içeri. Birden ağzının kuruduğunu, dilinin dönmediğini duydu. Önce, "Seni uyuşuk, mıymıntı adam!" diye bağırmak istedi. Göğsü inip kalktı. "Bir de bu halinle bana kur yaptın! Karından boşandığını söyledin, mahkeme kararını gösterdin!" Çok yumuşak sözler de hazırlamıştı oysa. Hiçbirini bulamadı. Arıyor, gene gelmiyor hiçbiri dilinin ucuna. Gelenleri söyleyemiyor.

Doğruldu yatağın üstüne :

"Serpil; ne istiyorsun kızım?" diye sordu.

İçinde epeydir geliştirdiği duyguların değişmiş olduğunu mu belli ediyor? Yoksa hiçbir zaman içten, dürüst bir sevgisi olmadığını mı?

Şimdiye kadar yanılmış mıydı Serpil?

Vakit geçip gidiyor. Çadırın içinde dakikaları sesli sesli vuran Çin malı bir saat yok ama var gibi sesli sesli vuruyor zaman. Sessizlik ürpertici oluyor gittikçe.

"Konuşmak istiyorum sizinle gene.."

"Konuşmak istiyorsun benimle gene! Arkadaşların taşın başına oturdu, forum yapıyor. Sen bırakıp geldin, konuşmak istiyorsun benimle?"

"Evet; yeniden konuşmak istiyorum! Hocam olarak, öğrenciniz Serpil olarak.."

"Gene cip konusu mu?"

"Gene cip konusu evet! Yeniden yalvaracağım size! Gecikmeden bir doğru davranış gösterin de büyüyün gözümüzde!."

İnsanlar bir isteği kafalarına taktı mı işte böyle saplantı oluyor. Şu on paralık Kerim Ağa bile, adam yollayıp dürbünü geri aldırdı! Birden dallanıp budaklandı, sadece öğrencilerin değil, herkesin konusu oldu cip! Sanki Ankara'dan bu kızın şehre ulaştırılmasına ayrıldı, vermek yüzde yüz zorunlu, ama ben vermiyorum! Görevle ilgili bir kurala uymak istediğimi kimse anlamıyor. Bir kızın sağlığını kurtarmaya yardımcı olurken, bütün akademik geleceğimi sakıncaya atmamı istiyorlar. Bir bilim adamının kolay yetiştiğini sanıp kendimi harcamamı bekliyorlar. Basit halkın idrakine, hele bizdeki bozkır felsefesine hiçbir zaman güvenmedim. Bir parça sağduyu gösterdikleri zaman bile yalınkat ve sığ oluyorlar.

"Büyük bir insandınız ve azizdiniz gözümüzde! Benim de gözümde.. Sadece gözümüzde değil, gönlümüzde.. Özellikle benim gönlümde.. Bunu söylemek ve yalvarmak için geldim. Bize sadece arkeolojiyi değil, insanlığı da öğretin, insanlık alanında örnek olun! Bunları söylemek için geldim.."

Başının içi uğuldamaya başladı. Çok sıkıldığını ve sıkıştığını duyumsuyor. En zayıf yanlarından yükleniyor güzel öğrencisi. Kadın olarak da ilgisini çekiyor. Zaman zaman çok istek duyuyor Serpil'e. Ama işte ozansı bir kızdı demek! İki durumu birbirinden ayırmak konusunda soğukkanlı olamıyor. Ama yaşı gereği, o böyle davranabilir. Oysa ben olgunluk çağıma geldim. Ben böyle davranamam. Ne kadar zayıf yanımdan yüklenirse yüklensin, ben kuralları ve ilkeleri korumayı bilmeliyim. Çok duygusal bir zeminde o şimdi. Beş altı gün sonra duyguları gider, aklı gelir yerine. Daha öfkesiz düşünür, bana hak verir. İlerde, böyle davranışımın ikimiz için de iyi olduğunu anlar, yeniden takdir eder beni.

"Belki ısrarda çok ileri gittim ve şu anda yüzsüzlük ediyorum! Bir yandan hastamız Gülcan'a olan sevgim, bir yandan size olan saygım, ısrar için beni zorluyor. Özür dilerim.."

"Serpil, kızım! Seni ne kadar sevdiğimi, pek çok olan özelliklerini ne kadar yürekten takdir ettiğimi söylememe gerek yok sanırım. Çok duygusal davranıyorsun evlâdım. Şu anda senin ve arkadaşlarının Hocanız olarak, insan olarak, Gülcan Çakır'a ben hepinizden çok üzülüyorum. Bay Çakır kendisi de, gerçekten erdem sahibi, sevdiğim bir

kimse. Kızı da ayrıca çok takdir ediyorum. Onlar ne güzel gözler öyle! Bir insan olarak o güzel gözlerin şu dağ başında ölümün eline terkedilmesine gönlüm razı olamaz. Fakat bir bilim adamı, her şeyden önce serinkanlı olur. Soruna serinkanlı yaklaşır. Ekibimiz buraya gelmeseydi, Gülcan gene burda olacak ve sancılanacaktı. O zaman ne yapacaktı Bay Çakır? Türkiye'de her sancılanan çocuğun yanında bir kazı ekibi bulunamaz. Türkiye'nin bugünkü durumunda, yurttaşların sağlık sorununa henüz çözüm yoktur. Başka ülkelerde yönetimler, bir yandan Gagarin'i, Titov'u, bir yandan Aldrin'i, Armstrong'u aya, uzaya gönderir, Merih'e araç indirirken, biz daha yerleşme alanlarımızın hepsine yol götüremedik ve doktorlarımızı dürüst bölüştüremedik yurda. Yüzeyden çözümlerle kendimizi tatmin olmuş sayamayız Serpil kızım. Bırakalım şimdiye kadar böyle gelmiş olanı; ama birer aydın olarak böyle gitmesin diye ne yapılması gerekiyorsa, onun savaşımını verelim. Gülcan Çakır konusu, duygularımızla tartılırsa acıdır. Ama aklımızla tartılırsa, bütün'ün yanında bir küçük noktacıktır.."

Elinde fenerle oynayıp duruyor Serpil. Hocabey elini yatağının başucuna atıp kendininkini buldu. O da başladı oynamaya.

"Eğer bunun için bana darılacaksan, sana bir şey diyemem. Arkadaşlarına hiç diyemem. Hepiniz aklı başında, yaşı on sekizden yukarı, pırıl pırıl zekâlı gençlersiniz. Nasıl düşünüleceğini bana sorarsanız söyleyebilirim, değilse kendinizin bilmeniz gerekir.."

"Arkadaşlarım forumdalar. İzin isteyip geldim. Çoğu razı olmadı gelmeme, kopup geldim! Ama kalan ümitlerim de boşa çıktı! İnanın çok yıkıldım. Çok derinlerden yıkıldım. Kimseye güvenim kalmadı. Aydınlara, hocalara hiç kalmadı. Şu anda böyle düşünüyorum ve sizi sevmiyorum!."

Doçent Ali Şirin sigara yakmış. Çadırların arasında geziniyor. Geçip giderken çarpacaktı az daha Serpil. Bir sezgiyle yana çekildi adam, kıza yol verdi. Serpil farketti Ali Şirin'i : "Sizi de artık hiç sevmiyorum, silik adam!" dedi. Koşar adım inip gitti öğrencilerin toplandığı uca. Kazı Ekibinin Gülü Altan konuşuyor. Varıp yerine oturdu.

* * *

Altan, Serpil'in geldiğini gördü, kesti bir an. Herkes başını çevirdi, belki bir söz eder, haber verirdi, bunu da düşünerek konuşmasını durdurup kız arkadaşına baktı, bekledi : "Bizlere bir şey söyleyecek misin Serpil?" diye sordu usulca.

"Söylenecek bir şey yok; devam edin.."

Altan sürdürdü konuşmasını : "Bizim daha gerçek anlamda 'gerçekçi' olabilmemiz için biraz daha deneyime ihtiyacımız var. Hocabey'i her durumda bizim gibi düşünür, davranışları da bizimki gibi olur sanıyoruz. Olanak var mı? O şimdi bütün maddesel, sosyal, kültürel yaşamıyla bizlerden ve Gülcangil'den ayrı bir insan. Fakültede bir kürsünün şefi. Onu elinden kaçırmak istemez. Altında arabası, önünde dekanlık, rektörlük gibi parlak gelecekler var. Bunları yitirmek istemez. Biz genç aydınlar çok farklıyız hocamızdan. Onun için biz yaparız, onlar konuşur. Biz korkmayız, onlar çekinir. Onlar her zaman hesaplı davranmayı seçer. Biz belki biraz paldır küldürüz, ama gerekli olanın üzerine hızla yürürüz. Şimdi de öyle bir durumun içindeyiz. Hiç vaktimiz yok. Bu cümle çok söylendi, fakat gene de çok vakit yitirildi. Hemen önerilerime geçiyorum. Eğer bir şey yapacaksak. İyi düşünelim ve karar verelim. Kazı işine el koyuyoruz, bir! Hocabey'i ve Ali Şirin Beyi, planımız sonuçlanıncaya kadar çadırlarında kapalı tutuyoruz, iki! Cipe ve şoföre el koyup Gülcan'ı şehre götürüyoruz, üç! Eğer gerçekçi isek yapılacak iş budur!"

Mehmet Ali, etkilenmişti; sallanarak kalktı :

"Arkadaşımızı dinledik. Gerçekten ekibimizin gülü. Önerileri açık. Konuşmak isteyen var mı?"

"Ben söz istiyorum.."

"Serpil arkadaşımıza söz veriyorum."

"Altan'ın önerisini dinledim. Öncelikle, ivedilikle, tartışmaksızın oylanmasını öneriyorum. Çok vakit yitirdik.."

"Serpil arkadaşımızın önerisini kabul edenler? Edilmiştir. Şimdi Altan arkadaşımızın önerilerini oyluyorum sırayla. Kazının bütün işlerine el konulmasını kabul edenler? Oy birliğiyle kabul edilmiştir. Cemal Bey dışındaki hocalarımızın enterne edilmesini kabul edenler? Oy birliğiyle kabul edilmiştir. Cipe ve şoförüne el konulmasını kabul edenler? Oy birliğiyle kabul edilmiştir. O halde bir yürütme komitesi

oluşturup hemen uygulamaya başlıyoruz. Üç kişilik komiteyi öneriyorum : Şükrü, Altan, Serpil. İki de yedek : Remzi ve ben. Kabul edenler? Edilmiştir. Komiteye seçilen arkadaşlar buraya gelsin! Dağılmayalım arkadaşlar. İşbölümü yapılacak.."

Ay, hiç duraklamadan ilerliyor. Çıt çıt çıt yürüyor vakit. Vuruyor görünmez saat. Morsay'ın ucunda daha da artan bir sessizlik ortalığı iyice sarıyor.

"Öğrencilerimin yanında mertçe yerimi aldığım için kimse beni ayıplamaz herhalde!" diye düşünüyor Asistan Cemal. "İsterse ayıplasınlar! Yüreğimin sesini dinledim. Bunun getireceği risklere katlanabilirim. Zaten arkeolojiyi fazla sevmiyorum. Çalışkanlığımla sınıfları geçtim, asistan oldum. Gerekirse bırakır, gider öğretmen olur, yada müzelerde görev alırım.."

Mehmet Ali, yürütme komitesinin yedeğine seçtirdi kendini, ama ayrı kalamıyor gene de :

"İvedilikle yapılacak bazı işler var!" diye uyardı arkadaşlarını. Bir: Şoför Nuri'nin getirilmesi, hemen cipi çalıştırmasının istenmesi, dayatırsa zor kullanılması.. İki : Hocaların enterne edilmesi. Aksi halde cipe atlayıp sıvışabilirler. Üç : kız arkadaşlarımızın Gülcan ile Çakır Hasan dayıyı yolculuğa hazırlamaları.."

"Teşekkürler.." dedi Altan.

Serpil ile Güler, Çakırgil'in çadıra yürüdü. Remzi'yle Mustafa, Hocaları tutacak. Asistan Cemal geldi. Fısıldadı Mustafa'nın kulağına: "Kullanmazsınız, ama korkutmak için gerekli olabilir!" dedi, çıkarıp verdi belindeki tabancayı. "Bana da abim vermişti : 'Dağa gidiyorsun, gerekebilir!' diye. İkisini bir çadıra tıkarsınız. Forumda alınan kararın böyle olduğunu söylersiniz.."

Altan, Şükrü'yle birlikte gidecek Nuri'yi getirmeye. "Acaba nerde Bay Nuri? Cip yerinde duruyor, ama şoförü nerde?" diye oraya buraya bakındılar. "Nurii! Heey Şoför Nuriii!" diye bağırdı Şükrü.

Çamın dibindeki taşın ardından "Oooop!" diye ses verdi Nuri. "Buracıktayım abilerim! Tastamam buracıkta!." dedi; eliyle pantolonunun ardını çırparak geldi. Şapkasını çıkarıp önüne aldı : "Buracıktayım saygıdeğer abilerim! Hocabeyleri foruma almayınca : Anlaşıldı, bunlar beni de almayacak! dedim. Hem biraz casusluk, hem biraz arzu

duyduğumdan yaklaşıp taşın ardına oturdum. Bekledim ne karar alacaksınız ve ne zaman bitireceksiniz forum denen zıkkımı! Fakat helal olsun, çok güzel laf üğütüyorsunuz! Bir merakım kaldı dünyada, acaba senato toplantıları nasıl olur üniversitenin? Onlar da sizin gibi açıkta yapsa da birini ikisini dinlesem, anlasam!."

"Kes bakalım!" dedi Altan. "Herhalde zor kullanmak gerekmez! Cipi çalıştıracaksın! Orman yolundan inerek şehre Gülcan'ı ulaştıracağız.."

Gene çırpıtı pantolonunun ardını Nuri :

"Şimdi çok ayıp ettin Altan abim! Yaşça benden küçüksün ama başça büyük olduğun için abim diyorum. Gerçekten çok ayıp ettin! Ben dünden fitim bu işe! İçim içimi yiyor! Fakat bir emekçi şoför olduğum, hem de devletten beş kuruş aylık aldığım için ne yapılacağını, nasıl yapılacağını bilmiyorum. İşlemiyor kafam. Siz karar verdiniz, uçtum! Derhal çalıştırıyorum cipi! Siz 'devrim komite konseyi' abilerimin buyruğuna giriyorum. Ama hiç olmazsa bir belbıçağı çıkarıp kullanıyormuş gibi yapın, güle oynaya geçip gitmeyin Hocabeylerin önüden; anlıyorsunuz değil mi?"

Göz etti Altan, iki arkadaş, kolundan, omzundan tutup çektiler Nuri'yi. Öylece götürdüler cipin yanına kadar. "Yürüsene ulan!" diye bir iki de vurdular. Daha üç adım gitmeden, "Yapmayın abiler! Ne olur ekmeğimle oynamayın! Şunun şurasında yeni evli sayılırım! Karım da hamile! Ne olur beni anarşik işlere karıştırmayın!" diye yalvarmaya başladı. Ama çok sürmedi, çalıştı cip. Farlar taşlardan sekti. Ağaçların arasından dolanıp Çakırgilin çadırın önüne geldi.

Remzi'yle Mustafa, Hocabey'in çadırına çağırdı Doçent Ali Şirin'i : "Sizin yatağı da buraya alacağız Hocam!"

"Eyvaaah!" diye bağırdı Doçent Ali Şirin. "Hiç hoşlanmaz bu durumdan Hocabey! Ne yapacağız şimdi?"

"Forumda alınan karardır; birlikte kalacaksınız! Arkadaşlar bizi görevlendirdi. Direnmeyin lütfen.."

Mustafa'nın, Remzi'nin yüzlerine dudakları titreyerek baktı Hocabey. Uzun süre bir şey demedi. Sonra kekeleyerek birkaç sözcük çıkarabildi ağzından : "Çok sinirlisiniz! Yeteri kadar düşünmeden bu kararı almışınız! Yaptığınızın büyük suç olduğunu bilmiyorsunuz. Fakat.."

Fakat'la başlayan cümleyi sürdürse ne diyecekti? Merak etmediler. "Neyse Hocam, bir isteğiniz olursa bize söylersiniz. Durum şimdilik bu. Çadırınızda dinleneceksiniz. Biz dışarda bekliyoruz!"

Mehmet Ali, "Yedek'ten asıl'a geçiriyorum kendimi!" diye bağırdı. "Çünkü Serpil'le Altan şehre gidecek!"

Çakır Hasan giyinip çıktı az sonra. Zeke Gelin Gülcan'ı sırtına almış, çıktı. Nuri, uğraşıp zorlayıp cipin yönünü yola çevirdi. Arka sıraya bir 'namazla' serdiler. Oturttular Gülcan'ı. Üstüne beşik habasını örttüler. Çakır Hasan sağında, Zeke Gelin solunda.

"O zaman Serpil'in gitmesine gerek yok bence!" dedi Altan. "Ama gitmek istiyorsa gider tabii.."

Serpil, "Gitmek istiyorum!" dedi, atladı cipe. "Durmak istemiyorum burda! Belki ordan geçer giderim Edremit'e! Çok olsa bir dönemim ziyan olur. Tatil de geliyor.."

"Ordan çekip gitmek olmaz!" dedi Mehmet Ali. Nasıl söz bu? Bir işe başladık, sonuna kadar götürmeliyiz birlikte. Anca beraber, kanca beraber! Yoksa birleşip ant mı içmemiz gerekiyor sol kolları havaya kaldırarak?"

"Yoook!" dedi Serpil. "Kendi kendime öyle düşündüm bir an! Ama böyle diyorsanız elbet geri gelirim! Korkup kaytarıp sizi yalnız bırakacağımı düşünmezsiniz herhalde!"

"Aaaah! Bana bunu yapmasanız çok iyi olacaktı abiler! Hiç şansım olmadı hayatta! Burda da başım derde girdi! Fakat neyse!" diye durmadan sızlanıyor Şoför Nuri. Çakır Hasan ciddi mi konuştuğunu, yoksa ağız mı yaptığını seçemiyor. "(Dürzü; günlerdir yatıyorsun şurda, ama aylığın işliyor! Hep yatacak değilsin ya, biraz görev yap haydi!)" diyor içinden.

"Güle güle gidin, sağlıkla gelin!" dedi Mehmet Ali. Güler elini sürdü cipe. Nuri kapattı kapıyı. Bastı gaza. Kamer Ana, duasını bitirip elini yüzüne çaldı. Ağlar Kâmil uyudu kaldı içerde. Şevket, ağılın yanına dolanıp davara baktı. "Hocaların başında iki arkadaş yetmez. Uyumak gerekirse yedek bulunmalı. İkişer saat arayla nöbet tutmalı!."

"Dörde çıkarsak nöbetçi sayısını iyi olur!" diye fısıldadı Asistan Cemal. "Siz bilirsiniz ama.."

Cip yokuş yukarı tırmanmaya başladı. Farları, ormanı orasından burasından hırsla deliyor. Sümbüllü Belen'e varıp Orman yoluna bir girseler! Bu kadar zahmet vermez ötesi. "Ta öğleden, hatta dünden yapacaktık şimdi yaptığımızı!" diye hayıflandı Altan. "Şimdi doktorların hünerli ellerinde olurdu Gülcan! Bunca ateşi, acıyı çekip durmazdı!"

"Gene varırız inşaallah!" derdi Serpil. Moral gerekli Çakır'a, Zeke'ye; ne biçim konuşuyor Altan? "Sabah olmadan kavuşuruz! Nöbetçi doktor vardır hastanede.."

"Eh artık; Hocabey'in dediği gibi *"best"*imizi yaptık!."

Morsay yaylasını yeniden sardı sessizlik. Zaman, duyulmaz vuruşlarıyla çıt çıt ilerlemesini sürdürdü. Ay gökteki yolun yarısını aldı, yarısına başladı.

28
GECEDE OK GİBİ

Yarısı dedesinin, yarısı anasının kucağında, öyle gidiyor Gülcan Çakır. "Aman karnıım!" diyor arada. Ağzı hem kuru, hem anlatılmaz derecede acı. Kucaklayıp çadırdan çıkarıldığını, cipe bindirildiğini, gecenin içinde paldır küldür yol gittiğini anlıyor. Ama çok sürmüyor, dalıyor. Dalınca yitiyor bilinci. O zaman, yerde mi, gökte mi olduğunu bilemiyor. Bir akkavak var önünde. Dalına bayram salıncağı kurmuş kızlar. Kendisinin dallar arasında sallandığını görüyor. Ak bulutlara sureti çıkıyor. Akkavağın gür yapraklı dallarından biri başına geliyor, saçını dağıtıyor. Uygun yere kurmamışlar salıncağı! Uygun yere kursalar böyle olmazdı. Dal rahatsız ediyor.

Kadim suskusundan çıkamıyor Çakır Hasan. Küçük kavalını belinden çıkarıp Köroğlu çalmak istiyor, olanak yok.

Şoför Nuri, Orman yolunun yazın biraz iyi, kışın geçit vermez olacağını düşünüyor. Aynı anda, aynı çizgiden düşünüyor Altan da : "(Şehirde çarşısı, kırda yönetimi bozuk bir ülkenin Orman yolu düzgün olabilir mi?)"

"(Şurdan gören bizi sığır sanır!)" diyor Şoför Nuri. "(Konuşmayışımıza bakıp maldan ayırdımız olmadığını düşünür. Her zıkkımı biliyoruz oysa, her şeye aklımız eriyor; ama önümüzde öncümüz yok! Yirminci Yüzyıl bitiyor, Yirmi Birinci'ye giriyoruz! Hâlâ laf laf laf!)"

Bir sigara yakmak istiyor çıkarıp. Fakat rahatsız olur kız. Sol camı aralamak gerekir, daha kötü olur o zaman; üşür. "(Daldık bir işe, hayırlısıyle yüzüp çıkalım! Hastamızı daha hasta yapmadan, bir arıza çıkarmadan, hayırlısıyle yetiştirelim! Mehmet Ali'nin kafası gerçekten iyi çalışıyor, ama hiç olmazsa ta öğleyin olacaktı bu iş! Geç kaldılar. Ne olsa Türk'ün aklı! Sonradan geliyor! Madem el koyacaksınız, vaktinde koyun be oğlum!)"

"(Aaaah, aaaah!)" diyor Çakır Hasan içinden. "(Dönüşte küstümotu tohumu toplayacağım. Ekeceğim evin önüne, arığa, saksıya, saçağa! Kimse gelmesin hökümetten, devletten, memur, aydın takımından! Kapım kapalıdır bundan sonra daima! Aaaah! Lakin öğrenciler gözüme girdi; helal olsun!)"

Belki tam böyle demiyor, düşüncesini deyimleyebilmek için sözcük arıyor. "Öğrenciler temelli girdi gözüme!" Burası açık. Yeniden söylüyor. Çok yün eğirecek dönüşte. Çok yün toplayacaktı. Köydeki koyunları kırkacak hemen. Yıkayacak, boyayacak eliyle. Eğirecek. Birazını Kamer Ana'ya, Zeke Geline eğirtecek; başlık, atkı, ellik bir şeyler örüp Çakır Dayılarının değersiz birer anmalığı olarak verecek ellerine. Renkleri alımlı. Nakışları güzel. Kimse örmemiş o güne kadar, öremez hatta! Alıp götürsünler giderken.

Orman yolu ne olsa dağ yolu. Kızılkaya'nın ardını dolanmış, Taşköprü'ye doğru inmişler. Güçlü farları var İngiliz yapımı cipin. Tarıyor ormanı, deliyor karanlığı, ak çeliği kırmızılanmış kılıç gibi biçe biçe gidiyor yolu.

"Kurudu şu!" diye sızladı Zeke Gelin. Elindeki havluyu gösterdi kaynatasına. "Bir sucaz bulup ıslatsak! İyi kötü koyuyorum alnına. Eridi kalmadı yavrum!"

Başını döndürüp bakıyor : "Sabret Zeke Gelin. Sabret, gidiyoruz!" diyor, farların aydınlattı taşlara bakıyor. Birden Zeke Gelinin dediğini anlamadığını farkediyor. "Belim acıyor!" mu dedi? Yoksa, "Susadım, bir yerde durup su içelim!" mi? İçinden soruyor : "(Allaşkına gücenme Zeke Gelin! Bir şey dedin ama ne dedin, anlamadım! Allaşkına bir daha söyle, ne dedin?)" Bakıyor yüzüne. Zeke Gelin anlıyor kaynatası ne kadar tasada, dalgın, yitirmiş kendini! Bir süre boşvermek istiyor suya muya, ama başolacak gibi değil kızın ateşi, tutuşup gidecek. Yeniden söylüyor : "Bir sucaz bulsak da ıslatsak şunu diyorum.."

Bir sel çukurunun içinde yalpalıyor cip. Her yağmurda yukardan taşlar inen bir dereyi geçiyorlar. Taşlar koyun sürüsü gibi ak ak dizilmiş. Bir tekerleği havada, bir tekerleği çukurda, devrilecek gibi yan yatarak gidiyor. Bazen Zeke Gelinin kendi, bazan kaynatası, Gülcan'ın üstüne yıkılacak gibi oluyor.

"Su mu içeceksin?"

"Yok! Islatsak şunu diyorum.."

"Peşkiri mi diyorsun yani?"

Karanlığın içinde başını salladı Zeke Gelin. "Hıı!" dedi, sonra, "(Çok şükür anladın kahbem baba!)" diye söylendi.

Cip yalpaladıkça, Altan'la Serpil birbirine vuruyor. Sanki kuleye inip çıkmaktan kaslarına, iliklerine kadar yorulmuşlar. Bir de uykusu gelmiş Altan'ın! Yaşamın büyük zorlukları içinden yeterince geçmemiş daha. "Bilmediğim neler var kimbilir!" diye geçiriyor içinden. Duymuyor Çakır Hasan'ın fısıltısını. Hem de elini omzuna koyup sarsmasını. Baktı olacak gibi değil, adam, daha belirgin biçimde bastı elini, tıp tıp etti :

"Altan Efendi, hişşt Altan Efendi! Bir su yanında dursak da şu peşkiri ıslatsak! Kurudu çünkü!"

Altan uykudan uyanmış gibi açıp kapadı gözlerini, başını çevirdi yavaşça. Anlamadı Çakır Hasan'ın dediğini. Ama Serpil anladı. Çeviri yapar gibi eğildi kulağına : "Ateşi fazla ya, havlu kuruyor! Islatalım diyor.." İyice ayıldı Altan. "Nuri Efendi yahu! Bir çeşme yok mudur burlarda?" diye bağırdı. Nuri, sel çukurundan kurtardı cipi? "Valla bu yollardan ilk geçişim! Bir benzinlik gelirse duracağım! Zaten benzin alacağız! Su da bulunur sanırım.."

Kasabayı düşündü Çakır Hasan. Çok var daha. "Beyre çayı yakın belki! Durudur suyu. Onun kıyısında dursak olur!" dedi Nuri'nin duyacağı bir sesle. Ama bir hoşlak çıktı sesi. Karcımış. Bir şeylerden utanmış, günlerce el içine çıkamaz gibi. Çok mahçuptu. Altan eğildi Nuri'nin omzuna : "Bir çay varmış yakınlarda, durup havluyu ıslatalım; kurumuş.."

"Karanlıkta çay may gördüğüm yok Altan abim! Söylesin Çakır Dayı, hemen durayım!"

Altan çevirdi başını : "Nerde o dediğin çay? Söyleyeceksin, duracak Nuri!"

Elini gözüne siper edip camdan dışarlara baktı Çakır Hasan. Cip bir yokuşu tırmanıyor. Alnı hafiften vurdu cama. "Bir sakatlık çıkaracağız yahu!" dedi, oturuşunu düzeltti. "Biraz daha sabredelim, benzinlikte ıslatalım en iyisi!" dedi, elini bastırdı Gülcan'ın dizine. Dizinden de anlaşılıyor ateşi.

"Dediğin çay gelince haber ver!" dedi Altan.

"Onu geçtik mi, geçmedik mi, ne bileyim? Anlaşılmıyor gecede! Benzinliğe kadar sabredelim.."

"Olmaz!" dedi Serpil. "Hiç olur mu? İlk gelen çayda, yada çeşmede duralım! Vardır yol kıyılarında. Islatır, sıkarız. İçecek değiliz. Çay suyu olabilir.." Dönüp elini koydu Gülcan'ın alnına. Görmese de kararlamadan buluyor. Zeke Gelinin eli sürtündü geldi, durdu kendi elinin yanında. İçi bir ılıdı, gözleri doluktu. Ağlayacak oldu gecenin içinde. Tuttu Zeke Gelinin elini. Sıktı. Sonra gene okşadı. Gülcan'ın alnında iki el ayrılıyor, buluşuyor.

Ertesi yıl gene götürdü babası Kazdağı içlerine kadar. Gene Zülfikâr'ın cipini tutmuş. Bu kez Sarıkız yatırına çıkmamış, aşağıda güzel, çamlık, hem de eğreltiotlarının orman kadar büyüdüğü sulak bir yerde piknik yaptılar. Ateş yaktılar, Zeytinli'den aldıkları taze eti kızgın taş üstünde pişirdiler. Çocuk üstüne ölen gelinin köylüleri hâlâ ağlıyordu. Anası söyledi hâlâ ağlıyorlar diye. Hiç yoksulluk, kulluk görmeyen, bilmeyen anası, zor anlardı yoksulların acılarını; öyleyken ağlamıştı.

Serpil, "(Ben anamdan çok babama yakınım!)" diye geçirdi içinden. Elinin altındaki eli yeniden okşadı. Cip yokuşu bitirmiş, belene çıkmıştı. Belki biraz düz gidecek. Çalıların, tesbih ağaçlarının arasından kayalar seçiliyor.

"Aman yandıım!" diye inledi Gülcan.

"Sabret ciğerim!" dedi Zeke Gelin. Yakasını bağrını açtı kızının. Kuru havluyu salladı bir iki.

"Sabret dorumum!" dedi Çakır Hasan. "(İşte son hızla gidiyoruz! İşte cip, işte şoför! Sabret!)" Yüreği ceviz kabuğunun içinde şimdi. Ama sabretmekten başka ne çözüm var şu durumda? "(İşte gidiyoruz sunam!)"

"(Tam gaz gidiyoruz!)" diye düşündü Altan. "(Bilimin ve tekniğin gücüne kavuşacaksın hastanede! En yeni buluşlarıyla tıp sana elini uzatacak, yapacak ne gerekiyorsa! Belki serum verecekler damarından. Belki hemen yatırıp ameliyat edecekler. Hiç bilmem tıpsal işlemleri, ama yetkin, hem de sezgin doktorlar var. Nelerini biliyorum açmazlar özel bakımyeri. Çakır Dayının kasabadan getiremediği kavata benze-

mezler. Onlar özveren doktorlardır. Her zaman mesleği düşünürler. İnsanlar için göstermeyecekleri özveri yoktur. Çırpınır, ölürler hastaları için..)" Birden düşe daldığını gördü, çekip almak istedi kendini; çekemedi. Güzel kompozisyonlar yazdı lisede. Bir gün çağırıp konuştu öğretmeni : "Sürdür yazmayı! Yetenekli çocuksun sen! Güzel öyküler yazacaksın.." Başını iki elinin üstüne koydu. "(Hangi dediğini tuttum öğretmenlerimin? Yaşam nereye çekse oraya gidiyorum..)"

Bir öykü düşünüyor. Bir boş vaktinde yazabilir. Yüksek yaylalardan birinde bir gelin var hasta. Hasta değil, doğum yapacak. Ama yapamıyor. Zor bir doğum. Örneğin ters gelecek çocuk. Hemen kocasını yolluyorlar, git kasabadan doktoru getir. Genç adam koşarak gidiyor. Sabahtan öğleye kadar koşuyor ve kasabaya varıyor. Gökyüzünde bulutlar, boşandı boşanacak yağmur. Gökgürültüleri arasında giriyor doktorun bakımyerine. Sıkılıyor, anlatamıyor. Tasasından tutuluyor dili. Birden ayağa kalkıp su içiriyor, bir iğne yapıyor doktor. "Konuş!" diyor sonra. Delikanlı konuşuyor : "Böyle böyle Doktor Bey, yetişemezsen karım ölecek!" Hemen çizmeleri çekiyor, çantasını alıyor doktor. Doktor atlı, delikanlı yayan. Yağmur veriştiriyor. Dağlara yıldırım düşüyor. Çat çat ediyor koca kayalar. Doktor şemsiye açıyor. Derken bir dereye geliyorlar. Derede sel. Yuvarlanıp gidiyor kocaman su. Suyun içinde tomruklar. Birden at yıkılıyor suya. Delikanlı : "Dur Doktor Bey! Geri dön Doktor Bey!" diye bağırıyor. Ama duyuramıyor. Doktor atı sürmüş bulunuyor. Sel sularına karışıp gidiyor o güzel adam, o güzel at! Bayırda bir kayanın başında olanları seyretmekten başka çare gelmiyor delikanlının elinden. Sonra çok aşağılardan çıkıyor atın ölüsü. Doktor bulunamıyor. Denizlere gidiyor, tuzlu sulara karışıyor herhalde. Yayladaki gelin de doğumunu yapıp kurtuluyor bir rastlantı. Burda duruyor Altan. Bu kadar özveren doktor var mı? Varsa kaç tane? "Kaç tane olursa olsun, var ya, sen ona bak!)" diyor kendi kendine. "(İsterse bir tane olsun, onu çoğaltma olanağı her zaman vardır. Burası sorun değil. Sorun, öykünün öteki yanında. Nasıl bir raslantıyla kolaylaşacak o zor doğum! Nedir bunun yolu? Öyle bir raslantı olsun ki, hem mantığa, hem gerçeğe uysun!)" Cip sarsıla sarsıla giderken Altan o raslantının mantık köklerini arıyor. "(Gelinin adı da Zeke olsun. Az duyulmuş bir yayla adı. Sağ esen doğan kızın adı Gülcan. Bu Gülcan'ı anımsatır bana her zaman..)"

Yeniden dereye girdiler. Yeniden orman başladı, katran gibi karanlık. Bir çay geldi. Çayda kendiliğinden durdu Nuri. Farları suyun yüzüne çevirdi. İndi, sağını solunu dolandı cipin. Tekme vurarak tekerlekleri yokladı. On adım uzaklaştı, su döktü çalıların içine.

"Madem durduk biz de dökelim!" dedi Altan.

Serpil, Zeke Gelinin elinden aldı havluyu, ıslattı sıktı, ıslattı sıktı. Getirip verirken sordu : "İstiyorsan sen de in! Bundan sonra bir daha kimbilir nerde durur?"

Zeke Gelin baktı, önce kaynatasının inmesi gerekiyor. Kucağında Gülcan var.

Serpil : "Haydi Çakır Dayı! Altan; sen Çakır Dayıyı indir, biraz hava alsın!" dedi.

Anladı Altan, geldi Çakır Hasan'ı indirdi. Serpil de Zeke Gelini alıp götürdü. Sonra toplandılar. Serpil sordu cipe binmeden :

"Gülcan da dökecek mi acaba?"

Zeke Gelin yürüdü önden. Serpil onu izledi.

"Gülcan! Su dökecek misin kızım, akıtacak mısın?" Omzundan sarstı hafif. "Acaba kucaklayıp indirsek mi?" dedi Serpil. "Belki yürür, açılır!" Zeke Gelin ikircikli. "Tut indirelim!" dedi Serpil. Zeke Gelin, tek başına kucaklayıp omzuna aldı kızı. Serpil yardım etti. Cipin tentesine vurdular başını. "Anam karnıım!" diye inledi gene. İndirdiler. Çok çınar fidanı var. Ay yükselmiş. Çay parlıyor. Suyun ıssız bir yerine çömelttiler kızı. "Haydi anam, haydi kızım!" dedi Zeke Gelin. İşettiler. "Ee'n de var mı yavrum?" Durdu. "Aaah, kafa yok ki bende! Var mı diye soruyorum, ne yedi ki olsun?" Kolundan tutup kaldırdı Gülcan'ı. Birden tartınıp çöktü Gülcan : "Dur dur!" dedi. Çöktü çakılların üstüne. "Kusacağım!" Öğürdü. Ama kusamadı.

Çakır Hasan geldi : "Oyalanmayın haydi!"

Tuttular Gülcan'ı. Zeke Gelin kucaklamak istedi. Hafiften itti anasını. Kendisi yürümek istedi. Cipe kadar gitti. "Anam karnıım!" dedi gene. Nuri, alışkanlıkla yeniden denetledi cipin önünü ardını. Bindi yerine : "Biriniz öne binin yahu! Canım sıkılıyor!" dedi. Çakır Hasan, Altan'ı itti : "Sen geç Altan Efendi, uykusu gelir şoför adamın! Hiç akıl edemedik bunu!" dedi.

Serpil : "Ben de Gülcan'ın yanına geçerim! Çakır Dayımız oturur ortaya, hepimizle konuşur!" dedi, ortalığı biraz yumuşatmak, güldürmek istedi. Şu somurtuk hava dağılsın biraz. Ama var mı oluru? Bunun için doktorların gül ellerinde Gülcan'ın iyileşmesi gerekir. Belki çok hünerli elleri olan bir bayan operatöre düşecek, özenle kesip biçecek, silip temizleyip dikecek! İnce olur bayan doktorların eli. "Bay, bayan; bunun önemi var mı? Hele bir varalım! Erkek doktorların eli de hünerlidir."

Ay ışığında yeniden yürüdü cip. Gülcan bacaklarını bu kez anasının dizlerine, başını Serpil'in kucağına attı. Dereboyu gidiyorlar. Bir köprü geçip geniş bir düzlüğe girdiler. "(Beyre çayının aşağılarına geldik..)" dedi Çakır Hasan. "(Bundan sonra Atsin köyü, şosa; oooh! Zahmetli yerler bitiyor! Bundan sonra gider gayri!)" İçinde bir yel dolaştı, serin.. Sanki Gülcan hasta değil. Sanki başında böyle bir dert yok. Sevinçle sağından soluna döndü. "(Belki kasabadan bir taksi rasgelir, cipi yollarım geri. Sürüyüp götürmem şehre kadar. Öğrencileri bir an önce kurtarmış olurum zahmetten, töhmetten. Ulan ne daşşak var keratalarda! Koydular başlarına nöbetçileri : Oturun şurda! Çıkmayın! Ondan sonra da : Haydi! şoföre. Bunları hemen devletin başına geçirmeli! Görmeli Türkiye ne oluyor! Yapılacak işi bunlar biliyor diyorum cahil aklımla!)" Göğsü gönenmeyle dola taşa baktı önüne. Cipin farları bir uzun tünele benziyor gecede.

Sazlıklar, kamışlıklar geçiyorlar. Sonra tek tük seralar. Muzluklar, mandalina bahçeleri. İyice düze çıktıklarına inanamıyor Çakır Hasan. Gene bir tekerleği havada, bir tekerleği yerde bazan. Bazan devrilecek gibi yalpalayarak..

İçi dışına çıkıyor Serpil'in. Belli etmiyor. Susam tarlalarının, fıstıkların arasından geçiyorlar. Uzayıp gidiyor yeşillikler. Birden asfaltta kırmızı, beyaz ışıkların karşılıklı aktığını gördüler. Hızla gelip geçen arabalar, ağaçların karaltısında yitiyor. Çok sürmedi asfalta çıktılar. Doğudan batıya akmaya başladı cip. "Oooh şükür! Çok şükür!" dedi Serpil. "Bu kadarmış o rezalet! Sanki cehennemden çıktık, hafifledi yüreğim!" Beş altı cümle daha sıralandı içinde. "Cehennem, tutumlar'dır!" diye fısıldadı. "Halkın ve doğanın suçu yok! En başta Hocabey'e, kulenin başındaki Şef bozuntusuna diyorum : Cehennem onlar-

dır!" Durdu biraz. Nasıl demeli acaba? Altan önde, konuşamaz. "Cehennem onları böyle biçimlendiren yönetimdir.." Kolunu kaldırıp Zeke Gelinin omzuna koydu. "(Cehennem bu düzendir!)"

"Sizleri de kendimizle birlikte dirliksiz koyduk!" dedi Zeke Gelin. Sanki bütün tatsızlıkları kendisi doğurmuş Gülcan'la birlikte. Bir suçukma duydu. Gülcan dalmıştı.

Serpil : "Bu yollardan ilk geçiyorum! Gündüz olsa da görseydim!"

"Ben çok oluyor, bir inmiştim; bizim kasabaya.."

Kasabanın ışılı direkleri başladı. Gene döndü sağına soluna. O yana, bu yana bakmaya başladı Çakır Hasan.

Nuri, Üçyol'daki benzinliğe çekti cipi. Atladı aşağıya, "Tam depo!" dedi.

Altan indi yanı sıra. Fısıldaştılar. "Verirse alırız!" dedi Altan. "Benzin parasını da devlete yüklersek, ölür Hocabey!"

"Bana kalırsa, benzin parası devletten olsun.."

"Bir sorayım bakalım.."

"Sor. Yoksa, fatura kestireceğim.."

Çakır Hasan : "(Doktor bugün göçmüştür şehre! Başka bir doktor bulup baktırsak, onun vereceği ilaçlar iyi gelse, şunları şehre yormasam, hem de sürümesem ciplerini!)" diyor içinden. Altan, arka kapıyı açıp dizine dokundu. Hemen indi Çakır Hasan. Serpil anladı para konuşacaklarını. "(Öyle zor kii!)"

Camlı bölmenin içinde Raif Bey yok. Babası Emin Ağa hiç gelmez. Kurulmuş makine gibi tıkır tıkır işler benzinlik. Adamlar sekizer saat nöbetle çalışırlar. "(İşte tam burda itin biri bana ayı dedi! Kasaba boktur, şehir bombok!)" Düşündü yürürken. Usulca varıp dikildi Nuri'nin yanına. Gene Altan sordu : "Çakır Dayı, paran var mı? Benzin alıyorum. Varsa ver, yoksa bir çözüm düşünelim!" Elini ceketinin cebine attı. "Hayhay! Derhal! Siz artık cipi verdiniz, bir de yakıtını vermeyin Allaşkına!" Çıkardı cüzdanı. Ne var, ne yoksa almıştı çadırdan. Köye inebilse, köyden de alırdı daha. Bulunur Osman'da. Yakında Şükrü yollar gene. Dolanıp güz geliyor. Kıldır yapağıdır satar savar. ("Ölüme tükürtürüm, yüzüme tükürtmem!)" Çıkarıp ödedi benzin parasını. "Çoook param var hamdolsun!" dedi. Güldü bıyık altından. İlk kez böyle sesli konuşuyor, gülüyor.

"Aslan Çakır Dayım!" dedi Altan. Elini onun beline doladı. Kuru etleri, sert kemikleri geldi eline. Yokladı, sıktı biraz. Bunu yaparken birden Nazmi'yi anımsadı : "(Aslan gördün mü hiç?)" Çakır Hasan'ın tasa dolu gözlerine baktı. "Bundan sonra ok gibi gideceğiz! Güzeldir karayollarımız! Yani şehir yollarımız. Hemen varacağız! Hemen.."

"Azcık bilirim. Birkaç parti toplantısına gittim. Geniş parkın ortasındaki salonda toplandı büyükler. Daha o zaman Halk Partisi başta. Adnan Menderes gelecek dediler. İzmir'deki toplantıya gitmiş. Refik Koraltan geldi. Konuştu. Alkışladık. Sonra bir sinemanın salonunda topladılar bizi. Anlattılar seçimleri nasıl kazanacağız. Bir hızla dolaştım ilçenin otuz dört köyünü.."

Bindiler gidiyorlar. Deniz başladı. Yağlı kayış gibi akıyordu yol. Kayaları yarmışlar. Kâh sağa, kâh sola almışlar kayaları. Yarı gecenin ötesinde şarp şarp vuruyor koca su. Dalgalar kırılıyor inceden.

"Sonra ne oldu Çakır Dayı?"

"Sonrasına soğan doğra Altan Efendi! Bundan sonrası böyle gider gayri! Kâh deniz bizi bulur, kâh biz denizi! Biraz içerden, biraz kıyıdan, biraz ovadan, biraz bayırdan, akar gideriz. Güzel yoldur gerçekten. Çam bile vardır. Sazlar, kamışlar, muzluklar! Hem de gözünü sevdiğim seralar. Gönül şen olacak Altan Efendi! Altında böyle araban olacak! Sürmeyi de kendin bileceksin! Yılda bir bizim ili baştan aşağı dolaşacaksın. Hiç hasta olmazsın!"

Biraz Altan'ın, biraz Nuri'nin kulağına söylüyor. İkisinin arasına doğru tutuyor başını. Hem sollayıp geçişlerine bakıyor, hem anlatıyor hafiften. Birden dağılır gibi oldu kederi. Ne olsa kurtulup gidiyor Gülcan sancının elinden. Ta uzakta, dağların içinde kaldı onu yakıp eriten yangın! Belki bir süre koşup geldi arkadan, ama var gücüyle kovaladı. Ama isterse ejderha olsun, kolay geçmezdi Beyre çayından.

Ağarır gibi oldu ortalık. Bir dönemeci dönüyorlar. Günün doğacağı yerlere baktı. Sivri bir dağ göğe fırlıyor. Belki Kara Sivri'dir hâlâ. Şafağın geleceği yerler kırmızılandı. Koyun koyun kümelendi o yanlarda bulutlar. O yanlardan gelincik gibi açıp geliyor şafak.

"(Epey varmış dinikırık yol!)" dedi kendi kendine. Uzanıp bu kez Zekegile baktı. Serpil uyumuş. Geçip gitmiş canı. Zeke Gelin, habanın

ucunu Serpil'in beline örtmüş. Omzunu ona vermiş. "Irzıkırık yol! Karşıdan bakınca yol gibisin! Üstüne düştük mü tükenmiyorsun!)"

Derya deniz yeşilliklerin içine daldılar. Çiçekleri uyanmış, uyanmamış pamuklar. Çok bereketli toprakların üzerinde yeni sulama düzenleri, kanallar, kanaletler, bentler, savaklar biribirine eklenmiş. Işıklı ışıksız direkler, bir boydan bir boya yüksek gerilimli akım telleri göğü kaplamış. Sık sık benzinlik geçiyor, kasabaları, köyleri geride bırakıyorlar. Gündüz gün ışığında, gece ay ışığında göründüğünden daha görkemli şafakleyin dünya.

Bu saatler uykusuna kanıp kalktığı saatlerdir işte. En çok bu saatlerde uyanmayı, dünyaya imamlardan önce el koymayı seviyor. Dört yıldır gün sektirmeden köyde, yaylada hep uyguladı. Eller gibi köy hocasıyla takışmayı, tartışmayı sevmiyor. Ama gördükçe takılmadan da edemiyor : "Gene senden önce kalktım Hocafendi, çiçeklerini derdim dünyanın kavalımı da çaldım; sen hava aldın!" diyor. Köy Hocası alıngan : "Ne yani? Çok mu geç kalkıyorum? Saat var evimde, halis Çin malı, çıt çıt çıt! Biraz ileri gidiyor ama geç kalmıyor asla!"

"Yok yok! Sen erken okuyorsun ezanı; ama ben bütün insanlardan erken kalkıyorum, hiç alınma!"

"Kilometrelere bakılırsa çok kalmadı!"

Elini şoförün dizine vurdu : "Cip değil canavar! Bir dizi gök boncuk assan bir yanına, iyi olur.."

"Altan abi! Bu var ya, boncuk moncuk istemez! Yalnız bakımını iyi yap! Ben de bakarım doğrusu! Her zaman gözümün önüne park ederim, geçerim karşısına, sabahtan akşama kadar bakarım. Akşamdan sabaha kadar da uyanır gene bakarım. Yani göz bakımı yaparım.."

"Anam karnııım.."

"Yavrum!" dedi Zeke Gelin. "Sabret Gülcan'ım!"

"Sabret dorumum!" dedi Çakır Hasan. "Çoğu gitti, çok azcığı kaldı, sarbet benim gülüm.."

Nuri, şehre girerken bile 100'den aşağı düşmüyor; 120 dediği oluyor ibrenin. Hızlı sürdüğü halde aracını aşırtmayan zehir bir şoför Çakır'a göre. Gönül alıcı bir iki söz söylemek istedi Nuri'ye : "Gerçekten çok hızlı sürdün, güzel şoförsün!"

Altan başını döndürüp sordu :

"Anlamadım, bir şey mi dedin Çakır Dayı?"

"Nuri Efendiye dedim; gözel şoför!"

"Haa evet, yolu bulunca iyi sürüyor! Yoldan önce de iyi sürdü! Kuş örneği uçurup indirdi dağlardan bizi!"

"Fakat asıl sorun ne biliyor musunuz?" diye biraz Altan'a, biraz Çakır'a doğru sordu Nuri. "Hastanenin yeri nere şimdi?"

"Orası kolay artık!" dedi Altan.

29
ÖZEL MÖZEL HASTANELER

Bodur evleriyle şehir başladı, sonra dik apartmanlar kalktı ayağa. Müşteri avına çıkmış Murat taksiler, oraya buraya dalıp çıkıyor. Geçitler oldukça sakıncalı. Dinleyen, ipleyen yok trafik lambalarını.

Nuri, ön farları yakıp söndürerek işaret verdi, karşıdan gelen bir taksiyi durdurdu. Karşılıklı yavaşlayıp yan yana geldiler : "Hemşerim be! Bize hastanenin yerini söyle, acil hastamız var.."

İnce dalan, karayağız, eski yörüklerden birinin torunu gibi bir delikanlı : "Burda hastaneler çeşit çüşüttür. Acaba hangisini soruyorsun kardaşım?"

"En yakını hangisiyse?"

"En yakını, en yakını.." Kolunu uzattı, denizden yana bir caddeyi gösterdi : "Hemen şu gelen köşeyi dön! Küçük bir alan var. Alanı geçince karşına gelir!"

Altan gür yapraklı palmiyeleri ilk görüyor. Sabahın ışıkları köşeyi bucağı aydınlatmıyor daha. Şafak tam sökmedi. Göğün aklığında palmiyelerin karaltıları güzel görünüyor, kılıç gibi iniyor yapraklar. Adlarını da tam bilmiyor. "(Düşümde bir ülkedeyim sanki!)" diyor içinden. Başka bir öykünün konusunu da buralarda geçirmeli. Geceler insanın düşgücünü kamçılıyor galiba. Aklına gelen konuları not edip sonra yazmalı. Eğer yazarlığa dalarsa böyle bir yöntem kullanacağını düşünürken, öndeki küçük alanı geçtiler.

Bir As İz fırt etti düdüğünü, kolunu kaldırıp cipi durdurdu. Sordu : "Hayrola hemşerim?"

"Hastamız var acil! Yani sancılı.."

"Ne hastası hastanız? Nerden geliyor?"

"Bir kız çocuğu yani! Morsay yaylasından geliyor. Babası Hollanda'da. Dedesi var başında. Alıp getirdik!"

"Babasının karnesi var mı?"

"Varsa bile götürmüştür; bizde yok!"

"Rütbesi ne? Görevli mi gitti babası?"

Birden anladı Altan : "Hay Allah! Askeri hastane mi burası? Yanlış mı geldik?"

"Evet, askeri hastane!" diye güldü. As İz. "Sivile bakmaz! Ben sandım NATO toplantısına gitti babası. Yada askeri ateşe filandır elçilikte; olur ya.."

Çakır Hasan, uzattı başını orta sıradan, seslendi nöbetçiye : "Babası er olarak yaptı askerliğini! Ben de erbaş çavuş olarak yaptım. Asker çocuğu sayılır gene!" dedi. Sesi mahçup bir adamın sesi. Hem de çok karcımış.

Yaşından umulmaz bir olgunlukla güldü asker. "Burası ordu mensuplarına bakar dayı! Senin gibi, benim babam gibi köylülere bakmaz, bakamaz yani! Sivil hastanesine gitmeniz lazım.." Kolunu uzattı : "Burdan geri dönün, caddenin başında bir tane var. Madem acil, oraya yetiştirin!" Elindeki düdüğü küçük alanın çevresinde döndürdü, "Burdan dönüp dosdoğru yallah!"

Nuri, "Sağol hemşerim, haklısın!" dedi, döndürdü cipi. Sürdü çabuk. Bir solukta caddenin başına vardı. Başka bir şoförü durdurdu : "Nerde burda hastane yahu hemşerim?"

"Sağa dön, sür!" dedi şoför. "Altıncı apartmanı geçince.."

"Allah Allaaaah! Hasta acil dediğimiz halde durmadan vakit ziyan ettiriyorlar! Şehrin boklukları başladı!" dedi Çakır Hasan. Gülcan inledi o sırada. Çok eski zamanlardan sürüp gelen yıllanmış bir sabırla soludu, elini oturduğu kanepenin arkalığına koydu : "Geldik kızım! Geldik de hastane arıyoruz! Az daha sabret!" Ama Gülcan uyuyor. Serpil uyanmamış daha. Zeke Gelinle bakıştılar. "(Karşıdan öğrenci diye, şehir kızı diye horsunurlar, ama ne dayınıklı görüyorsun!)" diye Serpil'i gösterdi, üst üste "maşallah" çekti içinden.

Dudakları apartmanın önünde küçük bir boşluk var. Bir sıtma ağacı göğe doğru uzayıp gitmiş. Belki eski evlerden dört beşini yıkıp dikmişlerdi bunu. Bir köşede nar fidanları var. Kimi çiçekte, kimi yeşil kelek gibi sallamıştı narlarını.

Nuri okudu karşıdan :

"Doktor İrfan Erkal Özel Hastanesi!"

Geri vitese aldı arabayı, gitti geldiği yola doğru. Büküldüğü yerden döndü. "Bizdeki şansı görüyorsun değil mi Çakır Dayı? Burası da özel çıktı! Uyandırıp muyandırıp rahatsız etmeyelim herifleri! Bu hastaneleri bilirim, kapıcıları bile konuşuvermez parasız!"

"Hay Allah!" dedi Altan gene. "Memleket Hastanesi yada Devlet Hastanesi olacak gideceğimiz yer! Ben sanıyorum, hastan acil olunca hepsi açar kapısını, ilkyardımını yapar, gerekirse Devlet Hastanesine aktarır.."

Şafak yayılmaya başladı. Birazdan yollar kalabalıklaşır. Ne kadar erkenci şoför, işe gidecek kamyon, işçi, çöpçü varsa çıkar. Nuri gene bir araba durdurdu ivediyle : "Yahu aslan hemşerim! Çabuk bize bir hastane göster, hastamız acil!"

"(Benim bu şoförü bir yerden gözüm ısırıyor!)" dedi Çakır Hasan. "(Ama nerden? Dünya o kadar geniş ki! İnsanlar çifterli! Belki bir tanıdığımın benzeri!)" Yormadı kafası. Fakat şoför güldü :

"Yahu hemşerim! Az önce de sordunuz bana bu hastane işini? Siz nasıl bir hastane arıyorsunuz? Paralı mı, parasız mı? Özel mi, resmi mi? Asker mi, işçi mi?"

Bir daha "Hay Allah!" çekti Altan. "Gülcan'ın babası Hollanda'da çalıştığına göre işçidir değil mi Çakır Dayı? Eveet! Sen bize hemşerim işçi hastanesini göster!"

"Sigorta Hastanesi Cumhuriyet Okulunun yanında!"

"Çok başını ağrıttık ama, Cumhuriyet Okulu nerde?"

Bir gülüşme oldu iki şoför arasında. "Nasıl anlatayım bilmem ki? En iyisi düşün ardıma götüreyim sizi! Anlatacağım diye yorulmaktansa! Belki ordan müşteri de çıkar.." Bastı gaza önden. Nuri izledi onu. Geniş bahçe içinde, üç katlı bir yapı Sigorta Hastanesi. Bol penceresi var. Karşıdan insana güven veriyordu.

"İşte burası! Cumhuriyet Okulu da ardında.."

"Sağolasın hemşerim!" dedi Nuri. Hastanenin cümle kapısından soktu cipi. Bir kumlu alanda durdu. Bayrak direği yükseliyor yukarı. Zakkumlar pembe çiçeklerini açmış. "Siz bekleyin, ben hastabakıcı getireyim! Çocuğu yürütüp yormayalım, sedye çıkarsınlar.."

Altan da atladı, izledi Nuri'yi. Koşuyorlar. Merdiveni çıktılar. Ama kimse yok kapıda. Koridor uzayıp gidiyor. Duvara bir hemşire

resmi asmışlar. Kepini giymiş, parmağını ağzına götürmüş : "Suus!" diyor. "Sustuk bakalım!" diyerek kapıya yüksendi Altan. Bir daha yüklendi. Belki zor açılan kapıdır diye umutla bir daha yüklendi. Kapalıydı. "Öyleyse zili vardır bir yerde!" diye bakındı. O da yok. Cebinden bir maden ikibuçukluk çıkardı Nuri : "Bu canına yandığımın kapıları parasız açılmaz Altan abim!" dedi. Vurdu ikibuçukluğu kapının camına. Sinir bozucuydu çıkan ses. İnatla vurdu çink çink. Biraz ara verip yeniden vurdu.

"Tamam tamam! Duyduk, geliyoruz! Daha ne vuruyorsunuz çin çink! Geliyoruz dedik! Ahlaksızlar, duyduk dedik! İnsanı ille dinden imandan çıkaracaksınız değil mi?"

Ak gömleği acayip kaymış, şişman bir kapıcı koşup geldi. Sakal bıyık karışık. Ayakkabıları çarpılmış. Şakır şukur burktu anahtarı, açtı : "Buyrun! Ne istiyorsunuz?"

"Aşağıda acil var, sedye çıkarın!"

"Ne sedyesi? Durun bakalım! Yaralı mı?"

"Yok! Sancılı! Ateşi 40! Getirdik hemen.."

"Nerenin sigortasına kayıtlısınız?"

"Bir yerin sigortasına kayıtlı değiliz. Lakin kızın babası Hollanda'da! Limanda işçi. Bu çocuk bizim bir şeyimiz değil. İnsanlık için getirdik. Ta Morsay'dan geliyoruz. Cipte dedesiyle anası var. Biraz çabuk olursan iyi olur, haydi lütfen! Nerde hastabakıcılar, hemşeriler? Zile bas, gelsinler!"

"Hem de doktorlar!" dedi Altan.

"Hollanda'da çalışan babası sigortalı mı? Kızın karnesi var mı? Varsa getirdiniz mi?"

"Yok öyle bir şey! Biz kendini getirdik."

"Gidin sorun dedesinden, anasından! Varsa getirin; alırız. Hem de Nöbetçi Doktora haber veririm, uyanır!"

"Çok formalite çıkarıyorsunuz!" diye hırçınlaştı Altan.

"O dediğini burası çıkarmıyor hemşerim! Ankara çıkarıyor! Yasa böyle! Yasaları da biz yapmıyoruz, haşa! Biz yapsak böyle yapmayız! Vatandaş hasta mı? Hasta. Karne ne oluyor!"

"Uzattık gene!" dedi Nuri, Altan'ı bırakıp geri döndü. Cipin yanına geldi : "Gülcan'ın sağlık karnesi var mı Çakır Dayı? Oğlun sigor-

taya kayıtlı mı? Eğer varsa ver, görüp bakacaklar! Kapıyı açtırdık, karne soruyorlar.."

"Acil deseydiniz Nuri Efendi?"

"Dedik! Ateşi 40 dedik! Karne dediler!"

"Ama bizde karne yok; ne yapacağız?"

"Kesin yok diyorsunuz ha?"

"Günahını çekeyim yok.."

"Aaaah, bir tanıdığın filan karnesi oluverseydi!"

"O da yok; çünkü yok!"

"Canın sağolsun Çakır Dayı! Gerçekte ben de bir işçi, bir emekçiyim; ama müzeler devlete bağlı olduğu için memur görünüyorum resmiyette! Şoför memur olur mu? Gel anlat dürzülere! Ölsem almazlar şu hastaneye! Böyle ahlaksızdır bunlar! Bunlara uyuz verip tırnak vermeyeceksin asla! Şimdi el kadar bir karne yada güçlüce bir torpil olacak bize! Bak o zaman nasıl alıyor kavatlar Gülcan kızı içeri.."

Salladı elini biraz havaya, biraz yere; yürüdü. "Eh bakalım! Gün olur, günler olur, eh bakalım!" dedi. Vardı kapıya. Altan'la kapıcı hâlâ aynı konuyu konuşuyor. "Haklısın efendi kardaşım, ama!" diyor kapıcı. "Ben de haklıyım! Elimde yetki yok! İşçi Sigortasına kayıtlı, hemde karnesi yanında olmadı mı şu kapıdan içeri babamı sokamam! Biz buraya Kozağaç köyünden geldik. Babam köyde oturur hâlâ. Sigortası yoktur. Ben de yazdırmış değilim üstüme. Yazdırsam da hökmü yoktur. Çünkü sigortaya değil Emekli'ye bağlıyım! O yüzden babam sancılansa, patlasa apandisti; gelse; aman oğlum aç kapıyı dese, açamam! Bu kadar sıkı nizamı vardır sigortanın. Sigorta diye duydun da karşıdan bir şey mi belledin? Nerdee? Öyle belledinsen aldanmışın! Her şeyden önce sigortası bozuk bu yönetimin! Bu yönetimin beeen.. Neyse, şimdi ağzımdan kötü bir söz çıkacak, şurdan biri duyacak! Yada belki koydular bir ufacık dinleme cihazı, gideceğim okkanın altına!" Koridorun dibine doğru bakındı, kapadı ağzını. Duvardaki hemşire parmağını dudaklarına götürmüş "Sus!" diyor hâlâ. Sustu kapıcı. Sonra elini açtı, çiğnini çekti. Gözleriyle merdivenleri gösterdi : "Kusura bakmayın aslan hemşerilerim!" dedi. "Elimde yetki yok!"

"Demek biz bu hastayı baktıramayacağız?"

"Yooo, baktırırsınız! Rahat baktırırsınız! Cebinizde çokça paranız varsa, hemen özel bir hastaneye götürün! Paranız çokça değilse Devlet

hastanesine gidin! Ama, önce bir ördekaneden geçerek! Hangi doktor bakacaksa onun özel bakımyerine girip çıkarak! Ücreti 150 yada 200 şimdi! Hastaneye vardıktan sonra da harç yatıracaksınız! Tabii biraz zor gösteriyorum, ama gerçekten zor! Onun için zor gösteriyorum. Haydin güle güle! Kocaman pabuçlu Allahım yardımcınız olsun!."

"Uzak mı Devlet Hastanesi?"

"Uzak değil, orta karar.."

"Nerdedir yani?"

"Şahane yerdedir! Hökümet'in ordan sağa vurun! Biraz gidin! Sol kolda büyük bir yapıdır! Deniz çarpar eteklerine! Güzeldir manzarası! Bir sekinin üstünde bölüm bölümdür. Ana yapısı üç katlıdır. Bir kapısı büyük caddeye, bir kapısı güzelim denize bakar. Görünce beğeneceksiniz. Gerçekten şahane yerdedir.."

Altan Nuri'yi, Nuri Altan'ı çekti. Usulca gittiler. İçinden söve söve bir kalıyor Nuri. "Böyle bozuk şansın, böyle bozuk davaların!" diyor. Ezanlar başladı minarelerin sesbüyültenlerinden. Bir acayip nitelik almış ezanlar. Ortalık aydınlandı. Görünüşte şansına sövüyor. Birer ikişer doluyor caddeler. Ezan dinleyecek halde değil hiçbiri.

Serpil ansızın uyanmış, bakıyor iki yanına şaşkın. Karmaşık düşler görmüş. Dünyanın sıkıntısını çekmiş bir gecenin içinde. "(Böyle uykuyu uyumasam, böyle düşü görmesem daha iyi olurdu!)" dedi. Kendinden yüz bulamayınca düşünde Güler'e asılmaya başlıyor Hocabey : "Ben bu işin güzellikle olmasını yeğlerim özellikle! Ama Güler, sen güzellikten anlamazsan, zorla oldurmasını da bilirim! Benim iki üçtür kişiliğim. Asıl kişiliğimi daha size göstermedim. O Serpil olacak serseriye neler yapacağım göreceksin! O serseri kendisine verdiğim değeri yazık ki anlamadı! Zaten de manyaktı biraz; nasıl anlayacak? Bak Güler, bana dosdoğru söyle, Serpil biraz manyak değil mi? Arkadaşım diye kollama şunu, manyak mı, değil mi?" Nefretle kaldırdı başını : "(İnsana düşünde bile rahat yok!)" Birden toparladı kendini. Şehre gelmiş olduklarını gördü. Ama niçin dolaşıp duruyorlar orda burda? Bir hastanenin yolunu bulamaz mı insan? Altan'a baktı, önde şoförün yanında oturuyor. Çakır Dayının başı dönüyor. Zeke Gelin uyukluyor. Gülcan kız uykuda. Kesik kesik soluk alıp veriyor uykusunda...

"(Aman uyusun! Aman biraz güçlensin sinirleri! Yatırdık yatırıyoruz diyesiye, epey geçer; güçlensin!)" Zeke Geline bakıp yutkundu. "(Onca yolu uykusuz tüketti! Günlerdir uyumadı doğru dürüst! Nasıl dayandı? Acıya bunca dayanıklı olması iyi mi bir halkın? Acaba halkımızı anlatmak için bilmem gerekenleri biliyor muyum? Acaba Altan biliyor mu? Halkım biliyor mu sonsuz sabırlı olmanın kötülüğünü? Öbür dünyada cennet var diye başını hep eğmesi, eğmesi; başını kaldırmaktan korkması, hep korkması?)"

Gülcan inledi gene : "Anam karnıım!" Karnının içine neden gene o çalıyı soktular da karıştırıyorlar? "(Ben karıştırmayın şunu dedikçe karıştırıyorlar? Ne arsız insanlar var dünyada! Gelmişler : Biz yaylada yaylamak istiyoruz, biraz su alacağız, alalım mı?

Sorulur mu? Alın tabii!

Biraz odun alacağız, alalım mı?

Sorulur mu? Alın tabii!

Biraz da "köycülük" bölelim mi şuradan?

Bizde olandan istediğinizi alın, sormayın!

Ama biz biraz da sevmek isteriz buraya kadar gelmişken! Nerde baban? Bu abla sevsin babanı biraz!

Babam burda yok benim! İnce eleklerden geçip Hollanda'ya işçi oldu babam! Önce gitti, belsoğukluğu var mı, yok mu? Baktırdı. Sağlam mı ciğerleri? On yıl dayanır mı ocaklarda, rıhtımlarda?

Peki biz şimdi kimi seveceğiz öyleyse? Annen sağlıklı mı? Güzel mi? Serer mi altımıza birer döşek?

Hey adam, sen çıldırık mısın? Demin su diyordun, şimdi başka şeyler diyorsun? Sakın anam için böyle bir şey düşünme! Dedemin bir arkadaşı var, Kerim Ağa, yer sizi! Dedem kendi de kötü bir iş yapar size, ama ne yapar, onu söylemem!

Öyleyse ben de seni severim, gözlerin çakır! Çakırları da sevmem ya, körpesin! Üstelik sarısın, sarıları bizim Ali çok sever. Benim adım Ali değil. Ben seversem hemen giderim yayladan. Çünkü buraya uçak konamaz. Seven insanları kapar yaylanızın köpekleri! İstersen birlikte gidelim Başpınar'ın gözüne, köpek gelmesin! Su alırken seveyim seni! Söyle bana, en çok nerenden sevilmeyi istersin? Nerenden istersen orandan öpeyim! İstersen hemen soyun; çalıyı getirdim. Çalıyla seviş-

mek kır insanlarında niçin kötü sayılır? Bir gün bir kız bana : Ben daha bu köyde bir şey görmedim! dedi. Ben de : Gel kabaardıcın dibine gidelim, göstereyim! dedim. Kabaardıcın dibinde yeşil çalılar vardı, gösterdim. İşte bu çalı onlardan kaldı : Ben kızları hep bu çalıyla severim. Kızlar en çok benim çalıyı sever. Ama annen istemezse istemesin; çünkü ben manyak değilim! Kız varken kadına bakmam! Şimdi senin karnına bu çalıdan koyacağım, ağlama! Güzel kızlar ağlamaz, hiç ağlama! Ağlama, sana üç delikli boncuk vereyim! Ağlama, şimdi bitiyor! İlk sevilmesi böyle olur kızların! Senin gözlerin neden çakır böyle? Hatırın için ben de gözlerimi çakıra boyadım şimdi! Bu çalıyı da babam jandarma olduğu için uzattılar! Ben de sana veriyorum. Vermezsem vurur beni yüzbaşılar! Şimdi çalıyı döndüreceğim biraz! Çok tatlı olacak bak! Dudakların gül olacak! Çok isteyeceksin başka kızlar da bu çalıdan tatsın! Ama fazla çalım yok! Babam : Sadece Morsay'a git, başka yaylada kız sevme! dedi. Köylerin kızları mısır ütmesini sever. Ben de severim, ama ütmesine karışmam! Yemesi hoştur! Çalıyı hemen çek diyorsun akılsız! Niçin böyle akılsız olur saçı sarı, hem de gözü çakır olanlar? Daha çok bekleyeceksin çalıyı çekeyim, ama çekmem! Çünkü ben sırf seni sevmek için geldim Ankara'dan! Biz orda hep aylık alırız. Hep arabaya bineriz. Hep fırıncılardan yeriz ekmeği, ama az uyuruz! Köy kızları çok uyur değil mi? Anlatsana! Niçin biraz özgeçmişinden açmıyorsun? İnsanın köylü şehirli diye ayrılması iyi değil! Şehirde çok azgın karılar var! Bu abla baban için geldi! Elimizde Çakal Hasan diye bir adres daha var. Fakat ben diyorum Tosmar Mehmet de iyidir. Ama sen çok ayıp ediyorsun : Hiç akıllı kızlar der mi çek şunu, acıtıyor? Başka yerde deme, söz olur! Bizim Ankara'da Kavaklı diye bir yer var, şimdi ben bu çalıyı götürüp Kavaklı'nın ortasına koysam, kapanın elinde kalır! Çünkü ben bu çalıyı Gazi Çiftliği'nden aldım. Her hafta ordan dondurma alırım, çalı alırım.

Allah senin belanı versiiin! Çalının da belasını versiiin! Ben çalı malı istemiyoruuum! Çek şunu, karnımı acıtıyor! Anam karnıım, anam karnııım!)"

Serpil, bileğini tuttu Gülcan'ın. Elini yanaklarında gezdirdi. "Tamam Gülcan, bak geldik! Denizin kıyısında bir hastaneye geldik! Bak önünden cadde geçiyor! Bak dolmuşlar, taksiler vızır vızır! Bak şu yan-

da ne yüksek yapılmış yapılar! Bak öbür yanı deniz, mavi mavi vuruyor! Bak nasıl çalkanıyor durmadan! Sana bir oda verecekler üçüncü katta! Bir hemşire bakacak, gözü benim gözümden, adı benim adımdan. Kolundan sokacaklar serum iğnesini. Doktor gelip ilaç yazacak. Karnına buz koyacaklar. Çabuk iyi olacaksın. Hiç sancımayacak karnın Gülcan. Hem de et suyu verecekler. Limon sıkacaklar, kaşıklarsın. Burda limonlar bolca suludur. İşte geldik, işte merdiven. Gülcan.."

30
ALAKIYIK KUŞU

Nuri, mermer merdivenin önünden döndürdü cipi. Çıkışa hazır duruma getirdi orda. "Madem Devlet Hastanesi, madem biz de devletin evlatlarıyız, artık kovsalar da gitmiyoruz Çakır Dayı! Gerekirse bir forum da burada yapar, hastaneye el koyarak hastamızı yatırırız değil mi Altan abim?"

"Yaparız! Ama yaptırırlar mı?" dedi Çakır, indi cipten. "Şimdi bakalım gene karne mi soracaklar, ne diyecekler? Anlayıp dinleyelim, el koyacaksak bir an önce koyalım, yetti gayri!"

Nuri, "Hastayı kapıya yanaştırın!" dedi Serpil'e. Zeke Gelin hâlâ uyuyor. Gülcan uyuyor.

"Hişşt; uyanın geldik! Bakın ezanlar okunuyor! Uyanın bakın, denizin üstünde bir hastane! Böyle sefa az görülür bakın! Bakın ne güzel palmiyeler, yapraklar kılıç! Kumrular konup kalkıyor, şunlara bakın! Merdivenin mermerini görüyor musunuz, gelen çiğnemiş, giden çiğnemiş! Kurtulan çiğnemiş, ölen çiğnemiş! Oyulmuş her basamağı bakın! Şimdi Gülcan'ı da geçireceğiz. İyi olduktan sonra çıkaracağız. İyi olduktan sonra Morsay'a götürsek de olur, Ballıdere'ye götürsek de.."

Altan koşup geldi, açtı cipin kapısını. "Nöbetçi hemşireyi, hemde hastabakıcıları uyandırdık! Hemen indirelim Gülcan'ı! Haydin!"

Birden toplandı, saçını başını düzeltti Zeke Gelin. "Tamam mı? Alıyorlar mı?" dedi usulca. İnanamıyor.

"Almasalar da aldıracağız artık! İnsanın biraz gözükara olması gerekiyor bu memlekette Çakır Dayı! Haydin!"

Nuri, Çakır Hasan'ı tuttu kolundan. Altan'ın Gülcan'ı yalnız taşımaya çalıştığını görünce koştu. Kapıp aldı kızın gövdesini. Altan, ayaklarını tuttu bu kez. Zeke Gelin eline sarıldı. Birlikte çıktılar merdiveni.

Bir ıssızlığın içinde Devlet Hastanesi. Her yer eter, tentürdiyot kokuyor. Hem de mutfak yakın, bulaşık kokuları dolduruyor havayı. Kapıdan girince, gene elinin parmağını dudağına koymuş hemşirenin resmi karşılıyordu insanı. Bakışı, duruşu, çatık kaşı hep aynı : "Suuus!" diyor.

Bir kapıcı, bir hastabakıcı, koridorun ucunda duruyor. Uykusunu alamamış hastabakıcı hırçın :

"Şöyle içeri alın! Köy belgesi getirdiniz mi?"

"Biz köyden gelmiyoruz. Yayladan geliyoruz!"

"Şöyle içeri yürüyün kapıdan! Yayla köy değil mi? Şehirden gelseniz, mahalle muhtarını göreceksiniz. Aksi halde ücrete tabidir! Para yatırmanız gerekir!"

Koridorun kirecinden de ak yağlıboyalı kapıyı seçmek zor oluyor. Şaşkın şaşkın yürüdüler. Nuri, iki eli dolu olduğu için yan dönüp sol kalçasıyla açmayı denedi kapıyı. Altan, uzanıp mandalı çevirdi. Bir masa var pencerenin dibinde. Bir defter açık duruyor. Ortasında tükenmez kalem var. Pencerenin yakınındaki lavabonun musluğu şıp şıp akıyor. Sonra bir hasta bakım yatağı. Yüzüne çarşaf örtmüşler.

"Şuraya yatırın çabuk!"

Çakır Hasan şapkasını çıkardı, tuttu elinde. Sordu Nuri'ye : "Burada mı ameliyat edecekler?"

Nöbetçi Hemşire büktü dudağını :

"Daha önce hiç gelmediniz mi?"

"Geldim desem yalan olur! Çok uzağız! Morsay yaylası, bin doktora bedel! derdi rahmetlik babam. Biz belki o yayla sayesinde, belki parasızlıktan, belki de Hemşire Hanım, daha başka nedenlerden hiç gelmedik buralara!"

Hemşire, Gülcan'ın bileğinden tuttu.

"Gerçeğine bakarsan, doktorlar olsun, hemşireler olsun, siz de bizim oralara gelmediniz!"

"Neresi sizin oralar?"

"Yani Kara Sivri'nin oralar! Kule var. Dibine kadar yol açtı Orman! Güzeldir havası, suyu! Boldur odunu! Lakin uzak!"

"Ne zaman hastalandı bu?"

"Üç bitti, dörde devrildi bugün. Değil mi Altan Efendi?"

"Peki siz işlemlerinizi yaptırın, ben Nöbetçi Doktor Beyi uyandırayım. İşlemleri yaptırmak için de Nöbetçi Memur Beyi kaldırayım aşağıdan. Haydin biraz çabuk olun.."

Altan yürüdü. Koridora çıktılar.

Nuri : "Ben gidip cipi uygun yere çekeyim!" dedi. Serpil'le Zeke Gelin Gülcan'ın yanına girdi. Yatıyor bıraktıkları yerde. Hemşire çıkıp gitti. Kızının elinden tuttu Zeke Gelin. "Çakır gözlerine kurban olduğum Gülcanım, aç gözünü!" Yüzünde sinek varmış gibi salladı elini, okşadı alnını. Gülcan açtı kapadı dudaklarını, oynattı bir iki. Gene, "Yandım anaam! Karnııım!" demek istedi, ama demedi.

Altan'la Çakır Hasan yürüdü hastabakıcının ardından. Hastabakıcı, Nöbetçi Memur Beyi kaldırdı yatağından. Bodrumda mutfağa giden yolun merdivene yakın yerinde, yarı yanı cam, yarı yanı duralit, bir bölme var. Kalktı, oraya yürüdü Memur Bey. Fişleri koçanları aldı önüne. Tıslıyor, şiş gözlerini yerden kaldırmıyor. Soruyor Altan'ın, Çakır Hasan'ın yüzlerine bakmadan : "Adı neey? Soyadı Neey? Yaşı kaaç? Baba adı neey? Memleketi neree?" Karşılıklarını yazıyor. "Belgesini getirdiniz mii? Altı yüz lira çıkın getirmediyseniz!" Fişleri doldurduktan sonra "alındı" koçanını çekti önüne. Kopya kâğıdı koydu iki yaprağın arasına. Kesti para alındısını, sürdü camın altından.

Ne düşünmelerine, ne fısıldaşmalarına zaman kaldı. Altan : "Çıkar madem, ne yapalım?" dedi. Çakır Hasan elini attı cebine. Orası burası aşınmış cüzdanını çıkardı. Yirmiliklerle, elliliklerle dengeltti 600 lirayı. Sürdü camın altından. Memur Bey sayıp aldı : "Tamam, götürün yukarıya!" dedi.

Serpil'le Zeke Gelin kapının dibinde bekliyor. "Nöbetçi Doktor geldi, Gülcan'a bakıyor!" dedi Serpil.

Verdiği paraları gözü görmüyor Çakır Hasan'ın. İşler akmaya başladı. Bir güven doldu içine. Allaha şükran duyguları kabardı. Bir şeyler söylemek istedi. Yerin betonuna, tavanın kirecine baktı, sustu. Hastabakıcı girdi. Kapı biraz aralandı. Kulaklıklar göğsünde, eli cebinde uzun boylu Doktor, Nöbetçi Hemşireyle konuşuyor. Karayağız, kırçıl bıyıklı. Ne konuştuğu duyulmuyor. Sonra çıktı usulca, koridorun öteki ucuna yürüdü.

"Hastanın sahibi gelsin!" dedi Hemşire.

Çakır Hasan'la Zeke Gelin yürüdü.

Altan'la Serpil kaldı geride.

"Picaması var mı? Getirdiniz mi?"

"Yok picaması! Öyle çıktık aceleden!"

"Aceleden diyorsun! Geç gelseniz ne zaman gelecektiniz acaba? Öyle ağırtabanlı insanlarsınız ki! Köy hastaları hiç vaktinde gelmez şu hastaneye! Aksilik; Nöbetçi Doktor Beyin dalı da Kulak Boğaz! Hemşire telefon edecek Operatör Beye. O da çok geç gitti dün gece! Gene de rica edecek gelmesi için. Ve soracak, o gelesiye ne yapalım?"

Nöbetçi Hemşirenin yüzüne kaygıyla baktı Zeke Gelin. Çakır Hasan kusuru kabul etti. "İstesek erken de gelebilirdik canım! Geciktik gerçekten! Ben örneğin tutacaktım kasabadan bir cip, çıkıp varacaktım yaylaya, alıp buraya uçuracaktım! Harun Efendiyi götürmekten iyi olurdu. Akıl edemedim!" Suçladı kendini.

Yavaş yavaş soluk alıp veriyor Gülcan. "Anam karnıım!" diyecek, oynamıyor dudakları. Dalıp çıkıyor düşüncesindeki ormanın derinliğine. "Anam bana : Bilmediğin adamların ardına düşüp gitme kızım! dediydi. Şimdi bir yanlışın içindeyim. Çıkmıyor karnımdaki çalı. Çıkmıyor nalet! Ben şimdi yalnayak nasıl basarım dikenin üstüne? Bu diken dalarca dikeni. Düşüp bayılacağım, nere gideyim? Tırnaklı kayaların başında ne işimiz var bilmem ki? Nerden bildi benim adımı, durduğum yeri bu nalet? Gene o suyun çıktığı yere gidelim! diyor. O sarı çiçeklerden bir demet yapıp Hocabey'e götüreceğim! diyor. Yukarda Şefin saç kavurmasına gideceğim! diyor. Saç kavurmasını nerden öğrendi? Aren'den bize de "köycülük" gelsin! diyor. Kerim Ağa çok utanıyor : Bu yıl üzümler basralı, yukarıya gidecek üzüm güzel olacak! Komşulara bari bakayım! diyor. Çakir dedem arlıdır, ölür kimseden bir şey istemez! Bana bir keklik tuttu daha palazken. Kanadının altı beyaz, göğsü kırmızı çil! Kuşağımın ipinden yakaladı gagasının ucuyla, hiç durmadan çırpınıyor! Bir alakıyık kuşu geldi : Bak Gülcan, seni kurtaracağım bu katır dölünün elinden! Uçurup Şirşir Suyu'nun oraya götüreceğim! Sarı çiçeklerden sereceğim altına! Karnındaki çalıyı çıkaracağım! Kulağına süt sağacağım! Süt dikenleri yumuşatacak. Çekeceğim, ruhun duymayacak! Haydi şimdi uç benimle! Ve ağlama! Babam babam diye tutturma artık! Babanın gelmesini filan düşünme! Senin

oraya gitmeni de sonra düşünelim! Belki orda Hollandalı kızların gittiği okula gitmek istersin. Git ama kolay okuyamazsın. Baban bilet gönderirse, sen uçağa binersen, Rotterdam'a kadar gidersen, baban sorarsa Morsay'daki profesörün ne profesörü olduğunu : Ar-ke-o-lo-ji profesörü baba! dersin! Çekme kendini aşağı aşağı Gülcaaan! Ben de alt yanı bir kuşum, motor yok karnımda! Yardım et, dağı aşalım, çalıyı çıkaralım. Seni ne çabuk iyi ediyorum bak! Sen hiç kuş sütünden ilaç duymadın mı? Çiçekten döşeklerin üstüne yatıracağım seni! Çalıyı çekip, dalarcanın dikenlerini süpürdüm mü, süt sağacağım kulaklarına! Yeniden kanadıma alacağım seni, ak köpüklü denize uçacağım! Orda kendi ellerimle soyacağım seni! Çimeceksin! Yün keseyle ovacağım topuklarını. Bal gibi bir kız olacaksın! Baban gelecek! Orda seni giydireceğim! Yünle karışık beyaz ipek giyeceksin! Sahilde serin, yaylada sıcak tutacak! Kayaların üstünde uyuyacaksın! Martılar dönecek üstünde! Dalgalar biribiriyle vuruşacak! Ben başında olacağım! Sinekler yaklaşamaz yanına! Çok uykun var değil mi çiçeğim? Dağların, yaylaların çiçeği, çok yorgunsun, değil mi? Çok yordu seni hastalık, değil mi? O çalı da üzdü, değil mi? Akdeniz'in kıyısında, ipeklerin içinde, kana kana uyuyacaksın! Uyu çiçeğim benim! Güzelim uyu! Gene kanatlarımda çıkacaksın Morsay'a! Orda iledin dallarının üstünde uyuyacaksın! Sana çok yükseklerde otlamış davar sütlerinden içireceğim, çabuk uyuyacaksın! Uyu! Uyu sarı zambağım! Uyu!"

Alakıyık kuşunun tüyleri sırmalı. Bilincinin derinlerinde, ak suların dibinde, köpükler içinde, bazan yüzer gibi, bazan ak köpüklü bulutların üstünde Gülcan uçar gibi, inip çıkarak, akıyor düş gibi bir dünyanın içinde; uyuyor.

Nöbetçi Doktor yeniden geldi.

"Uyandırdım Operatör Beyi! Gelecek! Şunları hemen aldırın eczaneden! Nöbetçi eczane bulursunuz! Operatör Bey söyledi ben yazdım : Serumdur! Biz bunları her zaman hasta sahibine aldırırız! Ama çabuk olun lütfen! Zaten çok vakit yitirmişiniz! Zaten hep gecikirsiniz! Biz de, Hemşire Hanım, A-86/4'e alalım hastayı! Orada takacağız serumu! Operatör Bey gelecek, ben ameliyat odasını hazırlatacağım! Bir yandan da şunların yapılması gerekiyor : Kan sayımı tam, lökosit, anemi! İdrar, tam! Şeker! Üre!."

Nuri, kaptı Çakır Hasan'ın elinden reçeteyi. Fırladı merdivene. "Ulan ne çok merasimi var dürzülerin? Sanıp banarken elden avuçtan çıkacak kıvılcım gibi kız!"

Çakır Hasan'ın elinden tutup Altan da koştu. Nuri, cipi çalıştırasıya yetiştiler. Cümle kapısından ana caddeye çıktılar. Bir anda PTT'yi, şehir parkını geçtiler. Açık eczane arıyorlar. Belediye'nin yanına kadar gittiler. Hâlâ eczane arıyorlar. Dibinde duracaklar bulunca. Şehrin günlük yaşamı yeni başlıyor. Caddelerin kalabalığı yeni başlıyor. Dükkânların kapıları, kepenkleri yeni açılıyor, girip çıkanlar, vitrine bakanlar, bakmadan geçenler yeni yeni hızlarını alıyor. Bir yandan ünlü eski minaresi, kalesi, kaleiçi, bir yanda yıkımların başladığı eski sokak ve caddeleriyle yeni bir büyümenin akıntısında şehir! Büyüyüp kocaman olmanın! Yapı yapı yapı olmanın! Taşıt taşıt taşıt olmanın! Beton, taş, cam cam cam olmanın! Yapılar yetmiyor, yollar yetmiyor, durmadan artıyor göğe doğru katların sayısı!

Nöbetçi Doktor A-86/4'e gelip baktı : Nöbetçi Hemşireyle hastabakıcı yatırdılar mı yeni hastayı? Gün günden artıyor hasta sayısı. Gün günden yetmez oluyor deniz kıyısına yıllar önce yapılan hastane. Suların kıyısında yapı yeri de yok. Belki yeniden hastanenin de üstüne kat çıkacaklar. Yada gerilerde uygun bir yere yenisini yapacaklar. Burası turistik otel olacak. Bir köşesinden Belediye Başkanı için konut yeri kırpacaklar. Öyle konuşmalar oluyor. Uzun, karmakarışık cümleler dolaşıyor. Bunları duyuyor, dinliyor KBB uzmanı doktor. Gülcan Çakır'ın A-86/4'e konuluşunu izledi göz ucuyla. Bir ara parmaklarıyla açıp kapadı hastanın göz kapaklarını, gördü mavilerini. "(Kızımın gözleri de böyle mavidir! Bu da çok güzel bir kız, aferin!)" dedi içinden, çıktı koğuştan.

Nöbetçi Doktor çıktıktan sonra Nöbetçi Hemşire, "Biraz havalandırın burayı canım!" dedi hastabakıcıya. Çıktı. Girişin yanındaki odanın penceresine oturdu. Serpil'le Zeke Gelin duvarın dibine çöktü. Biraz durdular öyle. Serpil'in dizleri ağrıdı. Kalkıp gezinmek istedi. Mutfak kokusu çok rahatsız edici. "(Niçin burda oturuyoruz, çıksak ya!)" diye düşündü. "Gel istersen biraz dolaşalım bahçede!" Merdivenden indiler. İki palmiyenin arasından baktılar denize. Gülcan'ın gözleri kadar açık değil mavisi. Ama yatağı derin. Durmadan çalkalanıyor.

Ayak ayak merdivenler kıyısına kadar iniyor. Zeke Gelin bakıp düşünüyor : "Pis midir acaba? Evlerin bulaşık suları nereye gider?" Serpil onun ne düşündüğünden habersiz, bütün gece kıyısından akıp geldikleri güzelim kumsalları gündüz gözüyle görme özlemi duydu. Niçin hep uyudu? Niçin uyandırıp göstermedi Altan? Ama kendi kendine söz veriyor : Kazı bitsin, Ankara'ya dönsün, bitirsin fakülteyi, Edremit'e gidecek, bir dinlenecek, bir dinlenecek! Akçay'da denize girecek! Kafadengi bir arkadaş bularak, Bakanlıktan iş istemeden önce bir hafta gezecekti o kıyıları! Belki Gülcan'ı görmeye çıkar Morsay'a. Belki o zamana Ballıdere'ye inmiş olurlar. Yolu bilir, taşıt bulabilir. Belki bura müzelerinden birinde görev alır. Müzenin olanaklarını kullanarak gider Gülcan'ı görmeye. Zeke Gelin başını döndürüp Kara Sivri'nin bulunduğu yöne baktı. Başka sivriler, birbiri ardına dizilmiş, kapatıyor önünü. Kara Sivri'yi görmek için cipe binip uzun süre gitmek gerekiyor. Serpil baktı Zeke Gelinin gözlerine : Ne ağlamak, ne kaldırabileceğinin üstünde bir tasa! Olanı dirençle karşılayan sonsuz sabır! Belki bir katılım olarak anasından, çok önceki ninelerinden sürüp gelen sabır! Zeke Gelinin yüzü kazılardan çıkan pişik tuğlaların yada işlemeli mermerlerin üzerindeki yazılar gibi zor okunuyor! Belki bu yerlerin çok eski halklarından gelme bir sabır! Serpil, elini tutup sıktı : "Göreceksin kurtulacak, alıp götüreceğiz!"

Zeke Gelin, anlamı açık olmayan bir bakışla döndü. Gün batıdaki yüksek dağlara baktı : Hep öyle perde perde gidiyor onlar da! Morluklar içinde! Başlarında köpük köpük bulutlar! Kimi yerleri sisli, dumanlı dağlar! Kimbilir üstlerinde ne yaylalar, insanlar var? Neler çekiyorlar kimbilir? "(Belki kurtulur, belki kurtulmaz, onun orasını biz bilemeyiz!)" diye geçirdi içinden. Dudaklarının ucu büküldü, gülümsedi hafif. Bir anda eski biçimini aldı. Yüzü Serpil'e çok uzaklardan bakıyor.

Serpil düşünüyor : "Sık sık Gülcan'da da görürdüm bu okunaksız yüzü, bakar bakar anlayamazdım! Bir gün anası saçını tarıyordu. Ben de kendiminkini taradım. Ben senin kadar güzel değilim Gülcan, benim üç kez taranmam gerek! dedim. Baktı yüzüme, ama ne anlama baktı? Gerçekten güzel değilsin diye mi? Taramakla yüz güzelleşmez diye mi? İnsanın güzelliği içindedir diye mi? Huyun güzel, tasalanma

diye mi? Zaten Çakır Dayının çadır halkında, Kamer Ana'da, Zeke Gelinde, Zeke Gelinin öteki çocuklarında, özellikle Gülcan'da bu anlaşılmazlığı hep sezdim! Bunu anlamak için Ankara'da arkeoloji okumak yetmez kızım, gelip Ballıdere'nin oralarda bunların bilimine çalışmak gerekir! Senin onları anlayabilmen için onların seni anlaması gerekir! Bu karşılıklı anlaşmanın, biribirini sevmenin neye yarayacağını açık seçik bilmeleri gerekir! Tek yanıt, kuru kuru anlayıp ne yapacaksın? Bir çıkar gözetmeden niçin daha iyi düzeye çıkmalarına yardımcı olmak istiyorsun? Böyle insanlar vardı da niçin şimdiye kadar bir inanılır örneği görülmedi? Zordu kısa zamanda inandırıcı karşılık verebilmek!

Bulutlar kaynayıp kalkıyor. Kabara kabara gidiyorlar batıya. Köpüre köpüre çoğalıyorlar. Belki şimdi güneş doğdu Kara Sivri'nin başına. Firengiz'in başı da tutuştu. Çok sürmez şimdi buraya da doğar. Belki öğleye kalmaz Gülcan ameliyat olur. Hemen serum aldırmak istediklerine göre. Nöbetçi Doktor ameliyat odasını hazırlayın dediğine göre. Operatör Beye telefon ettiğine göre. Gömbe yaylasından yaralı getirmişler gece yarısı. Kalkıp gelmiş, geç vakte kadar uğraşmıştı, geçten geç yeniden yatmış Operatör Bey. Gelecek Gülcan'ı ameliyat etmeye, ama biraz geç gelecek. Öğleden sonra mutlaka anlaşılır kaç günde iyileşeceği, dedesinin kaç gün sonra almaya geleceği. "Gülcan! Benim sevgili Morsay arkadaşım, yakınım! Ağlamak istiyorum. Anan kadar metin değilim ben!." Zeke Gelinin elinden daha sıkı tuttu, palmiyenin dibindeki bankalardan birine oturdular öyle.

Bilincinin denizinde hiç kıpırdamadan yatıyor Gülcan. Güneşin ısıtıcı kolları deniz yeliyle birlikte bütün gövdesini, kolunu, belini sarıyor. Yün karışık ipek dokumanın altında şimdi biraz rahat bedeni. Alakıyık kuşu yeniden geldi. Kondu başucundaki kayaya. Kanadının ucuyla tıp tıp etti omzuna : Uyu! Ben bir bakıp geleyim ne var, ne yok Morsay'da? O nalet hâlâ orda mı? İledin dallarından, sarı çiçeklerden yatağını yapayım! Cevizin dibine değil, çamın dibine yapayım! Kabaardıç, kızılardıç, sütlük, burma, eliyumuk, çobançırası, yarpuz, ballıçızık yapraklarıyla örteyim üstünü! Yatağını istersen çınarın dibine yapayım! İstersen teynel yaprakları serpeyim altına! Hayıtların mor çiçeklerinden serpeyim!."

Kuşun uçup gittiğini görmüyor. Çünkü kapalı gözleri. Birden "hıggak" tutar gibi oldu. Hıg hıg demek istedi. Bir hırıltı boğazına kadar gelip söndü.

Önceki hastabakıcı çıktı. Başkası girdi. Baktı uyuyan hastalara. Bakıp geçti hızlıca. Baktı yeni hastaya. Hastanın yüzünde beliren değişikliği gördü birden. Topladı bakışını. Yürüyüp yanına geldi. "(Eeey Koca Allah!)" dedi içinden. "(Nerden geldi acaba? Nerde kimi kimsesi acaba? Nerde asıl hastabakıcısı acaba?)" Koridora çıktı usulca. Arayıp buldu A-86'nın sorumlusunu. "Git bak, yeni hastanızın durumu biraz değişik!" diye göz etti.

Hastabakıcılar birbirlerinin yüz anlatımlarını kolay çözebilir. "Eeeh Allahtır, büyüktür!" dedi A-86'nın hastabakıcısı. Yürüdü koğuşa geldi, elini önlüğünün eteğine siler gibi yaptı : "Allahtır!" dedi, yürüdü kapının yanındaki Nöbetçi Hemşire odasına. Tıklatmadan açtı kapıyı. Dışarda palmiyenin dibinde oturan Zekegile bakıyor Nöbetçi Hemşire.

"A-86/4'ün durumuna bir baksanız Hemşire Hanım! Ben anlamadım! Belki hemen rapor etmek gerekir Nöbetçi Doktor Beye!"

Nöbetçi Hemşire kalktı. Fazla mı telaşlı yüzü, yoksa kanıksadı mı? Biliyor mu her yüzün anlatmakla bitmez öyküleri olduğunu? Yoksa öyküleri olsa ne olacak diye geçiştirmek mi istiyor bıkıntıyla? Yürüdü koridordan, girdi A-86'ya, baktı 4'e. Gülcan Çakır'ın, köyünün, ilçesinin, babasının, dedesinin, kendisinin uzun kimliklerini böyle bir numaraya bağladılar hemen. Sistem gereği böyle yapıyorlar. Nöbetçi Hemşire, Nöbetçi Doktorun odasına yürüdü. Tıklatıp girdi, bildirdi durumu. Kalktı Nöbetçi Doktor. Pencerenin önüne yürüdü. Baktı dışarının, denizin boşluklarına. "Yaa; öyle mi?" dedi şaşırtıyla. "Körpecikti!" diye kekeledi. Kızının mavilerine benzeyen gözlerini bir daha geçirdi aklından. Dalgınlıkla döndü, hayıflanarak baktı Nöbetçi Hemşirenin yüzüne :

"Girişini yapmıştık değil mi? Operatör Beye de haber vermiştik!" Elini gömleğinin cebine soktu, yürüdü. "(Keşke bu kadar ivedi davranmasaydık diyeceğim; ama yok, demeyeceğim!)" dedi içinden. Hızla yürüdü. A-86'nın kapısına vardı doğru. Girip baktı 4'ün yüzüne. Tuttu Gülcan'ın nabzını. Yok bir kıpırtı. "Eeeh; eveet!" dedi. Nöbetçi Hem-

şire yanında dikiliyor. Onun da gerisinde hastabakıcı var. Kapıdan çıkarken : "Herhalde geri götürürler, çıkış işlemini yapalım!" dedi. Göz etti Nöbetçi Hemşireye. O da hastabakıcıya göz etti usulca.

Kapının yanındaki odasına yürüdü Nöbetçi Hemşire. O sırada Altan, Nuri, Çakır Hasan, ellerinde serum şişeleri, ilaç kutuları, girip geldiler. Reçeteyi tutuyor Çakır Hasan. Belki gerekli olur. Eczacı damga bastı ardına. Gözlerini kaçırdı Nöbetçi Hemşire. Yerin betonuna bakıyor. Açık kapıdan Serpil'le Zeke Gelin girdi. Nuri sordu soluk soluğa :

"Geldi mi Operatör? Başlıyor mu ameliyat?"

Hemşire, yeniden kaçırdı gözlerini. Kısa meslek yaşamında yüzlerce hastanın yakınına söylediği sözü bunlara da söylemek durumunda. Hep olduğu gibi zorluk çekiyor. Doktorlara, hastabakıcılara birer numara olan hastalar, yakınları için can, cihan! Bu yüzden zor oluyor. Üstünde üç erkekle iki kadının bakışlarının ağırlığını duyuyor.

"Başınız sağolsun! Gerek kalmadı!."

Hemen yürüdü A-86'ya doğru. 25 değil daha yaşı. Evlendi, geçinemedi. Ayrılmak üzere. Çocuğu yok. Bir annesinin ölümünü yaşadı yakınlarından. Bir ara nereye yöneltileceğini bilmediği bir öfke duydu içinde : "Ne cahil köylüleri var şu memleketin! Öldükten sonra ağlamayı, üzülmeyi biliyorlar da, ölmeden önlem almayı bilmiyorlar!" Ama bunu yüzlerine söylemenin ne yararı var? En acılı anlarında işitmezler bile.

Çakır Hasan, Altan, Nuri, Serpil, Zeke Gelin bakıp kaldılar. Çakır Hasan kavradı durumu. Kabullenme değil, birden daha değişik bir durumun içinde buldu kendini. Hemen oraya bir yere çökmek istedi. Ama kadının kızın durumu daha kötü olur çökerse. Sendeler gibi duvara yürüdü. Serpil, Zeke Geline destek oldu koluyla. Fakat gerek yok. Çakır Hasan'dan daha metin gelini.

Koridorun diplerine baktı Zeke Gelin. Bir süre hiç kıpırdamadı. Hiç sesini çıkarmadı. Öyle baktı. Sonra yönünü ardına döndü. Sıktı gözlerini, iki damla yaş aktı. Başka akacak mı diye denetlemedi kendini. Yazmanın ucuyla sildi gözünü. Geldi eski yerine. Sayıklar gibi birkaç sözcük çıktı ağzından : "Kızım.. Anam.." Kaynatasının yanına geldi. Kolundan çekti onu. "Koyun babam.." dedi. İki damla daha dök-

tü. Yapılacak en uygun davranışın hangisi olduğunu düşünmeden, koridorun dibine yürüdüler birlikte Nöbetçi Doktor önlerinden geldi. Silip geçmek istemedi A-86/4'ün yakınlarını :

"Gülcan Çakır'ı kurtaramadık ne yazık! Çok müteessir ve mütessifim! Başınız sağolsun! Şimdi çıkış işlemini yaptıracağız. İstiyorsanız götürebilirsiniz.." dedi.

Ses çıkarmadan yürüdüler koğuşa.

31
GÜLCAN'IN YERİ

Epey sürdü işlemin tamamlanması. Altan çok uğraştı, ciddi tartışmalara girişti, bin güçlükle geri alabildi yatan parayı. Serumları da eczaneye götürüp bin güçlükle geri verdi. Oysa, "Satılan ilaç geri alınmaz!" diye bir levha asmışlar. "Alırken okumanız gerekirdi!" diye uzun boylu kafa tuttu eczacı bayan. Nuri oflayıp pufladı. "Şimdi infilak edeceğim! Bu şehirde herkes bize kafa tutuyor! Patlayacağım şimdi! Geri vermek için almadık! Ama kullanmak nasip olmadı! Atalım mı denize? Başka birine lazım olmaz mı?"

Parayı alıp hastaneye geldiği zaman Altan; Serpil'le Çakır Hasan da parayı almayı başarmıştı. Zeke Gelin cipin içinde ölünün başında. Saat 10.00'a geliyor.

Acı bir yolculuk başladı. Serpil, Zeke Gelinin omzunu tutuyor arkada. Çakır Hasan önde oturuyor. Ama konuşmuyor.

Bir su başında durup yer değiştiler. Öne Altan geçince, bu kez Nuri'nin susacağı tuttu. Altan'ın ağzı kirli gibi bir şey. Belki sadece yol almak çareleri. Deli gibi gaza basıyor Nuri. İki yerde benzin aldılar. Öğle oldu Atsin'i geçip Morsay'ın hendekli kandaklı yoluna girdiler. Haydar Ağa'nın Yeri'nde inip yüzlerini yıkadılar. Sonra gene sürdüler yukarı. Ormanın ala kumlu yolundan gazlayarak gidiyorlar. Çakır Hasan, taş gibi susuyor hâlâ. Altan susuyor. Zeke Gelin susuyor. Acılar çöreklenip kalkıyor içlerinden. Nasıl bir kasırga esip esip dindi; anlamakta zorluk çekiyor Zeke Gelin. Babasının ölümünü bundan daha derinden duyup duymadığını düşündü birkaç kez. Gene ormana daldılar. Taşköprü'den geçerek Kızılkaya'nın ardına dolandılar. "(Çok zehirler var içimde! Yüreğimin nasıl dayandığına şaşıyorum!)" diyor içinden. Kendini tutuyor. Bazan elini başının üstüne koyuyor, aklı çıkıp gidecek gibi bastırıyor.

Serpil, "(Ne çok öğrendim kısa zamanda?)" diye geçiriyor, Zeke Geline destek olabilmek için kendi içindeki acıları duymazlıktan geliyor. Yalpa vura vura gidiyor cip.

Öğle geçerken Morsay'ın başına vardılar. Çakır Hasan, ağrılı başını ilk kez kaldırıp Altan'la Nuri'ye bir ricasını açıkladı : "Beş on dakika durup aşağıya geçelim! Köyüm kimsem toplansın! İkindin namazından sonra yerine koyalım çocuğu! Beklemesi iyi sayılmaz.."

Nuri ile Altan bakışıp "Hayhay!" dediler. "Nasıl uygunsa öyle yaparız!"

Kamer Ana çadırda namaz kılıyor. Ağlar Kâmil fırlayıp koştu : "Abam geldi! Gülcan abam geldi!" Şevket, Koca Ceviz'in dibindeydi, koştu. Okumakta olduğu duayı baştan aldı Kamer Ana. Biraz götürdü, gene yanıldı : "(Nasıl bunca erken geldiler?)" Baktı götüremeyecek, sağına soluna selam verip bıraktı. "(Bu geliş nasıl geliş, düdük müdük öttürmeden? Kalkıp bakayım, sonra tamamlarım kalanı!)" dedi. Çakır Hasan geliverdi karşıdan. Göğsünden tuttu eşini, çadıra soktu geri :

"Kızı alıp getirdik Kamercan! Doktor el vurmadan ruhunu teslim etti! Çok gayret ettik, yetiştirdik! İlacını aldık, yatırdık parasını marasını! Lakin doktorun ameliyata almasına kalmadan teslim etti! Koyduk cipe getirdik. Şimdi de köye gidip yerine koyacağız. Görmek ister misin yüzünü? Gelmek ister misin oraya?"

Çadırın direğine yapıştı Kamer Ana :

"İkindin namazına mı yetişelim diyorsun?"

"Öyle diyorum, beklemesin!"

"Çocuklar da gelecek mi?"

"Arkadan yetişsinler! Cipe seni bindireceğim!"

Dudakları kıpır kıpır, dualarını içinden içinden okuyarak dışarı çıktı Kamer Ana. Hiçbir yere bir şey koymadı, hiçbir yerden bir şey almadı. Cipe doğru yürüdü. Eşinin yanı sıra gidiyor. Geçip orta sıraya oturdu birlikte. Konuşmadan eğildi Gülcan'ın yüzüne. Elini sürdü gezdirdi. Sonra Zeke Geline, Serpil'e baktı, döndü önüne.

Önde kıpırdamadan duruyor Nuri, Altan.. Kendi oğulları gibiler. Beklemiyordu bu kadar çıkacaklarını. Yanlarında ağlamak, höykürmek ayıp olur gibi bir duygunun altında gene de. Cip yürüdü. Gene orman yolundan dolandı. Firengiz'in dibine vardıktan sonra Ballıdere köyü-

nün sokaklarına girdi. Motor gücü kısa sürede yuttu yolu. Caminin yakınında ev.

Hemeninde toplandı konu komşu. Bağdan bostandan, harmandan, tarladan koşup geldiler. Osman'la karısı Anış koşup geldi. Hemen kazanlar vuruldu, kaynadı su. Namaza gelme düşüncesi olmayanlar bile gelip Gülcan'ın toplumuna girdi. Önden önden Dedeyanı'na yürüdü Çakır Hasan. Cinoğlu'nun oğluyla Topal Hasan'ın Mehmet kazdı gömütü. Ayakucunda dikilip denetledi; sonra küreği alıp indi içine. Köşesini bucağını, "sapıtma"sını düzeltti. Düzledi toprağını eliyle. Süpürdü. Engebesini giderdi. Üfürdü. Osman gidip on kadar kerpiç aldı yeni evin hatılından. Kazı yerinden işçiler, öğrenciler yetişti. Duyup da gelmeyen kalmadı. Büyük oldu toplumu yaz olduğu halde. Köy Hocası, fesini giymiş çıktı ortaya. Bu kez Osman indi gömüte, salladılar bedenini. "Aşkolsun Kamer Ana'ya, tedarikli kadınmış! Bulup buluşturdu kefenini filan!" dedi Çakır Hasan. Toplumun ortasında bir eksikleriniin görülmeyişine şükretti içinden. Osman'ın büyük oğlu Nasuh, bir kucak yarpuzla, topfeslikanla, hayıtların mor çiçekleriyle çıkıp geldi. Fısıldadı dedesinin kulağına. Çakır Hasan aldı çiçekleri, yürüdü gömütün başına. Kalabalık açıldı. Osman çukurda hâlâ. Kerpiçleri kapatıyordu sapıtmanın üstüne. Çiçekleri gösterip attı Osman'ın kucağına. Gülcan'ın kardeşi Şevket'le, Osman'ın küçük oğlu İbrahim koşup geldi. Şevket'in de kucağında çiçekler var. Nerden bulmuşsa, dağyoncalarını, eliyumukları, teynel yapraklarını yüklenmiş. Fısıldadı dedesinin kulağına. Gökyüzünde yüklü bir bulut gibi dikiliyor gömütün başında Çakır Hasan. İndi hemen, dürttü Osman'ı omzundan. Aldılar kerpiçleri tek tek. Çektiler Gülcan'ın bedenini. Çiçekleri döşediler sapıtmanın içine. Yeniden koydular Gülcan'ı yerine. Yeniden dizdiler kerpiçleri baba oğul. Kâmil koşup geldi kucağı dolu çiçekle. Onları da serpti emmisi, başına, ayakucuna. Köy Hocası yaklaştı, fısıldadı Osman'ın kulağına. Osman çıktı. İki taneydi kürek. Birini alıp bekledi. Birini Çakır Hasan aldı. Dudakları kıpırdadı Çakır Hasan'ın. Besmele çekti, ilk toprağı attı. Bekledi Osman, babasından sonra üçüncü, dördüncü küreği attı. Bıraktılar kürekleri. Asistan Cemal, Mehmet Ali, Nurettin Daldal, Şükrü, Tosmar Mehmet aldılar sırayla, attılar ikişer üçer kürek. Kazı işçisi Hurşit, Şoför Nuri, Kazı Ekibinin Gülü Altan aldılar,

ikişer kürek attılar. Gömütün başına kadar gelen herkes ikişer kürek attı. Sonra Osman yığınlaştırdı toprağı. Kabaardıçtan kendi eliyle düzdüğü baş tahtasını dikti. El kaldırdılar, Köy Hocası duas ını okudu. Âmin çağrıştılar. Sonra talkın verdi. Onu da yanıtladılar. Kalabalık çekildi birer ikişer. Hoca, işini bitiresiye kaldı Çakır Hasan. Osman, Altan, Nuri, az ötede beklediler. Uzata uzata okudu Köy Hocası, beklediler. Almadan gitmeyecekler Çakır Hasan'ı! Serpil, Zeke Gelin, Kamer Ana evde oturuyorlar. Gelip gidip başsağlığı diliyor kadınlar.

Gün sallandı. Firengiz'in gölgesi bastı evlerin üstünü. Bir yalnızlık oldu dünya. Cipe doldular. Asistan Cemal, "Siz sürün, biz yürürüz!" dedi. Gene geldikleri yoldan, ormanın içinden ağdılar. Mustafa'yla Remzi; Hocabey'in çadırının önünde oturuyor. Usulca gelip başsağlığı dilediler ayrı ayrı. "Görevliydik; bırakıp gelemedik Gülcan'ın toplumuna!" dediler. Nuri cipi eski yerine çekti. Kontak anahtarını attı cebine. Gün gitti gidiyor oldu. Yaya gelen öğrenciler Manastır Yıkığı'nın ordan göründü. Masaları yanyana dizdiler gene. Mehmet Ali yemek işini ayarladı. "Her öğün geçmiş, akşam öğünü geçmemiş!" dedi, topladı arkadaşlarını.

Güler, Serpil'le birlikte Çakırgilin çadırda. Zeke Gelin, attı kendini Gülcan'ın yatağına. Kendini yitirir gibi ağladı. "Zeke geliiin!" diye bağırdı Kamer Ana. "Topla kendini! Kendine sahip ol kızım!" diye fısıldadı kulağına. İniltisini içine akıttı ölen kızın anası. Kamer Ana ocağın başına geçti, ateş yaktı. Irbığı doldurup koydu. Leğeni getirdi, peşkir çıkardı, sürdü leğeni eşinin önüne : "Haydi buyur!" diye işaret etti. Bir yandan Zeke Gelin, bir yandan Serpil atıldı. Aldılar ırbığı Kamer Ana'nın elinden. Zeke Gelin geri çekildi. Serpil yıkattı Çakır Hasan'ın elini ayağını. Sonra peşkiri tuttu.

Biraz geçti vakit. "Sofrayı ser kızım!" dedi Kamer Ana. Zeke Gelin isteksiz baktı ortaya, kalktı usulca. Sininin üstüne koydu yemeği. Kamer Ana : "Ölenle ölünmez, buyrun sofraya!" dedi. Tam o sırada Şevket, Kâmil yetişti aşağıdan. Terlemişler. Onlar da sokuldu. Acı, buruk bir yeme içme oldu. Kimse konuşmadı. Bir ara "Ablan öldü, ağlasana bire Ağlarca!" dedi Kamer Ana.

Cık etti Kâmil : "Ağlamam!"

"Ağlama, aferin!" dedi Kamer Ana, öyle kaldı.

Dışarda bütangaz lambalarının ışığında sürüyor öğrencilerin sofrası. Mehmet Ali, "Yahu!" dedi, "Hocabeygil'i çağırmadık gördünüz mü?" Kızdı unutkanlığına. Asistan Cemal'in yüzüne baktı. Taradı arkadaşlarının yüzlerini.

"Vakit geçmiş sayılmaz.." dedi Şükrü.

"Durun ben çağırayım.." dedi Mehmet Ali.

Kalkıp gitti, "Hocam buyrun!." dedi.

Baktı baktı Hocabey, o isteği duymadı içinde : "Siz buyrun, afiyet olsun!" dedi, çıkmadı çadırdan.

"Hocam buyrun, beraber olsun!"

"Biz burda konserve yeriz, siz buyrun!"

Gelici değil. Ali Şirin de çıt etmiyor.

"Siz bilirsiniz Hocam!" dedi, geri çekildi. Geldi arkadaşlarının yanına. "Devam!" dedi. Kuru fasulye ile pilava çaldılar kaşığı. Bir vakit sürdü akşam yemeği. "Bugün olmaz, perişanız, yarın bir forum daha yapıp yeni davranışımızı saptayalım!" dedi Mehmet Ali.

Geç vakte kadar dere tepe konuştular. Ekibin Gülü Altan'ı dinlemek istiyorlar. Ağzını açmıyor o da. Neden böyle oldu? Neydi ölüme yol açan hastalık? Çok mu zorluk çektiler? Konuşmuyor. "Neyse ne? Hep birlikte gömüp geldik işte; siz de gördünüz!" deyip susuyor. Hocabey'in çadırına nöbetçi dikmediler yeniden. O da geç vakte kadar çıkmadı dışarı. Geç vakit fenerini alıp tuvalete gitti. Sonra gene kapandı. Alışmış gibiydi kapanmaya. Ertesi gün de geç vakte kadar eli başının altında yattı. Hep yukarlara baktı, düşündü. Bir ara kalkıp Çakırgilin çadıra gitti, başsağlığı diledi. Oldukça soğuk geçti kısa karşılaşma. Geri geldi. Doçent Ali Şirin onu da yapmadı : "Gerek görmem gösterişe!" dedi.

Öğrenciler öğleden sonra forum yaptı. Hocaları da çağırdılar gelmeyeceklerini bildikleri halde. Gelmediler. Kendi aralarında konuştular ne yapacaklar? Bu durumda bir anlamı var mı kazıyı sürdürmenin? Vardıkları kararı Mehmet Ali iletti Hocabey'e. Gene konuşmadı Hocabey. O gece de öyle geçti. Bir şeyler düşünüyor, ufak ufak notlar alıyor, susuyor.

Ertesi sabah kalktı, Şoför Nuri'yi çağırdı : "Arabayı çek; Dağdibi'ne indir beni!" dedi. Aldı valizlerini, çantalarını. Doçent Ali Şirin de

çıkardı kendininkileri. "Bu durumda benim kalmamın anlamı yok! Ben de geliyorum!" dedi.

Yasak savar gibi bir "Allasmarladık!" dediler cipin yanına gelenlere. Bir saatten az sürdü yol. Nuri, Mustafa'nın kahvesinin önünde durdu.

Hocabey, Bucak Müdürünün dairesine yürüdü doğruca. Jandarma telefonundan ivedi olarak Ankara'ya bağlattı kendini. Konuştu. Arzetti olanı biteni. Sonra önerilerini sıraladı kısaca. Kısaca dinledi Ankara'nın onayını. "Peki; derhal; başüstüne!" dedi.

Sonra kâğıt, kopya kâğıdı, yazı makinesi istedi. Bucak Müdürü verdi hepsini. Üç kopyalı yazdı Dağdibi Bucak Müdürlüğüne yönelen yazısını. Birini verdi. Ötekilere de birincinin alındığını bildiren birer cümle yazıp imzalattı. Sonra geldi kahvenin önüne. Bir çayını içti Mustafa'nın. Ali Şirin bekliyor.

Nuri ayrıca bekliyor.

Çayını bitirip kalktı Hocabey. Mustafa'nın evin önünde duran Taunus'unu çıkardı. Getirdi kahvenin önüne. Valizlerini çantalarını yerleştirdi arka yüklüğe. "Sen kendine başka taşıt bul dostum!" dedi Doçent Ali Şirin'e. Elini sıktı.

Elini sıktı Mustafa'nın, Nuri'nin..

Ankara'ya sürdü arabasını.

32
ÖĞRENCİLERİN DÖNDÜRÜLÜŞÜ

Hocabey'in Taunus'u uzaklaştı Dağdibi'nden.

On dakika sonra iki jandarma geldi kahvenin önüne. Şoför Nuri'yi karakola çağırdılar. Uzatmalı Muzaffer, manevra kemerini bağlamış, telsizini, tabancasını almış, bekliyor. Bir de yazıcı oturuyor makinenin başında.

İki jandarmanın arasında bir süre dikildi Nuri. İki jandarmanın arasında dikilerek karşılık verdi Uzatmalının sorularına. "Adın soyadın? Baba adın? Doğum yerin? Görevin? Peki, peki; sürdüğün aracın plaka no'su?" Hepsini bir bir saptadıktan sonra, "Aracınla birlikte karakolumuzun buyruğuna girdin şu anda!" dedi, sırmalarını okşadı kendi kendisinin. Önden yürüdü. Son derece kostaklı adımları. Manevra kayışı da yakışmış. Telsizi, tabancası, yürüyüşü ile çoktandır savaşa girmemiş bir ordunun generaline benziyor. "Arkamdan izle beni!" dedi, indi merdivenden aşağı. En güçlülerinden beş jandarma ayırdı. Tüfeklerini, mermilerini kuşandı hepsi. "Yürüyün!" dedi.

Kahvenin önüne kadar düzen içinde geldiler. Cip kahvenin önündeki alanda. Jandarmaların üçü arkaya, ikisi ortaya oturdu. Kendisi şoförün sağına geçti.

"Gazla!" dedi. "Sizin Morsay'a gidiyoruz!"

Ne olup bittiğini kavramaya çalışıyor Nuri. Acaba karakola rapor mu verdi Hocabey? Bucak Müdürünün dairesine girdi gibi geldi ona. "Ulan şu insanın gözü nasıl da aldanıyor? Sık sık şeşi beş görürüm ezelden! Demek böyle! Herif hepimizi tıktı doldurdu rapora, tüydü Ankara'ya! Vay anassınıı! Ali Şirin Hocayı bile almadı! Ben de yanarım yanarım, bu serseriye yanarım! Öğrencilerden yana olmadı, Hocabey'e de yaranmadı! İşte böyle Dağdibi'nde bırakır kaçıverir

eloğlu! Şimdi bekle bakalım taşıt bulacaksın, bineceksin, şehre varacaksın, ordan Ankara'ya geçeceksin!" Nuri, kendi derdini bırakıp Doçent Ali Şirin'i düşündü uzun süre. "Haha haha!" diye güldü yokuş yukarı.

"Ne gülüyorsun?" diye sordu Uzatmalı Muzaffer.

"Kendi kendime gülüyorum! Bir şoför parçası olduğum halde, şu başıma gelene, örneğin! Yani ben şoförüm tabii. Bu cipi yönetiyorum. Ama kumanda ve irade kendimin değil. Kim binerse sağıma, onun dediği yöne sürüyorum. Dün bu vakitler şimdi senin oturduğun yerde Altan diye bir öğrenci oturuyordu. Arkada Gülcan kızın ölüsü; şehirden geliyorduk. Şimdi de sen oturuyorsun, Dağdibi'nden çıkıyoruz. Bakalım yarın öbürgün, daha öbürgün kimler oturacak? Bugüne kadar böyle gelen, bundan sonra nasıl gidecek?"

Önüne ardına bakındı, "Hımmmm!" etti Uzatmalı Muzaffer. Orman yolundan yukarı hızla gidiyorlar. Kimi zaman ikiye, kimi zaman üçe takıyor Nuri. Kimi zaman "U" gibi bükülüyor yol. Silme düz görünüyor aşağıda ova. Gittikçe aşağılarda kalıyor köyler. Dağ köyleri kimi orda, kimi burda, ya bir derenin içinde, ya bir belenin başında kurulmuş. "Hımm! Sarı öküzün yanında duran! demişler ya; sen sürüsünün içinde kaldın! Bu yüzden epey dil kapmışsın anarşiklerden! Madem bir şoför parçasıyım diyorsun, bir gargara ilacı bulup ağzını çalkalasan iyi edersin! Devletin bu işleri nasıl sıkı tuttuğunu biliyorsun. Benden söylemesi.. örneğin!."

Öksüz Mıstık Pınarı'nda durdular. Suyunun çok güzel olduğunu biliyor Uzatmalı. Hemen indi. Doldurup boşalttı ciğerlerini, salladı kollarını havada. Sonra içti dinlene dinlene. İzin verdi, jandarmalar da içti. Dinlenip birer daha içtiler. Uzatmalı, "Sen direksiyonun başında bekle!" dedi Nuri'ye. Topladı erleri çevresine. Fısfıs ederek yukardaki görevle ilgili buyruklarını söyledi. "Şakşuk! Göz açtırmak yok! Karşı gelene dipçik! Hemde şakşuk yere toza! İki dakikanın içinde biribirine bağlayacağız itleri! Hiç yüz vermeye gelmez anarşiklere! Hımmm! Ulan siz devleti ne sanıyorsunuz puştlar?"

Doldular cipe yeniden. "Biraz çabuk sür bakalım!" dedi Uzatmalı. Çabuk sürdü Nuri. Bir saati biraz geçti, yetiştiler Morsay'a. Yukardan baktı, bir ıssızlığın, sessizliğin içinde her yer.

"Heey gidi Morsay hey!" dedi Nuri. Doğru kazı çadırlarının önüne sürdü. Durdu orda. Jandarmalar indi. Namluların ağzına mermi sürdüler. Uzatmalı, kendi de indi. İki üç adım dolaştı konuşmadan. Bir sağ bacağına, bir sol bacağına verdi gövdesinin ağırlığını; ayaklarının uyuşukluğunu giderdi. "Başlayın!" dedi erlere.

Kazı, ağır aksak sürüp gidiyor. Ertelemişler kararlarının uygulamasını. Dönüp gelecek Hocabey sanıyorlar. Kazı işçileri de aynı sanıda. Birden jandarmaları görünce ayıt beyit oldular. Asistan Cemal, "Durun bakalım, bu ne?" dedi. Mehmet Ali, onun yanına geldi, şaşkın. Koşup taşların arasından, yardan indi jandarmalar. Öğrenciler toplandı. Ufak ufak çapalar var ellerinde. Geçmiş yüzyılların kumunu çakılını, testi kırığını, taş parçasını seçip çıkarmaya çalışıyorlar. Henüz ciddi bir buluntu yok. Ama çıkabilir. Bir eski yerleşmenin izleri belirdi. Toplanıp baktılar biribirlerinin yüzüne : Ne oluyoruz? Acaba elebaşılarını almaya mı geldi jandarmalar? "(Kıyameti koparırız, vermeyiz arkadaşlarımızı!)" diye geçirdiler içlerinden.

Birden düdük öttü. Jandarma düdüğü. Göğüs cebinden çıkarıp hızla üfledi Uzatmalı. Kulak kesildi işçiler, öğrenciler. Uzatmalı taşın başına yürüdü. Jandarmalar hepsinin çevresini sardı. Tüfekler ellerinde. Uzatmalının telsizi, tabancası elinde :

"Sayın Öğrenciler! Beni dinleyin! Kazı durdurulmuştur. Devlet Jandarma Güçleri adına sizi götürmekle görevliyim! Hepiniz aydın insanlar olarak, herhalde buyruklara uymayı bilirsiniz! Zorluk çıkarmaya kalkmayın! Ben de zor kullanırım, kötü olur! Dağdibi karakolunda ifadeleriniz alınacak! Sonra Ankara'dan gelecek buyruğa göre gereken yapılaçak! İşçiler burayı derip çatacak! Çadır şu bu, gelecek kamyona yüklenecek! Sonra evlerine gidecekler! Ücretlerini kovuşturmadan sonra alacaklar! Kazı yerinin korunmasıyla köy muhtarlığı görevlendirilmiştir! Bununla ilgili uyarı Valilikçe yapılmıştır! Temam!"

Çakır Hasan geldi Nuri'nin yanına. Fısıl fısıl ettiler. Dinledi Nuri'yi. Dinledi salladı, dinledi salladı, sonra sallamaz oldu başını. "(Herkes südünün gereğini yapar! Devlet de yapıyor!)" dedi, eski suskusuna girdi. Söylemedi, yapmadı bir şey. Bekledi.

Uzatmalı, yukarı düzlüğe çıkardı öğrencileri. İleri geri biraz gezindi önlerinde. Ellerinin birini manevra kayışına takıp konuşmasını sürdürdü :

"Bütün sorun nedir bilir misiniz Sayın Öğrenciler? Yasaları egemen kılmak! Anladınız mı? Açık söylüyorum, hiçbirinizin saçında sakalında öğrenciyi andırır görünüş yok; anlaşıldı mı? Fakat şimdi bunlar sözkonusu değil! Çadırlara girip beş dakika içinde eşyanızı toplayın! Demek ki beş dakika sonra buraya dizileceksiniz! Yalnız beş dakika izin verdim, altı değil! Haydin marş marş!.."

Bir sıkıyönetim havası esiyor Morsay'ın başında :

"Marş marş; temam!."

Beş dakika sonra ellerinde valizleriyle toplandı öğrenciler. İkişerli mi, üçerli mi sıra yapacağını sordu jandarmalardan biri. "İkişerli!" diye karşılık verdi Uzatmalı.

Sıraya girmeden Çakır Hasan'la gelip el sıkışma olanağı buldu hepsi. Kamer Ana ile Zeke Gelinin yanına da gitti çoğu. Çok mu üzgündü Çakır? Öyle bir görünüşü var. Avutucu birkaç sözcük söylemek istedi Mehmet Ali : "Hoşçakal! Kusurlarımızı hoşgör! Ardımızdan üzülme! Bir gün, seni de, bizi de anlayan bir düzen gelecek; hiç üzülme! Mutlaka gelecek!" dedi.

Yürüyüp yanlarına geldi Uzatmalı Muzaffer : "Yürüyün de aşağıda bekleyin ne zaman gelecekse o düzen? Hemde kim getirecekse?" Birden fırt fırt ötmeye başladı düdüğü. Siteni doğrultup beş el sıktı havaya : "Yürüyün dedim size! Daha duruyorsunuz haytalar!."

Öğrencilerin ellerini biribirine bağlayıp arkadan çattı jandarmalar. Sonra yürüttüler. Orman yoluna çıkıp Öksüz Mıstık Pınarı'na inesiye başlarından hiç ayrılmadı Uzatmalı.

Çakır Hasan, olanlara dayanabilmek için başını ardına döndürüp biraz yukarılara, biraz aşağılara baktı. Sonra kolunu kaldırıp usul usul salladı gidenlerin ardından. Kamer Ana yürüyüp geldi yanıbaşına. "Allah gönüllerinde yatan muratların hepsini versin!" diye dua ederek, durdu eşinin yanında. Görünüşünden umulmayan bir dayanma gücüyle dikiliyor taşın dibinde. Zeke Gelin, Şevket, Kâmil geldiler az sonra. Necip'in oğlu Nazmi geldi. Çok sokuldular birbirine. Morsay'da bir anmalık çektirecek gibi duruyorlar. Gözden silinip gidesiye izlediler öğrencileri. Öyle durup izlediler. Beklediler.

Öksüz Mıstık Pınarı'na inince on dakika su molası verdi Uzatmalı. O sırada başka bir cip yuvarlanıp geldi arkadan.

"Ulan kim bu bozulmuş orduya benzeyen efeler?" diye bir adam çıktı cipten. Çıkıp geniş geniş adımladı toprağı. Suyun başına vardı, avuçladı, birkaç yudum içti. Sonra Uzatmalıya selam verdi : "Canım sıkıldı Sivri'nin başında! Bindim cipe, biraz gezi yapayım dedim. Dağdibi'ne ineceğim. Kahveci Mustafa güzel çay yaparmış, doğru mu, değil mi, bakacağım!"

Tanışıp el sıkıştılar Orman Şefi Hüseyin'le.

"Temam! Kimden duydunsa doğru duymuşun! Gerçekten dedikleri kadar vardır, güzel yapar itoğlu it! Nefistir çayı!" dedi. Sonra, anarşik olayları dağın başında bile sürdürmeye çalışan sözümona üniversite öğrencilerini toparlayıp götürdüğünü anlattı. "Fakat sıçacağım ağızlarına!" dedi.

Orman Şefi Hüseyin taradı gözleriyle, önce Serpil'i, sonra Altan'ı seçti. Teker teker baktı hepsine. Tanıyamadı ötekileri. Bir bulut koca Torosları aşıp içerlere doğru yürüyor. Yürüyor, dönüyor. Bir sırasını bulup yağacak. Öğrenciler bekliyor.

Uzatmalı, Orman Bölge Şefiyle konuşuyor.

"Sanırsam bir de kız ölmüş; söylüyorlar.."

"Hasta bir kız vardı; benden cip istediler.."

"Akıllı bir kızmış; konuşuyorlar.."

"Kendi cipini vermemiş Hocabeyleri!."

"Hemde çok güzelmiş; anlatıyorlar.."

"Hocabeyleri vermemiş, ben neye vereyim?"

"Sağlık davaları bozuk ülkede!" dedi Uzatmalı.

"Bileydim öleceğini verirdim!" dedi Şef.

"Dağ başları yoksunluk dolu.."

"Ovalar, kırlar yoksunluk.."

"Orası öyle, ama.."

"Ama'sı var!"

Az sonra kalktılar.

"Biz ikimiz önden gidelim seninle istersen!" dedi Uzatmalı. Jandarmaların en kıdemlisine döndü. "Siz de arkadan gelin yavaş yavaş!" Ekledi : "Yavaş dedimse, karıların hamama gittiği gibi değil haa! Biraz hızlı, temam mı?" Bir daha ekledi : "Hemde gözlerinizi dört açın! Kaçıp maçıp etmesin şunlar!" Ondan sonra Orman Şefinin önünden sürdürdü cipi. "Gider çayımızı içeriz! Sonra döner bakarız, kaç kilometre yürüyebilmiş Sayın Öğrenciler!."

33
KAZININ SÜRDÜRÜLÜŞÜ

Beklediler, Gülcan'ın yedi günü tamam oldu, aş döktüler. Yayladan, köyden, konu komşu çağırıp yedirdiler. Okuttular dualarını bir bir. Kısmet karı ile kuledeki Fatmaca baş köşeye oturdu. Hem Gülcan'ı, hem de yedikleri nohutlu keşkeği övdüler. Fatmaca'nın gelini Zahide, Cinoğlu, Topal Hasan, Çakal Hasan, Tosmar Mehmet, hepsi hepsi el kaldırıp okunan duaya amin dedi. Eli yüze çaldılar. Sonra Tanrıdan bol sabır dileyip kalktılar.

Sonra yağmurlar yağdı. Göç çiçekleri açtı. Çakır Hasan, Başpınar suyunun çıktığı yerden küstümotu topladı. "Belki bunların da çayı içilir!" diye kaynatıp denedi, içilmediğini anlayıp döktü. Sonra ikisini üçünü şapkasının önüne soktu. Küçük kavalını öyle çaldı.

Her yıl, göç çiçekleri açınca bir göç sözü gider. Ateşler yakılır, küller kaynatılır, giysiler yunur. Giysiler serilir dala yaprağa. Uzun uzun göç ekmekleri yapılır. Ekmek biter, darı unundan göç çöreklerinin hamuru yoğrulur. Yağlı, yumurtalı, mayalı çörekler olur. Eskiden 18 eşekle göçerdi Çakır Hasan. Göçü götürmeye gelenlere çörekler bol bol sunulurdu. Sonra sekiz eşekle göçmeye başladı. Şimdi üç eşek yetiyor. Oğlu Osman, güveysi Muharrem, yakın arkadaşı Tosmar Mehmet yükleyip götürüyor.

Kamer Ana, "Şu göçün sözü girdi mi kulağıma, kesseler kırpamam gözümü!" dedi. Kalktı göç çöreğinin hamurunu yoğurdu. Yağlı, yumurtalı, biraz da cevizli yaptı. Dışlarını susama beledi.

Selli yağmurlar gelmeden toparlanıp indiler bir gün.

Köye inince Çakır Hasan'ın ilk işi dört araba taş götürüp Gülcan'ın gömütünü kendi eliyle örmek oldu. Örüp bitirdi, sonra güz çiftlerini sürmeye başladı oğlu Osman'la. Bir mektup, iki mektup, üç

mektup; bir kart, iki kart, üç kart geldi Rotterdam'daki Şükrü'den. Karşılığını yazdılar hepsinin. Yazamadılar Gülcan'ın yittiğini. Acıyı içlerine attılar, ağızlarının acı suyunu yuttular. Günler yürüdü.

Çakır Hasan ara sıra öküzleri alıp Köyüstü'ndeki tarlaya gidiyor. Bakıyordu Morsay'dan yana. İki adam, üç adam, kimi kaba kuşlukta, kimi ikindilerde, ya gidiyor, ya geliyor. Karanlık çökerken de bir kalabalık dönüyor Morsay'dan köye.

"Yaylaysa yayla bitti! Kazıysa kazı durdu! Morsay'ı yalabık Muhtara teslim etti hökümet! Ne işi var da inip çıkıyor bu kalabalık?"

Çok geçmedi, anlaşıldı : Kazı, hükümet eliyle durdurulunca, burdaki eski yapıtların kokusunu alan kaçakçılarla, onların uzmanları, hooop gelmiş.

Eski işçileri çalıştırıyorlar gene. Onar lira arttı günlükleri. Saklıdan, gizliden, ama düzenle yürütüyorlar kazmayı. Çıkan toprağı kalburluyorlar. Gözlerinin tuttuğunu ayırıp, tutturabildikleri fiyattan satıyorlar şehirden gelenlere, eski yapıtların değerini bilenlere.

34
GÖNDERİLMEMİŞ BİR MEKTUP

Baldan Tatlı Babam,

Her şeyden önce üzerime farz olan Tanrı selamlarımı sunar değerli ellerinden öperim. Nasılsın tatlı babacığım, iyi misin? İyi olmanı bizi yaratan Ulu Tanrıdan her zaman dilerim. Sen de benden ve bütün bizlerden soracak olursan, hamdolsun şu mektubumun son satırına kadar vücudumuz sağlık üzeredir. Anam iyidir. Ninem iyidir. Dedem iyidir. Kardeşim Şevket iyidir. Küçük kardeşim Kâmil iyidir. Amcam Osman, Anış yengem ve çocuklarının hepsi ayrı ayrı iyidir. Halam Kâmile, enişte Muharrem ve çocuklarının hepsi ayrı ayrı iyidir. Hepsinin sana olan selamlarını yazıyorum.

Sevgili babacığım; biz şimdi Morsay'dayız. Hani göçeceğiz diye yazmıştım ya! Bir ay oluyor göçeli. Ninem ısrar ettiği halde dedem önce göçmedi. Ninem, "Gökçekarga öttüğü zaman göçelim!" dedi, ama dedem, "Ben bir öykü bilirim, bu dürzü kuşa güvenilmez! Eskiden yörüğün biri bu gökçekarganın ötmesiyle yükünü yükleyip yaylaya göçermiş. Ama bir yıl yaylada çok kar yağmış. Çok soğuk olmuş. Mallarının yarısı kırılmış. Yörükceğiz ziyana uğramış, yazık! Onun için bu gökçekargaya çok kızmış : Eğer seni bir göreyim, şöyle yapacağım, böyle yapacağım! diye bağırmış. Çam ve iledin dallarına, kabaardıçların, kızılardıçların diplerine bakarak her yerde gökçekargayı arıyormuş. Bir sabah onu karların üstünde yatar görmüş. Eğilip almış ki karga ölü! Aaaah, ne bileyim nesine ne yaptığımın gökçekargası! Yanlış yunluş öterek hem kendine, hem bize ettin! diye çıkışmış.."

Dedem bu karganın öyküsünü bize bu yıl da anlatmış oldu. "Unutursanız gelecek yıl gene anlatırım. Biraz daha büyüyün, anlamını size ayrıca açıklamak isterim. Dünyada gökçekarga gibi yanlış yunluş öten de, bizim gibi karganın sözüne bakan da çoktur!" dedi.

Babacığım; biz göçüp geldikten sonra hiç malımız hasta olmadı. Sakın bunun için merak etmeyesin. Babacığım sen orda Hollanda'nın Rotterdam şehrinde olduğun için biz burda yaylayı sensiz geçiyoruz. Babacığım, bunun için ben de çok üzülüyorum. Bu dediğime inanmanı istiyorum.

Burda çok eski bir kazı yapılıyor. Ankara'dan gelen üniversite arkeoloji profesörü köyden 40 liraya bir çok işçi tutup çalıştırıyor. Delibacak Hamdi burda kazı işçisi. "Ne işim var Almanya'da, Hollanda'da? Çalışana her yer Almanya, Hollanda!" diye konuşuyor. Sana biraz laf çarpıtıyor. Ninem de bu adama çok sinir oluyor. Dedem de sık sık kavalını çalıyor. Ama sinirli çalmıyor.

Babacığım; yapılan kazıda iki abla var, birinin adı Serpil, birinin Güler. İkisi de beni çok seviyor. Bunlar arkeoloji öğrencisi olmuşlar, hem okuyup hem kazı yapıyorlar. Bu kazının asıl Hocabey'i burda yoktu, yeni geldiği için kendisini az gördüm. Dedemi çok sevdiği için Ankara'dan bir kutu şekerle kokulu sabun getirmiş. Dedem de onu çok seviyor. "Çok büyük bir adam olduğunu takdir ediyorum, gurur kibir yok!" diyor. Onun için hemen bizi aşağıya "köycülük" getirmeye yolladı. Osman amcama da çok kızdı : "Madem beni iyi bakmayacaksınız, niçin çıkardınız yaylaya?" diye konuştu. Şimdi dedem Hocabey'e bir kısır kesmek istiyor. Etinden bize de yedirecek, söz verdi.

Dedemin elinden ara sıra çorap örmek için yün ile kirman ve tığ, bir de kavalı hiç eksik olmuyor. Fakat birkaç gündür biraz ara vermek zorunda kaldı. Dedem : "Eğer ben bu yün işlerini örmezsem, bir de kavalı çalmazsam çabuk verem olurum!" diyor. Bu yün işlerinden bir başlık, bir atkı örüp kazıdaki ablalara armağan vermek istiyor. Babacığım, bu eski zaman kazısında biraz da erkek öğrenci var. Bunlar da bizim köylü işçilerle birlikte çalışma yapıyor. Hacı Kadir'in Deli Nurullah da kazı işçisi olarak çalışıyor. Akşamları köyde rakı içip sarhoş olduğunu söylüyorlar. Her gün buraya gelip giden oluyor, çok havadis alıyoruz.

Babacığım; Kara Sivri'nin başındaki kulede bu yıl gene Arenli Necip gözcü. Karısı Zahide sucu oldu, o da aylık alıyor. Dedem kızıyor. Nazmi adındaki oğlunu biliyorsun değil mi? Çok manyak, her gün inip geliyor, akşama kadar gitmiyor. Ninem, "Ben bu Nazmi'yi

çok seviyorum, aslandır, kaplandır, gel oğlum yemek yiyelim!" dediği zaman hemen yumuluyor. Ninem bizim soframızdan herkesin yemesini istiyor. Dedem kazıdaki öğrencilere de et yedireceğini söyledi : "Yesinler, gurbette insanımız çalışıyor; sakın bize kimsenin hakkı geçmesin!" diyor.

Allaşkına babacığım, bir daha gelirken, şu Kısmet karıya bir armağan getirmeyi unutma. Nineme laf çarptırıp duruyor : "Altında mı kalırdım sanıyor? Hatırlayıp getirsin, hiçbir şey vermesem, çıkarır parasını veririm!" diyor. Ucuz bir armağan olsun. Buluz filan. En manyak karı bu. Kocası öldü. "Şehit duluyum!" diye aylık alıyor. Oysa gene evlendi. Akılsız hökümet diye boşa demiyor dedem.

Sevgili babacığım; bu mektubumu yazarken kimseye göstermiyorum. Biraz yazdım, kalemim yoruldu, şimdi yeniden başladım. Sana çok uzun mektuplar yazmak istiyorum. Fakat dedem diyor ki : "Uçak mektubu kısa olur!" Yalnız senin duyman için bir derdimi yazıyorum. Bunun için çok düşündüm, her halde başkasına okutup beni mahçup etmezsin! Okuduktan sonra burasını karala olmaz mı?

Babacığım hani bize söz vermiştin? "Sizi artık orda yalnız bırakmayacağım! Varır varmaz ev bulup aldıracağım! Hepinize uçak bileti göndereceğim! Hiç olmazsa annenle sana iki bilet göndereceğime, sonra da Şevket'le Kâmil'i getirteceğime söz veriyorum!" demiştin. Bak gittin, gene sözünde durmadın. Bunun nedenini benim sorduğumu belli etmeden bildir. Çünkü seni canım gibi seviyorum. Anam burda kalmaktan sıkıldı. Hiç belli etmiyor ama sık sık ağlıyor. Ninemle dedem bize iyi baktıkları halde ayrılık zor geliyor.

Babacığım, bana demiştin ki : "Kızım seni Hollanda okulunda okutacağım!" Bunu ne zaman yapacaksın? Bunun için anamla beni oraya aldır! Şevket'i de ilkokul bitirince aldırırsın! Babacım, biliyorsun Arenli Kerim Ağa, dedemin arkadaşı. Onun oğlu Muhammet Almanya'da. O bile karısını ve çocuklarını aldırdı. Anam, "Bir yörük kızı kadar olamadık!" diye sana kızıyor.

Babacığım, hiç düşündün mü, yanına gelmeyi neden çok istiyorum acaba? Bunun biricik nedeni var : Okumak! Çünkü burda kalırsam dedem okutamaz. Kasabaya yollayıp ev tutamaz. Tutsa bile yalnız başıma ne yaparım? Ninem de benimle kasabaya gelmek istemez. Bir

gün anam ağzını aradı, böyle söyledi. Anam bunların hepsini yazmamı söyledi. Sana ayrıca selamı da var.

Hollanda'ya gelirsem, en çok ne yapmak istediğimi de şimdi sana yazmak istiyorum, ama kimseye bildirme! Bizim köylü Sirkeli Cemal'in oğlu da Hollanda'da çalışıyor. Yeri belki senin yerine yakın. Eğer ona söylersen o da köye bildirir; çok darılırım. Muhammet; oğlanlarının, kızlarının renkli fotoğrafını çektirip yollamış, bayıldım, çok güzel! Tıpkı canlı gibi çıkmış! Buna çok imrendim. Hollanda'ya gelince ben de bu fotoğraflardan çektirmek istiyorum. Anamla ve seninle de çektiririz. Yollarız buraya, hepsi sevinir! Dedem küçük kavalını bir hafta hiç kesmeden çalar!

Babacığım; bunları sana yazdığımı dedem, ninem, kardeşlerim, kimse bilmiyor. Birazını anam biliyor. Şimdi hepimizin ayrı ayrı selamlarını yazıyorum. Bu mektubu bakalım kiminle attıracağım?

Haydi mektubum uğurlar olsun! Dağlar taşlar yolun olsun! Bu mektubu babama vermeyenin iki gözü kör olsun! Baki selam! Ulu Tanrıya emanet olasın baldan tatlı babam.

Seni herkesten çok seven kızın Gülcan Çakır tarafından.

(1976)

ROMANDA GEÇEN BAZI SÖZCÜKLER

bakarak olmak: Gözetmek, korumak.
bozçay: Bir adaçayı türü.
cımbıldak: Kalleş.
cula: Karga gibi bir kuş.
çevrik: Eve yakın küçük bahçe.
çor: Dert.
dişemek: Dişlerin keskinleştirilmesi, ama kinayeli olarak kullanılırsa, seyrekleşmesi.
dişeyli: Kadın.
ditmek: Yünü elle kabartmak, haşlanmış eti parçalamak.
diydirmek: İşerken havada yay çizdirmek.
dorum: Devenin dişi yavrusu.
erce: Oruç ayında yemeğe kalkılan erken vakit, sahur.
farımak: Eskimek; güçten, dermandan düşmek.
gadder: İşe, zorluğa, eziyete dayanıklı.
gökmısır: Arpanın yerine yemlik yada ikinci ürün olarak ekilen mısır.
gömüt: Mezar.
harım: Köye yakın sebzelik.
helke: Su kabı, bakraç.
ısırgan: Hamur kesme aracı.
iledin: Toros köknarının yerel aldı.
karcımak: Sesin çatallı gibi bozuk çıkması.
kerkenek: Bir kuş. Kimi yerlerde kerkenez diyorlar.
koğlaşmak: Kendisi yokken kötülüğünü konuşmak.
köycülük: Yayladakilere giden sebze, meyve gibi yiyecekler.
kümele: Çadırla huğ arası basit yayla evi.
ölçermek: Canlandırmak, güreltmek.
puşkurmak: Gülecek gibi yapmak, kendini zor tutmak.
sapıtma: Gömütte ölü konulan yer.
sele: Çamaşır yada saman konulan kulpsuz sepet.
senek: Çamdan su kabı.
sıdırmak: Eritmek.
suçukmak: Suçluluk duygusu duymak.
talvar: Bağda bostanda geçici olarak dikilen oturma, yatma yeri; çardak.
tartınmak: Dövüşecek, vuracak gibi davranmak.
yalabık: İki yüzlü, yaltakçı gibi.
yanışlamak: Söylediğini söylemek, yaptığını yapmak; taklit.
yepmek: Sırtını sıvazlamak.
yorak: Un tozu.

Fakir Baykurt

YAYLA

Yayla toplumcu gerçekçi bir roman. Morsay yaylasındaki köylülerin hayatını, gelenek göreneklerini, zor koşullar altındaki hayat mücadelelerini somut gözlemle yansıtırken, bu toplumsal çevrede onları, kaynaşmaya çalışan bürokratları, aydınları, öğrencileri, yozlaşmış kasaba memurlarını ve insanlarını da gerçekçi bir gözlemle sergiler. (...) Kişi-devlet ilişkilerinin, çürüyen aksak yönlerini yansıtırken, toplumsal sorunu da somut gerçekçi bir perspektifle verir. (...) Kırsal kesimin geleneksel özelliklerini ve değişimini,eleştirel bir tavırla yansıtır.

- Mehmet Yaşar Bilen

adam 676

ADAM

9 789754 185201

ISBN 975-418-520-4